

วารสารวิจัย ราชภัฏกรุงเก่า

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ARU Research Journal Humanities and Social Sciences

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566
Vol. 10 No. 2 May - August 2023

ISSN : 2408-0942 (Print)
ISSN : 2985-0606 (Online)

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ARU Research Journal Humanities and Social Sciences

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2566 Vol.10 No.2 May - August 2023

บทความวิจัย

1. ปัจจัยคุณค่าตราสินค้าและส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ: กรณีศึกษาร้านเท็กซ์ ชิคเก้น
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....1-11
2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 212-23
3. ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.....24-38
4. การพัฒนาผลผลิตภัณฑืเต้าหู้ยี้และบรรจุภัณฑ์ของชุมชนบ้านหลุมข้าว.....39-50
5. การสำรวจคุณสมบัติและรูปแบบที่นิยมของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าจากสื่อสังคมออนไลน์.....51-63
6. การสำรวจความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” ของ น. ณ ปากน้ำ:
“ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา.....64-71
7. สภาวะพัฒนาองค์ความรู้ด้านบัญชีเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลม่อนปิ่น
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่.....72-87
8. การศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.....88-98
9. แนวคิดการออกแบบและการพัฒนาสติกเกอร์ไลน์ เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้.....99-111
10. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในประเทศไทย.....112-126
11. การยกระดับเครื่องเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงสู่ชุดเครื่องประดับเงินร่วมสมัย.....127-143
12. การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพนวิทยา.....144-153

บทความวิชาการ

13. การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนกับการรับแจ้งความ.....159-168
14. การเห็นอกเห็นใจ: ศิลปะแห่งการอยู่ร่วมกัน.....169-179
15. การท่องเที่ยวเมืองรองเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี.....180-189

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ARU Research Journal Humanities and Social Sciences

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2566

ISSN : 2408-0942 (Print)

ISSN : 2985-0606 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุมด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารเปิดรับบทความวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Articles) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และเป็นข้อคิดเห็นของผู้ส่งบทความเท่านั้น

เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น จำนวน 3 ท่าน ซึ่งกองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินใจตีพิมพ์ให้หรือไม่ก็ได้

คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับ

การจัดรูปแบบบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงใน Template ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง การเขียนอ้างอิง การเขียนสมการทางคณิตศาสตร์ การใส่ภาพและตาราง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสารหรือศึกษาจากภาคผนวกท้ายเล่มของวารสาร

ข้อมูลเผยแพร่ : <http://rdi.aru.ac.th/journal/>

กำหนดออกเผยแพร่ : ปีละ 3 ฉบับ

มกราคม – เมษายน

พฤษภาคม – สิงหาคม

กันยายน – ธันวาคม

การส่งต้นฉบับบทความ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับบทความโดยไม่ระบุชื่อ-ที่อยู่ผู้เขียนจำนวน 1 ชุด และระบุชื่อผู้เขียนจำนวน 1 ชุด โดยบทความวิจัยต้องมีความยาวไม่เกิน 8 หน้า กระดาษขนาด B5 และบทความวิชาการต้องมีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้ากระดาษ และไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 พร้อมทั้งกรอกแบบฟอร์มนำส่งบทความ โดยส่งผ่านระบบเว็บไซต์ของวารสารที่ <http://rdi.aru.ac.th/journal>

ขั้นตอนการดำเนินการของวารสาร

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สติพนาวงศ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ศาสตราจารย์ ดร. อารยะ ปรีชาเมตตา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะชั้นหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รองศาสตราจารย์ ดร.จิราภา วิทยากรักษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ
ดร.ภาวินีย์ ธนาอนวัช
ดร.จิราภรณ์ มีสง่า
ดร.ศิริประภา ดีประดิษฐ์

ฝ่ายจัดการวารสาร

นางสาวรพี พูลศิริ
นางสาวบงกช สมหวัง
นางสาวพิมพ์ประภา พลรักษ์
นางวรรณิศา นัยชิต
นางสาวสุธีรา มุลดี
นางสาวสุจิตรา งามบุญปลอด
นางสาวอัจฉรา วงษ์หา
นายอวิรุทธ์ เจียมฮวดหลี่
นายณัฐพงษ์ สาระเมฆ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
เลขที่ 96 ตำบลประตูลี่ อำเภอบางบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทรศัพท์ 0-3532-2082 โทรสาร 0-3532-2082

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2566

ศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร.สุมิตร สุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.วิศิษฐ์ เจนนานนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนทัต บุญรัตนกิตติภูมิ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
	วิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ บุญกุศล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ สุธีนิรันดร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ พงศ์ยี่หล้า	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สนธิ ปิ่นสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดิ์วัฒน์ จรรยาสุทธีวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ชนินทร์ ชุมพพันธวัช	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์สุจิตรา จันทนา	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ สมหวัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรวรรณ ถิ่นฉัตรนระกร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ สิริสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาติา ขวาลกุล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐิยา ชัยชนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร แสงพิรุณ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ เงินแย้ม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู บุญลิขิตศรี	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตน สีส	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย วิภาทานัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ดาบเพชร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ หุ่นแสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พยุงสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2566

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธีรา มะหิเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายสัตวแพทย์ ดร.ทิลดิสร์ รุ่งเรืองกิจไกร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กุลวรา สุวรรณพิมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขุนแผน ตุ่มทองคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้ำผึ้ง พูนวิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิบูล กองกลิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ชนาธิป ชินะนาวิน	ศาลฎีกา
ดร.พิมพ์ญภัทร สุพรรณพงศ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารที่จัดอยู่ในฐานข้อมูล ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ในกลุ่มที่ 2 วารสารได้ก้าวสู่ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 ฉบับนี้เผยแพร่ในเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม 2566 ซึ่งเป็นสื่อกลาง ในการเผยแพร่องค์ความรู้ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่นักวิจัย อาจารย์ นักศึกษา บุคคลทั่วไป สามารถส่งผลงาน มายังกองบรรณาธิการเพื่อพิจารณาเผยแพรได้ บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ผ่านการพิจารณาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านจะได้รับการเผยแพร่ในวารสาร

อีกช่องทางหนึ่งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้สนับสนุนให้เป็นช่องทางการนำเสนอ ผลงานวิจัย คือการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชภัฏกรุงเทพฯ” โดยสมาคมวิชาการทางวิศวกรรมไฟฟ้า (EEAAT Thailand) ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และเครือข่ายความร่วมมือประกอบด้วย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม ซึ่งการจัดครั้งต่อไปเป็นครั้งที่ 6 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 25 – 26 มกราคม 2567 โดยได้เลื่อนจากกำหนดการเดิม ที่จะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 15 - 16 ธันวาคม 2566 คาดการณ์ว่าการจัดงานประชุมครั้งนี้จะตรงกับการจัดงาน มรดกโลกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงขอเชิญนักวิจัยทุกท่านเข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ และเชิญเที่ยว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วยครับ รายละเอียดการประชุมได้ประชาสัมพันธ์หน้าเว็บไซต์ของสถาบันวิจัย และพัฒนา

ขอขอบคุณผู้ส่งผลงานเข้ามาเผยแพร่ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ พบกันใหม่ฉบับหน้าครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สติธิต์พนาวงศ์

บรรณาธิการ

**ปัจจัยคุณค่าตราสินค้าและส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ:
กรณีศึกษาร้านเท็กซัส ชิคเก้น ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล**
**Brand Equity and Service Marketing Mix Factors Affecting Repurchase
Decision – Making : a Case Study of Texas Chicken in Bangkok
Metropolitan Region**

ธีทัต ตริศิริโชติ¹ ธัญธร หาญเทวี² นภาพรณ เกษศรีนา³ และกฤษฎดา เขียววัฒนสุข^{4*}
Teetut Tresirichod¹ Thanyathorn Hanthawee² Napaporn Kessrina³
and Krisada Chienwattanasook^{4*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล คุณค่าของตราสินค้า และปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านเท็กซัส ชิคเก้น ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา และด้านอาชีพ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล แตกต่างกัน 2) ปัจจัยคุณค่าของตราสินค้า ได้แก่ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า และด้านการรับรู้คุณภาพตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ตามลำดับ และ 3) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณค่าของตราสินค้า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ การตัดสินใจซื้อซ้ำ

¹สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Department of Management, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
E-mail: teetut_t@rmutt.ac.th

²สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Department of Management, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
E-mail: thanyathorn_han@gmail.com

³สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Department of Management, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
E-mail: napaporn_kes@gmail.com

^{4*}สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Department of Management, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
E-mail: krisada_c@rmutt.ac.th

*Corresponding author

Abstract

This research aimed to study personal factors, brand equity, and marketing mix factors affecting repurchase decision – making of Texas Chicken’s customers in Bangkok metropolitan region. The sample was 400 customers at Texas Chicken in Bangkok metropolitan region. The research instrument was questionnaire. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test for independent sample, ANOVA, and multiple regression analysis. The results of the study revealed that 1) The different personal factors in terms of education and occupation affected repurchase decision – making of Texas Chicken’s customers in Bangkok metropolitan region; 2) Brand equity factors including brand loyalty, brand association, and brand awareness affected repurchase decision – making of Texas Chicken’s customers in Bangkok metropolitan region, respectively; and 3) The marketing mix factors, products and services, marketing promotion, and price affected repurchase decision – making of Texas Chicken’s customers in Bangkok metropolitan region, respectively. It was statistically significant at the level of .05.

Keywords: Brand Equity, Service Marketing Mix, Repurchasing Decision

วันที่รับบทความ: 22 พฤศจิกายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ: 23 มกราคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ปัจจุบันธุรกิจร้านอาหารในไทยมีมูลค่ารวมประมาณ 400,000 ล้านบาท เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3-5 ทุกปี และสัดส่วนใหญ่ที่สุดของตลาด คือ ธุรกิจร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ที่มีมูลค่ากว่า 34,000 ล้านบาท โดยฟาสต์ฟู้ด ประเภทไก่ทอด เป็นกลุ่มที่มีมูลค่าใหญ่ที่สุด มีมากถึงร้อยละ 40 หรือคิดเป็นมูลค่ากว่า 18,700 ล้านบาท ซึ่งในขณะเดียวกันการเข้าสู่ตลาดไก่ทอด ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะมีเจ้าตลาดหลักเป็นร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดที่มีชื่อเสียงมาก ยึดครองพื้นที่ส่วนใหญ่ไว้ และยังคงสร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่มผู้บริโภค (ปีแอลที, 2561) ซึ่งจากวัฒนธรรมการบริโภคเกือบทุกวัฒนธรรมในกระแสหลักของโลกปัจจุบัน นิยมทานอาหารที่ง่าย รสชาติดี สามารถเดินไปตามท้องถนน หรือร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดชื่อดังที่มีเครือข่ายอยู่ทั่วโลกที่มีตราสินค้าที่แตกต่างกันไป ในแต่ละประเทศก็มีไก่ทอดเป็นอาหารหลักของร้านอาหารของแต่ละชาติพันธุ์ก็มีส่วนผสมขั้นตอนและวิธีการปรุงแตกต่างกันไปเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับตราสินค้า (อภิพล แซ่ตั้ง, 2565)

การแข่งขันของธุรกิจฟาสต์ฟู้ด (ไก่ทอด) ในประเทศไทย มีทั้งหมด 5 ราย ประกอบไปด้วย ไก่ย่างห้าดาว จำนวน 6,000 สาขา รองลงมา KFC มีจำนวนสาขาทั้งหมด 923 สาขา เซสเตอร์กริลล์ จำนวน 237 สาขา บอนซอน จำนวน 102 สาขา และเท็กซัส ชิคเก้น จำนวน 95 สาขา ซึ่งร้านไก่ทอดเท็กซัส ชิคเก้น เป็นร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดจากประเทศสหรัฐอเมริกา และได้มีการนำเข้าสู่ประเทศไทยโดยกลุ่ม ปตท. ได้ไม่นาน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้บริโภคบางรายคุ้นเคยหรือพบเห็นร้านไก่ทอดร้านเท็กซัส ชิคเก้น ที่ปั๊ม ปตท. โดยร้านไก่ทอดเท็กซัสชิกเก้นมีจุดเด่นที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันคือ รสชาติและความคุ้มค่า นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นสำคัญคือ บิสกิต ที่เป็นเมนูที่ร้านคู่แข่งไม่มีจำหน่ายด้วยปัจจัยเหล่านี้ก็เริ่มทำให้ผู้บริโภคส่วนเริ่มเห็นข้อแตกต่างที่ซ่อนอยู่และสิ่งเหล่านี้ก็เริ่มกลายเป็นความเสี่ยงให้กับคู่แข่ง (लगтunแมน, 2563; Thai Franchise Center, 2565) ซึ่ง ปตท. ใช้เวลามากกว่า 4 ปี ในการปลูกแบรนด์ เท็กซัส ชิคเก้น (Texas Chicken) โดยการเร่งบุกสถานีน้ำมันในเครือที่มีมากกว่า 1,800 แห่งทั่วประเทศ และวางแผนในการสร้าง

การรับรู้ตราสินค้า เพื่อเจาะกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย อย่างไรก็ตามการแข่งขันในตลาดนี้มีความรุนแรง ทำให้จะต้องมีการแข่งขันทางด้านกลยุทธ์การตลาดอย่างต่อเนื่อง ทั้งการจัดแคมเปญ การจัดส่วนลด เป็นต้น (เท็กซัสซิคเก้นขยายฐานบุกปัม, 2562)

จากสถานการณ์และแนวโน้มข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณค่าตราสินค้าและส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ: กรณีศึกษาร้านเท็กซัส ซิคเก้น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อค้นหาเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านโก๋ทอดเท็กซัส ซิคเก้น เนื่องจากแฟรนไชส์ฟาสต์ฟู้ดจะมีให้เลือกหลากหลายยี่ห้อ นอกจากนี้ยังหาร้านเพื่อบริโภคได้ค่อนข้างยากกว่า แฟรนไชส์ฟาสต์ฟู้ดยี่ห้ออื่น ดังนั้นการทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริงในการเลือกใช้บริการร้าน ร้านเท็กซัส ซิคเก้น จะช่วยให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในธุรกิจนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และวางแผนเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดให้มีความเหมาะสมและสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ซิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.2.1 เพื่อศึกษาคุณค่าของตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ซิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ซิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เพื่อการศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยคุณค่าตราสินค้าและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ปัจจัยคุณค่าของตราสินค้า ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงในตราสินค้า และด้านความภักดีต่อตราสินค้า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ

1.3.2 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านเท็กซัส ซิคเก้น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 ตัวอย่าง

1.3.3 ขอบเขตด้านสถานที่ คือ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.3.4 ขอบเขตด้านเวลาที่ทำการศึกษา ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565

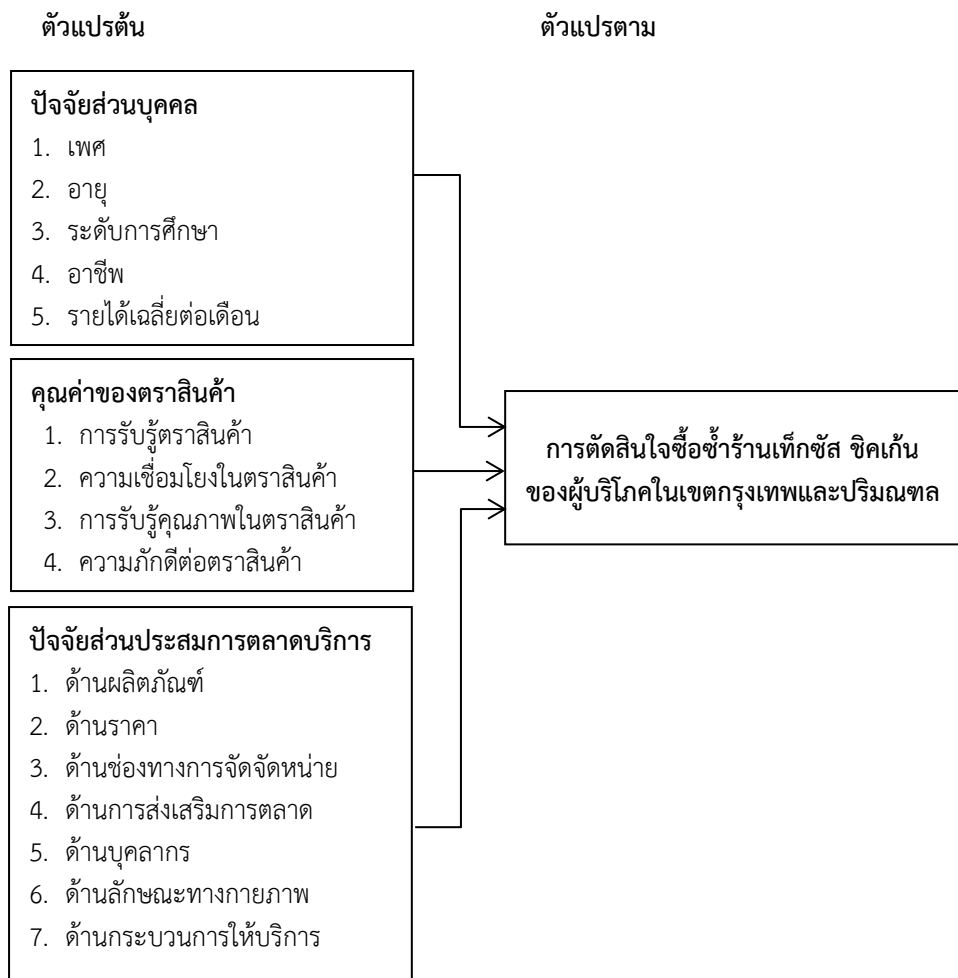
1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ซิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แตกต่างกัน

1.4.2 คุณค่าของตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ซิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.4.3 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ซิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและขนาดตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านเท็กซัส ชิคเก้น ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Cochran (1977) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 384 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยต้องการสำรองความคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูลอีกร้อยละ 5 หรือ 20 จึงได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกผู้บริโภคที่กำลังใช้บริการร้านเท็กซัส ชิคเก้น

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) เกี่ยวกับปัจจัยคุณค่าของ

ตราสินค้า 3) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ และ 4) การตัดสินใจซื้อซ้ำ โดยเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rating Scale 5 ระดับ แปลผลช่วงคะแนนความคิดเห็นตามความกว้างอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ทุกข้อมากกว่า 0.6 และนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านเท็กซัส ชิคเก้น ในเขตอื่นที่ไม่ใช่กรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.80 ทุกด้าน (กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตตา วานิชย์บัญชา, 2558)

2.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้สถิติทดสอบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis: MRA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภค พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.3 มีช่วงอายุระหว่าง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.8 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.2 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 25.9 และมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.5

จากผลการศึกษาคุณค่าของตราสินค้า ที่ประกอบด้วย การรับรู้ตราสินค้า การรับรู้คุณภาพตราสินค้า ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ถึงคุณภาพสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.60$) รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ตราสินค้า ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.76$) ด้านความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.82$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.79$) ตามลำดับ

จากผลการศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการให้บริการสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.49$) รองลงมาคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.50$) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.36$, $SD = 0.48$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.54$) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.53$) ด้านราคา ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.55$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.73$) ตามลำดับ

จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านไก่ทอดเท็กซัส ชิคเก้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การตัดสินใจมาใช้บริการร้านเท็กซัส ชิคเก้นอีกในอนาคตเป็นการตัดสินใจที่สำคัญสำหรับท่าน ($\bar{X} = 4.20$, $S.D. = 0.77$) ร้านเท็กซัส ชิคเก้นจะเป็นตัวเลือกแรกของท่านเมื่อต้องการทานไก่ทอด ($\bar{X} = 4.16$, $S.D. = 0.92$) ความชื่นชอบร้านเท็กซัส ชิคเก้น และจะกลับมาซื้ออีกอย่างแน่นอนในอนาคต ($\bar{X} = 4.10$, $S.D. = 0.70$) ชื่นชอบและจัดเป็นลูกค้าประจำที่เหนียวแน่นของร้านเท็กซัส ชิคเก้นอย่างเหนียวแน่น ($\bar{X} = 4.07$, $S.D. = 0.87$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลับมาใช้บริการร้านเท็กซัส ชิคเก้นซ้ำอีกอย่างแน่นอน ถึงแม้ว่าราคาจะมีการปรับสูงขึ้น ($\bar{X} = 3.93$, $S.D. = 0.94$) ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา และด้านอาชีพ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยคุณค่าของตราสินค้า ได้แก่ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ($b = .332$, $t = 5.203$, $Sig. = 0.000$) ด้านความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า ($b = .223$, $t = 3.240$, $Sig. = 0.000$) และด้านการรับรู้คุณภาพตรา

สินค้า ($b = 0.206$, $t = 3.207$, $Sig. = 0.001$) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ตัวแปรสามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคได้ร้อยละ 65.2 ($Adjusted R^2 = 0.652$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดลองสมมติฐานปัจจัยด้านส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ

ปัจจัยส่วนบุคคล	สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ	Sig.
เพศ	t-test	-0.758	0.449
อายุ	F-test	0.976	0.441
ระดับการศึกษา	F-test	6.311	0.002*
อาชีพ	F-test	15.295	0.000*
รายได้	F-test	1.267	0.278

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยคุณค่าของตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ

การตัดสินใจซื้อซ้ำ	b	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่	0.912	0.163		5.599	0.000*
ด้านการรับรู้ตราสินค้า	0.014	0.055	0.016	0.256	0.798
ด้านการรับรู้คุณภาพตราสินค้า	0.206	0.064	0.182	3.207	0.001*
ด้านความเชื่อมโยงในตราสินค้า	0.223	0.069	0.272	3.240	0.001*
ด้านความภักดีต่อตราสินค้า	0.332	0.064	0.390	5.203	0.000*

$R = 0.810$, $R^2 = 0.656$, $Adjusted R^2 = 0.652$, $SE_{EST} = 0.397$, $F = 152.088$, $p = .000*$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ($b = .483$, $t = 6.370$, $Sig. = 0.000$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($b = .325$, $t = 6.763$, $Sig. = 0.000$) และด้านราคา ($b = .228$, $t = 3.153$, $Sig. = 0.002$) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ตัวแปรสามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค้านไก่ทอดเท็กซัส ชิคเก้น ได้ร้อยละ 65.2 ($Adjusted R^2 = 0.652$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ

การตัดสินใจซื้อซ้ำ	b	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่	-0.032	0.224		-0.144	0.886
ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ	0.483	0.076	0.384	6.370	0.000*

การตัดสินใจซื้อซ้ำ	b	Std. Error	β	t	Sig.
ด้านราคา	0.228	0.072	0.188	3.153	0.002*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.001	0.073	0.001	0.015	0.988
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.325	0.048	0.352	6.763	0.000*
ด้านบุคลากร	-0.058	0.082	-0.041	-0.711	0.477
ด้านลักษณะทางกายภาพ	-0.147	0.077	-0.109	-1.906	0.058
ด้านกระบวนการให้บริการ	0.142	0.076	0.103	1.855	0.065
R = 0.812, R ² = 0.660, Adjusted R ² = 0.652, SE _{EST} = 0.397, F = 87.515, p = .000*					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อภิปรายผล

ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา และด้านอาชีพ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล แตกต่างกัน เนื่องจากไก่ทอดเป็นอาหารที่เหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัย และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน แต่ในระดับของการศึกษา และอาชีพที่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อซ้ำที่ต่างกัน เป็นระดับการศึกษานั้นทำให้มีความแตกต่างกันในด้านความคิดเห็น และยังระดับการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้การตัดสินใจจะต้องใช้ข้อมูลมาเปรียบเทียบมากขึ้น นอกจากนี้ ในด้านของอาชีพที่แตกต่างแสดงให้เห็นลักษณะการเลือกรับประทานอาหารที่ต้องให้พลังงาน และประหยัดเวลาในการรออาหารเพื่อที่จะสามารถกลับไปทำงาน หรือกลับบ้านพักผ่อนให้เร็วยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ สดวกการ (2561) ที่ทำการศึกษารื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งในร้านซีพีเฟรชมาร์ทของผู้บริโภคในเขตธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อ ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งในร้านซีพีเฟรชมาร์ทของผู้บริโภคในเขตธนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจณิภา คงอ้อม (2560) ที่ทำการศึกษารื่อง พฤติกรรมการบริโภคอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ดของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพสมรส มีผลต่อพฤติกรรมการบริการอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ดของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี

ปัจจัยคุณค่าของตราสินค้า ได้แก่ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า และด้านการรับรู้คุณภาพตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยด้านความภักดีต่อตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมากที่สุด เนื่องจาก ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะรับประทานผลิตภัณฑ์ไก่ทอดเท็กซัส ชิคเก้นในครั้งต่อไป อีกทั้งจะยังคงรับประทานผลิตภัณฑ์ไก่ทอดเท็กซัส ชิคเก้น แม้ว่าจะมีผู้อื่นแนะนำให้ท่านรับประทานผลิตภัณฑ์ไก่ทอดยี่ห้ออื่น ทำให้เห็นว่าไก่ทอดของร้านเท็กซัส ชิคเก้น มีความอร่อยแตกต่างจากแบรนด์อื่น ทำให้ผู้บริโภคเลือกที่จะรับประทานต่อเนื่อง รongลงมา ด้านความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น เนื่องจาก ร้านเท็กซัส ชิคเก้น นั้นมีสินค้าหลากหลายที่แตกต่างจากคู่แข่ง ที่ได้มีแค่ไก่ทอดเท่านั้น นอกจากนี้ร้านยังมีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีโลโก้ของทางร้าน และตั้งอยู่ในสถานที่ที่ลูกค้าเข้าถึงได้ง่าย และอันดับสุดท้าย ด้านการรับรู้คุณภาพตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เนื่องจาก ร้านเท็กซัส ชิคเก้น มีตราสินค้าที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำได้ง่าย และยังทำให้ผู้บริโภคนึกถึงเป็นอันดับแรก ซึ่งตราสินค้าร้านเท็กซัส ชิคเก้น มีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้บริโภคนั้นตัดสินใจเลือกที่จะทานไก่ทอดของทางร้านได้ง่าย อีกทั้งยังทำให้ระลึกถึงรสชาติที่เฉพาะตัว รวมถึง

สินค้าอื่น ๆ ที่แตกต่างจากคู่แข่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภา พัฒนา และอันธิกา ทิพย์จำนงค์ (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง คุณค่าตราสินค้าส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP ในเขตจังหวัดสงขลา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยคุณค่า ตราสินค้า ด้านความไว้วางใจของผลิตภัณฑ์ ด้านรู้จักตราสินค้า ด้านเชื่อมโยงตราสินค้า และด้านรับรู้คุณภาพสินค้า ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP ในเขตจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิไล โพธิ์ชัย (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง คุณค่าตราสินค้าและปัจจัยด้านการสื่อสารตลาดที่ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพของกลุ่ม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคกลุ่ม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ชื่อตราสินค้า ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า และด้านสินทรัพย์อื่น ๆ ของตราสินค้า

ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อข้าวร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยด้านผลิตภัณฑ์และบริการส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อข้าวร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล มากที่สุด เนื่องจากเป็นร้านไก่ทอดมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย มีเมนูที่มีความหลากหลาย ไก่ทอดมีรสชาติดีเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค อันดับรองลงมา ด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อข้าวร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันนิยมบริโภคข่าวสารจากสื่อออนไลน์ ทำให้เกิดการรับรู้ได้อย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น มีการสมัครสมาชิกหรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อรับสิทธิพิเศษและมีการแลกซื้อของที่ระลึกในเทศกาลต่าง ๆ และอันดับสุดท้าย ด้านราคา ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อข้าวร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เนื่องจากร้านไก่ทอดเท็กซัส ชิคเก้น มีการระบุราคาสินค้าไว้อย่างชัดเจนและเห็นได้ชัด ราคาเครื่องดื่มมีความเหมาะสมกับบรรยากาศภายในร้านและมีความเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์ และศุภร เสรีรัตน์ (2552) กล่าวว่า ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบคุณค่ากับราคาของผลิตภัณฑ์ ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวัดน์ ปานแดง (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ทัศนคติต่อส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารฟาสต์ ฟู้ด เมนูไก่ทอด ตราสินค้าแมคโดนัลด์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ สดวกการ (2561) ที่ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งในร้านซีพีเฟรชมาร์ทของผู้บริโภคในเขตธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งในร้านซีพีเฟรชมาร์ทของผู้บริโภคในเขตธนบุรี

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

5.1.1. จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา และด้านอาชีพ ที่แตกต่างกัน ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อข้าวร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประกอบการ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหน้าที่ด้านการตลาด ควรที่จะให้ความสำคัญในการจำแนกกลุ่มผู้บริโภค โดยอาศัยข้อมูลจากการสังเกตหรือการเก็บรวมจากการสอบถามจากผู้บริโภค เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และกลยุทธ์การตลาดที่สามารถตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.2. จากผลการศึกษาปัจจัยคุณค่าของตราสินค้า ได้แก่ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า และด้านการรับรู้คุณภาพตราสินค้า ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อข้าวร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1.2.1 ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ส่งผลกระทบต่อการตลาดใจซื้อข้าวของผู้บริโภคมากที่สุด โดยสามารถทำนายแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ไก่ทอดของผู้บริโภค ซึ่งจะยังคงรับประทานไก่ทอดเท็กซัส ชิคเก้นแม้ว่าราคาสูงขึ้นตาม

สภาวะเศรษฐกิจ มีการแนะนำผู้อื่นให้รับประทานผลิตภัณฑ์ร้านโก๋ทอดเท็กซัส ชิคเก้น เมื่อมีโอกาส และยังมีแนวโน้มที่จะรับประทานผลิตภัณฑ์ร้านโก๋ทอดเท็กซัส ชิคเก้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ประกอบการควรอาศัยข้อได้เปรียบด้านความภักดีนำไปประยุกต์ใช้ในการให้บริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มให้ภาพลักษณ์ของผู้ประกอบการมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

5.1.2.2 ด้านความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคในอันดับรองลงมา เนื่องจากผู้บริโภคสามารถที่จะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่มีตราสินค้าของทางร้านติดอยู่ หรือผลิตภัณฑ์ รสชาติ ที่เฉพาะตัว ทำให้ผู้บริโภคสามารถระลึกถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ทางร้านนำเสนอได้ ดังนั้นผู้ประกอบการ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหน้าที่ด้านการตลาด ควรที่จะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างจากคู่แข่งอย่างสม่ำเสมอ และนอกจากนี้ยังควรที่จะพัฒนาตราสินค้าให้คงอยู่ในความทรงจำของผู้บริโภคต่อไป

5.1.2.3 ด้านการรับรู้คุณภาพตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคในอันดับสุดท้าย เนื่องจากผู้บริโภคสามารถจดจำรายละเอียดของตราสินค้าได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้ประกอบการ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหน้าที่ด้านการตลาด ควรที่จะมีการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ตราสินค้าผ่านทางสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเน้นย้ำตราสินค้าให้เข้าไปอยู่ในความทรงจำของผู้บริโภคที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าของตราสินค้าที่สูงขึ้น

5.1.3. จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำร้านเท็กซัส ชิคเก้น ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1.3.1 ด้านผลิตภัณฑ์และบริการมีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค สามารถทำนายแนวโน้มพฤติกรรม การซื้อของผู้บริโภคร้านโก๋ทอด ในด้านการมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากที่สุดและในเรื่องของรสชาติโก๋ทอดที่ถูกใจผู้บริโภครวมทั้งมีเมนูที่มีความหลากหลาย ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการคัดสรรของวัตถุดิบที่ดีที่สุด รักษามาตรฐานของรสชาติสร้างความแตกต่างคงความเป็นโก๋ทอดของไทย ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคพิจารณาเป็นอันดับแรกก่อนการตัดสินใจซื้อ รวมถึงควรต้องพัฒนาความสุภาพในการให้บริการด้วย เนื่องจากการพูดจาที่สุภาพต่อผู้บริโภค จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจและส่งผลให้กลับมาซื้อซ้ำอีก

5.1.3.2 ด้านการส่งเสริมการตลาด จากการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ในด้านการสมัครสมาชิกหรือกิจกรรมเพื่อรับสิทธิพิเศษ และมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการส่งเสริมการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นและมีแรงผลักดันให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการ ทั้งนี้ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ซึ่งปัจจุบันเป็นสื่อที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการกระตุ้นยอดขายอีกทางหนึ่งด้วย รวมถึงการแจกของสมนาคุณ และการเป็นสมาชิกในการรับสิทธิพิเศษ ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภคในระยะยาวอีกด้วย

5.1.3.3 ด้านราคา จากการวิจัยพบว่า ในภาพรวมด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค โดยเฉพาะในเรื่องการระบุราคาสินค้าไว้อย่างชัดเจนและเห็นได้ชัด ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพและบรรยากาศภายในร้าน รวมถึงมีประเภทสินค้าที่มีความหลากหลาย ดังนั้น ผู้ประกอบการต้องรักษามาตรฐานนี้ไว้ และให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านราคา โดยมุ่งเน้นเรื่องการตั้งราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณ เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป เนื่องจากผู้บริโภคมักจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กับราคา ซึ่งผู้ประกอบการจึงควรรับรู้คุณค่าในสายตาผู้บริโภค โดยทำให้ผู้บริโภคยอมรับในคุณค่าในผลิตภัณฑ์ที่สูงกว่าราคาของผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อ

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

5.2.1. ควรมีศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจและค่านิยมที่มีผลต่อความต้องการของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทโก๋ทอด และศึกษาเชิงเปรียบเทียบธุรกิจโก๋ทอดแต่ละประเภทเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียและนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาธุรกิจต่อไป

5.2.2. ควรมีศึกษาพฤติกรรมและความต้องการใช้บริการร้านโก๋ทอด โดยทำการเปรียบเทียบร้านโก๋ทอดแต่ละรายที่อยู่ในตลาด เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนในเชิงเปรียบเทียบกลุ่มลูกค้าของแต่ละราย เพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปปรับปรุง

และพัฒนากลยุทธ์ให้สอดคล้องกับส่วนแบ่งทางการตลาดของแต่ละราย เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการและนำไปสู่การรักษาหรือเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด

5.2.3. ควรทำการศึกษาด้วยวิธีเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงรูปแบบของบริการที่ผู้บริโภคต้องการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการให้บริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้สูงสุด รวมถึงควรศึกษาปัญหาหรือข้อจำกัดในการใช้บริการร้านไก่ทอด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ในการวางแผนหรือวางกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

6. เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ สดวกการ. (2561). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งในร้านซีพีเฟรชมาร์ทของผู้บริโภคในเขตธนบุรี. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 2(1), 37-45.
- กัลยา วานิชย์บัญชา และธิดา วานิชย์บัญชา. (2558). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. โรงพิมพ์สามลดา.
- จิรวัดณ์ ปานแดง. (2562). ทศนคติต่อส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารฟาสต์ฟู้ดเมนูไก่ทอด ตราสินค้าแมดโดนัลของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ใน *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติ ครั้งที่ 14* (น.775-780). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- เจณิภา คงอ้อม. (2560). พฤติกรรมการบริโภคอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ดของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 2(3), 40-50.
- บีแอลที (BLT). (2561, 26 กรกฎาคม). *ตลาดธุรกิจไก่ทอด แข่งขันเดือด. หนังสือพิมพ์ BLT Bangkok*.
<https://www.bltbangkok.com/news/4390/>
- ลงทุนแมน. (2563, 11 กรกฎาคม). รู้จัก Texas Chicken คู่แข่งใหม่ของ KFC ประเทศไทย. *ลงทุนแมน (Longtunman)*. <https://www.longtunman.com/24136>
- วรรณวิไล โพธิ์ชัย. (2562). คุณค่าตราสินค้าและปัจจัยด้านการสื่อสารตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพของกลุ่ม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 9(3), 87-95.
- วัลลภา พัฒนา และอันธิกา ทิพย์จำนงค์. (2563). คุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP ในเขตจังหวัดสงขลา. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา*, 12(23), 63-72.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักขิตานนท์ และศุภร เสรีรัตน์. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. ธรรมสาร.
- อภิพล แซ่ตั้ง. (2565, 17 มิถุนายน). “ไก่ทอด” อาหารคนชนชั้นสอง กับเคล็ดลับการทอดไก่ให้อร่อย. *ศิลปวัฒนธรรม*.
https://www.silpa-mag.com/culture/article_3988
- Aaker, D. A. (1991). *Managing brand equity*. Free Press.
- Aaker, D. A. (1996). *Building strong brand*. Free Press.
- Alam, S. M. I. (2021). Service marketing mix: The twelve Ps. *Journal of Purchasing, Logistics and Supply Chain Management System*, 2(2), 33-43.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley and Sons.
- García-Salirrosas, E. E., Acevedo-Duque, Á., Marin Chaves, V., Mejie Henao, P. A., & Olaya Molano, J. C. (2022). Purchase intention & Satisfaction of online shop users in developing countries during the COVID-19 pandemic. *Sustainability*, 14(10), 6302.
- Gounaris, S., Dimitriadis, S., & Stathakopoulos, V. (2010). An examination of the effects of service quality and satisfaction on customers' behavioral intentions in e-shopping. *Journal of Services Marketing*, 24(2), 142-156.

- Herjanto, H., & Amin, M. (2020). Repurchase intention: The effect of similarity and client knowledge. *International Journal of Bank Marketing*, 38(6), 1351-1371.
- เท็กซัสชิกเก้นขยายฐานบุกปั้ม แมคโดนัลด์จัดตำนานแฮปปี้มีล. (2562). *Ibusiness*
<https://ibusiness.co/detail/9620000109397>
- Thai Franchise Center. (2021). *Inside...Texas Chicken*.
<https://www.blockdit.com/posts/601ba97790c439084a343788>

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

The Strategic Leadership of School Administrators under Lopburi Primary
Educational Service Area Office 2

อรพรรณ ประเสริฐทรัพย์^{1*} และชนมณี ศิลานุกิจ²
Orapan Prasertsut^{1*} and Chonmanee Silanookit²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.988 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษา

^{1*} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Department of Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
E-mail : joom.orapan1994@gmail.com

² สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Department of Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
E-mail : chonmanee@ru.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The purposes of this research were to study and to compare the teacher's perception on the strategic leadership of school administrators under Lopburi Primary Educational Service Area Office 2, classified by education level, working experience, and size of school. The sample was 291 teachers in Lopburi Primary Educational Service Area Office 2. The data collection was proceeded by a 5-rating scale questionnaire including 40 items with IOC between 0.60. – 1.00. The reliability was .988. The statistics used in the data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and Scheffé's comparison test.

The results showed that 1) The teacher's perception on the strategic leadership of school administrators under Lopburi Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level, as a whole aspect; and 2) Teachers with different level of education, working experience, and size of school had the different perception on the strategic leadership of school administrators under Lopburi Primary Educational Service Area Office 2 both overall and each aspect with statistically significant at the .05 level.

Keywords: Strategic Leadership, School Administrators

วันที่รับบทความ: 6 มกราคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 11 มีนาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 31 มีนาคม 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาบุคลากรจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติ ทำให้ผู้คนสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยเน้นคุณธรรม ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาที่ทุกคนจะมีความพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ภาวนิดา ธราศรีสุทธิ, 2551, น.143) โดยการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2545 (ฉบับที่ 2) มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการจัดการศึกษาโดยการกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งได้มีการกำหนดขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญที่สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่จะสามารถกระตุ้น หรือชี้แนะให้บุคลากรปฏิบัติตาม และมีความสำเร็จของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องวางแผนการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งบุคลากรจะไม่เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน และการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการวิเคราะห์ และวางแผน

การดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยการนำกลยุทธ์ต่าง ๆ มาดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ (พระครูสุตธรรมกิจ, 2561, น.79-80)

จากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรีเขต 2 มีการศึกษาบริบทของแต่ละสถานศึกษา พบว่า ในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีจุดอ่อนในเรื่องของการบูรณาการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และในด้านคุณภาพการศึกษา ยังพบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานทุกรายวิชายังมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับประเทศ เป็นผลมาจากบางสถานศึกษา ขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษาในสาขาวิชาหลัก ทำให้ในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนยังมีคุณภาพไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2 จึงสนใจศึกษาการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2 เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2 โดยสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วคัดเลือกด้านที่มีความถี่สูงสุดและสอดคล้องกันจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,195 คน เฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ไม่มีสถานศึกษาขนาดใหญ่ เนื่องจากมีสถานศึกษาขนาดใหญ่เพียง 1 สถานศึกษา จึงไม่ได้พิจารณาศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 291 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Cohen et al. (2018, p.206) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) จากการพิจารณาขนาดของสถานศึกษาเป็นขั้นในการแบ่ง จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก แล้วคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่กำหนด

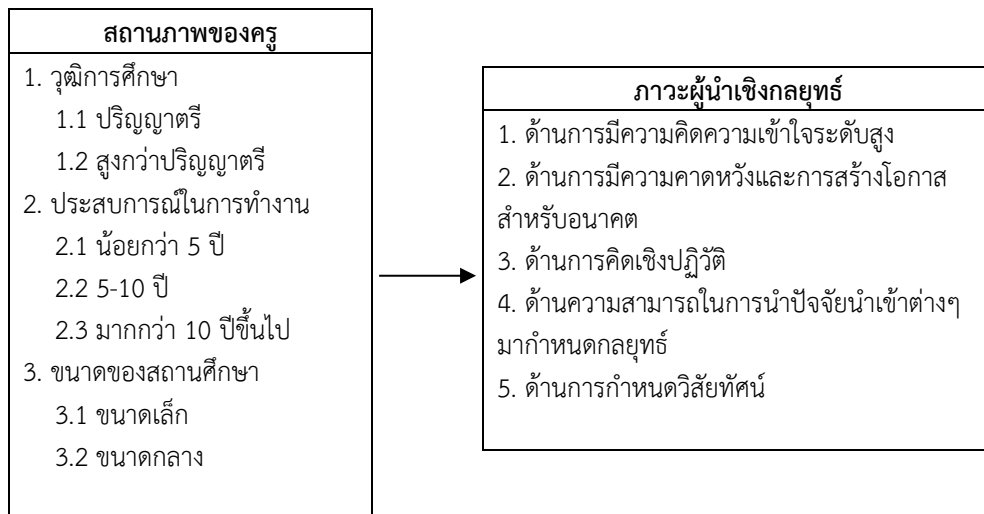
1.3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2 จำแนกเป็นวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณลพบุรี เขต 2 จำนวน 5 ด้าน

1.3.4 ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยระหว่างสิงหาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2565

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Cohen et al. (2018, p.206) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน

2.1.2 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยขั้นตอนแรกใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) พิจารณาขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางเป็นชั้นในการแบ่ง จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลากแล้วคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่กำหนด

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากศึกษามากำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม ความถูกต้องของรูปแบบ (format) ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ (wording) ให้เหมาะสม

2.2.5 นำผลการตรวจสอบเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (item-objective congruence index: IOC) ซึ่งแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

2.2.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยการคำนวณหาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวม (item total correlation: r_{xy}) ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.745 ถึง 0.827 และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach's alpha coefficient) ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.988

2.2.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (try out) แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ

2.2.8 ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ติดต่อประสานงานจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.3.2 ทำสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อม Link แบบสอบถามผ่าน Google Form ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อให้ครูตอบแบบสอบถาม

2.3.3 นำข้อมูลของครูผู้ตอบแบบสอบถามจาก Google Form มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้

2.4.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 291 ชุดตามจำนวนที่กำหนดในกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

2.4.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แบบจำแนกความหมาย 5 ระดับ (semantic differential) เป็นรายข้อ รายด้าน และภาพรวม โดยยึดเกณฑ์การแปลความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2560, น.30)

2.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาที่ครูปฏิบัติการสอน ด้วยการทดสอบ t-test แบบ independent

2.4.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้วยการทดสอบ F-test โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) และถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method) ต่อไป

3. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าแจกแจงความถี่ และร้อยละ **ตารางที่ 1** ค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา

(n=291)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. วุฒิมัธยมศึกษา		
1.1 ปริญญาตรี	215	73.90
1.2 สูงกว่าปริญญาตรี	76	26.10
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
2.1 น้อยกว่า 5 ปี	81	27.83
2.2 5-10 ปี	136	46.73
2.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	74	25.44
3. ขนาดของสถานศึกษา		
3.1 ขนาดเล็ก	38	13.10
3.2 ขนาดกลาง	253	86.90
รวม	291	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถาม มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 73.90 และมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 26.10 ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 27.83 ประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 46.73 และ ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 25.44 ขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10 และขนาดของสถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 86.90

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=291)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	การรับรู้ของครู			ลำดับ
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	
1. ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง	3.59	0.85	มาก	3
2. ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	3.55	0.85	มาก	5
3. ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา	3.57	0.85	มาก	4
4. ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	3.61	0.83	มาก	2
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	3.62	0.82	มาก	1
รวม	3.59	0.82	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 3.62$) ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ($\bar{x} = 3.61$) ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง ($\bar{x} = 3.59$) ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ($\bar{x} = 3.57$) และด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ($\bar{x} = 3.55$)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=291)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n=215)		(n=76)			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง	3.71	0.71	3.23	1.09	3.548*	0.001
2. ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	3.67	0.70	3.22	1.11	3.291*	0.001
3. ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา	3.70	0.68	3.21	1.14	3.462*	0.001
4. ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	3.74	0.69	3.25	1.06	3.728*	0.000
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	3.75	0.69	3.27	1.04	3.678*	0.000
รวม	3.71	0.68	3.24	1.07	3.599*	0.001

*p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=291)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	p
	น้อยกว่า 5 ปี (n=81)		5 – 10 ปี (n=136)		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป (n=74)			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง	4.03	0.53	3.55	0.70	3.16	1.12	23.140*	0.000
2. ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	3.97	0.58	3.51	0.71	3.16	1.11	20.047*	0.000
3. ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ	3.98	0.53	3.53	0.72	3.19	1.13	19.090*	0.000
4. ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	4.04	0.58	3.57	0.71	3.23	1.05	20.989*	0.000
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.04	0.55	3.57	0.73	3.26	1.02	20.319*	0.000
รวม	4.01	0.52	3.55	0.69	3.20	1.07	21.754*	0.000

*p<.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') แสดงดังตาราง 4-9

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยภาพรวมเกี่ยวกับการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

(n=291)

ประสบการณ์ในการทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี			5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
	$\bar{x}$	4.01	3.55		3.20
น้อยกว่า 5 ปี	4.01	-			
5-10 ปี	3.55	*	-		
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3.20	*	*	-	

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีการรับรู้โดยเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี และ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่เกี่ยวกับการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

(n=291)

ประสบการณ์ในการทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
น้อยกว่า 5 ปี	-		
5-10 ปี	*	-	
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	*	*	-

จากตารางที่ 6 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไปมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ครูปฏิบัติการสอน โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=291)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดของสถานศึกษาที่ครูปฏิบัติการสอน				t	p
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง			
	(n=38)		(n=253)			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านการมีความคิดความเข้าใจระดับสูง	3.91	0.61	3.54	0.87	3.288*	0.002
2. ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต	3.87	0.60	3.50	0.87	3.268*	0.002
3. ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา	3.91	0.59	3.52	0.87	3.544*	0.001
4. ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์	4.00	0.66	3.55	0.84	3.792*	0.000
5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	3.98	0.65	3.57	0.83	3.500*	0.001
รวม	3.94	0.58	3.54	0.84	3.661*	0.001

*p<.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 สามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

4.1 การรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 มีการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อศึกษาบริบทโดยรอบแล้วนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกล ยุทธ์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาให้สามารถที่จะบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อนำข้อมูลมา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ นำไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับเป้าหมายของ สถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิยา คงเมือง (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกล ยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มูฟิต วาโซะ และนวรรตน์ ไชยมภู (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกล ยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี โดยผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

4.2 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำ ให้เข้าใจในลักษณะของการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่แตกต่างจากครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา อาทรกิจ (2561) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็น ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธารทิพย์ เทพคำ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

4.3 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการมอบหมายงานให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ที่แตกต่างกันตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลและตามระยะเวลาของการปฏิบัติงาน ซึ่งครูที่มี ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปีจะมีโอกาสได้รับมอบหมายงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปีและมากกว่า 10 ปีขึ้นไป เพราะมีความรู้ความสามารถที่จะริเริ่มสิ่งใหม่ๆ รวมทั้งมีความก้าวหน้าต่อเทคโนโลยีมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปีและมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จึงทำให้มีมุมมองต่อการบริหารงานของผู้บริหารในการนำภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาใช้ที่ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ ณัฏฐ์ แสงนุสิทธิ์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความ คิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญทิรา ทิราวงศ์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 37 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

4.4 ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในแต่ละขนาดมีสภาพการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา การแบ่งงานตามความรับผิดชอบ โดยครูในสถานศึกษาขนาดกลางจะปฏิบัติงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบเท่านั้น โอกาสในการมีส่วนร่วมในทุกๆ งานจะน้อยกว่า ทำให้ทัศนคติหรือความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขนาดกลางจะมองเห็นภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเพียงแค่นั้นในส่วนที่ตนรับผิดชอบ ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหาร และครูทุกคนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ซึ่งทำให้เกิดความสนิทสนมกันในการดำเนินงาน และจะมีโอกาสได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมกันแก้ไขปัญหาได้โดยตรง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กมีโอกาสใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารงานมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดกลาง ดังนั้นครูในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิษฎา จะเรียมพันธ์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา ตั้งตระกูล (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

5.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการคิดให้มีความสร้างสรรค์เพื่อที่จะนำความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

5.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

5.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับรูปแบบการทำงานเพื่อให้ครูสามารถทำงานได้อย่างตรงตามเป้าหมาย และควรบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นระบบ

5.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจน และควรนำผลการวิเคราะห์ห้วงทัศน์เพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

5.2.2 ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

6. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา อหกรกิจ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1* (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ขวัญทิรา ทิราวงศ์. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ณัฐธิดา แสงนุสิทธิ์. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธารทิพย์ เทพคำ. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นันทิยา คงเมือง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. ใน การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13* (น.1716-1731). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พระครูสุตธรรมกิจ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์*. จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). *ราชกิจจานุเบกษา*, 119 (123ก), 16-21.
- ภาวดี ธาราศรีสุทธิ. (2551). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มูฟิต วาโอะ และนวรรตน์ ไชยมภู. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. วารสารการบริหารการศึกษาและศาสตร์, 2(1), 38-47.*
- วัชรพงษ์ สำราญรัมย์. (2561). *ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- วิรัตน์รัตน์ เสือจอย. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. (2564). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 3 ปี (2563-2565)*.
- สุนิสา ตั้งตระกูล. (2560). *การศึกษบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยะยง และตราด (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)* มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อภิษฐา จะเรียมพันธ์. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร* (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อานวย มีราคา. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ศรีสะเกษ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 6(1), 134-144.*
- Cohen, L., Manion, L, & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge.

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

The Learning Leadership of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

ธนพร จรจรณ์^{1*} และ กัลยมน อินทุสุต²

Thanaporn Choncharan¹ and Kanyamon Indusuta²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การทำงาน และกลุ่มโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยอาศัยตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen) ได้จำนวน 357 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 65 ข้อ ที่มีค่าความเที่ยงตรง (IOC) ระหว่าง 0.6-1.00 และค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้เท่ากับ .958 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's post hoc comparisons method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ การเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษา และกลุ่มโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเรียนรู้

^{1*} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
E-mail: thanapla@sriayudhya.ac.th

² สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
Email: kanyamon.i@ru.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The research aimed to study and to compare the learning leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, classified by the demographical characteristics of educational background, work experience, and group of schools. The sample was 357 teachers at the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 in the academic year 2022 through stratified random sampling method. The sample size was considered by Cohen table. The instrument was a five-point rating scale questionnaire with IOC between 6.00-1.00. The Cronbach's alpha showed a level of reliability at .958. The data analyzed through the descriptive statistic, t- test, one-way analysis of variance and Scheffé's comparison test.

The research results were found that

1. Teacher's perceptions toward the learning leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 were at a high level.
2. The comparison of teacher's perception divided by their working experience showed the significant difference, while the comparison of teacher's perception divided by education background. Their group of school did not show the significant difference.

Keywords: School Administration, Learning Leadership

วันที่รับบทความ: 13 มกราคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 27 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 3 พฤษภาคม 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ประเทศไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นกรอบในการขับเคลื่อนประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดเป็นทักษะต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต ต้องปรับตัว ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพสังคมใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางของวิถีชีวิตที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน หลังจากเกิดความปกติใหม่ “ New Normal ” ก็เข้าสู่ความปกติถัดไป “ Next Normal ” เป็นเรื่องของมนุษย์ที่ต้องมีการเริ่มปรับตัวด้านพฤติกรรมอีกครั้ง เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคม หรือสิ่งแวดล้อม ทั้งส่วนของการจัดการศึกษา และการบริหารจัดการเองนั้นก็ต้องเกิดความสอดคล้องกับความปกติใหม่ (New Normal) ทั้งนี้แสดงปัญหาให้เห็นว่า การสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในปัจจุบันนั้น จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามบริบท (เจริญ ภูวจิตร, 2564, น.1) ตอบสนองและมุ่งจุดสำคัญของโอกาส และการปรับเปลี่ยนที่แตกต่างจากในอดีต ที่มีอาจหลบหลีกได้ ต้องรับมือ ปรับตัว และเกิดการเรียนรู้ (อนุภาพ เลขะกุล, 2564, น.111)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบ และแนวทางยกระดับหน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ประเทศ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อตอบโจทย์ต่อผลประโยชน์ที่เกิดจากการบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ข้อกำหนดตามแผนพัฒนาประเทศให้เกิดเป็นแนวโน้มในการจัดทำนโยบายและแผนต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและนำไปสู่ความร่วมมือสร้างแรงขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว ในด้านการสร้างเสริมมนุษย์ด้านทักษะและส่งเสริม ทุกช่วงวัยในวัฒนธรรม

ทุกมิติเกิดเป็นประสิทธิภาพและมีมาตรฐานความพร้อมเกิดขึ้นอย่างรอบด้านมีความสามารถที่จำเป็นยุคศตวรรษที่ 21 และยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการจัดการและพัฒนากิจการอย่างเท่าเทียม เพื่อการมีส่วนร่วมบนความทันสมัยและพร้อมปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเหตุการณ์สังคม (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้จึงสำคัญอย่างเต็มที่ต่อความสัมฤทธิ์ผลขององค์การบริหารสามารถวิเคราะห์และเกิดเป็นมุมมองโดยรวมและขอบเขตของการบริหารอย่างชัดเจนตามบริบท ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นรูปแบบใหม่ที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะ รวมถึงพฤติกรรมเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนให้ทันต่าง ๆ สู่องค์กรการเรียนรู้ที่เน้นย้ำเรื่องการสร้างวิสัยทัศน์เป็นหมู่คณะ เป็นบุคคลปรับตัวให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ประสานงานเป็นทีมที่สร้างสรรค์ทางความคิด การระดมสมอง การถ่ายทอดที่มีเป้าหมายเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการกระตุ้น เสริมแรงเกิดเป็นมืออาชีพของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จากการประเมินตนเอง และการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเติบโตอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและเครือข่ายการเรียนรู้ (จุลศักดิ์ ก๊อภิมพ์, 2561, น.26) และเกิดการก่อตัวของนวัตกรรมรูปแบบใหม่ ภาวะผู้นำการเรียนรู้จะต้องมีการกำหนดภารกิจตามหลักนโยบายเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เครือข่ายแบบมืออาชีพ (สุเมธ ผ่านวงศ์, 2563, น.12) อีกทั้งภาวะผู้นำการเรียนรู้เกิดจากการสร้างข้อตกลงร่วมกันสำหรับสร้างสภาพแวดล้อม และการเรียนรู้ รวมทั้งกำหนดรูปแบบการพัฒนาต่าง ๆ ให้เกิดการตอบสนองต่อบุคคลตามความต้องการ และเกิดเป็นประสิทธิภาพความสำเร็จอย่างยั่งยืน ภาวะผู้นำการเรียนรู้จะแสดงให้เห็นถึงความคิดที่สร้างสรรค์และความเผชิญหน้าต่อผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ นำไปสู่สภาพการเปลี่ยนแปลงตามบริบทและองค์ประกอบพื้นฐานรวมถึง วิถีชีวิตของหมู่คณะ (OECD, 2013, pp. 51-53) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยังเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเผชิญต่อเศรษฐกิจพิเศษที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วมีพื้นที่ขนาดใหญ่พิเศษมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างฉับพลัน และจำต้องเกิดเป็นความสามารถในการเรียนรู้และพฤติกรรมของบริหารอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นต้นแบบการเกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (รัตนดา เลิศวิชัย และธีระ รุญเจริญ, 2560, น. 672) ผู้บริหารสถานศึกษาวางวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่ชัดเจนต่อกระบวนการจัดการสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษา และเป็นผู้ที่ทำงานด้วยพฤติกรรมการจนเกิดเป็นการเรียนรู้ต่อสิ่งใหม่ ๆ ที่เน้น การเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการ เพื่อคุณภาพที่เพิ่มระดับของผู้เรียนมากขึ้น และลดระดับเชิงผู้นำออกคำสั่ง หรือ สั่งการสู่ผู้สนับสนุนและส่งเสริมเพื่อการอำนวยความสะดวก มุ่งเพิ่มพูนความสามารถ และความรู้ ทักษะอย่างรอบด้านนำไปสู่การพัฒนาตนเองและพัฒนางานอยู่เสมอ (สมชาย เทพแสง, 2559, น. 119-120)

นโยบายและจุดเน้น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดประเด็นการสร้างภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตปกติต่อไปตามประเด็นความปลอดภัยและเพิ่มประสิทธิภาพของดิจิทัล และเทคโนโลยี จัดการฐานข้อมูลสารสนเทศให้เกิดประสิทธิภาพผ่านการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดรับกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเป็นไปตามทิศทางการพัฒนาในยุควิถีใหม่ และยุควิถีปกติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กำหนดความมุ่งหมายอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564–2565 ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่กำหนดนั้น คือ “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” รวม 4 ด้านโดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563–2565 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาภายใต้วิสัยทัศน์ “สพม.ภท 1 รวมใจเป็นหนึ่ง จัดการศึกษาวิถีใหม่ บนพื้นฐานความหลากหลายนำไปสู่ เป้าหมายความเป็นหนึ่ง ” ได้แก่ ความปลอดภัย โอกาส คุณภาพ และประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการเพิ่มพูนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “ วิถีอนาคต วิถีคุณภาพ ”

โรงเรียนภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 รวมทั้งสิ้น 67 แห่ง แบ่งเป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลาย จำนวน 66 แห่ง แต่ละสถานศึกษามีการจัดทำการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้ดำเนินการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2564

จำนวน 67 แห่ง พบว่า สถานศึกษาในสังกัดมีผลการประเมินตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับยอดเยี่ยมโดยผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยม อยู่ในมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียนตามลำดับ และเมื่อพิจารณาภาพรวมในรายมาตรฐานแล้วพบว่า มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มีผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยมสูงที่สุด คือ จำนวน 47 แห่ง ร้อยละ 70.15 รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 38 แห่ง ร้อยละ 56.72 และมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน จำนวน 27 แห่ง ร้อยละ 40.30 การสังเคราะห์ผลเพื่อหาจุดแข็ง และจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาในสังกัดนั้น ผลพบว่ามาตรฐานที่ 1 ควรพัฒนามากที่สุด ในด้านผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตาม หลักสูตรสถานศึกษา ร้อยละ 50.75 รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ร้อยละ 43.28 และผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม และผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม ร้อยละ 34.33 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ต้องเล็งเห็นความสำคัญ ตระหนักถึงความสามารถพัฒนาทรัพยากรบุคคลสู่การเกิดการเรียนรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ ภายใต้การรักษาระดับตามมาตรฐาน และส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพิ่มความสามารถของตนเองเป็นไปตามการณ์ การเปลี่ยนแปลง และแสวงหาวิธีการเพิ่มความสัมฤทธิ์อย่างสร้างสรรค์ ปรับให้เกิดสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาเป็นรูปธรรมชัดเจน ผู้บริหารควรแสดงออกทางพฤติกรรม รวมถึงคุณลักษณะเพื่อกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาในการบริการด้านศึกษา ขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง จนนำไปสู่คุณภาพและเป้าหมายต่อไป (ญาณิ ศรีประเสริฐ, 2560 , น.4)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และกลุ่มโรงเรียน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยองค์ประกอบ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการบูรณาการ

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 67 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 5,000 คน

1.3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

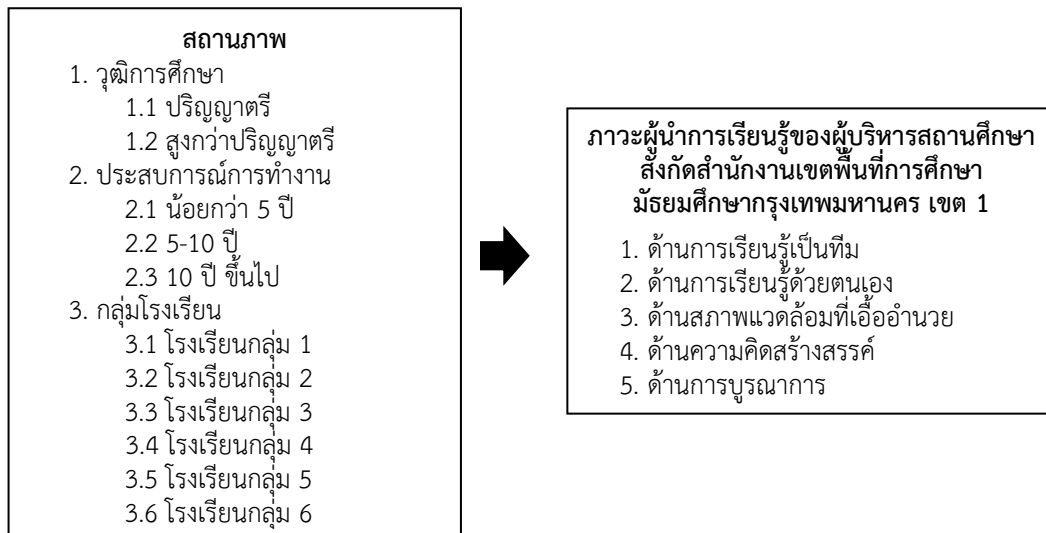
ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประกอบด้วย (1) ปริญญาตรี (2) สูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์การทำงาน ประกอบด้วย (1) น้อยกว่า 5 ปี (2) 5-10 ปี (3) 10 ปี ขึ้นไป กลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย (1) โรงเรียนกลุ่ม 1 (2) โรงเรียนกลุ่ม 2 (3) โรงเรียนกลุ่ม 3 (4) โรงเรียนกลุ่ม 4 (5) โรงเรียนกลุ่ม 5 (6) โรงเรียนกลุ่ม 6

ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน (1) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (2) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (3) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย (4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ และ (5) ด้านการบูรณาการ

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และกลุ่มโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แตกต่างกัน

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 67 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 5,000 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางของ โคเฮน (Cohen, et al., 2011, p.147) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้กลุ่มโรงเรียนเป็นชั้นในการแบ่ง จำแนกเป็น 6 กลุ่ม แล้วจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และกลุ่มโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสอบถามตามองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำการเรียนรู้ จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม จำนวน 12 ข้อ (2) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 13 ข้อ (3) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย จำนวน 12 ข้อ (4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 13 ข้อ

และ (5) ด้านการบูรณาการ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert Scale)

2.3 การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร กำหนดขอบเขตของเนื้อหา สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาครอบคลุมแนวคิดของการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ

2.3.2 วิเคราะห์ข้อคำถาม เพื่อสร้างแบบตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่

5 หมายถึง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3.3 นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของเนื้อหา และแก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2.3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยกำหนดค่าคะแนน ความสอดคล้องตามเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

+1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญสนใจในคำถามว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา

0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่สนใจในคำถามว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา

-1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญสนใจในคำถามว่าไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา

พิจารณาข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 6.00 – 1.00 นำมาจัดทำเป็นแบบสอบถามต่อไป

2.3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับครูซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2.3.6 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .985

2.3.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (try out) มาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ

2.3.8 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ในการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จาก Google Form

2.4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 311 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.11

2.4.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากครูผู้ตอบแบบสอบถามจาก Google Form มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.5.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับผ่าน Google Form มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำข้อมูล มาประมวลผล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อ และรายด้าน โดยยึดการแปลความหมายของระดับความคิดเห็นของครู ต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาของ Best and Kahn (1993, pp.247) ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร อยู่ในระดับ มาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร อยู่ในระดับ น้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2.5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษา ใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Samples)

2.5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และกลุ่มโรงเรียน ด้วยการทดสอบ (F-test) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe's post hoc comparisons method)

3. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=311)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้	ความคิดเห็นของครู		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.16	0.43	มาก
2. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.13	0.45	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย	4.17	0.42	มาก
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.15	0.46	มาก
5. ด้านการบูรณาการ	4.16	0.45	มาก
รวม	4.15	0.41	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.15) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย

ดังนั้น ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ($\bar{x}$ = 4.17) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{x}$ = 4.16) ด้านการบูรณาการ ($\bar{x}$ = 4.16) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}$ = 4.15) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x}$ = 4.13)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 311)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	Sig.
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.13	0.41	4.24	0.46	-1.895	0.059
2. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.11	0.42	4.19	0.51	-1.463	0.144
3. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย	4.16	0.41	4.19	0.46	-.539	0.590
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.13	0.45	4.23	0.49	-1.723	0.086
5. ด้านการบูรณาการ	4.14	0.44	4.20	0.48	-.963	0.336
รวม	4.13	0.39	4.21	0.46	-1.409	0.160

จากตาราง 2 พบว่า ค่า t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวม และรายด้านแสดงว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม และรายด้าน

(n=311)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.17	0.41	4.11	0.43	4.27	0.40	3.663*	0.027
2. ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.18	0.40	4.07	0.46	4.24	0.45	4.067*	0.018
3. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย	4.21	0.44	4.11	0.42	4.26	0.40	3.648*	0.027
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.20	0.45	4.10	0.47	4.25	0.42	3.369*	0.036
5. ด้านการบูรณาการ	4.20	0.47	4.10	0.45	4.26	0.41	3.715*	0.025
รวม	4.19	0.42	4.10	0.41	4.26	0.40	4.148*	0.017

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้านแสดงว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé's post hoc comparisons method)

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

(n=311)

ประสบการณ์ ในการทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี			5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
	$\bar{x}$				
		4.19		4.10	4.26
1. น้อยกว่า 5 ปี	4.19				
2. 5-10 ปี	4.10				
3. มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	4.26			*	

จากตาราง 4 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำแนกตามกลุ่มโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=311)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ ของผู้บริหาร สถานศึกษา	กลุ่มโรงเรียน												F	Sig.
	กลุ่ม 1		กลุ่ม 2		กลุ่ม 3		กลุ่ม 4		กลุ่ม 5		กลุ่ม 6			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเรียนรู้ เป็นทีม	4.17	0.47	4.15	0.49	4.27	0.39	4.10	0.40	4.16	0.24	4.14	0.43	0.734	0.599
2. ด้านการเรียนรู้ ด้วยตนเอง	4.14	0.45	4.09	0.54	4.23	0.38	4.13	0.45	4.15	0.23	4.08	0.47	0.608	0.694
3. ด้าน สภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวย	4.18	0.42	4.16	0.51	4.20	0.42	4.16	0.38	4.15	0.22	4.16	0.41	0.076	0.996
4. ด้านความคิด สร้างสรรค์	4.13	0.47	4.15	0.53	4.29	0.44	4.11	0.51	4.15	0.22	4.11	0.45	0.801	0.549
5. ด้านการ บูรณาการ	4.14	0.44	4.13	0.55	4.25	0.44	4.16	0.47	4.18	0.20	4.14	0.41	0.460	0.806
รวม	4.15	0.42	4.14	0.50	4.25	0.38	4.13	0.42	4.16	0.19	4.12	0.41	0.476	0.794

จากตาราง 5 พบว่า ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้านแสดงว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนต่างกลุ่มโรงเรียนกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

4. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

4.1 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำและบริหารการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับประยุกต์ แก้ไขปัญหา ริเริ่ม พัฒนา คิดค้น

ปรับเปลี่ยนและสร้างการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษา รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยการเรียนรู้ไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Allen (1990, p. 24) การปรับตัวคือ ความเข้าใจพฤติกรรม และความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างถ่องแท้เพื่อจัดการกับความต้องการของตนเองในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิ ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุลศักดิ์ ก็อกพิมพ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 การวิเคราะห์พหุระดับ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สินีนาฏ จิระพรพาณิชย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดีจิตตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดีจิต ตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญ นามชู (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาารายด้านผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

4.1.1 ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนร่วมกันปฏิบัติการกิจภายใต้วิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจน และก่อให้เกิดความสำเร็จผ่านการบูรณาการร่วมกัน ส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร รวมถึงให้ทุกฝ่ายได้นำความรู้ ความสามารถ และใช้บทบาทสำคัญในการปฏิบัติการให้เกิดประสิทธิภาพในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ ญาณิ ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านการเรียนรู้เป็นทีมมีอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปวิเวช บุญเกิด (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านการเรียนรู้เป็นทีมมีอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย สุเมธ ผ่านวงศ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านการเรียนรู้เป็นทีม อยู่ในระดับมาก

4.1.2 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความเชื่อว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญโดยผ่านการแสดงถึงจุดยืน แสดงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองและเลือกกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติที่เชื่อว่าจะสามารถบรรลุผลความสำเร็จ และตัดสินใจถึงความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีที่สุด เพื่อกำหนดทิศทางและริเริ่มการเรียนรู้ภายใต้แรงจูงใจจากสภาพภายในและสภาพภายนอก สอดคล้อง สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ จุลศักดิ์ ก็อกพิมพ์ (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 22 การวิเคราะห์พหุระดับ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ปวิเวช บุญเกิด (2563) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ

สมพร วันประกอบ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของหัวหน้ากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก

4.1.3 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำผู้ดำเนินการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการส่งเสริมในด้านการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อครู รวมถึงผู้เรียน รวมถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างเครือข่ายของสถานศึกษา มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคฝ่ายและนำไปสู่การสร้างเป็นบรรยากาศที่เกิดการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีการสนับสนุน ส่งเสริมด้านความปลอดภัย ในสถานศึกษาสอดคล้องกับ ญานี ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ Sun (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ อนุชิต พันธัง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย อยู่ในระดับมาก

4.1.4 ด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำผู้ดำเนินการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการแสดงถึงศักยภาพความกล้าหาญที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ คิดค้นรูปแบบนวัตกรรมและระบบข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ และนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนสำคัญในการพัฒนางานและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์และใช้ความชาญชัยในการนึกคิดและการปฏิบัติจนสู่การบรรลุตามวิสัยทัศน์ และเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และวัฒนธรรมองค์กรอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดสอดคล้อง จุลศักดิ์ ก็อกพิมพ์ (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 22 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ญานี ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ จิตกมล โคตรทองหลาง (2564) ได้ศึกษา การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก

4.1.5 ด้านการบูรณาการ ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุน สร้างแนวความคิดที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์ มีการบูรณาการศาสตร์และศิลป์เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ รวมถึงส่งเสริมการแสดงออกทางความคิด โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ต่าง ๆ และนำไปสู่การบูรณาการในเชิงการปฏิบัติร่วมกัน ภายใต้นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ญานี ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นด้านการบูรณาการ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ จุลศักดิ์ ก็อกพิมพ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และพฤติกรรม การสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 22 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูในด้านการบูรณาการ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ Sun (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านการบูรณาการอยู่ในระดับมาก

4.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และกลุ่มโรงเรียนดังนี้

4.2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้นำ หรือผู้บริหารมีการสื่อสารนโยบาย แผนการปฏิบัติจากหน่วยงานต้นสังกัดให้ครูทั้งหมดเกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในนโยบายใหม่ ๆ และสามารถปฏิบัติตามแนวปฏิบัติโดยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการปรับตัวและเกิดการเรียนรู้ ต่อนโยบายใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Thamrongthanyawong (2012) การนำนโยบายไปสู่ขั้นตอนของการวางแผนกลยุทธ์ตามนโยบายที่แผ่ด้วยกิจกรรม และมาตรการต่าง ๆ ที่ทำให้นโยบายปรากฏชัดเจนขึ้น ต้องเกิดความชัดเจนในส่วนของการวางแผนและโครงการ หรือกิจกรรม โดยต้องเกิดจากปัจจัยมาพิจารณาอย่างครอบคลุม และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนินาฏ จิระพรพาณิชย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดีจิตตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานหทัย ปลงใจ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจาภรณ์ ลักษณะดี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต บ้านบึง 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4.2.2 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นสูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย อาจจะอยู่ในช่วงที่ต้องมีการประเมินความพร้อมและพัฒนานตนเองอย่างเข้มข้นในระยะเวลา 2 ปีแรกอยู่ในช่วงของการประเมินครูผู้ช่วย จึงยังไม่เห็นถึงบทบาทหน้าที่ในงานฝ่ายสนับสนุนมากเท่าที่ควร และยังไม่มียประสบการณ์ในการทำงานมากนัก ต้องอาศัยการสั่งสมประสบการณ์ทั้งการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอน รวมถึงปฏิบัติงานฝ่ายสนับสนุนที่มีความใกล้ชิดกับผู้บริหาร และมีมุมมองในด้านพฤติกรรมของผู้บริหารอย่างแตกต่างกันออกไปจึงกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ส่งผลต่อความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Nahavandi and Malekzadeh (1999) กล่าวว่า ผู้นำมีระดับความต้องการอำนาจในการควบคุมต่ำ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้ผู้อื่นมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจ มุ่งเน้นการปรับตัวและใช้วิธีการบูรณาการทางความคิด และกระตุ้นการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิ ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติภูมิ เทพคำ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2.3 กลุ่มโรงเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนมีการรับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการแบ่งกลุ่มเพื่อยกระดับในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และร่วมกันช่วยเหลือให้เกิดประสิทธิภาพในด้านการใช้ทรัพยากร การพัฒนาบุคลากรต่าง ๆ การใช้อาคารสถานที่ร่วมกันในการประชุม หรือ ปฏิบัติกิจกรรมเฉพาะกิจ กลุ่มโรงเรียนยึดตามยุทธศาสตร์พื้นที่เพื่อให้เกิดการประสานงานและร่วมมือกันวางแผนร่วมกันภายใต้นโยบายเดียวกันโดยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2013) ภาวะผู้นำการเรียนรู้จำเป็นต้องมีในระบบการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นสำหรับการสร้างนวัตกรรม และเป็นนโยบายที่สำคัญในการสร้างเงื่อนไขสำหรับเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น และอาจต้องการความเป็นผู้นำที่มีความกล้าหาญ และมีความรับผิดชอบในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เกิดเป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นนกร มังคละศิริ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า เขตพื้นที่การศึกษาต่างกัมีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุมา ศรีประทุมวงศ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1 ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้ครูเกิดการเรียนรู้ และร่วมแลกเปลี่ยนการทำงานร่วมกันภายใต้วิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจน เกิดการบูรณาการร่วมกันจนนำไปสู่สภาพความสำเร็จ

5.1.2 ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจให้ครูเกิดการเรียนรู้ในการทำงานและแสดงจุดยืนหรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

5.1.3 ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อครู และผู้เรียน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

5.1.4 ผู้บริหารควรแสดงศักยภาพความเป็นผู้นำในการแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ ไม่ยึดติดกับการทำงานรูปแบบเดิมและพร้อมที่จะปรับตัวต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และนำแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ มาพัฒนาองค์กรจนบรรลุเป้าหมาย

5.1.5 ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ต่าง ๆ และนำไปบูรณาการกับการทำงานตามภารกิจของสถานศึกษา

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

5.2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร

5.2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

6. เอกสารอ้างอิง

จุลศักดิ์ ก็อกพิมพ์. (2561). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- จิตกมล โคตรทองกลาง. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(7), 159-169.
- จิตติภูมิ เทพคำ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เจริญ นามชู. (2564). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 9(1), 429-442.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2564). การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล. <http://www.nidtep.go.th/2017>
- ญาณิ ศรีประเสริฐ. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นนกร มังคละศิริ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปานหทัย ปลงใจ. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. *วารสารรอยแก่นสาร*, 6(5), 168-182.
- ปฎิเวช บุญเกิด. (2562). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รจนาภรณ์ ลักษณะดี. (2565). ภาวะผู้นำจิตพิสัยของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกริก.
- รัตนดา เลิศวิชัยและคณะ. (2560). องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 17(ฉบับพิเศษ), 669-683.
- สมชาย เทพแสง. (2560). กลยุทธ์ในการสร้างแรงบันดาลใจของผู้นำร่วมสมัย. *วารสารบริหารการศึกษามศว*, 14(27), 165-172.
- สมพร วันประกอบ. (2565). การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์*, 16(46), 217-233.
- สินีนาง จิระพรพาณิชย์. (2563). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุเมธ ผ่านวงศ์. (2563). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษาคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 3(2), 61-79.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(2), 170-181.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 7(5), 183-198.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>

- อรอุมา ศรีประทุมวงศ์. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2, (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- สกลนคร.อนุชิต พันธัง. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษ มัธยมศึกษา เขต22 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- อานูภาพ เลขะกุล. (2564). ความปกติถัดไปอุดมศึกษา: ความท้าทาย. *วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้*, 1(2), 111-125.
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 6, 1-18.
- Best, J., & Kahn, J. V. (1993). *Research in education* (7th ed.). Allyn and Bacon.
- Cohen, L., Manion, L, & Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (7th ed.). Routledge.
- Nahavandi, A., & Malekzadeh, A.R. (1999). *Organization culture in the management of mergers*. Quorum Book.
- OECD. (2013). *PISA 2015 Assessment and Analytical Framework*.
- Thamrongthanyawong, S. (2012). *Public Policy: Concepts, Analysis and Processes*. (25th ed). Sema Dharma Publishing House.
- Sun, Y. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัด สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมและบรรจุภัณฑ์ของชุมชนบ้านหลุมข้าว

The Pattern Development of Resin Wicker Baskets and Packaging in Ban Lumkhao Community

ดวงพร ไม้ประเสริฐ¹
Doungporn Maiprasert¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว และ 3) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบลายตะกร้า การออกแบบตราสัญลักษณ์ การออกแบบป้ายสินค้าและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวจำนวน 15 คน และลูกค้าจำนวน 30 คน สุ่มแบบเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านหลุมข้าวได้ผลิตผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดมีหลากหลายลวดลายประกอบด้วย ลายดอกพิกุล ลายดอกกุหลาบ ลายเรือสุพรรณหงส์ ลายไทยแนวเอียงลายไทยและลายไทยดอกเดียวด้วยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบลายตะกร้าที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินการออกแบบตราสัญลักษณ์ การออกแบบป้ายสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ตะกร้าหวายเทียม ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชุมชนบ้านหลุมข้าว

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the problems and needs about development of resin wicker basket in Ban Lumkhao community, Moo 5, Lumkhao subdistrict, Khok Samrong district, Lopburi province; 2) to develop a model using a participatory action research for resin wicker basket in Ban Lumkhao community, Moo 5, Lumkhao subdistrict, Khok Samrong district, Lopburi province; and 3) to investigate the consumer satisfaction toward the basket pattern, tag label, and packaging design of resin wicker basket in Ban Lumkhao community, Moo 5, Lumkhao subdistrict, Khok Samrong district, Lopburi province. The sample was 15 villagers and 30 customers in Ban Lumkhao community with purposive sampling. The findings found that 1) In terms of resin wicker basket's identity, Ban Lumkhao community has produced the outstanding basket patterns including

¹ สาขาวิชาเทคโนโลยีมีัลติมีเดีย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Department of Multimedia Technology, Faculty of Information Technology, Thepsatri Rajabhat University

E-mail : maiprasert2517@gmail.com

Pikul flower pattern, rose pattern, Suphannahong's royal barge pattern, slanted Thai pattern, and single Thai flower pattern with participatory action research; 2) For the evaluation of consumer satisfaction toward the basket pattern, The mean was 4.56 and the standard deviation was 0.64. It was at the highest level; and 3) As regards logo, tag, and packaging design of resin wicker basket in Ban Lumkhao community, the overall mean was 4.74, and the standard deviation was 0.48. It was at the highest level.

Keyword: Resin Wicker Basket, Participatory Action Research, Ban Lumkhao Community

วันที่รับบทความ: 23 มกราคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 31 มีนาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 21 เมษายน 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

จากเนื้อหาสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ปีพ.ศ.2561 – 2580) มุ่งเน้นการพัฒนาค้นคว้าเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วง การตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันคนในช่วงวัยผู้สูงอายุจะสูงขึ้น ซึ่งการพัฒนาผู้สูงอายุควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม ในการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่มีความรู้ ประสบการณ์และทักษะ เพื่อถ่ายทอดความรู้อันเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ อย่างเช่น ชุมชนบ้านหลุมข้าว ซึ่งจากการดำเนินงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหลุมข้าว ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เป็นการรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยเตรียมความพร้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการเพิ่มรายได้ ออมและการลงทุนระยะยาวของคนตั้งแต่ก่อนเกษียณอายุ พัฒนาระบบและกลไกเพื่อสนับสนุนการปรับตัวของประชากรให้สามารถปรับเปลี่ยนอาชีพ ให้เหมาะสมตามแต่ละช่วงอายุ เพื่อยืดช่วงเวลาและเพิ่มโอกาสในการทำงานในยามสูงอายุและสร้างหลักประกันทางรายได้ให้แก่ตนเองได้นานขึ้น สร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนหรือสถานประกอบการในการเตรียมความพร้อมของแรงงานก่อนวัยเกษียณ การจ้างงานผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับวัยวุฒิ ประสบการณ์ และสมรรถนะ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการส่งเสริมและฟื้นฟูศักยภาพ ผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม โดยส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนมีการจ้างงาน ผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับวัยวุฒิ ประสบการณ์ และสมรรถนะส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาและประสบการณ์ และร่วมสร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน เพื่อเพิ่มคุณค่าของผู้สูงอายุ

ชุมชนบ้านหลุมข้าว หมู่ 5 ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เป็นชุมชนหนึ่งที่เริ่มจากการทอผ้าและเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจักสาน โดยได้งบประมาณจาก กศน.โคกสำโรงส่งเสริมการเรียนรู้การทำตะกร้า เริ่มแรกจะเป็นตะกร้าปอปาน แล้วกลุ่มได้สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงที่คงทน คือ การใช้หวายเทียม โดยการทำตะกร้าปอปานใช้ระยะเวลาในการทำ 1 ปี เปลี่ยนแปลงเป็นตะกร้าหวายเทียมใช้เวลาทำเกือบ 4 ปี สำหรับสมาชิกในกลุ่มมีประมาณ 10-15 คน เป็นผู้ที่ทำอาชีพหลักในการทำนา และผลิตตะกร้าเป็นอาชีพเสริม จำนวนการผลิตตะกร้าหวายเทียม ใช้เวลาในการทำโดยรวมประมาณ 1 ใบ/ 3 สัปดาห์ กำลังการผลิตสูงสุดประมาณ 8-10 ใบ/ 1 เดือน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุในพื้นที่หลุมข้าว และใช้เวลาว่างในการทำตะกร้า รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ 10,000 บาท ช่องทางการจำหน่ายจะเป็นการออกงาน เช่น งานวัฒนธรรม งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์หรืองานประชุมต่าง ๆ และมีการฝากขายกับ

องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว ลักษณะของกลุ่มลูกค้าในปัจจุบันจะเป็นผู้ที่ใช้ตะกร้าในการใส่ของมาทำบุญที่วัดและซื้อของในตลาดเป็นวิทยาทานและผู้สูงอายุ สำหรับรูปแบบผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมจะมีหลายแบบประกอบด้วย 1) แบบทรง 8 เหลี่ยมรอบโค้ง 2) แบบทรง 8 เหลี่ยมรอบมุม 3) ทรงกลม 4) ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส และ 5) ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

สถานที่ผลิตหลักจะเป็นบ้านเลขที่ 19/1 ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี และตามบ้านของสมาชิกในการผลิต ปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มตะกร้าหวายเทียมหลุมข้าว เกิดจากกระบวนการผลิตที่ยังไม่มีความประณีตทั้งด้านในตะกร้าและด้านล่างตะกร้า อีกทั้งการขนส่งที่ไม่สะดวกไม่มีบรรจุภัณฑ์ในการรองรับการขนส่งในระยะไกล หรือไม่มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมทั้งการขายของออนไลน์และการออกจำหน่ายในพื้นที่และนอกพื้นที่ชุมชน เพื่อบรรจุภัณฑ์แบบรักษ์โลกที่ต้องการพัฒนาสามารถปกป้องผลิตภัณฑ์ไม่ให้เสียหายในระหว่างการขนส่ง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษางานวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการผลิตผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมของชุมชนหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนให้คนภายในชุมชนหลุมข้าวได้เล็งเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์ชุมชนและยังช่วยสนับสนุนให้เกิดการเพิ่มศักยภาพด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว

1.2.3 เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบลายตะกร้า การออกแบบตราสัญลักษณ์ การออกแบบป้ายสินค้าและการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

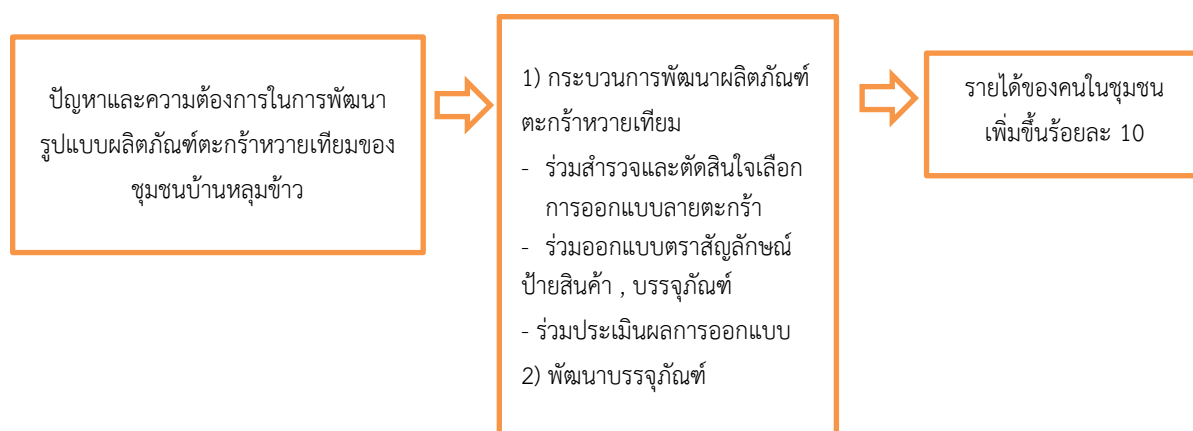
3.1 ขอบเขตประชากร

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวจำนวน 15 คน และลูกค้าจำนวน 30 คน สุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 ขอบเขตเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ขอบเขตของเนื้อหา คือ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งหมายถึงการออกแบบลายตะกร้า การออกแบบตราสัญลักษณ์ การออกแบบป้ายสินค้าและการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมบ้านหลุมข้าว

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมนักวิจัย และชุมชนบ้านหลุมข้าว

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวจำนวน 15 คน และลูกค้าจำนวน 30 คน สุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

- 1) แบบคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มกับชุมชนบ้านหลุมข้าว
- 2) แบบสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวจำนวน 15 คน และลูกค้าจำนวน 30 คน

ขั้นตอนการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหลุมข้าว หมู่ 5 ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เริ่มที่การสำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการผลิตตะกร้าจากกลุ่มคนในชุมชนเพียง 3-4 คน เท่านั้น และต้องการพัฒนารูปแบบลวดลายตะกร้าเพิ่มมากขึ้น และผลิตรายังไม่มีความประณีต ด้านในยังเป็นเพียงไม้กระดานแผ่นรองกันตะกร้า และด้านกันตะกร้าด้านนอกก็ยังมีตะปูที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการใช้งานตะกร้าได้ อีกทั้งยังต้องการให้คนในชุมชนมีความรู้ความชำนาญเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตตะกร้าหวายเทียม ซึ่งจะทำให้มีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นจากเดิม และต้องการให้มีตราสัญลักษณ์ ป้ายสินค้า และบรรจุภัณฑ์ไว้สำหรับตะกร้าเพื่อสร้างเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของชุมชน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปัญหาตะกร้ายังไม่ประณีต

จากนั้นได้ทำการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในลักษณะที่คนในชุมชนบ้านหลุมข้าวร่วมกันและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การออกแบบ จัดทำตะกร้าอย่างประณีต วิเคราะห์ผลการขายสู่ตลาดทั้งในชุมชนและนอกชุมชน และมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับขนส่งให้ลูกค้าได้สะดวกขึ้น ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมที่มีความประณีต

- 1.1) การถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการในการขึ้นโครงตะกร้าด้วยโครงเหล็กและตอกไม้ไผ่

ภาพที่ 3 การถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการขึ้นโครงตะกร้า

ภาพที่ 4 การถ่ายทอดความรู้การขึ้นตอกไม้ไผ่

1.2) การถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในด้านการจักสาน

ภาพที่ 5 การจักตอก

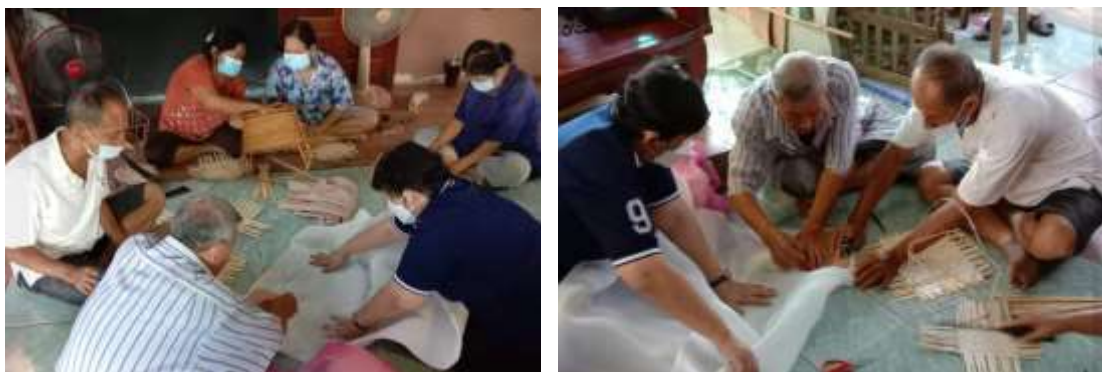

ภาพที่ 6 การขึ้นลายสาน

ภาพที่ 7 การถ่ายทอดองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วมในด้านการจักสาน

1.3) การถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการในด้านการบุผ้าภายในตะกร้าหวายเทียม

ภาพที่ 8 การถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการในด้านการบุผ้า

2) ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัด

2.1) การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการออกแบบลายตะกร้าหวายเทียมในรูปแบบที่หลากหลายแต่มีความเป็นเอกลักษณ์

ภาพที่ 9 การถ่ายทอดการขึ้นลายตะกร้า

ภาพที่ 10 การจูนางตะกร้า

ภาพที่ 11 การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการออกแบบลายตะกร้าหวายเทียม

เดิมชุมชนจะมีลวดลายแบบลายไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นลายดอกขนาดเล็ก ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 ลายไทย

และปัจจุบันชุมชนมีลวดลายที่ได้ออกแบบมาเพิ่มอีก จำนวน 6 ลาย ประกอบด้วย ลายขอ ลายดอกพิกุล ลายดอกกุหลาบ ลายเรือสุพรรณหงส์ ลายไทยแนวเอียงลายไทยและลายไทยดอกเดี่ยว

ภาพที่ 13 ลายขอ

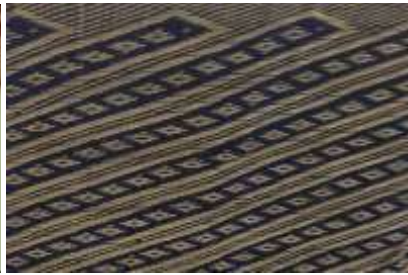
ภาพที่ 14 ลายดอกพิกุล

ภาพที่ 15 ลายดอกกุหลาบ

ภาพที่ 16 ลายเรือสุพรรณหงส์

ภาพที่ 17 ลายไทยแนวเอียง

ภาพที่ 18 ลายไทยดอกเดี่ยว

3) ออกแบบตราสัญลักษณ์ ป้ายผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์

3.1) ประชุมวางแผนพูดคุยระหว่างผู้ประกอบการและคณะทีมงานที่ปรึกษาในการออกแบบสัญลักษณ์, ป้ายผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ตรงตามความต้องการของกลุ่มตะกร้าหวายเทียมหลุมข้าว

3.2) ขั้นตอนออกแบบตราสัญลักษณ์ ป้ายผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ทางกลุ่มพิจารณา ชุมชนร่วมออกแบบและหาภาพและข้อความที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้ปรากฏในตราสัญลักษณ์ ป้ายผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ และเลือก ตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัย กลุ่มบ้านหลุมข้าวและลูกค้าเลือกแบบจากขั้นตอนออกแบบ ดังภาพที่ 19-21

ภาพที่ 19 ตราสัญลักษณ์

ภาพที่ 20 ป้ายผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 21 บรรจุภัณฑ์

4. สำนวความพึงพอใจของกลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวจำนวน 15 คน และลูกค้าจำนวน 30 คน ต่อ
ออกแบบลายตะกร้า ตราสัญลักษณ์ ป้ายสินค้าและบรรจุภัณฑ์

เกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.51 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีความพึงพอใจมาก
2.51 – 3.50	มีความพึงพอใจปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความพึงพอใจน้อย
1.00 – 1.50	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวจำนวน 15 คน และลูกค้าจำนวน 30 คนที่มีต่อลายตะกร้า
หวายเทียม

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความประณีต สวยงามของลวดลาย	4.61	0.69	มากที่สุด
ความหลากหลายของลวดลาย	4.62	0.20	มากที่สุด
สีที่เด่นชัดสวยงาม	4.53	0.74	มากที่สุด
ความเหมาะสมของลวดลาย	4.52	0.74	มากที่สุด
ความเหมาะสมของวัสดุที่นำมาออกแบบลวดลาย	4.56	0.83	มากที่สุด
ความเหมาะสมของสีที่ใช้มาเป็นส่วนประกอบ	4.55	0.67	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.56	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อลายตะกร้าหวายเทียม ของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 45 คน (กลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวจำนวน 15 คน และลูกค้าจำนวน 30 คน) ความพึงพอใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และ ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน 0.64 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวจำนวน 15 คน และลูกค้าจำนวน 30 คนที่มีต่อป้ายผลิตภัณฑ์ ตรายัญลักษณ์ และบรรจุภัณฑ์

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ตรายัญลักษณ์			
1.ตรายัญลักษณ์มีความทันสมัย	4.73	0.45	มากที่สุด
2.ตรายัญลักษณ์มีขนาดเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	4.67	0.52	มากที่สุด
3.ตรายัญลักษณ์มีรูปลักษณ์ที่จดจำง่าย	4.84	0.37	มากที่สุด
4.ตรายัญลักษณ์มีความโดดเด่นสวยงาม	4.60	0.62	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.71	0.49	มากที่สุด
ป้ายผลิตภัณฑ์			
1. มีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า	4.87	0.34	มากที่สุด
2. ป้ายฉลากแสดงภาพลักษณ์สินค้าและคุณภาพ	4.71	0.51	มากที่สุด
3.ป้ายฉลากสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณสมบัติที่สำคัญของผลิตภัณฑ์	4.62	0.61	มากที่สุด
4.ป้ายฉลากสามารถนำเสนอข้อมูลครบและชัดเจน	4.80	0.40	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.75	0.47	มากที่สุด
บรรจุภัณฑ์			
1.วัสดุที่ใช้สามารถป้องกันการสัมผัสกับน้ำความชื้นหรืออากาศ	4.62	0.65	มากที่สุด
2.โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์สามารถเปิดใช้งานได้ง่าย	4.82	0.39	มากที่สุด
3.โครงสร้างสามารถปิดได้สนิทเพื่อคุ้มครองผลิตภัณฑ์ภายใน	4.87	0.40	มากที่สุด
4.โครงสร้างมีความแข็งแรงในการรับน้ำหนักของสินค้าที่บรรจุอยู่ภายในได้เป็นอย่างดี	4.80	0.46	มากที่สุด
5. การใช้สีบนบรรจุภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับสินค้าที่ห่อหุ้มอยู่ภายใน	4.69	0.60	มากที่สุด
6.บรรจุภัณฑ์สื่อถึงเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนได้เป็นอย่างดี	4.78	0.42	มากที่สุด
7.ความครบถ้วนของข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์สามารถแจ้งรายละเอียดให้แก่ผู้ซื้อได้เป็นอย่างดี	4.71	0.51	มากที่สุด
8.ภาพรวมของบรรจุภัณฑ์สามารถจดจำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชุมชนได้ง่าย	4.82	0.39	มากที่สุด
9.ทำจากวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย	4.62	0.58	มากที่สุด
10.ทำจากวัสดุที่ไม่ทำลายธรรมชาติ	4.76	0.43	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.75	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.74	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผลความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์ ป้ายผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ของสินค้าตะกร้าหวายเทียมบ้านหลุมข้าวโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ที่ค่าส่วนเบี่ยงเบนเท่ากับ 0.49 ความพึงพอใจต่อป้ายผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ที่ค่าส่วนเบี่ยงเบนเท่ากับ 0.47 ความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ที่ค่าส่วนเบี่ยงเบนเท่ากับ 0.48

3. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตลาดลายผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมและบรรจุภัณฑ์ของชุมชนบ้านหลุมข้าว มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว และ 3) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบลายตะกร้า การออกแบบตราสัญลักษณ์ การออกแบบป้ายสินค้าและการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว

ผลงานวิจัยพบว่า 1) จากการสำรวจปัญหา พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการผลิตตะกร้าจากกลุ่มคนในชุมชนเพียง 3-4 คน เท่านั้น ต้องการกำลังคนในการผลิตเพิ่มขึ้นและต้องการพัฒนารูปแบบตลาดลายตะกร้าให้หลากหลาย ต้องการการผลิตอย่างมีความประณีตมากขึ้น มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตตะกร้าหวายเทียม ซึ่งจะทำให้มีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นจากเดิมและต้องการให้มีตราสัญลักษณ์ ป้ายสินค้า และบรรจุภัณฑ์ไว้สำหรับตะกร้าเพื่อสร้างเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของชุมชนและเป็นการป้องกันความสูญเสียของตะกร้าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นวัสดุกล่องถูกฟูกที่มีความหนาและทนทาน 2) การประเมินความพึงพอใจในการออกแบบลายตะกร้า การออกแบบตราสัญลักษณ์ ป้ายสินค้า และบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ

4. อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาตลาดลายผลิตภัณฑ์ตะกร้าหวายเทียมและบรรจุภัณฑ์ของชุมชนบ้านหลุมข้าวมีดังนี้

1) การสำรวจปัญหาและความต้องการในการเพิ่มมูลค่าให้กับตะกร้าหวายเทียมของชุมชนบ้านหลุมข้าว ยังไม่มีความประณีต ด้านในตะกร้าเป็นเพียงไม้กระดานแผ่นรองกันตะกร้า และด้านกันตะกร้าด้านนอกก็ยังมีตะปูที่อาจทำให้ลูกค้าเกิดอุบัติเหตุจากการใช้งานตะกร้าได้ จากงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดทำตะกร้าอย่างประณีตด้วยการบุผ้าและรองด้วยฟองน้ำ และการทำการถ่ายทอดการสานแบบลายสอง ย้อม และปิดตีที่กันตะกร้าด้านนอก จากการถ่ายทอดความรู้เหล่านี้ให้คนในชุมชนได้เผยแพร่กันและทำให้รายได้เพิ่มขึ้น

2) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้วยการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการทำตะกร้าให้ประณีต ด้วยการจักสานไม้ไผ่เป็นลายสองและย้อมสี และนำมาปิดที่กันตะกร้าด้านนอก ส่วนทางด้านในตะกร้าใช้วิธีการบุผ้าและรองด้วยฟองน้ำเพื่อให้รองรับที่กันตะกร้าภายในให้สวยงามยิ่งขึ้น ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ครั้งนี้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินงานอย่างสร้างสรรค์ในการสร้างตลาดลายตะกร้าของชุมชนบ้านหลุมข้าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิวิมล จุลศิลป์ (2551) ในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการปรับแนวคิด การมีส่วนร่วมในการสร้างจิตอาสา การมีส่วนร่วมในการสำรวจภูมิปัญญา การมีส่วนร่วมในการหาแนวทางวางแผนงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมในการมุ่งมั่นติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์

3) การประเมินความพึงพอใจต่อการออกแบบลายตะกร้า การออกแบบตราสัญลักษณ์ ป้ายสินค้า และบรรจุภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยทุกด้านการออกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ในการออกแบบลายตะกร้าเป็นการพัฒนามาจากลายผ้า ซึ่งเดิมทางชุมชนบ้านหลุมข้าวมีผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ตราสัญลักษณ์เป็นสื่อทางชุมชนมีส่วนร่วม ในการออกแบบค้นหาเอกลักษณ์

ของผู้ผลิตที่โดดเด่น ชัดเจน เหมาะสมและจดจำง่าย ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับ ปันณณ์ช ธนัทพรชรรัตน์ และ ฉันทนา สุรัสวดี (2558) ส่วนการออกแบบฉลากผลิตภัณฑ์ มีอัตลักษณ์โดดเด่นใช้สีและภาพที่เด่นชัดสวยงาม (วรรณนา กัลยาสาย และคณะ, 2552) และการออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นการสร้างสรรค์ที่เน้นลดขยะที่ติดดู ภาพแสดงถึงเอกลักษณ์ของตะกร้าหวายเทียมชุมชนบ้านหลุมข้าว ส่วนขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกกระบวนการกลุ่มชุมชนบ้านหลุมข้าวและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการออกแบบทั้งรายละเอียดที่ใส่บนตราสัญลักษณ์ ป้ายผลิตภัณฑ์ ที่มีชื่อผลิตภัณฑ์ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ ภาพประกอบที่เหมาะสมและมีรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับข้อเสนอของชอบ เข้มกลัด และโกวิทย์ พวงงาม (2547) ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหา วางแผนและดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหา ย่อมทำให้สมาชิกในชุมชนจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน กระบวนการทำงานทุกขั้นตอนที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมนั้นจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเข้มแข็ง ตรงกับทัศนะของ อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และชูศักดิ์ ทองแกมแก้ว (2552)

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรเพิ่มลายให้มากขึ้นและเพิ่มลดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลพบุรี เช่น พระปรางค์สามยอด

5.2 ข้อเสนอการทํารายการวิจัยต่อไป

5.2.1 สามารถวิจัยการสร้างรายได้จากการจำหน่ายโดยใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่

5.2.2 การจัดทำฐานข้อมูลลายตะกร้าพร้อมวิธีการสานลายด้วยกระบวนการใช้สื่อวีดิทัศน์นำเสนอ

6. เอกสารอ้างอิง

ชอบ เข้มกลัดและโกวิทย์ พวงงาม. (2547). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์*. สมาธรรม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น.

ปันณณ์ช ธนัทพรชรรัตน์ และฉันทนา สุรัสวดี. (2558). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนโดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : ผลิตภัณฑ์ของใช้ในครัวเรือนบ้านคลองเคื่อพัฒนา ตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 7(3), 76 – 89.

วรรณนา กัลยาสาย และคณะ. (2552). โครงการแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายขนมของกลุ่มพัฒนาอาชีพบ้านคำแสนราชเหนือ ตำบลแสนสุข อำเภอลำลูกเกด จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศศิวิมล จุลศิลป์ (2551). *การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การประยุกต์ใช้กระบวนการเอไอซี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา) ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.

อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และชูศักดิ์ ทองแกมแก้ว. (2552). *รายงานการวิจัยแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่นเพื่อแปรรูปเป็นอาหาร เครื่องสำอาง น้ำยาทำความสะอาดและกิจกรรมนันทนาการ*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

การสำรวจคุณสมบัติและรูปแบบที่นิยมของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า จากสื่อสังคมออนไลน์

A Survey on Properties and Forms for Popular Facial Skin Care Products in Social Media

จิรัชยา ทาศรี¹ วริศรา ยันต์วิเศษ² และนิลวรรณ อยู่ภักดี^{3*}
Jirutchaya Thasri¹ Warissara Yunwisate² Nilawan Upakdee^{3*}

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเครื่องสำอางมีหลากหลายรูปแบบและมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน และการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางมีหลายปัจจัย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณสมบัติและรูปแบบที่นิยมของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าจากสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า จำนวน 385 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา แสดงข้อมูลในรูปแบบความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มประชากรที่ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86.50) มีอายุอยู่ในช่วง 20-40 ปี (ร้อยละ 48.05) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 73.77) อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 51.17) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท (ร้อยละ 44.90) มีประเภทของผิวหน้าเป็นผิวผสม (ร้อยละ 44.94) มีการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติเพิ่มความชุ่มชื้น (ร้อยละ 62.60) ในรูปแบบเนื้อครีม (ร้อยละ 58.40) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าในระดับความสำคัญมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการเปลี่ยนคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าในระดับเปลี่ยนบางครั้ง เหตุผลในการเลือกใช้คุณสมบัติและรูปแบบ คือ เพื่อความงาม (ร้อยละ 62.86) ความถี่ในการซื้อน้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 66.23) งบประมาณในการซื้อแต่ละครั้งมากกว่า 500 บาท (ร้อยละ 61.56) เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจซื้อ คือ มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ (ร้อยละ 72.99) นอกจากนี้ อายุและประเภทของผิวหน้ามีผลต่อการเลือกใช้และซื้อคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยที่ได้สามารถเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการในการวางแผนการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าตามความต้องการในแต่ละกลุ่มช่วงอายุและประเภทของผิวหน้าของผู้บริโภค

คำสำคัญ: คุณสมบัติ รูปแบบ เครื่องสำอาง ผิวหน้า ออนไลน์

¹ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Bachelor of Science (Cosmetic Sciences and Natural Product), Faculty of Pharmaceutical Sciences, Naresuan University
E-mail : jirutchayat60@nu.ac.th

² สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Bachelor of Science (Cosmetic Sciences and Natural Product), Faculty of Pharmaceutical Sciences, Naresuan University
E-mail : warissara_pang@hotmail.com

^{3*} ภาควิชาเภสัชกรรมปฏิบัติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Department of Pharmacy Practice, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Naresuan University
E-mail : nilawanu@nu.ac.th

*Corresponding author

Abstract

Cosmetic has currently presented in various forms and properties. Many factors have affected the purchasing and decision-making. The objective of this research was to survey the popular properties and forms on facial skin care products in social media. The sample was 385 facial skin care users aged 20 years and over. The data were collected from July to August 2020 by online questionnaires. The descriptive statistics was analyzed in terms of frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that the majority of respondents were female (86.50%), age between 20-40 years (48.05%), education level of Bachelor degree (73.77%), occupation government officials or state enterprises (51.17%), and average income per month more than 30,000 Baht (44.94%). Almost half of the respondents have combination facial skin types (44.94%). They preferred facial skin care products with moisturizer (62.60%), and in creams form (58.40%). Respondents have highly concerned about the properties and forms of facial skin care cosmetics and the changes of them sometimes. The main reasons for choosing properties and forms were for beauty (62.86%). The frequency for cosmetic purchasing was less than 2 times per month (66.23%). The budget of each purchasing was more than 500 baht (61.56%). The main decision-making was the properties matched their need (72.99%). The age and facial skin types have influenced for choosing and purchasing of different properties in facial care products. The findings could be benefit for entrepreneurs to plan the facial skin production according to the satisfied consumers in age and facial skin types.

Keywords: Property, Form, Cosmetic, Facial Skin, Online

วันที่รับบทความ: 1 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 31 มีนาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 21 เมษายน 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ในปัจจุบันเครื่องสำอางมีหลากหลายรูปแบบและมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งการตัดสินใจเลือกซื้อมีหลายปัจจัย เช่น วันผลิตและวันหมดอายุบนฉลากผลิตภัณฑ์ เลือกผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมที่ได้รับความนิยม การตรวจสอบเลขที่ใบรับแจ้งบนฉลากผลิตภัณฑ์กับฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก่อนเลือกซื้อ คุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ราคาผลิตภัณฑ์และรายได้ที่มีอยู่ ความคุ้มค่าของผลิตภัณฑ์ และการคำนึงถึงข้อมูลทางวิชาการ งานวิจัยที่สนับสนุนคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (พิมพ์ศิริ อวยวัฒน์กุล และเจตนิพิฐ สมมาตรย์, 2560) เป็นต้น การสำรวจพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอาง เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอางที่แตกต่างกัน (เตียนลี หลี และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา, 2560; อธิยา วรปานิ และปองพล วรปานิ, 2560) รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงผิวผ่านช่องทางออนไลน์ (ณิชนน ศิริยวัฒนา, 2563) พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ใช้ประกอบการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าประเภทครีมรอยของสตรี (ศศิพร ชินณพงษ์, 2546) ทศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าเพศชายโดยเฉพาะ (ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ และวลัย ศิริพานิชวงศ์, 2553) พบว่า การซื้อเครื่องสำอางที่แตกต่างกันขึ้นกับปัจจัยทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอางที่แตกต่างกัน

และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการสำรวจผู้บริโภคบางพื้นที่ เช่น วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ผู้บริโภคเป็นนักศึกษา มักจะคำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (พิมพ์ศิริ อยู่วัฒนกุล และเจตนิพิฐ สมมาตย์, 2560) และเขตกรุงเทพมหานคร ผู้บริโภคเป็นเพศหญิงซื้อเพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับตนเอง ตัดสินใจซื้อจากข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนหรือคนที่รู้จัก (เตียนลี หลี และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ, 2560) ส่วนผู้บริโภคเป็นเพศชายจะใช้แรงจูงใจด้านเหตุผลเป็นหลักในการซื้อ (ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ และวลัย ศิริพานิชวงศ์, 2553) และข้อมูลของอุตสาหกรรมความงามไทยปี 2561 พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ดูแลผิวมีการเติบโตมากที่สุด แบ่งเป็นดูแลผิวหน้า (ร้อยละ 82), ดูแลผิวกาย (ร้อยละ 12), กันแดด (ร้อยละ 6) และกลุ่มผลิตภัณฑ์ดูแลผมมีการเติบโต ร้อยละ 16 และกลุ่มอื่น ๆ รองลงมา ตามลำดับ (“ข้อมูลอุตสาหกรรมความงามไทย, 2561) ประกอบกับสถิติการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนไทยในปี 2019 พบว่ามีประชากร 69.24 ล้านคน มีจำนวน 57 ล้านคน ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 51 ล้านคน ที่มีบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ และ 49 ล้านคน ใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือ (“สถิติผู้ใช้ดิจิทัลทั่วโลก, 2561) จะเห็นได้ว่าการสำรวจผ่านทางช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ทำให้เข้าถึงบุคคลทั่วไปได้เป็นจำนวนมาก

งานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมาเป็นการสำรวจปัจจัย พฤติกรรม และทัศนคติของผู้บริโภคเป็นการเลือกซื้อเครื่องสำอาง โดยทั่วไปการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าขึ้นกับข้อมูลส่วนบุคคลทั้งอายุหรือปัญหาผิว และยังพบการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าไม่มากนัก ทางคณะผู้ดำเนินการวิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการสำรวจเกี่ยวกับคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้า เพื่อให้เห็นภาพรวมความนิยมของกลุ่มผู้บริโภคซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการในการวางแผนการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจคุณสมบัติและรูปแบบที่นิยมของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าจากสื่อสังคมออนไลน์

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและเพศหญิง เลือกจากกลุ่มประชากร ที่อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์สำหรับดูแลผิวหน้าและใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างใดอย่างหนึ่งจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, Line, Instagram และ Twitter ในประเทศไทย

ขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัย ได้แก่ สื่อออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ คือ Facebook, Line, Instagram และ Twitter

ขอบเขตด้านระยะเวลาการสำรวจในการศึกษาวิจัยนี้ คือ เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2563

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น
ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทของผิว

ตัวแปรตาม
พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ได้แก่ รูปแบบ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ใช้ ทำความสะอาดและบำรุงผิวหน้า ความถี่ในการใช้ เหตุผลในการเลือกใช้ ความถี่ในการซื้อ และงบประมาณในการซื้อ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่เป็น Google form เพื่อสำรวจคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์สำหรับดูแลผิวหน้าที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มประชากรที่ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชากรที่อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าและใช้สื่อสังคมออนไลน์

การคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร และไม่ทราบสัดส่วนของประชากรตามวิธีของคอคแรน (Cochran) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัญญ์สิริ จันทรเจริญ, 2548)

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

Z = ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 มีค่า Z = 1.96

แทนค่า

$$n = \frac{(1.96)^2}{4 (0.05)^2}$$

$$= 384.16 \quad \approx 385$$

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน เพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกประมาณร้อยละ 5 หรือ 15 คน เพื่อข้อมูลที่อาจผิดพลาดไม่สามารถนำมาคำนวณทางสถิติได้ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria) ดังนี้

1. บุคคลที่อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปอยู่ในประเทศไทย
2. สามารถ อ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทย
3. ซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า
4. ใช้สื่อสังคมออนไลน์
5. ยินดีตอบแบบสอบถาม

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลนี้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การเลือกคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าของท่าน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่ต้องการในอนาคต

แบบสอบถามมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบตามความคิดเห็น ดังนี้

มากที่สุด หรือไม่เปลี่ยนแปลง	เท่ากับ 5 คะแนน
มาก หรือแทบจะไม่เปลี่ยน	เท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง หรือเปลี่ยนบางครั้ง	เท่ากับ 3 คะแนน
น้อย หรือเปลี่ยนน้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
น้อยที่สุด หรือเปลี่ยนน้อยมาก	เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อมูลระดับความคิดเห็น คำนวณหาค่าเฉลี่ยตามสูตรอันตรภาคชั้น แปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ³ คือ

4.21-5.00	หมายความว่า	มีความสำคัญมากที่สุด หรือไม่เปลี่ยนแปลง
3.41-4.20	หมายความว่า	มีความสำคัญมาก หรือแทบจะไม่เปลี่ยน
2.61-3.40	หมายความว่า	มีความสำคัญปานกลาง หรือเปลี่ยนบางครั้ง
1.81-2.60	หมายความว่า	มีความสำคัญน้อย หรือเปลี่ยนน้อย
1.00-1.80	หมายความว่า	มีความสำคัญน้อยที่สุด หรือเปลี่ยนน้อยมาก

2.4 การตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย

การตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัยจะทำการตรวจสอบคุณภาพจากแบบสอบถามที่กำลังพัฒนาเพื่อหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

+1 แสดงว่า คำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

0 แสดงว่า ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

-1 แสดงว่า คำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการทำวิจัยเกี่ยวกับทางด้านสังคมหรือแบบสอบถาม จำนวน 2 คน และมีประสบการณ์ด้านการทำวิจัยเกี่ยวกับเครื่องสำอาง จำนวน 1 คน โดยผู้เชี่ยวชาญจะประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ พิจารณาด้านภาษาและเนื้อหาของข้อคำถามในแบบสอบถาม

ในการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อคำถามนั้น มีค่าเท่ากับ 1.00 หากข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จะคงไว้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จะนำมาพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามใหม่ หรือตัดทิ้งตามความเหมาะสม (ประสพชัย พสุนนท์, 2558; อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธรา วิจิตเวชไพศาล, 2561)

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างตามความสะดวก (convenience sampling) ด้วยวิธีการส่งลิงค์แบบสอบถามของ Google forms ที่เปิดเป็นสาธารณะ โดยส่งลิงค์ไปไว้ที่สื่อออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ Facebook, Line, Instagram และ Twitter ซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่บุคคลในประเทศไทยส่วนใหญ่ใช้ (“สถิติผู้ใช้ดิจิทัลทั่วโลก, 2561)

การศึกษานี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร COA No. 147/2020 และ IRB No. P10022/63

2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แสดงข้อมูลในรูปแบบ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สรุปผลการวิจัย

ผลการสำรวจในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน นำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86.50) มีอายุอยู่ในช่วง 20-40 ปี (ร้อยละ 48.00) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 73.80) อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 46.50) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 44.90) ประเภทของผิวหน้าเป็นผิวผสม (ร้อยละ 44.90) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 385)

คำถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	52	13.50
หญิง	333	86.50
อายุ (ปี)		
20-40	185	48.05
41-60	172	44.68
61 ปีขึ้นไป	28	7.27
ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด		
ประถมศึกษา	2	0.52
มัธยมศึกษา	21	5.45
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	16	4.16
ปริญญาตรี	284	73.77
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	62	16.10
อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/บ้านาญ	197	51.17
นิสิต/นักศึกษา	130	33.77
ธุรกิจส่วนตัว	21	5.45
พนักงานบริษัทเอกชน	18	4.68
รับจ้าง	7	1.82
แม่บ้าน	5	1.30
อื่น ๆ (เกษตรกร, ว่างงาน)	7	1.82
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่มีรายได้	39	10.13
น้อยกว่า 5,000 บาท	17	4.42
5,000-10,000 บาท	77	20.00
10,001-20,000 บาท	44	11.42
20,001-30,000 บาท	35	9.09
มากกว่า 30,000 บาท	173	44.94
ประเภทของผิวหนัง		
ผิวผสม (Combination skin)	173	44.94
ผิวธรรมดา (Normal skin)	80	20.78
ผิวมัน (Oily skin)	71	18.44
ผิวแห้ง (Dry skin)	61	15.84

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเลือกคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า

ผลการสำรวจเกี่ยวกับการเลือกคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าเพื่อคุณสมบัติเพิ่มความชุ่มชื้น (ร้อยละ 62.60) รองลงมา คือ คุณสมบัติในการป้องกันแสงแดด (ร้อยละ 45.97) แก้ปัญหาผิวหมองคล้ำ (ร้อยละ 42.86) และ แก้ปัญหาริ้วรอย (ร้อยละ 42.34) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเลือกคุณสมบัติของเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

คุณสมบัติเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มความชุ่มชื้น (Moisturizer)	241	62.60
คุณสมบัติในการป้องกันแสงแดด (Sunscreen)	177	45.97
แก้ปัญหามีผิวหมองคล้ำ (Whitening effect)	165	42.86
แก้ปัญหาริ้วรอย (Anti-aging)	163	42.34
แก้ปัญหากล่าว (Anti-acne)	129	33.51
คุณสมบัติในการทำมาสะอาด (Cleansing)	85	22.08
คุณสมบัติกระชับรูขุมขน (Firming)	80	20.78
คุณสมบัติผลัดเซลล์ผิว (Exfoliating)	20	5.19
คุณสมบัติออยล์ฟรี (Oil-free)	12	3.12
คุณสมบัติดีท็อกซ์ (Detox)	2	0.52

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้าในรูปแบบเนื้อครีม (ร้อยละ 58.40) รองลงมา คือ รูปแบบเนื้อเจล (ร้อยละ 44.90) รูปแบบเนื้อโลชั่น (ร้อยละ 38.40) และรูปแบบเนื้อน้ำ (ร้อยละ 36.10) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเลือกรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

รูปแบบเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า	จำนวน	ร้อยละ
เนื้อครีม (Creams)	225	58.40
เนื้อเจล (Gels)	173	44.90
เนื้อโลชั่น (Lotions)	148	38.40
เนื้อน้ำ (Aqueous)	139	36.10
เนื้อเหลว (Solutions)	56	14.50
เนื้อละออง (Aerosols)	27	7.01
เนื้อมูส (Mousses)	21	5.45
เนื้อน้ำมัน (Oils)	18	4.67
เนื้อเพสต์ (Pastes)	9	2.33
เนื้อแขวนลอย (Suspensions)	6	1.55

ส่วนที่ 3 ข้อมูลของการประเมินระดับความคิดเห็นในระดับต่าง ๆ

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นพบว่า ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้าตามวัตถุประสงค์การใช้งานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.79) และความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้าตามวัตถุประสงค์การใช้งานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.84) แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหนังตามวัตถุประสงค์การใช้งาน

ข้อความ	ระดับความสำคัญ (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการประเมิน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทำความสะอาดผิวหนังที่ใช้มีความสำคัญในระดับใด	12.47	42.86	38.96	5.45	0.26	3.62	0.78	มาก
คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับบำรุงผิวหนังที่ใช้มีความสำคัญในระดับใด	15.84	41.82	37.14	5.19	0.00	3.68	0.80	มาก
ภาพรวม						3.65	0.79	มาก
รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับทำความสะอาดผิวหนังที่ใช้มีความสำคัญในระดับใด	16.62	41.82	35.58	4.68	1.30	3.70	0.85	มาก
รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับบำรุงผิวหนังที่ใช้มีความสำคัญในระดับใด	20.00	48.05	26.49	4.94	0.52	3.80	0.82	มาก
ภาพรวม						3.75	0.84	มาก

ความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหนังตามวัตถุประสงค์การใช้งานพบว่า ในภาพรวมการเปลี่ยนคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหนังอยู่ในระดับเปลี่ยนบางครั้ง ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.72) และความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหนังตามวัตถุประสงค์การใช้งานในภาพรวมอยู่ในระดับเปลี่ยนบางครั้ง ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.73) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหนังตามวัตถุประสงค์การใช้งาน

ข้อความ	ระดับการเปลี่ยน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการประเมิน
	ไม่เปลี่ยนเลย	แทบจะไม่เปลี่ยน	เปลี่ยนบางครั้ง	เปลี่ยนบ่อย	เปลี่ยนบ่อยมาก			
เปลี่ยนคุณสมบัติผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทำความสะอาดผิวหนังบ่อยหรือไม่	5.19	36.36	51.17	6.75	0.52	3.39	0.71	เปลี่ยนบางครั้ง
เปลี่ยนคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางบำรุงผิวหนังบ่อยหรือไม่	4.68	31.17	53.77	9.61	0.78	3.29	0.73	เปลี่ยนบางครั้ง
ภาพรวม						3.34	0.72	เปลี่ยนบางครั้ง

ข้อความ	ระดับการเปลี่ยน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการประเมิน
	ไม่เปลี่ยนเลย	แทบจะไม่เปลี่ยน	เปลี่ยนบางครั้ง	เปลี่ยนบ่อย	เปลี่ยนบ่อยมาก			
เปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทำความสะอาดผิวหน้าบ่อยหรือไม่	3.90	34.55	52.21	8.31	1.04	3.32	0.72	เปลี่ยนบางครั้ง
เปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางบำรุงผิวหน้าบ่อยหรือไม่	3.12	28.05	56.62	10.39	1.82	3.20	0.74	เปลี่ยนบางครั้ง
ภาพรวม						3.26	0.73	เปลี่ยนบางครั้ง

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการเลือกซื้อและซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า

ผลการสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อและซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าพบว่า เหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อเครื่องสำอางดูแลผิวหน้าส่วนใหญ่ คือ ความงาม (ร้อยละ 26.90) ความถี่ในการซื้อน้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 66.20) งบประมาณในการซื้อแต่ละครั้งมากกว่า 500 บาท (ร้อยละ 61.60) เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจซื้อ คือ มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ (ร้อยละ 27.60) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 พฤติกรรมการเลือกซื้อและซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า

คำถาม	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลที่เลือกซื้อคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ความงาม	242	62.86
จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน	232	60.26
เพิ่มความมั่นใจ	225	58.44
เสริมบุคลิกภาพ	175	45.45
ตามกระแสความนิยม	21	5.45
อื่น ๆ	6	1.56
ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า		
น้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน	255	66.23
2-4 ครั้งต่อเดือน	93	24.16
มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน	37	9.61
งบประมาณในการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้าในแต่ละครั้ง		
น้อยกว่า 100 บาท	8	2.08
100-500 บาท	140	36.36
มากกว่า 500 บาท	237	61.56
เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ	281	72.99
ราคาอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้	183	47.53
ความคุ้มค่า	128	33.25

คำถาม	จำนวน	ร้อยละ
แบรนด์	119	30.91
ผลิตภัณฑ์ที่ใช้อยู่หมด	105	27.27
รีวิวก่อนใหญ่ระบุว่าผลิตภัณฑ์นี้ดี	86	22.34
โปรโมชั่น	74	19.22
เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ชอบ	20	5.19
มีส่วนผสมที่ได้รับความนิยม	12	3.12
บรรจุภัณฑ์สวยงามน่าใช้	9	2.34
อื่น ๆ (ได้แก่ ทดลองใช้ก่อน, หาซื้อง่าย)	2	0.52

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สัมพันธ์กัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 20-40 ปี ส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติแก้ปัญหากล่าวถึง (ร้อยละ 83.37) และในรูปแบบเนื้อครีม (ร้อยละ 83.33) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41-60 ปี ส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติแก้ปัญหาริ้วรอย (ร้อยละ 70.55) และในรูปแบบเนื้อน้ำมัน (ร้อยละ 55.56) และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติผลัดเซลล์ผิว (ร้อยละ 10.00) และในรูปแบบเนื้อน้ำมัน (ร้อยละ 27.78) รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 คุณสมบัติและรูปแบบของเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าจำแนกตามอายุ

คุณสมบัติและรูปแบบเครื่องสำอางดูแลผิวหน้า	อายุ (ร้อยละ)		
	20-40 ปี	41-60 ปี	60 ปี ขึ้นไป
คุณสมบัติ			
เพิ่มความชุ่มชื้น (Moisturizer)	45.64	47.72	6.64
แก้ปัญหากล่าวถึง (Whitening effect)	45.45	44.85	9.70
แก้ปัญหากล่าวถึง (Anti-acne)	88.37	10.85	0.78
แก้ปัญหาริ้วรอย (Anti-aging)	20.86	70.55	8.59
คุณสมบัติผลัดเซลล์ผิว (Exfoliating)	70.00	20.00	10.00
คุณสมบัติดีท็อกซ์ (Detox)	100.00	0.00	0.00
คุณสมบัติกระชับรูขุมขน (Firming)	52.50	45.00	2.50
คุณสมบัติออยล์ฟรี (Oil-free)	66.67	25.00	8.33
คุณสมบัติในการทำความสะอาด (Cleansing)	67.06	27.06	5.88
คุณสมบัติในการป้องกันแสงแดด (Sunscreen)	43.50	48.02	8.47
รูปแบบ			
เนื้อน้ำ (Aqueous)	58.99	35.25	5.76
เนื้อละออง (Aerosols)	74.07	22.22	3.70
เนื้อครีม (Creams)	40.89	49.78	9.33
เนื้อเจล (Gels)	65.32	32.37	2.31
เนื้อโลชั่น (Lotions)	44.59	46.62	8.78
เนื้อมูส (Mousses)	71.43	28.57	0.00
เนื้อน้ำมัน (Oils)	16.67	55.56	27.78

คุณสมบัติและรูปแบบเครื่องสำอางดูแลผิวหน้า	อายุ (ร้อยละ)		
	20-40 ปี	41-60 ปี	60 ปี ขึ้นไป
เนื้อเพสต์ (Pastes)	66.67	33.33	0.00
เนื้อเหลว (Solutions)	71.43	25.00	3.57
เนื้อแขวนลอย (Suspensions)	83.33	16.67	0.00

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประเภทของผิวหน้าเป็นผิวธรรมดาส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติป้องกันการเกิดสิว (ร้อยละ 53.49) และในรูปแบบเนื้อน้ำมัน (ร้อยละ 27.78) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประเภทผิวหน้าเป็นผิวผสมส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติตีท็อกซ์ (ร้อยละ 100.00) และในรูปแบบเนื้อเจล (ร้อยละ 50.87) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประเภทของผิวหน้าเป็นผิวมันส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติแก้ปัญหาการเกิดสิว (ร้อยละ 31.01) และในรูปแบบเนื้อเพสต์ (ร้อยละ 44.44) และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประเภทของผิวหน้าเป็นผิวแห้งส่วนใหญ่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติแก้ปัญหาริ้วรอย (ร้อยละ 22.70) และในรูปแบบเนื้อน้ำมัน (ร้อยละ 44.44) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 คุณสมบัติและรูปแบบเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าจำแนกตามประเภทของผิวหน้า

คุณสมบัติและรูปแบบของเครื่องสำอางดูแลผิวหน้า	ประเภทของผิวหน้า (ร้อยละ)			
	ธรรมดา	ผสม	มัน	แห้ง
คุณสมบัติ				
เพิ่มความชุ่มชื้น (Moisturizer)	24.48	43.15	9.96	22.41
แก้ปัญหาผิวหมองคล้ำ (Whitening effect)	21.21	43.64	18.79	16.36
แก้ปัญหาการเกิดสิว (Anti-acne)	53.49	12.40	31.01	3.10
แก้ปัญหาริ้วรอย (Anti-aging)	21.47	40.49	15.34	22.70
คุณสมบัติผลัดเซลล์ผิว (Exfoliating)	10.00	60.00	15.00	15.00
คุณสมบัติตีท็อกซ์ (Detox)	0.00	100.00	0.00	0.00
คุณสมบัติกระชับรูขุมขน (Firming)	21.25	50.00	22.50	6.25
คุณสมบัติออยล์ฟรี (Oil-free)	0.00	66.67	25.00	8.33
คุณสมบัติในการทำความสะอาด (Cleansing)	17.65	45.88	24.71	11.76
คุณสมบัติในการป้องกันแสงแดด (Sunscreen)	23.16	42.37	19.77	14.69
รูปแบบ				
เนื้อน้ำ (Aqueous)	15.83	49.64	22.30	12.23
เนื้อละออง (Aerosols)	7.41	44.44	29.63	18.52
เนื้อครีม (Creams)	22.22	45.33	13.78	18.67
เนื้อเจล (Gels)	19.65	50.87	17.92	11.56
เนื้อโลชั่น (Lotions)	19.59	44.59	18.92	16.89
เนื้อมูส (Mousses)	19.05	47.62	23.81	9.52
เนื้อน้ำมัน (Oils)	27.78	22.22	5.56	44.44
เนื้อเพสต์ (Pastes)	22.22	33.33	44.44	0.00
เนื้อเหลว (Solutions)	17.86	50.00	21.43	10.71
เนื้อแขวนลอย (Suspensions)	0.00	33.33	33.33	33.33

4. อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อหรือใช้เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86.50) มีอายุ 20-40 ปี (ร้อยละ 48.05) ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดระดับปริญญาตรี ซึ่งผลการสำรวจทางด้านระดับการศึกษาชั้นสูงสุดเป็นระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและงบประมาณในการซื้อจึงมีแนวโน้มที่มากตามไปด้วย

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อหรือใช้เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า ส่วนใหญ่เลือกใช้คุณสมบัติเพิ่มความชุ่มชื้น (ร้อยละ 62.60) และเลือกใช้ในรูปแบบเนื้อครีม (ร้อยละ 58.40) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของคุณสมบัติและรูปแบบของเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าอยู่ในระดับความสำคัญระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการเปลี่ยนคุณสมบัติและรูปแบบของเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าอยู่ในระดับเปลี่ยนบางครั้ง

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อหรือใช้เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า ส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกใช้คุณสมบัติและรูปแบบของเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า คือ ความงาม (ร้อยละ 62.86) ความถี่ในการซื้อเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า น้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 66.23) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในงานวิจัยของ พิมศิริ อวยวัฒน์กุล (2560) งบประมาณในการซื้อเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าในแต่ละครั้งมากกว่า 500 บาท (ร้อยละ 61.56) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในงานวิจัยของ เตียนลี หลี (2560) และเหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า คือ มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ (ร้อยละ 72.99) กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อหรือใช้เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า อายุ 20-40 ปี เลือกใช้คุณสมบัติแก้ปัญหาการเกิดสิว (ร้อยละ 83.37) และในรูปแบบเนื้อแว่นลอย (ร้อยละ 83.33) อายุ 41-60 ปี เลือกใช้คุณสมบัติแก้ปัญหาหัวสิว (ร้อยละ 70.55) และในรูปแบบเนื้อน้ำมัน (ร้อยละ 55.56) และอายุ 61 ปีขึ้นไป เลือกใช้คุณสมบัติผลิตภัณฑ์เซลล์ผิว (ร้อยละ 10.00) และในรูปแบบเนื้อน้ำมัน (ร้อยละ 27.78) ซึ่งสอดคล้องกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับช่วงอายุกับการเปลี่ยนแปลงของผิวหน้าในงานวิจัยของ ศศิพร ชินณพงษ์ (2546)

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = .79) และความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.84) ในขณะที่ความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้าอยู่ในระดับเปลี่ยนบางครั้ง ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.72) และความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้าอยู่ในระดับเปลี่ยนบางครั้ง ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.73) หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจะให้ความสำคัญกับคุณสมบัติและรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้ามาก ในขณะที่จะเปลี่ยนคุณสมบัติหรือรูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางดูแลผิวหน้าในบางครั้งเท่านั้น

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อหรือใช้เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า สำหรับประเภทของผิวหน้าเป็น ผิวธรรมดาส่วนใหญ่จะเลือกใช้คุณสมบัติป้องกันการเกิดสิว (ร้อยละ 53.49) และในรูปแบบเนื้อน้ำมัน (ร้อยละ 27.78) ผิวผสมจะเลือกใช้คุณสมบัติตีท็อกซ์ (ร้อยละ 100.00) และในรูปแบบเนื้อเจล (ร้อยละ 50.87) ผิวมันจะเลือกใช้คุณสมบัติแก้ปัญหาการเกิดสิว (ร้อยละ 31.01) และในรูปแบบเนื้อเพสต์ (ร้อยละ 44.44) และผิวแห้งจะเลือกใช้คุณสมบัติแก้ปัญหาหัวสิว (ร้อยละ 22.70) และในรูปแบบเนื้อน้ำมัน (ร้อยละ 44.44)

5. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยการเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการในการวางแผนการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้า ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้บริโภค โดยผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าให้มีคุณสมบัติเพิ่มความชุ่มชื้นและรูปแบบเนื้อครีมที่ลูกค้าส่วนใหญ่นิยมใช้

ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับอายุและประเภทของผิวหน้าของผู้บริโภค โดยผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าที่มีคุณสมบัติและรูปแบบที่เหมาะสมกับช่วงอายุและประเภทของผิวหน้าของผู้บริโภค

5.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การสำรวจครั้งนี้เกี่ยวกับคุณสมบัติและรูปแบบที่นิยมของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสำหรับดูแลผิวหน้าจากสื่อสังคมออนไลน์ที่อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจกำหนดช่วงอายุที่เฉพาะเจาะจง ได้แก่ วัยรุ่น วัยทำงาน หรืออาจสำรวจเฉพาะในกลุ่มประเภทของผิวหน้าที่เป็นแบบผิวผสม เพราะมีจำนวนมากกว่าประเภทผิวอื่น ๆ และถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติเพิ่มความชุ่มชื้นและรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะและลงลึกในรายละเอียดในแต่ละรูปแบบผลิตภัณฑ์

6. เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์สิริ จันท์เจริญ. (2548). *การวิจัยทางพยาบาล: แนวคิด หลักการ และวิธีปฏิบัติ*. โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก.
- ข้อมูลอุตสาหกรรมความงามไทย ปี 2561. (2561). <http://www.technology.in.th/industrial-data/doku.php?id=cosmetics-industry:newstart60-status-up1>
- ณิชนัน ศิริยวัฒน์. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงผิวผ่านช่องทางออนไลน์ในประเทศไทย* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เดียนลี หลี่ และซินไฮ่ วิสิฐนิจกิจ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอางของสุภาพสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 14(67), 121-127.
- ธีรยา วรปานิ และ ปองพล วรปานิ. (2560). การสำรวจปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจและพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของประชาชนในจังหวัดตาก. *วารสารอาหารและยา*, 24(3), 38-48.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18, 380-381.
- มารยาท โยทองยศ และปราณี สวัสดิ์สรรพ. (ม.ป.ป.). *การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย*. ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม.
- พิมพ์ศิริ อูยวัฒนกุล, และ เจตนิพิฐ สมมาตย์. (2560). พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอางสำหรับผิวหน้าของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. *วารสารทันตภิบาล*, 28(2), 98-110.
- ศศิพร ชินณพงษ์. (2546). *พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่ใช้ประกอบกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าประเภทลดริ้วรอยของสตรีในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ และวลัย ศิริพานิชวงศ์. (2553). ทักษะของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าเพศชาย โดยเฉพาะ. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 2(1), 29-40.
- สถิติผู้ใช้ดิจิทัลทั่วโลก 2019. (2561). คนไทยใช้ติดเนตมากสุดในโลก <https://www.thinkaboutwealth.com/digitalstatworld-thailand2019/>
- อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธรา วิจิตเวชไพศาล. (2561). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. *วิสัยทัศน์*, 44(1), 36-42.

การสำรวจความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่
อยุธยา” ของ น. ณ ปากน้ำ: “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา
A Survey of Environmental Changes and Historic Building “Five months
among the Ayutthaya Ruins”, by Nor Na Paknam, “Thung Keaw”,
Phranakhon Si Ayutthaya

ศุภกานต์ นานรัมย์¹
Supakan Nanrum¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม สภาพโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา ผ่านหนังสือ “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” ของ น. ณ ปากน้ำ ระหว่าง พ.ศ. 2509-2510 และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า “ทุ่งแก้ว” เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา มีราษฎรเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เป็นแหล่งผลิตสินค้า มีวัดวาอารามจำนวนมาก การสำรวจโบราณสถานของ น. ณ ปากน้ำ กลายเป็นประจักษ์พยานของความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและสภาพโบราณสถาน กล่าวคือ การสำรวจโบราณสถาน 17 แห่ง ได้แก่ วัดกลาง วัดเสลียง วัดขวิด วัดเจ้าย่า วัดป่าแดง วัดใหม่ วัดกุฎีทอง วัดโพธิ์ วัดวงษ์ฆ้อง วัดนมดวน วัดอินทาราม วัดวิหารทอง วัดแม่นางปลื้ม วัดพร้าวน วัดกาหลิบ วัดครุฑ และวัดท่าแค พบว่า ชาวบ้านเข้าไปตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายตามแนวคลอง สำหรับโบราณสถานที่ เป็นวัดร้างจะเต็มไปด้วยต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่น แนวคลองต้นเงินสูญจรมิได้ ถึงกระนั้น ส่วนวัดที่มีพระจำพรรษาดูสะอาดตา แต่การบูรณปฏิสังขรณ์โดยวัดอาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของโบราณสถานแบบรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจโบราณสถานทั้ง 17 แห่ง พบว่า โบราณสถานที่ได้รับการบูรณะแล้ว 14 แห่ง ได้แก่ วัดกลาง วัดเสลียง วัดขวิด วัดเจ้าย่า วัดป่าแดง วัดใหม่ วัดกุฎีทอง วัดโพธิ์ วัดวงษ์ฆ้อง วัดอินทาราม วัดวิหารทอง วัดแม่นางปลื้ม วัดครุฑ และวัดท่าแค ในจำนวนนี้เป็นวัดที่มีพระจำพรรษา 6 แห่ง ได้แก่ วัดกลาง วัดกุฎีทอง วัดวงษ์ฆ้อง วัดอินทาราม วัดแม่นางปลื้มและวัดครุฑ ส่วนโบราณสถานที่ไม่ปรากฏร่องรอยแล้ว 3 แห่ง ได้แก่ วัดกาหลิบ วัดนมดวน และ วัดพร้าวน อย่างไรก็ตาม แนวโน้มสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” จะทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ทั้งจากฝีมือของธรรมชาติและฝีมือของมนุษย์ ทว่าปัจจัยที่ส่งผลให้ เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องเป็นผลจากภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี กอปรกับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงได้เร่งความเสียหายแก่โบราณสถาน

คำสำคัญ : ทุ่งแก้ว ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา น. ณ ปากน้ำ

¹ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
E-mail : supakann@yahoo.com

Abstract

The objective of the study was to examine the environmental change called “Thung Kaew” historic site in Phranakhon Si Ayutthaya through Five Months among the Ayutthaya ruins by Nor Na Paknam between B.E. 2509-2510 and environmental trends. Thung Kaew was an ancient settlement, located in the northern part of Ayutthaya city. Many people have massively settled down there. There were several source productions, numerous temples. For archeological site surveys of Nor Na Paknam, it become an evidence of environmental change and archeological site. Thung Kaew was the exploration of 17 archeological sites namely, Wat Klang, Wat Saliang, Wat Khwit, Wat Chao Ya, Wat Pha Taeng, Wat Mai, Wat Kudi Thong, Wat Pho, Wat Wong Kong, Wat Nom Duan, Wat Intharam, Wat Wihan Thong, Wat Mae Nang Pleum, Wat Phrao, Wat Kalib, Wat Krut, and Wat Tha- Kea. The results from villagers settling along the canal, abandoned temple would be densely filled by plants. The canal was shallow and unable to thoroughfare. The monks have calmly lived in Buddhist monastery. The atmosphere was clean and clear, but restoration has been affected by archeological sites without knowledge. Researchers have investigated all 17 ancient sites. It found that 14 ancient sites have been restored including Wat Klang, Wat Saliang, Wat Khwit, Wat Chao Ya, Wat Pha, Taeng, Wat Mai, Wat Kudi Thong, Wat Pho, Wat Wong Kong, Wat Intharam, Wat Wihan Thong, Wat Mae Nang Pleun, Wat Krut, and Wat Tha-Kea. There were 6 Buddhist temples including Wat Klang, Wat Kudi Thong, Wat Wong Kong, Wat Intharam, Wat Mae Nang Pleum, and Wat Krut. In terms of ancient sites, there were 3 places without historical evidence such as Wat Kalib, Wat Nom Duan, and Wat Phrao. Thung Kaew, the environmental and archeological site, would deteriorate over time both naturally and man-made. The main deteriorated factor was the annual flooding and climate change. The ruins of ancient site have dramatically been damaged.

Keyword: Thung Kaew, Five Months among the Ayutthaya Ruins, Nor Na Paknam

วันที่รับบทความ: 8 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 10 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 25 เมษายน 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

“ทุ่งแก้ว” พื้นที่ราบลุ่มสำคัญทางด้านเหนือของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันอยู่ในเขตตำบลหัวรอ ตำบลท่าวสุกรี และตำบลคลองสระบัว อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุ่งแก้วในอดีตเป็นที่ตั้งชุมชนชาวสยาม ประกอบด้วยบ้านเรือน วัดวาอารามตามแนวคลองเมือง หรือ แม่น้ำลพบุรี ซึ่งเชื่อมแนวคลองจรดตลาดหัวรอ ทางด้านตะวันออกของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ตลาดหัวรอถือเป็นชุมชนการค้าสำคัญที่เชื่อมแม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี อันยึดโยงกับเครือข่ายการค้าภายในภาคพื้นทวีปของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทุ่งแก้วยังเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางการเมือง ใกล้กับพระราชวังเพียงแนวคลองเมืองกัน ทุ่งแก้วถูกแบ่งแนวทุ่งจากทุ่งขวัญโดยมีคลองสระบัวกั้นกลาง ทุ่งแก้วระบุในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ในช่วงเวลาผลัดเปลี่ยนแผ่นดินที่สำคัญครั้งแผ่นดินขุนวรวงศาธิราช และยังเป็นพื้นที่ตั้งมั่นของกองทัพพม่า ดังเช่น สงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2310 ในการสำรวจ

ของพระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์) ระบุถึงโบราณสถานในแผนที่กรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2469 บริเวณทุ่งแก้ว ได้แก่ วัดโบสถ์ วัดกลาง วัดแจ้ง วัดขวิด วัดเจ้าย่า วัดป่าแดง วัดใหม่ วัดกุฎีทอง วัดโพธิ์ วัดโรงฆ้อง วัดอินทาราม วัดวิหารทอง วัดท่าโขลง วัดแม่นางปลื้ม และวัดพริ้ว และยังปรากฏในงานค้นคว้า เรื่องกรุงเก่า (ประชุมพงศาวดารภาคที่ 63) กับหนังสือ อธิบายแผนที่พระนครศรีอยุธยา เหล่านี้ทำให้ทราบถึงสภาพของการตั้งถิ่นฐานชุมชน การตั้งอยู่ของโบราณสถานในทุ่งแก้วได้เป็นอย่างดี

สำหรับประวัติของ น. ณ ปากน้ำ หรือ ประยูร อุรุขาสะ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะจิตรกรรมและประติมากรรม ผ่านช่วงชีวิตที่เป็นศิลปิน รับราชการ เป็นผู้ผลักดันโรงเรียนศิลปศึกษา หรือ วิทยาลัยช่างศิลป์ เป็นเลขาธิการมหาวิทยาลัยศิลปากร (ที่รุกเนื่องในการพระราชทานเพลิงศพ นายประยูร อุรุขาสะ ศิลปินแห่งชาติ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพฯ 9 พฤษภาคม 2544, 2544, น.12) แม้ว่าในช่วงท้ายของการรับราชการจะได้รับความเดือดร้อนจากการจัดงานแสดงศิลปกรรมประจำปีจนต้องออกจากราชการ แต่ความสนใจที่มีต่อประวัติศาสตร์ศิลปะ การเขียนงานวิชาการ และการสำรวจ ก่อให้เกิดผลงานที่สำคัญในวงวิชาการจำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น ความงามของศิลปะไทย ศาสนาและศิลปะในสยามประเทศ ศิลปะลายรดน้ำ และที่สำคัญที่สุดผลงานเรื่อง ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา ผลงานที่เกิดขึ้นจากความมานะบากบั่นในการสำรวจพื้นที่พระนครศรีอยุธยา ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2509 ถึงเดือนมีนาคม 2510 ได้กลายเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดีสำคัญเรื่องหนึ่งของไทย

เมื่อครั้งที่ น. ณ ปากน้ำ สำรวจศิลปกรรมอยุธยาห้าเดือนเต็ม เขาได้รับมอบหมายให้สำรวจโดยได้รับทุนสนับสนุนจากมูลนิธิเอเชีย (Asia Foundation) ตามโครงการของคณะกรรมการจัดงานอนุสรณ์อยุธยา 200 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายจะนำภาพถ่าย ภาพคัดลอกจิตรกรรมฝาผนัง และการสำรวจไปร่วมจัดนิทรรศการ การสำรวจครั้งนั้นเกิดผลงานชิ้นสำคัญ คือ หนังสือ “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” งานสำรวจอยุธยาที่สมบูรณ์ที่สุด ระหว่าง พ.ศ. 2509-2510 ทั้งนี้ เมื่อเวลาผ่านไปกว่า 50 ปี การกลับไปสำรวจร่องรอย การคงอยู่ของโบราณสถาน ทั้ง 17 แห่ง รวมถึงความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ นอกจากจะเห็นความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมแล้ว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโบราณสถานผ่านการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ของ น. ณ ปากน้ำ ล้วนเป็นประโยชน์ในการมองภาพความเปลี่ยนแปลงความต่อเนื่องของทุ่งแก้วผ่านกาลเวลา และแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและโบราณสถานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมจะเป็นทุนในการประเมินสภาพโบราณสถานที่จะเกิดขึ้น การเก็บหลักฐาน ร่องรอย ณ ปัจจุบัน ยังคงกลายเป็นข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะ โบราณคดี และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยุธยา นำไปสู่การวางแผนบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและโบราณสถานในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม สภาพโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา ผ่านหนังสือ “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” ของ น. ณ ปากน้ำ ที่สำรวจไว้ ระหว่าง พ.ศ. 2509-2510 และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม สภาพโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา ผ่านหนังสือ “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” นับตั้งแต่การสำรวจของ น. ณ ปากน้ำ ระหว่าง พ.ศ. 2509-2510 จนเวลาล่วงผ่านกว่า 50 ปี การศึกษาวิจัยโดยการสำรวจโบราณสถาน ทั้ง 17 แห่ง ได้แก่ วัดเจ้าย่า วัดแจ้ง วัดขวิด วัดป่าแดง วัดใหม่ วัดกุฎีทอง วัดโพธิ์ วัดนมดวน วัดโรงฆ้อง วัดอินทาราม วัดวิหารทอง วัดแม่นางปลื้ม วัดท่าโขลง วัดร้าง วัดกาฬิบ วัดเสด็จ วัดกลางคลองสระบัว วัดจั่ว วัดครุฑ วัดท่าแค วัดช้าง และวัดพริ้ว

1.4 สมมติฐานการวิจัย

นับตั้งแต่การสำรวจโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” ระหว่าง พ.ศ. 2509-2510 ผ่านหนังสือ “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” ของ น. ณ ปากน้ำ ตลอดระยะเวลากว่า 50 ปี ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา อันเป็นผลจากสภาพภูมิอากาศ น้ำท่วม การศึกษาผ่านหนังสือ “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” ของ น. ณ ปากน้ำ

ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม สภาพโบราณสถาน และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ เน้นการใช้เอกสาร หลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ การสำรวจโบราณสถาน 17 แห่ง ได้แก่ วัดกลาง วัดเสลียง วัดขวิด วัดเจ้าย่า วัดป่าแดง วัดใหม่ วัดกุฎีทอง วัดโพธิ์ วัดวงษ์ฆ้อง วัดนมด้วน วัดอินทาราม วัดวิหารทอง วัดแม่นางปลื้ม วัดพรวัว วัดกาหลิบ วัดครุฑ และวัดท่าแค เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” ที่ปรากฏใน หนังสือ “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” ของ น. ณ ปากน้ำ ที่ทำการสำรวจไว้ ระหว่าง พ.ศ. 2509-2510 ผ่านเวลาที่ล่วงมากกว่า 50 ปี

3. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า “ทุ่งแก้ว” เป็นหนึ่งในทุ่งรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาที่มีความสำคัญมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา (สุจิตต์ วงศ์เทศ, 2561, น. 138) ทุ่งแก้ว-ทุ่งขวัญ แยกแนวทุ่งโดยมีคลองสระบัวกั้น ในที่นี้จะกล่าวถึง “ตำบลทุ่งแก้ว” หรือ “ทุ่งแก้ว” หรือ “เกาะทุ่งแก้ว” ทุ่งหลังบ้านคลองสระบัวฝั่งตะวันออก (เรื่องกรุงเก่า, 2561, น. 126) ซึ่งความสำคัญของทุ่งแก้วปรากฏความสำคัญ 2 ลักษณะ คือ (1) เป็นพื้นที่ตั้งค่ายของพม่าคราวสงครามเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2310 และ (2) เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจอันเชื่อมโยงกับแนวคลองเมือง คลองสระบัวอันเป็นแนวเชื่อมไปสู่ตลาดหัวรอ ศูนย์กลางเศรษฐกิจที่กลายเป็นตลาดการค้าจากหัวเมืองเหนือที่สำคัญแห่งหนึ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ ทุ่งแก้วยังมีโบราณสถานที่น่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น วัดแม่นางปลื้มที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์รัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช บริเวณทุ่งแก้วที่ตั้งอยู่ทางด้านเหนือกลายเป็นชุมชนที่ชาวพระนครศรีอยุธยาอาศัยอยู่มาอย่างต่อเนื่อง การตั้งอยู่บริเวณแนวคลองสำคัญทางด้านเหนือส่งผลให้มีการตั้งถิ่นฐานชุมชนอย่างหนาแน่นตามแนวคลองเมือง แนวคลองสระบัว เหล่านี้ได้กลายเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจ แหล่งผลิตสินค้าที่ระบุไว้ในคำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม ยกตัวอย่างเช่น ตลาดวัดครุฑ ตลาดคลองผดลาย ตลาดโรงฆ้อง เป็นต้น (ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง, 2553, น. 229) อย่างไรก็ตามหากมองความทรงจำผ่านพื้นที่จะเห็นได้ว่า ความโดดเด่นของทุ่งแก้วเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การเมือง การสงครามเป็นหลัก ดังเช่น กรณีรัฐประหารจนสังหารขุนวรระศาธิราชกับแม่อยู่หัวเมืองศรีสุตาจันท์บริเวณคลองบางปลาหมอ หรือคลองผดลายแล้วตัดเศียรเสียบประจาน ณ วัดแร้ง (ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 1, 2542, น. 228-229.) หรือกรณีพม่าล้อมกรุงที่ตั้งค่ายที่วัดแม่นางปลื้ม บริเวณด้านหน้าวัดก็กลายเป็นโคกพม่า (สุจิตต์ วงศ์เทศ, 2512, น. 138) อันเป็นนามที่เรียกขานมาจนถึงปัจจุบัน

ความต่อเนื่องในการตั้งถิ่นฐานในฐานะชุมชนที่มีความสำคัญมาแต่อดีตนั้น ส่งผลให้มีการก่อสร้างวัดเป็นจำนวนมาก ปรากฏโบราณสถานที่ระบุในแผนที่กรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2469 บริเวณทุ่งแก้ว ได้แก่ วัดโบสถ์ วัดกลาง วัดแร้ง วัดขวิด วัดเจ้าย่า วัดป่าแดง วัดใหม่ วัดกุฎีทอง วัดโพธิ์ วัดโรงฆ้อง วัดอินทาราม วัดวิหารทอง วัดท่าโหล่ง วัดแม่นางปลื้ม และวัดพรวัว เหล่านี้ได้กลายเป็นเพียงความทรงจำถึงแหล่งอาศัย พักถึงของผู้คนจนกระทั่งเสียกรุงศรีอยุธยาไปแล้ว การกลับมาอาศัยอยู่ในพื้นที่พระนครศรีอยุธยา ราษฎรก็เลือกที่จะกลับมาอาศัยอยู่ตามแนวคลองเมืองอันเป็นที่ตั้งของทุ่งแก้ว ด้วยเหตุเป็นพื้นที่ค้าขายหรือเอื้อต่อภาวะเศรษฐกิจปากท้อง ดังเช่นการบันทึกของมัง-บัตติสดี ปาลเลกัวซ์ ที่เข้ามายังสยามในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวว่ามีราษฎรเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามแนวแม่น้ำลำคลองรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา บริเวณรอบเกาะเมืองซึ่งกลายเป็นเมืองใหม่ มีเรือนอยู่สองแถว (มังเซญอร์ ปาลเลกัวซ์, 2549, น. 76) จนล่วงเข้าสู่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการฟื้นกรุงเก่าตั้งสถานที่ราชการตามแนวแม่น้ำป่าสักเชื่อมสู่หัวรอ เหล่านี้ทำให้พระนครศรีอยุธยาเริ่มกลับมาคึกคักในฐานะเมืองรองที่กลายเป็นฐานทางเศรษฐกิจการค้า การเพาะปลูกข้าวอันเป็นพืชที่สร้างรายได้แก่ราชสำนักสยามในเวลานั้น

การปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาคในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้เกาะเมืองทางด้านตะวันออกได้รับการพัฒนาอย่างมาก การขยายตัวของชุมชนเมืองทำให้พื้นที่ทุ่งแก้วมีการอพยพของราษฎรเข้ามาตั้งถิ่นฐานกันมากขึ้นเนื่องจากสามารถเชื่อมโยงกับตลาดหัวรออันเป็นตลาดการค้าสำคัญของเมือง อยุธยา ด้วยเหตุนี้ชุมชนที่มีราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งริมคลองเมืองและคลองสระบัว (เกื้อกุล ยืนยอนันต์, 2539, น. 227) ประกอบกับการให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่โดยรอบทำให้โบราณสถานที่ถูกทิ้งร้างไปได้รับการบูรณะและฟื้นฟูอีกครั้งอย่างเป็นรูปธรรมจากการกำกับดูแลโดยกรมศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ. 2445 อย่างไรก็ตาม การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างไรก็ตาม ทำให้การรุกรานพื้นที่โบราณสถาน การตั้งบ้านเรือนเบียดชิดโบราณสถานได้สร้างความเสียหายแก่โบราณสถาน ไม่นับการรื้อกำแพงเมือง รื้ออิฐตามโบราณสถานเพื่อนำอิฐไปสร้างพระนครแห่งใหม่ การประมูลชุดสมบัติ การรื้ออิฐไปขาย การขุดหาของเก่าตามวัดร้างได้ส่งผลเสียหายต่อโครงสร้างโบราณสถานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เมื่อมองสภาพความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทุ่งแก้ว จะเห็นได้ว่า ความต่อเนื่องจากการตั้งเป็นชุมชนตามแนวคลองเมือง คลองสระบัวที่เชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจทางด้านเหนือของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาที่มีความคึกคักเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจ ชุมชน มีการสร้างวัดจำนวนมากในพื้นที่ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะหยุดชะงักไปคราวเสียกรุง แต่หลังจากนั้นราษฎรได้เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานกลายเป็นสภาพชุมชนที่กลับมามีชีวิตชีวากครั้ง โบราณสถานในพื้นที่จำนวนมากหลายแห่งยังมีพระจำพรรษา ส่วนที่กลายเป็นวัดร้างบ้างกลืนหายไปจากการกลายเป็นสภาพชุมชน ส่วนที่ยังหลงเหลือมีการบูรณะปฏิสังขรณ์ตามวาระที่ดำเนินโดยกรมศิลปากร อย่างไรก็ตาม ความทรงจำของทุ่งแก้วได้กลับมามีชีวิตชีวากครั้ง ผ่านผลงานสำรวจของ น. ณ ปากน้ำ หรือ ประยูร อุลุชาฎะ เรื่อง ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา

การสำรวจวัดร้างพื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่โดยรอบของ น. ณ ปากน้ำ ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” จำนวน 17 แห่ง ได้แก่ วัดกลาง วัดเสด็จ วัดขวิด วัดเจ้าย่า วัดป่าแดง วัดใหม่ วัดกุฎีทอง วัดโพธิ์ วัดวงษ์ฆ้อง วัดนมดวน วัดอินทาราม วัดวิหารทอง วัดแมนางปลื้ม วัดพราว วัดกาหลิบ วัดครุฑ และวัดท่าแค ทำให้เห็นถึงความทรุดพัง เสื่อมโทรม การรื้อทำลายเพื่อขุดสมบัติ หรือ รื้อนำอิฐไปขาย รวมไปถึงการรุกรานพื้นที่โบราณสถานผ่านความรุกรานและกายภาพของแม่น้ำลำคลองที่เปลี่ยนไป กอปรกับการขยายตัวของชุมชน ยกตัวอย่างเช่น วัดวิหารทอง ที่ น. ณ ปากน้ำ ได้บันทึกว่า พบซากอุโบสถ เสาแปดเหลี่ยม พระพุทธรูปหินทราย และองค์ปรางค์ (น. ณ ปากน้ำ, 2558, น. 165) หลังจากนั้นอีก 10 ปี น. ณ ปากน้ำ ได้ทำการสำรวจอีกครั้ง พบว่าเหลือเพียงปรางค์องค์เดียวเท่านั้น จากการสำรวจวัดวิหารทองโดยผู้ศึกษา พบว่า ปัจจุบันวัดวิหารทองยังคงหลงเหลือปรางค์เพียงองค์เดียวซึ่งแวดล้อมไปด้วยสิ่งปลูกสร้างของชาวบ้านและห้างหุ้นส่วนจำกัด อธิปัตย์ทัวร์ ซึ่งหากมองอย่างเป็นพัฒนาการของพื้นที่แล้ว จะเห็นว่า ทุ่งแก้วที่แม้ว่าจะมีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานชุมชน แต่ก็อยู่ตามแนวแม่น้ำลำคลอง ในส่วนพื้นที่ทุ่งราบอันเป็นพื้นที่วัดร้าง โบราณสถาน ก็เต็มไปด้วยหญ้าขึ้นรกปกคลุม ในขณะที่บริเวณทุ่งแก้วก็กลายเป็นหนึ่งในทุ่งรับน้ำทางฝั่งเหนือของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ด้วยเหตุนี้ โบราณสถานในพื้นที่จึงเสี่ยงต่อการกร่อนเซาะทำลายโดยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เร่งให้โบราณสถานเสียหาย ทรุดพังโดยกาลเวลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจสภาพโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” พระนครศรีอยุธยา ทั้ง 17 แห่ง ผลการสำรวจ พบว่า วัดที่มีพระจำพรรษา มีความเปลี่ยนแปลงจากการบูรณะ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ ทำให้มีการกลายสภาพของโครงสร้างโบราณสถาน บางส่วนได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับพุทธพาณิชย์เพื่อจูงใจให้พุทธศาสนิกชนเข้ามาทำบุญ โดยนำประวัติศาสตร์ความเป็นมามาต่อยอดให้เกิดความน่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น วัดครุฑาราม วัดแมนางปลื้ม เป็นต้น ส่วนที่เป็นวัดร้าง แม้ว่าการศิลปากรจะมีการดำเนินการบูรณะอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยสภาพพื้นที่ การปล่อยร้างทำให้เมื่อเวลาผ่านไปวัชพืชขึ้นปกคลุมหนาแน่นตามโบราณสถานและบริเวณโดยรอบส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อพื้นผิวโบราณสถานบางแห่งยังถูกชาวบ้านสร้างบ้านเรือนทับพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น วัดแรง ที่ถูกปรับสภาพพื้นผิวโบราณสถานเพื่อสร้างบ้านเรือน เหล่านี้เป็นสภาพที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นที่พบเห็นได้ทั่วไป

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกลายเป็นปัจจัยกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมเร่งให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่โบราณสถาน นอกเหนือจากความเสื่อมโทรมอันเกิดจากฝีมือมนุษย์จากการรุกราน ทำลาย ซึ่งถือ

เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายหลัก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือ ภาวะโลกร้อน ส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วมในพื้นที่พระนครศรีอยุธยา ซึ่งโดยลักษณะทางกายภาพแล้วพื้นที่มีลักษณะเป็นทุ่งราบน้ำท่วมถึง ภาวะน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี และนับวันจะทวีความรุนแรง ส่งผลต่อวิถีชีวิตผู้คน สภาพเศรษฐกิจในบริบทรวมสมัยอย่างนี้อาจหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นได้ว่า ความรุนแรงจากภาวะน้ำท่วม ใน พ.ศ. 2554 ถือเป็นประสบการณ์ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เฉพาะพื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา เจ้าหน้าที่ต้องลงน้ำเพื่อนำกระสอบทรายลงไปอุดตามรอยที่ถูกแม่น้ำกัดเซาะที่มีแนวป้องกันกว่า 2 กิโลเมตร ตลอดแนวป้องกันน้ำท่วมมีเจ้าหน้าที่และคนงานของเทศบาลดูแลอย่างใกล้ชิดแล้วก็ตาม (สัมฤทธิ์ เจริญเจริญพรกุล, 2554, น. 30) ยังไม่นับรวมถึงวัดวาอาราม โบราณสถานที่ถูกน้ำท่วม ซึ่งเป็นระยะเวลานาน ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ กอปรกับภาวะน้ำท่วมที่นับวันจะทวีความรุนแรงอันเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้หลายภาคส่วนได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงนี้

ในอดีตภาวะน้ำท่วมถือเป็นสภาวะปกติที่ชาวพระนครศรีอยุธยาต้องเผชิญเป็นประจำทุกปี แต่เนื่องด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพพื้นที่ การตั้งบ้านเรือน การเดินทาง และการประกอบอาชีพสัมพันธ์กับสภาวะน้ำหลาก น้ำท่วม ทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิต หรือ มองว่าอุปสรรคในการดำเนินชีวิตเท่าใดนัก จนกระทั่งเกิดความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต การเดินทาง การปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจกลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม เพื่อป้องกันพื้นที่ทางเศรษฐกิจจึงมีการสร้างคันกันน้ำ ในขณะที่แม่น้ำลำคลองที่ถือเป็นเส้นทางไหลของน้ำที่เข้ามาแต่ครั้งอดีตเพื่อส่งน้ำออกไปยังปากแม่น้ำเจ้าพระยานั้นกลับตื้นเขิน ขาดการดูแลการขุดลอกแม่น้ำลำคลอง มีหนาเข้างังมีการก่อสร้างรูก้ำแม่น้ำลำคลอง ทำให้ภาวะน้ำท่วมรุนแรงยาวนานมากขึ้น ในส่วนของพื้นที่รับน้ำอย่างทุ่งแกว แม้ว่าจะมีความพยายามในการสร้างแนวป้องกันตามพื้นที่ชุมชน แต่ด้วยมวลน้ำมหาศาลจากที่จะป้องกันน้ำท่วมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ทุ่งแกว เป็นเพียงตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับโบราณสถานที่อยู่รอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม ทั้งนี้ หากมองในแง่ของการปกป้องรักษาพื้นที่ไม่ให้เกิดน้ำท่วมขึ้น ภาครัฐให้ความสำคัญกับการสร้างแนวป้องกันเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา อันเนื่องจากการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ การศึกษา และแก่นแกนของโบราณสถานหลักของชาติในฐานะมรดกโลกทางวัฒนธรรมไม่ได้รับความเสียหายหากเกิดภาวะน้ำท่วมขึ้น

ทุ่งแกว ในภาวะน้ำท่วมจึงเป็นความปกติที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี ความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นเพียงปฏิกิริยาที่เร่งความเสียหาย ทรุดพังแก่โบราณสถาน ด้วยจำนวนโบราณสถานจำนวนมากในพื้นที่พระนครศรีอยุธยา ส่งผลต่อการเข้าไปดูแลของหน่วยงานภาครัฐอย่างกรมศิลปากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังภาวะน้ำท่วม แม้ว่าจะมีการบูรณปฏิสังขรณ์ตามวาระที่ภาครัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการ จะกลายเป็นความพยายามที่ภาครัฐต้องการดูแลโบราณสถานให้คงสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด หากแต่สิ่งเร้าให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถาน สภาพแวดล้อม มีทั้งจากภัยธรรมชาติและฝีมือมนุษย์ ทำให้สภาพของโบราณสถาน “ทุ่งแกว” พระนครศรีอยุธยานับวันจะเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากการเข้าไปดำเนินการ หรือ ใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต

การศึกษาความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม “ทุ่งแกว” พระนครศรีอยุธยา จากอดีตจึงอธิบายความมีชีวิตชีวาของผู้คนมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ตัวตนของทุ่งแกวในพื้นที่ประวัติศาสตร์ และความผันแปรของพื้นที่ตามกาลเวลา จาการร้างภายหลังการเสียกรุงศรีอยุธยาสู่การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของราษฎรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการรูก้ำ รื้อทำลาย ความเสียหายสูญหายของโบราณสถานกลายเป็นชุมชนที่ผู้คนอาศัยอยู่ ทำมาหากินในพื้นที่ การอธิบายสภาพความเปลี่ยนแปลงจากหนังสือ “ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา” ของ น. ณ ปากน้ำ เป็นเพียงประจักษ์พยานของความเปลี่ยนแปลง การรูก้ำ รื้อถอนโดยมนุษย์ ในขณะที่ภาพสะท้อนหนึ่งของผลงานเรื่องนี้ คือ ความมานะ บากบั่น ด้วยจิตวิญญาณของการอนุรักษ์ หรือ คงไว้ซึ่งความทรงจำต่อสถานที่ผ่านงานวิชาการที่ทรงคุณค่าเพื่อสืบไว้แก่รุ่นลูกหลาน ซึ่งไม่ได้หมายความว่าความทรงจำนั้นจะไม่เปลี่ยนแปลงไป หากแต่ความเปลี่ยนแปลงนั้นเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ “ทุ่งแกว” พระนครศรีอยุธยา

4. อภิปรายผล

ความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม สภาพโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” ล้วนดำเนินไปตามกาลเวลา จากสมบูรณสู่ความเสื่อมโทรม การสำรวจโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” ระหว่าง พ.ศ. 2509-2510 ของ น. ณ ปากน้ำ พบว่า ชาวบ้านเข้าไปตั้งถิ่นฐานตามแนวคลองเมือง สำหรับแนวคลองสระบัวบางส่วนต้นเนินชันสูงชันไม่ได้ พื้นที่ส่วนใหญ่รกร้าง ส่วนที่เป็นวัดร้างจะเต็มไปด้วยต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาที่บ ส่วนวัดที่มีพระจำพรรษาดูสะอาดตา ยกตัวอย่างเช่น วัดกลาง วัดอินทาราม วัดครุฑ วัดแม่นางปลื้ม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม น. ณ ปากน้ำ ได้ให้ความเห็นว่า การบูรณปฏิสังขรณ์โดยวัดอาจส่งผลต่อคุณค่าของโบราณสถานแบบรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และยังแสดงถึงความกังวลในความเสื่อมโทรมเสียหายที่เกิดขึ้นกับโบราณสถานผ่านฝีมือมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น การรื้อเอาอิฐไปขาย หรือแม้กระทั่งการรื้อกำแพงโบราณสถานเพื่อตั้งบ้านเรือน

จากการสำรวจโดยผู้วิจัยพบว่า ชาวบ้านได้เข้าไปตั้งถิ่นฐานกระจายทั่วบริเวณทุ่งแก้ว กลายสภาพเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวคลองเมือง และบริเวณวัดวงษ์อ้อม วัดแม่นางปลื้ม ส่วนบริเวณรอบทุ่งแก้วได้ปรับเป็นถนนตามแนวทุ่งแก้วเลียบละแวกตลอดแนวเพื่อสะดวกในการเดินทางสัญจร สำหรับการสำรวจโบราณสถาน ปัจจุบันโบราณสถานที่ได้รับการบูรณะแล้ว ได้แก่ วัดกลาง วัดเสด็จ วัดขวิด วัดเจ้าย่า วัดป่าแดง วัดใหม่ วัดกุฎีทอง วัดโพธิ์ วัดวงษ์อ้อม วัดอินทาราม วัดวิหารทอง วัดแม่นางปลื้ม วัดครุฑ และวัดท่าแค ส่วนที่ไม่ปรากฏร่องรอยหลงเหลือ ได้แก่ วัดชลธิษ วัดกาฬิบาลี วัดนมดวัน และ วัดพริ้ว โดยสภาพพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นชุมชนที่มีประชาชนเข้าไปอาศัยกระจัดกระจายทั่วพื้นที่ และทวีความหนาแน่นริมสองฝั่งถนนขึ้นอันเป็นบริเวณทางด้านเหนือของคลองเมืองซึ่งเชื่อมกับตลาดหัวรอได้อย่างไร้ที่ติ แนวโน้มสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” จะทรุดโทรมไปตามกาลเวลาทั้งโดยธรรมชาติและฝีมือมนุษย์ ทว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องเป็นผลจากภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี กอปรกับความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงได้เร่งความเสียหายแก่โบราณสถาน แม้ว่าภาครัฐจะให้ความสำคัญกับการดำเนินการพัฒนาเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาตามโครงการสำรวจ ขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ใกล้เคียง แต่ด้วยจำนวนโบราณสถานและข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่โดยตรง คือ กรมศิลปากร ทำให้การฟื้นฟู บูรณะ การบริหารจัดการไม่อาจครอบคลุมได้

อย่างไรก็ตาม ความพยายามของภาครัฐในการเข้าปดูละ ดำเนินการฟื้นฟูสภาพโบราณสถานให้คงสภาพสมบูรณ์เท่าที่คงสภาพได้ ทั้งนี้ หากมีการบูรณาการอย่างเป็นระบบกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อชะลอการทรุดโทรมของพื้นที่จากการปล่อยทิ้งร้าง หรือ จากสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี ซึ่งการบริหารจัดการนั้นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบทั้งในส่วนของการบูรณปฏิสังขรณ์ การฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังน้ำท่วม การบริหารจัดการน้ำ การกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการอย่างเข้มข้น รวมไปถึงการสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงคุณค่าการอยู่ร่วมกันในพื้นที่ประวัติศาสตร์อย่างสอดคล้องทั้งกับสิ่งที่เป็มรดกของอดีตกับชีวิตของผู้คนที่ต้องดำเนินต่อไปสู่ออนาคต

5. ข้อเสนอแนะ

ความเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” อยู่ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนับตั้งแต่ น. ณ ปากน้ำทำการสำรวจโบราณสถาน “ทุ่งแก้ว” ราว 50 กว่าปีที่ผ่านมา พระนครศรีอยุธยาได้ประสบภาวะน้ำท่วมมาโดยตลอด ภาวะน้ำท่วมขังในฤดูน้ำหลาก สร้างความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม ทรัพย์สิน สิ่งปลูกสร้าง และโบราณสถาน นำมาซึ่งความทรุดโทรมแก่พื้นที่ นอกเหนือจากความเสื่อมโทรมโดยกาลเวลา ผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลให้เกิดความรุนแรงของภาวะน้ำท่วม และการบริหารจัดการน้ำถูกกล่าวถึงบ่อยครั้ง เนื่องด้วยภาวะน้ำท่วมส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อเศรษฐกิจ และสังคม เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ควรมองภาพรวมในการบริหารจัดการพื้นที่และโบราณสถาน ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำท่วม และการบริหารจัดการโบราณสถานอย่างเป็นระบบ สอดประสานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีจุดหมายเพื่อการอนุรักษ์ คงสภาพพื้นที่ให้มีทัศนียภาพที่ชวนมอง สร้างภาพลักษณ์เมืองมรดกโลกที่ทรงคุณค่าบนพื้นฐานของความเข้าใจของประชาชนในพื้นที่

6. เอกสารอ้างอิง

ที่ร่อกเนื่องในการพระราชทานเพลิงศพ นายประยูร อุรุชาภูะ ศิลปินแห่งชาติ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพฯ
9 พฤษภาคม 2544. (2544). (ม.ป.ท.)

น. ณ ปากน้ำ. (2558). หัวเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยู่อยุธยา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). เมืองโบราณ.

ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง. (2553). แสงดาว.

ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 1. (2542). กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์. (2539).

ประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา: เรื่องในมหามงคลวารกาญจนาภิเษก พุทธศักราช 2539. พร้อมมิตรการพิมพ์.

มงเซญอร์ ปาลเลกัวซ์. (2549). เล่าเรื่องกรุงสยาม. (สันต์ ท. โกมลบุตร, ผู้แปล). ศรีปัญญา.

เรื่องกรุงเก่า. (พิมพ์ครั้งที่ 2). (2561). กรมศิลปากร.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2561). อยุธยามาจากไหน? เรือนแก้วการพิมพ์.

สัมฤทธิ์ เจียมเจริญพรกุล. (2554). บันทึกภาพมหาดไทย 2554. (ม.ป.ท.)

**การพัฒนาศักยภาพความรู้ด้านบัญชีเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน
สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่**
**The Development of Accounting Knowledge for Analysis on Cost and
Return of Community Products in Mon Pin Subdistrict, Fang District,
Chiang Mai Province**

กิริณา ยี่สุนแซม¹
Kirana Yeesoonsam¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพความรู้ด้านบัญชีเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเริ่มจากแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหา หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำบัญชี และการวิเคราะห์ต้นทุนให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการชุมชน แล้วใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม นอกจากนี้ หลังจากผู้ประกอบการชุมชนได้ทดลองจัดทำบัญชี เป็นเวลา 3 เดือน ผู้วิจัยได้ตรวจประเมินพัฒนาการความถูกต้องของการจัดทำบัญชีและวิเคราะห์ต้นทุนก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งผลการศึกษาจากการพัฒนาศักยภาพความรู้ด้านบัญชี โดยการอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการคำนวณต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท เทคนิคการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม และการจัดทำบัญชี สรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำงบการเงินสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมอบรม 100 คน จากการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมผลการศึกษา พบว่า ผู้เข้าอบรมมีค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจทางด้านบัญชีหลังการอบรมเพิ่มขึ้นจากเดิม เท่ากับ 7.66 และหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการและทดลองฝึกปฏิบัติจริง ผู้ประกอบการชุมชนสามารถจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องมากขึ้นจากเดิม ร้อยละ 27 นอกจากนี้ จากการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านบัญชีต้นทุน ในการคำนวณต้นทุนที่แท้จริง และหลักการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม พบว่า มีผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการชุมชนบางรายการมี การกำหนดราคาขายไม่เหมาะสม เนื่องจาก กำหนดราคาขายเดิม ต่ำกว่า ราคาขายที่เหมาะสมตามเป้าหมาย จำเป็นที่ต้องการ ดังนั้น ทางกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนจึงควรปรับปรุงราคาขายให้เหมาะสม พร้อมทั้งใช้องค์ความรู้ที่ได้รับเป็นแนวทางในการคำนวณต้นทุนและกำหนดราคาขายของผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

¹ ภาควิชาการบัญชีและการเงิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คำสำคัญ : ผลผลิตชุมชน องค์ความรู้ด้านการบัญชี การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน บัญชีวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to develop the accounting knowledge to analyze the cost and return of community products for entrepreneurs in Mon Pin subdistrict, Fang district, Chiang Mai province, with participatory action research. It related into the researcher, administrators, and entrepreneurs. The accounting training and workshop on accounting and cost has been analyzed for community entrepreneurs. The questionnaire was used to assess the accounting knowledge before and after training. The community entrepreneurs have been trained for 3 months. The researcher has evaluated the accuracy of accounting and cost analysis before and after the actual practice. The results showed that the development of accounting knowledge by training has been improved by accounting skills on calculating with real cost in each product type, appropriate techniques for sales pricing, accounting summarization, and financial statement for community entrepreneurs. The sample was 100 participants with the knowledge score on accounting after the training. It has been increased from 7.66. The community entrepreneurs were able to keep their accounts more accurate than before by 27 percent. In terms of the cost accounting workshop, the training has been calculated by the actual cost and the principles on appropriate selling price. The finding found that some community entrepreneurs' products have given an inappropriate price due to the setting of original price. It was lower than appropriate price considering with the desired profit. The community entrepreneurs should adjust the selling price with accounting knowledge. It was a guideline to calculate the cost and set the selling price of the new products at the highest efficiency.

Keyword: Community Products, Accounting Knowledge, Cost and Return Analysis, Community Enterprise Account

วันที่รับบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 24 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 24 พฤษภาคม 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน แนวทางนโยบายประชารัฐ จะสร้างความยั่งยืนให้กับผู้ประกอบการเหล่านี้ได้ ซึ่งจากนโยบายที่ผ่านมา พบว่า มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องที่จะให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยผ่าน

กระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่ขับเคลื่อนโดยภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ตาม กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชนต่าง ๆ ได้ผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกมาจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการชุมชนควรวางรากฐานในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยการวางแผน วางระบบบัญชี มีการจัดทำบัญชี จัดบันทึกรายการรับจ่าย เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน (กรวิรี ชัยอมรไพศาล, 2564) รวมถึงควรมีการคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่ละประเภท ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต และนำต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่คำนวณได้มาใช้ในการประกอบการกำหนดราคาขายให้เหมาะสม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564; อุซารัตน์ อีธรรม และคณะ, 2564) แต่จากการศึกษาสภาพการณ์ของผู้ประกอบการชุมชนในพื้นที่ พบว่าผู้ประกอบการชุมชนโดยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี การจัดบันทึกรายการรับจ่าย เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน และยิ่งไปกว่านั้น ไม่มีการคำนวณต้นทุนที่แท้จริงเพื่อกำหนดราคาขายให้เหมาะสม ซึ่งจากเดิมชุมชนได้มีการกำหนดราคาขายด้วยวิธีการกะประมาณ ซึ่งทำให้ไม่สามารถทราบถึงผลการดำเนินงานที่ถูกต้องได้ เพื่อยกระดับให้ธุรกิจมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสูงสลับด้วยภูเขา มีแม่น้ำมาวไหลผ่านกลางตำบลตลอดทั้งปี พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตรกรรม เช่น ทำสวนส้ม ลิ้นจี่ ทำนา ปลูกหอมหัวใหญ่ ถั่วลิสง และพืชอื่น ๆ ตามฤดูกาล ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในเบื้องต้น พบปัญหาในกลุ่มธุรกิจชุมชนตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ของตน รวมถึงต้องการค้นหาช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ ๆ โดยเฉพาะช่องทางผ่านสื่อออนไลน์ที่สามารถนำผลิตภัณฑ์ชุมชนก้าวเข้าสู่ตลาดสากลได้ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ประกอบการชุมชนยังไม่มี การจัดทาระบบบัญชี ไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนและกำหนดราคาขายด้วยวิธีการกะประมาณ รวมทั้งไม่สามารถสรุปผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ ซึ่งถือเป็นปัญหาเกี่ยวกับฐานรากที่สำคัญในการประกอบธุรกิจชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยและผู้ประกอบการชุมชนจึงหารือร่วมกัน การสนทนากลุ่มย่อย โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ชุมชนร่วมกัน รวมถึงการประเมินศักยภาพของผู้ประกอบการชุมชน และความพร้อมในการเข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ด้านบัญชี เพื่อใช้ประกอบการออกแบบระบบบัญชี ก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ ชุมชนจึงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชี โดยเฉพาะการคำนวณต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ ก่อนที่จะกำหนดราคาขาย ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการชุมชนจึงมีความสนใจที่จะเข้าร่วมการอบรมพัฒนาองค์ความรู้ ด้านบัญชี เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
- 1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ด้านประชากร

ผู้ประกอบการชุมชนตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 100 คน และเจ้าหน้าที่ส่วนงานราชการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลม่อนปิ่น และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอฝาง จำนวน 5 คน

ด้านเนื้อหา

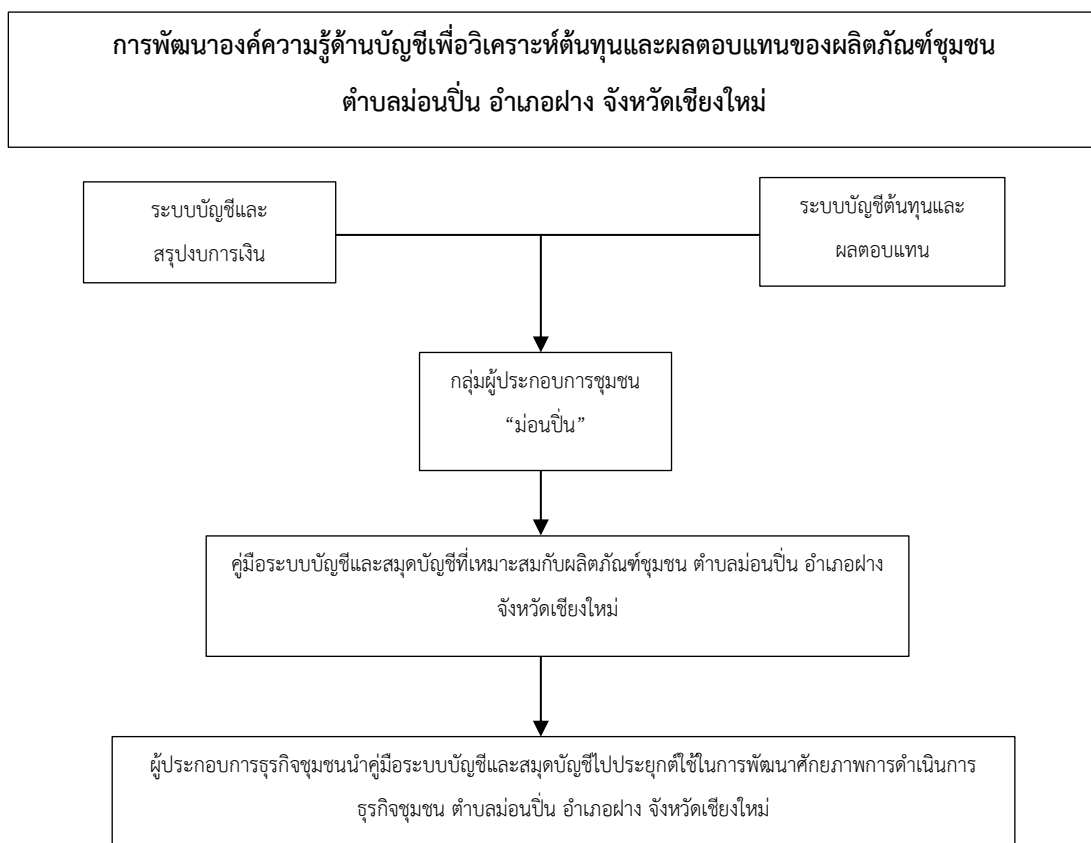
การพัฒนาองค์ความรู้ด้านบัญชีสำหรับผู้ประกอบการชุมชน และการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน

ด้านพื้นที่วิจัย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านระยะเวลา วันที่ 1 ตุลาคม 2564 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2565

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดโครงการวิจัยการพัฒนาองค์ความรู้ด้านบัญชีเพื่อการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทางผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ชุมชน เพื่อให้ทราบถึงปัญหา พร้อมกับการระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และเมื่อคนในชุมชนได้ทราบถึงปัญหา จึงได้มีความต้องการที่จะเรียนรู้และฝึกจัดทำบัญชี เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยใช้การวิจัยในรูปของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือก คือตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 100 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกตการณ์ (Observation) การอภิปรายกลุ่ม (Group discussion) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ชุมชน ศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน (In-dept interview) และใช้แบบสอบถามก่อนและหลังการอบรม (Questionnaire) ตลอดจนการจัดกิจกรรมกลุ่มโดยมีผู้ประกอบการชุมชนผู้ประกอบการชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ร่วมกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับระบบบัญชี การจัดทำบัญชีที่เหมาะสมกับชุมชน ระบบบัญชีต้นทุน ระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนได้ศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอฝาง องค์การบริหารส่วนตำบลม่อนปิ่น เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการการวิจัย เพื่อการพัฒนาศักยภาพความรู้ด้านบัญชีเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ของชุมชน ศึกษาความต้องการ ประเมินศักยภาพผู้ประกอบการชุมชนแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการอบรมให้ความรู้ด้านบัญชีวิสาหกิจชุมชน การคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน บัญชีครัวเรือน และการประเมินผล ซึ่งมีขั้นตอนของงานวิจัย จำนวน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ของกลุ่ม เพื่อศึกษาปัญหา

ประเมินศักยภาพเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการชุมชน ความต้องการพัฒนาด้านบัญชี โดยใช้วิธีการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับผู้ประกอบการชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบระบบบัญชีที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการชุมชน เกี่ยวกับการบัญชี การคำนวณต้นทุนและกำหนดราคาขายที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 ติดตามและประเมินผลการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยใช้การวิจัยในรูปของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือก คือ ตัวแทนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลม่อนปิ่น และสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอฝาง จำนวน 5 คน และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการชุมชนตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 100 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความเชื่อมโยง การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความถูกต้องในการบันทึก

บัญชี เป็นต้น โดยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินมีการควบคุมคุณภาพด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้เสียงรับรองเฉลี่ยรายข้อ (IOC) มากกว่า 0.5 ค่าความสอดคล้องรวมของแบบสอบถามเท่ากับ 0.8 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติในการวิเคราะห์ หรือ SPSS ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สรุปผลการวิจัย

จากการพัฒนาระบบบัญชี การคำนวณต้นทุนที่แท้จริง และการกำหนดราคาขายที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งหลังจากวิเคราะห์สภาพการณ์ชุมชน ทางผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการอบรมพัฒนาความรู้ด้านบัญชี เพื่อให้ผู้ประกอบการชุมชน มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบระบบบัญชีที่เหมาะสมกับชุมชน ทั้งสมุดบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือผู้ประกอบการชุมชน สำหรับสมุดบัญชีรับจ่ายประจำวัน และแบบฟอร์มการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ดังนี้

3.1 ผลการศึกษาจากการพัฒนาองค์ความรู้ด้านบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ก่อนเข้าร่วมโครงการพัฒนาความรู้ด้านบัญชี กลุ่มผู้ประกอบการชุมชนบางส่วน ได้มีการจัดทำบัญชี ด้วยการจดบันทึกรายการรับ-จ่าย ประจำวัน แต่ไม่สามารถจัดทำงบการเงินเพื่อสรุปผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ดังนี้

วันที่	รายการ	จำนวน	รวม	หมายเหตุ
1	รับเงิน	100		
2	จ่าย	50		
3	รับเงิน	150		
4	จ่าย	100		
5	รับเงิน	200		
6	จ่าย	150		
7	รับเงิน	250		
8	จ่าย	200		
9	รับเงิน	300		
10	จ่าย	250		
11	รับเงิน	350		
12	จ่าย	300		
13	รับเงิน	400		
14	จ่าย	350		
15	รับเงิน	450		
16	จ่าย	400		
17	รับเงิน	500		
18	จ่าย	450		
19	รับเงิน	550		
20	จ่าย	500		
21	รับเงิน	600		
22	จ่าย	550		
23	รับเงิน	650		
24	จ่าย	600		
25	รับเงิน	700		
26	จ่าย	650		
27	รับเงิน	750		
28	จ่าย	700		
29	รับเงิน	800		
30	จ่าย	750		

ภาพที่ 2 ระบบบัญชีของผู้ประกอบการชุมชนก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย

ตารางที่ 1 แบบฟอร์มและตัวอย่างการบันทึกสมุดบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

วันที่	รายการ	รับเงิน	จ่ายเงิน	คงเหลือ	รายการรับเงิน(บาท)			รายการจ่ายเงิน(บาท)						
					รายได้	รายได้	รายได้	ต้นทุนขาย/บริการ			ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน			
					ขาย	บริการ	อื่น	วัตถุดิบ	ค่าแรงงาน	คชจผลิต	ค่าไฟฟ้า	ค่าวัสดุ	ค่าอุปกรณ์	อื่นๆ
1-Jun-64	ยอดยกมา			5,000.00										
2-Jun-64	ซื้อเมล็ดพันธุ์พืช		90.00	4,910.00				90.00						
3-Jun-64	จ่ายค่าแรงงาน - นาย ก. (1 วัน @ 200 บาท)		200.00	4,710.00					200.00					
4-Jun-64	ขายผัก พืชผลทางการเกษตร	630.00		5,340.00	630.00									
5-Jun-64	ขายผัก พืชผลทางการเกษตร	100.00		5,440.00	100.00									
6-Jun-64	ซื้ออุปกรณ์เพาะปลูก		50.00	5,390.00						50.00				
7-Jun-64	จ่ายค่าน้ำประปา และค่าไฟฟ้า		300.00	5,090.00							300.00			
8-Jun-64	ขายผัก พืชผลทางการเกษตร	200.00		5,290.00	200.00									
รวม		930.00	640.00		930.00	-	-	90.00	200.00	50.00	300.00	-	-	-

จากตารางที่ 1 เป็นแบบฟอร์มและตัวอย่างจัดทำบัญชีกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน ตามแบบฟอร์มการบันทึกบัญชีรายการรับและรายการจ่ายเงิน สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หลังจากได้มีการอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติทางผู้วิจัยได้มีการประเมินผล เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมด้วยแบบสอบถาม ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมด้วยแบบสอบถาม

การทดสอบ	N	μ	σ
ก่อนการอบรมให้ความรู้	100	30.15	4.97747
หลังการอบรมให้ความรู้	100	37.81	6.25340

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า ผลการทดสอบก่อนและหลังการอบรมการอบรมให้ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการชุมชน จำนวน 100 คน ค่าการประเมินความรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ซึ่งการประเมินความรู้ก่อนการอบรมเท่ากับ 30.15 และการประเมินความรู้หลังการอบรม เท่ากับ 37.81 ผู้เข้าอบรมมีความรู้ด้านบัญชีและการเงินเพิ่มสูงขึ้นเท่ากับ 7.66

ตารางที่ 3 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจด้านบัญชีด้วยแบบสอบถาม ตามค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังการอบรม

ประเด็น	ก่อนการอบรม			หลังการอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความสำคัญ
1. รายการค้าและรับรู้รายรับ-รายจ่าย ได้อย่างถูกต้อง	3.05	0.63	ปานกลาง	3.75	0.74	มาก
2. สามารถวิเคราะห์รายการค้าและรับรู้รายรับ-รายจ่ายได้อย่างครบถ้วน	3.01	0.70	ปานกลาง	3.85	0.83	มาก
3. สามารถสรุปผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป	2.99	0.50	ปานกลาง	3.61	0.78	มาก
4. สามารถสรุปฐานะการเงินของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป	2.95	0.54	ปานกลาง	3.55	0.85	มาก
5. วิสาหกิจชุมชนมีระบบบัญชีที่เหมาะสม สามารถตรวจสอบได้ และแก้ไขข้อผิดพลาดได้อย่างรวดเร็ว	2.99	0.50	ปานกลาง	3.61	0.78	มาก
6. วิสาหกิจชุมชนมีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ เช่น การอนุมัติรายการโดยผู้มีอำนาจ และการเก็บรักษาเงินสด เป็นต้น	3.05	0.73	ปานกลาง	3.89	0.68	มาก
7. ระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนมีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้	3.06	0.72	ปานกลาง	3.98	0.70	มาก
8. วิสาหกิจชุมชนได้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายงานทางการเงินให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (สมาชิกกลุ่ม)	3.06	0.72	ปานกลาง	3.98	0.70	มาก
9. วิสาหกิจชุมชนได้มีการวิเคราะห์ต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ได้อย่างถูกต้อง	3.00	0.59	ปานกลาง	3.80	0.79	มาก

ประเด็น	ก่อนการอบรม			หลังการอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความสำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับความสำคัญ
10. วิสาหกิจชุมชนได้มีการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม	2.99	0.66	ปานกลาง	3.79	0.86	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจทางการบัญชีของผู้ประกอบการชุมชน ก่อนและหลังการอบรม โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประเด็นข้อ 1) สามารถวิเคราะห์รายการค้าและรับรู้รายรับ-รายจ่ายได้อย่างถูกต้อง มีระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.05 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.63 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.75 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.74 มีระดับความสำคัญมาก

ประเด็นข้อ 2) สามารถวิเคราะห์รายการค้าและรับรู้รายรับ-รายจ่ายได้อย่างครบถ้วน ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.01 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.70 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.85 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.83 มีระดับความสำคัญมาก

ประเด็นข้อ 3) สามารถสรุปผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 2.99 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.61 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.78 มีระดับความสำคัญมาก

ประเด็นข้อ 4) สามารถสรุปฐานะการเงินของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 2.95 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.55 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.85 มีระดับความสำคัญมาก

ประเด็นข้อ 5) วิสาหกิจชุมชนมีระบบบัญชีที่เหมาะสม สามารถตรวจสอบได้ และแก้ไขข้อผิดพลาดได้อย่างรวดเร็ว ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 2.99 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.61 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.78 มีระดับความสำคัญมาก

ประเด็นข้อ 6) วิสาหกิจชุมชนมีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ เช่น การอนุมัติรายการโดยผู้มีอำนาจ และ การเก็บรักษาเงินสด เป็นต้น ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.05 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.73 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.89 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.68 มีระดับความสำคัญมาก

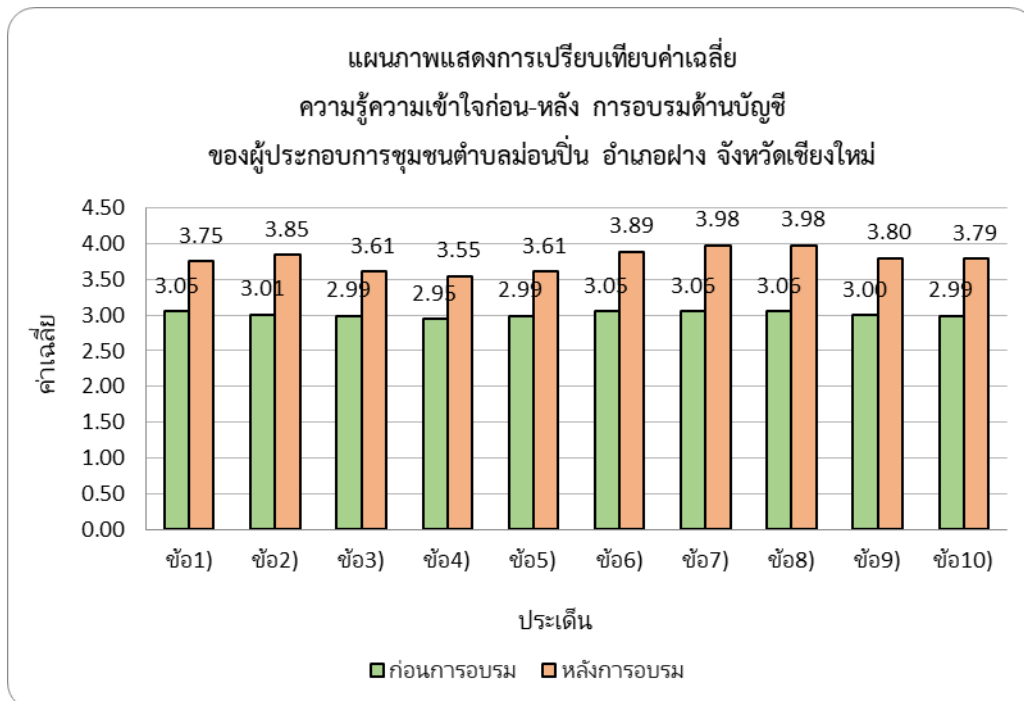
ประเด็นข้อ 7) ระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนมีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.06 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.72 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.98 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.70 มีระดับความสำคัญมาก

ประเด็นข้อ 8) วิสาหกิจชุมชนได้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายงานทางการเงินให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย (สมาชิกกลุ่ม) ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.06 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.72 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.98 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.70 มีระดับความสำคัญมาก

ประเด็นข้อ 9) วิสาหกิจชุมชนได้มีการวิเคราะห์ต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.00 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.79 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.86 มีระดับความสำคัญมาก

ประเด็นข้อ 10) วิสาหกิจชุมชนได้มีการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 2.99 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.66 มีระดับความสำคัญปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 3.79 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.86 มีระดับความสำคัญมาก

โดยทั้ง 10 ประเด็นคำถามข้างต้นสามารถนำค่าเฉลี่ย (μ) ของระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมมาเปรียบเทียบกัน ได้ดังแผนภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (μ) ของระดับความรู้ความเข้าใจด้านบัญชีก่อนและหลังการอบรม

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ผลการทดสอบก่อนและหลังการอบรมให้ความรู้ด้านบัญชีให้แก่สมาชิกกลุ่มฯ จำนวน 100 คน ค่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม แสดงถึงความรู้ความเข้าใจหลังจากผ่านการอบรมด้านบัญชีของผู้ประกอบการชุมชนฯ เพิ่มขึ้นในทุกประเด็น

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความสามารถในการจัดทำบัญชีของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน

ความถูกต้องของการจัดทำบัญชี	ผลการประเมิน ก่อนฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการ	ผลการประเมิน หลังฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการ
อัตราความถูกต้องของการจัดทำบัญชี	38%	65%

จากตารางที่ 4 จากการประเมินผลการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติจริงของผู้ทำบัญชีของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน โดยการตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชี จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (ประกอบด้วย ความถูกต้องของการบันทึกรายรับ 2 คะแนน ความถูกต้องของการบันทึกรายจ่าย 2 คะแนน ความถูกต้องของการวิเคราะห์ต้นทุน 2 คะแนน ความถูกต้องของการกำหนดราคาขาย 2 คะแนน และความถูกต้องของการจัดการงบการเงิน 2 คะแนน) โดยประเมินก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสรุปพัฒนาการในประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน และการคำนวณต้นทุน โดยเทียบคะแนนเป็นร้อยละ ได้ดังนี้ การประเมินก่อนฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เท่ากับ 3.8 คะแนน หรือเท่ากับร้อยละ 38 และการประเมินหลังฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เท่ากับ 6.5 คะแนน หรือเท่ากับร้อยละ 65 ซึ่ง การจัดทำบัญชีและคำนวณต้นทุน รวมถึงการกำหนดราคาขายที่เหมาะสมมีความถูกต้องมากขึ้นจากเดิม 2.7 คะแนน หรือเท่ากับร้อยละ 27 หลังจากกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนได้รับการอบรมให้ความรู้ด้านบัญชี ดังนั้น หากทางกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน ได้มีการฝึกปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยให้การกำหนดราคาขายและ การจัดทำบัญชี รวมถึงการสรุปงบการเงินมีความถูกต้องตามจริง และสามารถนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการวิเคราะห์ ควบคุม และกำหนดนโยบายต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

3.2 ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด และการกำหนดราคาขาย ซึ่งจากผลิตภัณฑ์ต่างๆ จำแนกตามต้นทุนของผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต เพื่อนำต้นทุนที่แท้จริงมากำหนดราคาขายที่เหมาะสม ตามอัตรากำไรที่ชุมชนต้องการ(ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564) ควรมีการวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ทุกรายการให้ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อกำหนดราคาขายที่เหมาะสมต่อไป ตามตัวอย่างการคำนวณ ดังนี้

ตารางที่ 5 ตัวอย่างการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ “น้ำพริกเผา”

1. วัตถุดิบ						(หน่วย : 35 Kg. / 175 ขวด)
วัตถุดิบทางตรง :						
พริกชี้ฟ้าแห้ง (10 ตำรับ @ 6 บาท)						60.00
พริกชี้ฟ้าแฉะเมล็ด (10 ตำรับ @ 15 บาท)						150.00
รวมวัตถุดิบทางตรง						210.00
วัตถุดิบทางอ้อม :						
หอมแดงไทยหั่นฝอย (10 ตำรับ @ 52.5 บาท)						525.00
กระเทียมไทย (10 ตำรับ @ 30 บาท)						300.00
น้ำมันขามเปียกเข้มข้น (10 ตำรับ @ 19 บาท)						190.00
น้ำตาลปีบ (10 ตำรับ @ 10.50 บาท)						105.00
น้ำตาลทราย (10 ตำรับ @ 1.20 บาท)						12.00
น้ำปลา (10 ตำรับ @ 2.99 บาท)						29.90
เกลือป่น (10 ตำรับ @ 0.16 บาท)						1.60
ผงปรุงรส (10 ตำรับ @ 2 บาท)						20.00
น้ำมันพืช (10 ตำรับ @ 15.20 บาท)						152.00
รวมวัตถุดิบทางอ้อม						1,335.50
รวมวัตถุดิบ						1,545.50
2. ค่าแรงงาน						(หน่วย : 35 Kg. / 175 ขวด)
ค่าแรงผลิตน้ำพริกเผา (1 วัน : 6 คน @ 300 บาท)						1,800.00
รวม						1,800.00
3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต						(หน่วย : 35 Kg. / 175 ขวด)
ค่าบรรจุภัณฑ์						
ขวดแก้ว / กระปุก (175 ขวด @ 8.50 บาท)						1,487.50
สติ๊กเกอร์ (175 ขวด @ 3 บาท)						525.00
ค่าฉลากปิดขวด (175 ขวด @ 0.60 บาท)						105.00
รวมค่าบรรจุภัณฑ์						2,117.50
ค่าเสื่อมราคา-อุปกรณ์ (กระทะ, ทัพพี, เครื่องปั้นพริก เตาแก๊ส ฯลฯ)						200.00
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง (แก๊ส ฯลฯ)						500.00
ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ฯลฯ)						300.00
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด						50.00
รวม						3,167.50
ต้นทุนผลิตภัณฑ์ต่อหน่วย (บรรจุภัณฑ์ ขนาด 200 กรัม)						(หน่วย : บาท)
1. วัตถุดิบ						1,545.50
2. ค่าแรงงาน						1,800.00
3. ค่าใช้จ่ายการผลิต						3,167.50
ต้นทุนรวม (สำหรับ 175 ขวด)						6,513.00
รวมต้นทุนต่อ 1 ขวด						37.22

จากตารางที่ 5 เป็นตัวอย่างการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์น้ำพริกเผา ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบ 1,545.50 บาท ค่าแรงงาน 1,800 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิต 3,167.50 บาท รวมเป็นต้นทุนผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 6,513 บาท สำหรับ

น้ำพริกเผา จำนวน 175 ขวด (ขนาดบรรจุ ขวดละ 200 กรัม) ดังนั้น ต้นทุนการผลิตต่อ 1 ขวด เท่ากับ 37.22 บาท ซึ่งต้นทุนที่คำนวณได้ สามารถนำไปประกอบการคำนวณราคาขาย ได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างการกำหนดราคาขาย “ผลิตภัณฑ์น้ำพริกเผา”

	ราคาขายปลีก (ต่อหน่วย)					55.83
	(สมมติชุมชนคาดหวังกำไรร้อยละ 50 ของราคาทุน)					$((37.22 + (37.22 \times 50\%))$
	ราคาขายส่ง (ต่อหน่วย)					48.38
	(สมมติชุมชนคาดหวังกำไรร้อยละ 30 ของราคาทุน)					$((37.22 + (37.22 \times 30\%))$

จากตารางที่ 6 เป็นตัวอย่างการคำนวณราคาขายของผลิตภัณฑ์น้ำพริกเผา จากต้นทุนขวดละ 37.22 บาท คำนวณราคาขายที่เหมาะสมจากต้นทุนที่แท้จริง ดังนั้น หากผู้ประกอบการชุมชน คาดว่ากำไรจากการขายปลีก ร้อยละ 50 ราคาขายที่เหมาะสมสำหรับการขายปลีก จะเท่ากับ 55.83 บาท และหากผู้ประกอบการชุมชนคาดหวังกำไรจากการขายส่ง ร้อยละ 30 ราคาขายที่เหมาะสมสำหรับการขายส่ง จะเท่ากับ 48.38 บาท ซึ่งในการกำหนดราคาขายที่เหมาะสมนั้น หลังจาก que ผู้ประกอบการชุมชนกำหนดราคาขายตามอัตรากำไรที่ต้องการได้แล้ว ให้ศึกษาราคาตลาดของผลิตภัณฑ์ประเภทและชนิดเดียวกันหรือใกล้เคียงกันก่อนที่จะกำหนดราคาขายจริง เนื่องจาก หากเรากำหนดราคาขายที่สูงกว่าท้องตลาดทั่วไป อาจทำให้เราไม่สามารถขายสินค้าและแข่งขันในท้องตลาดได้

การกำหนดราคาขายที่ผู้ประกอบการชุมชนได้กำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ประกอบการชุมชนจะกำหนดราคาขายด้วยวิธีการกะประมาณ ดังนั้น ราคาขายดังกล่าวอาจไม่ใช่ราคาขายที่เหมาะสม จากการศึกษาข้อมูลต้นทุนและราคาขายของผู้ประกอบการชุมชน พบว่า มีผลิตภัณฑ์บางรายการผู้ประกอบการชุมชนได้กำหนดราคาขายอย่างเหมาะสมแล้ว แต่สำหรับบางรายการ ก็กำหนดราคายังไม่เหมาะสม เนื่องจากราคาขายเดิมที่กำหนดไว้ ต่ำกว่า ราคาขายที่เหมาะสมจากการคำนวณภายในสมมติฐานที่กำไรเท่ากับ ร้อยละ 20 ดังนั้น ทางผู้ประกอบการชุมชนจึงควรปรับราคาขายให้เหมาะสม โดยคำนวณจากต้นทุนที่แท้จริงของแต่ละผลิตภัณฑ์ ดังนี้

ตัวอย่างกรณี ราคาขายเดิม “ไม่เหมาะสม”			ตัวอย่างกรณี ราคาขายเดิม “เหมาะสม”		
ต้นทุนผลิตภัณฑ์(ต่อหน่วย)		(บาท)	ต้นทุนผลิตภัณฑ์(ต่อหน่วย)		(บาท)
วัตถุดิบ	วัตถุดิบ	20.00	วัตถุดิบ	วัตถุดิบ	8.00
ค่าแรงงานทางตรง		10.00	ค่าแรงงานทางตรง		8.00
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	เบ็ดเตล็ด	5.00	ค่าใช้จ่ายในการผลิต	เบ็ดเตล็ด	5.00
	บรรจุภัณฑ์	5.00		บรรจุภัณฑ์	-
	สต็อกเกอร์	3.00		สต็อกเกอร์	-
รวมราคาต้นทุนผลิตภัณฑ์ (ต่อหน่วย)		43.00	รวมราคาต้นทุนผลิตภัณฑ์ (ต่อหน่วย)		21.00
ราคาขายปลีก (ต่อหน่วย)	ราคาขายเดิม	50.00	ราคาขายปลีก (ต่อหน่วย)	ราคาขายเดิม	35.00
ราคาขายส่ง (ต่อหน่วย)		35.00	ราคาขายส่ง (ต่อหน่วย)		28.00
ราคาขายที่เหมาะสม	ราคาขายปลีกใหม่	51.60	ราคาขายที่เหมาะสม	ราคาขายปลีกใหม่	25.20
(สมมติชุมชนคาดหวังกำไรร้อยละ 20 ของราคาทุน)			(สมมติชุมชนคาดหวังกำไรร้อยละ 20 ของราคาทุน)		

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์และการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม

จากภาพที่ 4 เป็นตัวอย่างการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์และการกำหนดราคาขายสำหรับผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการชุมชนตำบลม่อนปิ่น บางรายการ ซึ่งจากการคำนวณจะเห็นว่า มีบางผลิตภัณฑ์ที่กำหนดราคาขายจากการกะประมาณของผู้ประกอบการชุมชนได้อย่างเหมาะสมแล้ว แต่ก็ยังมีบางผลิตภัณฑ์ที่กำหนดราคาขายได้ต่ำกว่าราคาที่ควรจะเป็น จากอัตรากำไรที่คาดหวัง ดังนั้น เพื่อป้องกันการขาดทุนกำไร ผู้ประกอบการชุมชนควรคำนวณต้นทุนของผลิตภัณฑ์แล้วจึงกำหนดราคาขายจากต้นทุนที่แท้จริง

4. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยนี้จะเป็นการอภิปรายผลการวิจัยในส่วนของการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านบัญชีของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน และการอภิปรายผลการวิจัยในส่วนของการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในการศึกษาปัญหาของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ไม่มีการบันทึกรายการรับจ่ายให้ถูกต้องครบถ้วน และไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และไม่มีโอกาสเข้ารับการอบรมด้านบัญชี ซึ่งหลังจากได้รับการอบรมให้ความรู้ด้านบัญชีให้กับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน จำนวน 100 คน เกี่ยวกับระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และระบบบัญชีต้นทุนเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน และมีการประเมินผลก่อนและหลังการอบรมโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีของผู้ประกอบการชุมชน โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ย (μ) ซึ่งการประเมินความรู้ก่อนการอบรมเท่ากับ 30.15 และการประเมินความรู้หลังการอบรม เท่ากับ 37.81 ผู้เข้าอบรมมีความรู้ด้านบัญชีและบัญชีต้นทุนเพิ่มขึ้นจากเดิม เท่ากับ 7.66 และหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการและทดลองฝึกปฏิบัติจริง ผู้ประกอบการชุมชนสามารถจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องมากขึ้นจากเดิม ร้อยละ 27 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วชิรินทร์ อรรคศรีวร และ

ยุทธนา พรคนันต์ (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาและพัฒนารายงานจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด พบว่า ส่วนใหญ่จะมีการใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันสำหรับการบันทึกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนใหญ่มีการใช้ใบเสร็จรับเงิน เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 43.75 การรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหาร ส่วนใหญ่จะมีการจัดทำงบกำไรขาดทุน คิดเป็นร้อยละ 50 และจัดทำเป็นรายปี คิดเป็นร้อยละ 43.75 ทั้งนี้ มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนร้อยละ 12.50 ที่ไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหารของกลุ่ม โดยไม่มีการตรวจสอบหรือติดตามการจัดทำบัญชีของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 56.25 สำหรับปัญหาในการจัดทำบัญชี พบว่า การจำแนกต้นทุนการผลิต วัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต มีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 2.56 และ ปัญหาในการได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานหลายแห่ง ทำให้มีรูปแบบการบันทึกบัญชีแตกต่างกัน คิดเป็นร้อยละ 41.66 ผลการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชี พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด มีผลคะแนนก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเอกสารคู่มือ การจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 95.33/94.73 และเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ ไพโรจน์ พรเจริญ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนจำนวน 165 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 มีการจัดทำสรุปยอดบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกสิ้นเดือน จำนวน 100 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60.60 การจัดทำงบการเงิน จำนวน 128 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 77.57 มีการจัดทำงบการเงินทุกปี จำนวน 37 แห่งคิดเป็นร้อยละ 22.42 และการนำข้อมูลทางการเงินบัญชีมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนดำเนินงานต่อไป จำนวน 55 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 การนำข้อมูลประกอบการบริหารงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 18 แห่งคิดเป็นร้อยละ 10.90

นอกจากนี้ จากการพัฒนาองค์ความรู้ด้านระบบบัญชีต้นทุน โดยการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด และการกำหนดราคาขาย ซึ่งจากผลิตภัณฑ์ต่างๆ จำแนกตามต้นทุนของผลิตภัณฑ์ จากกรณีวิเคราะห์ต้นทุน และการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม พบว่า จากตัวอย่างการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ มีบางรายการได้กำหนดราคาขายที่เหมาะสมแล้ว แต่สำหรับบางรายการ ก็กำหนดราคายังไม่เหมาะสม เนื่องจากราคาขายเดิมที่กำหนดไว้ ต่ำกว่า ราคาขายที่เหมาะสมจากการคำนวณภายในสมมติฐานที่กำไรเท่ากับ ร้อยละ 20 ดังนั้น ทางกลุ่มจึงควรวิเคราะห์ปรับราคาขายให้เหมาะสม และสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ นอกเหนือจากนี้ ควรมีการวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ทุกรายการให้ถูกต้องเพื่อกำหนดราคาขายที่เหมาะสมต่อไปเช่นเดียวกับการศึกษาของ เพ็ญภา หวังที่ซอบ (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและระบบบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มจักสานหวาย บ้านวัดนาค ตำบลปากกราน อำเภอพรนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานหวายมีสินค้าที่เป็นที่นิยมอยู่ 5 แบบด้วยกัน ได้แก่ ฝาชีขนาดใหญ่ ฝาชีขนาดเล็ก ตะกร้าถือนาดกลาง กระเป๋าถือ และกล่องใส่กระดาษทิชชู ลักษณะการผลิตเป็นการผลิตเอง ลักษณะการขายเป็นการขายปลีก ใช้ระบบมือในการทำบัญชี การวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยจะใช้วิธีกะประมาณ ไม่มีการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน กำหนดราคาขายโดยการกะประมาณ เมื่อมีการวิเคราะห์ต้นทุนฝาชีขนาดใหญ่ มีต้นทุนต่อหน่วยอันละ 540 บาท ราคาขาย อันละ 810 บาท จะมีกำไรอันละ 270 บาท คิดเป็น 50% ฝาชีขนาดเล็ก มีต้นทุนต่อหน่วยอันละ 290 บาท ราคาขาย อันละ 435 บาท จะมีกำไรอันละ 145 บาท คิดเป็น 50% ตะกร้าถือนาดกลาง มีต้นทุนต่อหน่วยอันละ 360 บาท ราคาขาย อันละ 540 บาท จะมีกำไรอันละ 180 บาท คิดเป็น 50% กระเป๋าถือ

ต้นทุนต่อหน่วยอันละ 350 บาท ราคาขาย อันละ 525 บาท จะมีกำไรอันละ 175 บาท คิดเป็น 50% กล่องใส่กระดาษ
ทิชชู มีต้นทุนต่อหน่วยอันละ 150 บาท ราคาขาย อันละ 225 บาท จะมีกำไรอันละ 75 บาท คิดเป็น 50%

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านบัญชีกลุ่มและบัญชีต้นทุนของผู้ประกอบการชุมชน ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จากการดำเนินงานวิจัยข้างต้น หากกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน มีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชี รวมถึงการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนได้อย่างถูกต้องและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้การกำหนดราคาขายของผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นราคาขายที่เหมาะสม และมีผลประกอบการที่มีประสิทธิภาพ ใช้ประกอบการวางแผนงานในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า หากกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนนำความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ไปพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในการคำนวณต้นทุนที่แท้จริง กำหนดราคาขายที่เหมาะสม และจัดทำงบการเงินที่ถูกต้อง ยิ่งไปกว่านั้น หากกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนมีความรู้ความสามารถในการใช้งานระบบสารสนเทศทางคอมพิวเตอร์ และนำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการจัดทำบัญชีมาช่วยในการจัดทำบัญชี และงบการเงิน ก็จะช่วยให้การจัดทำบัญชีของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนมีความถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรต่อยอดองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการชุมชนในพื้นที่ ตำบลม่อนปิ่น ในการจัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำงบการเงินได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

กรวิทย์ ชัยอมรไพศาล. (2564). *บัญชีการเงิน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2564). *ต้นทุนกับการกำหนดราคา*.

<https://elearning.set.or.th/SETGroup/categories/47>.

เพ็ญญา หวังที่ซอบ. (2561). การวิเคราะห์ต้นทุนและระบบบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มจักรสาน

ห้วยบ้านวัดนาคน ตำบลปากกราม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 20(1), 74 - 81.

ไพโรจน์ พรเจริญ. (2564). *การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดเพชรบูรณ์*.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

วัชรินทร์ อรรถศรีวร และยุพธนา พรคอนันต์. (2561). *การศึกษาและพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน*

การผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อุษารัตน์ อธิธรรม และคณะ. (2564). *การบัญชีการเงิน*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
A Study of Student's Learning Behavior in Faculty of Education,
Kalasin Buddhist College, Mahamakut Buddhist University

พระพุทธรกุล หลินภู^{1*} ประจง ประสารฉำ² สุภาพร บัวช่วย³
สอาด ภูนาสรณ์⁴ และ พระครูธรรมธร วีรยุทธ กุศลจิตโต(คำโสกเชือก)⁵
Phra Futrakool Linphu^{1*} Prachong Prasancham² Supaporn Buachuai³
Saard Poonasron⁴ and Phrakhruthammathon Weerayut Kusalacitto (Kamsokchuak)⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนจำแนกสถานะสาขาวิชาและรายได้ต่อเดือน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 110 รูป/คน

^{1*}สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Teaching Social Studies Program, Faculty of Education, Kalasin Buddhist College

E-mail: Futrakool2518@gmail.com

² สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Thai Language Program, Faculty of Education, Kalasin Buddhist College

E-mail: Prasanchamprachong0001@gmail.com

³ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Teaching Social Studies Program, Faculty of Education, Kalasin Buddhist College

E-mail: Dr. buachuai@gmail.com

⁴ สาขาวิชาการปกครอง คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Administrative field Program, Faculty of Social Sciences, Kalasin Buddhist College

E-mail: Saard24122@gmail.com

⁵ สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

Teaching Buddhism Program, Faculty of Education, Kalasin Buddhist College

E-mail: Muilovemom66@gmail.com

*Corresponding author

ตั้งแต่ระดับชั้นปีที่ 1-5 โดยการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมการณ์เรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ One way ANOVA และ LSD ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษามีพฤติกรรมการณ์เรียนโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก 2) นักศึกษามีพฤติกรรมการณ์เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามสถานะ สาขาวิชาและเกรดเฉลี่ยสะสม

คำสำคัญ: พฤติกรรมการณ์เรียน วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Abstract

The purposes of this research were 1) to study student's learning behavior in faculty of education, Kalasin Buddhist College, Mahamakut Buddhist University; and 2) to compare learning behavior classified by status, program, and monthly income. It was survey research. The sample was 110 students who have been studying in faculty of education, Kalasin Buddhist College, Mahamakut Buddhist University, in academic year 2021 from 1st to 5th year, selected by simple random sampling. The research tool was a learning behavior questionnaire. The statistics in this research were mean, standard deviation, dependent sample t-test, one way ANOVA, and LSD. The results found that 1) The student's learning behavior was at a high level in overall; and 2) The student's learning behavior was significantly different at .05 level classified by status, program, and accumulated grade point average.

Keyword: Learning Behavior, Kalasin Buddhist College, Mahamakut Buddhist University

วันที่รับบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 23 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 12 พฤษภาคม 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาเป็นระบบการศึกษาขั้นสูงสุดที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความก้าวหน้าด้านความรู้เชิงวิชาการ รวมถึงวิชาชีพชั้นสูง เน้นผลิตบัณฑิตที่มีทักษะเฉพาะทาง มีความเก่งและคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนความรู้ความสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและสังคม การเรียนระดับอุดมศึกษานั้น ผู้เรียนจะต้องพึ่งพาตัวเองเป็นหลัก มีความรับผิดชอบและมุ่งมั่นทุ่มเทในการเรียน แต่เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนจะสามารถกำกับตัวเองได้ โดยเฉพาะพฤติกรรมการณ์เรียน เพราะหลายคนยังขาดเป้าหมายในการเรียน ขาดการบริหารจัดการด้านการเรียนที่มีประสิทธิภาพ จึงมีผู้เรียนบางคนที่ออกกลางคัน บางคนคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงเกณฑ์อยู่ในภาวะรอพ้นสภาพและอีกหลายคนก็ขาดแรงจูงใจในการเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์เรียนที่ไม่เหมาะสม Tokan & Imakulata (2019) ได้ศึกษาตัวแปรที่

ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนพบว่า แรงจูงใจมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น สาขาวิชา เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและรายได้ต่างก็ส่งผลต่อการพฤติกรรมการเรียนอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน (ประณต คำฉิม, 2549; อรพิน ศิริสัมพันธ์, 2550)

พฤติกรรมการเรียนเป็นการแสดงออกถึงความสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียน การเข้าเรียนและเลิกเรียนตรงเวลาดังใจฟังขณะที่ครูอาจารย์สอน มีสมาธิ รู้จักตั้งคำถาม ตอบคำถามและกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในขณะที่มีการเรียนการสอน ส่งการบ้านหรือส่งรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด มีการทบทวนบทเรียน รู้จักวางแผนการเรียนอย่างเหมาะสม มีความอยากรู้อยากเห็นและรู้จักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม (พิชญ์ ลิ้มพะสูตร, 2555) พฤติกรรมการเรียนเป็นการปฏิบัติตัวของผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ รู้จักพัฒนา การเรียนของตนเองด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเตรียมตัวในการเรียน การจดบันทึก การมีสมาธิจดจำ การอ่าน การเลือกใจความสำคัญ รู้จักการรวบรวมข้อมูลหรือการเตรียมตัวสอบอย่างเหมาะสม (ผ่องใส เพ็ชรรักษ์ และคณะ, 2555) พฤติกรรมเหล่านี้ไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียนทั้งเชิงวิชาการและการประสบความสำเร็จในอนาคต

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ทั้งเพศบรรพชิตและคฤหัสถ์ในภาพรวมและจำแนกตามตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียน ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมได้เพื่อให้นักศึกษามีโอกาสประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตามสถานะ สาขาวิชาและเกรดเฉลี่ยสะสม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 151 รูป/คน ระดับชั้นปีที่ 1-5

1.3.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา สาขาวิชาการสอนภาษาไทยและสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 110 รูป/คน ตั้งแต่ระดับชั้นปีที่ 1-5 คำนวนจากประชากรโดยเปรียบเทียบตารางของ Krejcie & Morgan ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.3.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานะ สาขาวิชาและเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา

1.3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการเรียน 10 ด้าน ประกอบด้วย 1) เจตคติต่อการเรียน 2) แรงจูงใจในการเรียน 3) การบริหารจัดการเวลาในการเรียน 4) ความวิตกกังวลในการเรียน 5) การมีสมาธิและการเอาใจใส่ในการเรียน 6) กระบวนการรวบรวมข้อมูล 7) การจับประเด็นสำคัญและจดจำเนื้อหา 8) การใช้เทคนิคและอุปกรณ์ช่วยในการเรียน 9) การทดสอบตนเอง การทบทวนและการเตรียมตัวในการเข้าเรียน 10) ยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวก่อนสอบ

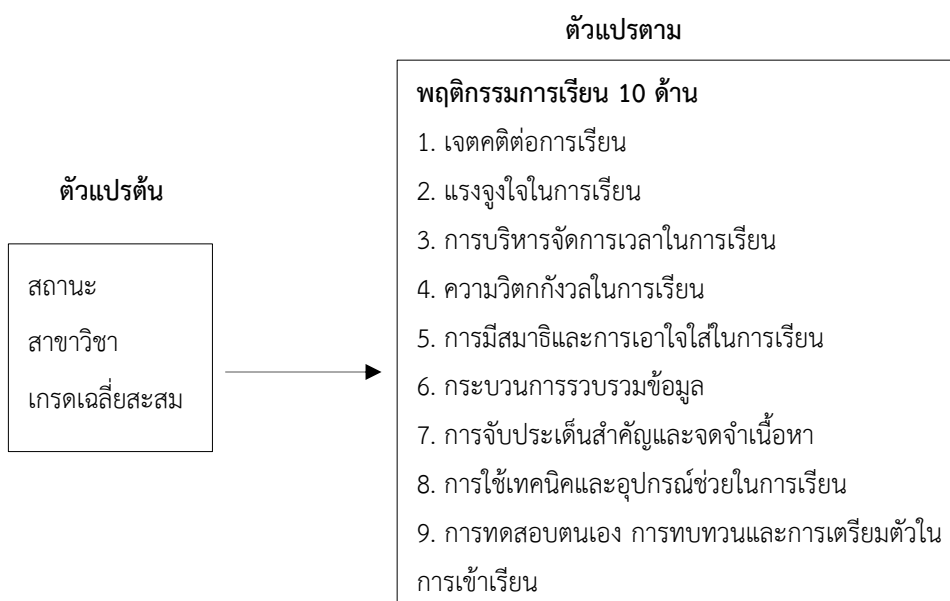
1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มีพฤติกรรมการเรียนแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามสถานะ

1.4.2 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มีพฤติกรรมการเรียนแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามสาขาวิชา

1.4.3 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มีพฤติกรรมการเรียนแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสม

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมกรเรียน มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมกรเรียน โดยมีวิธีการพัฒนาคุณภาพดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเรียนจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา กำหนดเป็นนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยยึดตามแนวคิดของ Weinstein, Palmer & Schulte (1987)

2.2 ร่างแบบสอบถามพฤติกรรมกรเรียนให้ครอบคลุมนิยามศัพท์ที่กำหนดขึ้นโดยปรับประยุกต์ข้อคำถามจากแบบสอบถามที่ อรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) แปลมาจาก Learning and Study Strategies Inventory (LASSI) ของ Weinstein, Palmer & Schulte (1987) ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามและ 2) ข้อคำถามพฤติกรรมกรเรียน จำนวน 75 ข้อ วัดพฤติกรรมกรเรียน 10 ด้าน

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลและด้านจิตวิทยา จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.6-1.0 พร้อมปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 นำแบบสอบถามฉบับดังกล่าวไปทดลองใช้(Try out)กับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ จำนวน 35 คน จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.20-0.85 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha Coefficients) ได้เท่ากับ 0.928 ได้ข้อคำถามทั้งสิ้น 67 ข้อ

2.5 นำแบบสอบถามฉบับดังกล่าวไปใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างจริงที่เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 110 รูป/คน รายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลจำแนกตามตัวแปรสถานะ สาขาวิชาและเกรดเฉลี่ยสะสม (N=110)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ตัวแปร	จำนวน(รูป/คน)	ร้อยละ	จำนวนทั้งหมด (รูป/คน)
สถานะ	บรรพชิต	31	28.2	110
	คฤหัสถ์	79	71.2	
สาขาวิชา	การสอนภาษาไทย	52	47.3	110
	การสอนสังคมศึกษา	50	45.5	
	การสอนพระพุทธศาสนา	8	7.3	
เกรดเฉลี่ยสะสม	ต่ำกว่า 2.5	7	6.4	110
	2.5-3.0	18	16.4	
	3.0-3.5	65	59.1	
	3.5-4.0	20	18.2	

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามและประธานหลักสูตร สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย การสอนสังคมศึกษาและการสอนพระพุทธศาสนา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในครั้งนี้

2.2.2 ผู้วิจัยเข้าชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ กระบวนการวิจัยและประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยครั้งนี้ จากนั้นดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มนักศึกษาทั้ง 3 สาขาวิชา

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตอบของผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 110 ฉบับ มาคำนวณเพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยและดำเนินการสรุปผล อภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการเรียนที่ได้จากการตอบของผู้เข้าร่วมวิจัยมาตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้และความโด่ง และสถิติทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ที่มีสถานะต่างกันด้วยสถิติ t-test independent และที่มีสาขาวิชา เกรดเฉลี่ยสะสมต่างกันโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยสถิติ One-way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD

3. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงระดับพฤติกรรมกรรมการเรียนรายด้านของผู้ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการเรียน (N=110)

พฤติกรรมกรรมการเรียนรายด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านทัศนคติในการเรียน	3.37	1.26	เหมาะสมมาก
2. ด้านแรงจูงใจในการเรียน	3.14	0.26	เหมาะสมมาก
3. ด้านจัดการเวลาในการเรียน	3.35	0.53	เหมาะสมมาก
4. ด้านความวิตกกังวล	2.91	0.88	เหมาะสมปานกลาง
5. ด้านการมีสมาธิและการเอาใจใส่ต่อการเรียน	3.09	1.00	เหมาะสมมาก
6. ด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูล	3.35	1.18	เหมาะสมมาก
7. ด้านการเลือกใจความสำคัญและการจดจำ	3.26	0.16	เหมาะสมมาก
8. ด้านการใช้เทคนิคและอุปกรณ์ต่างๆ ช่วยเหลือในการเรียน	3.19	1.25	เหมาะสมมาก
9. ด้านการทดสอบตัวเองและการทบทวนและการเตรียมตัวในการสอบ	3.21	1.20	เหมาะสมมาก
10. ด้านยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบ	2.87	1.19	เหมาะสมปานกลาง
รวม	3.17	0.14	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยรวมนักศึกษามีพฤติกรรมกรรมการเรียนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X}=3.17$, S.D.= 0.14) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทัศนคติในการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.37$, S.D.= 1.26) รองลงมาคือด้านการจัดการเวลาในการเรียน ($\bar{X}=3.35$, S.D.= 0.53) และด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูล ($\bar{X}=3.35$, S.D.= 1.18) ขณะที่ด้านยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบอยู่ในลำดับสุดท้าย ($\bar{X}=2.87$, S.D.= 1.19)

3.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตามตัวแปรสถานะด้วยสถิติ t-test independent แสดงตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาจำแนกตามสถานะ (N=110)

เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	p
บรรพชิต	31	3.29	0.08	7.705*	.000
คฤหัสถ์	79	3.12	0.15		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามสถานะ โดยพบว่า นักศึกษาเพศบรรพชิตมีพฤติกรรมเรียนมากกว่านักศึกษาเพศคฤหัสถ์

3.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตามตัวแปรสาขาวิชาด้วยสถิติ one-way ANOVA แสดงตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาจำแนกตามสาขาวิชา (N=110)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	1.60	2	0.798	84.103	0.000*
ภายในกลุ่ม	1.02	107	0.009		
รวม	2.61	109			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา จากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ LSD แสดงตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาจำแนกตามสาขาวิชา (N=110)

สาขาวิชา	$\bar{x}$	การสอนภาษาไทย	การสอนสังคม	การสอนพระพุทธศาสนา
		3.28	3.11	2.86
การสอนภาษาไทย	3.28	-	*	*
การสอนสังคมศึกษา	3.11		-	*
การสอนพระพุทธศาสนา	2.86			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จำแนกตามสาขาวิชา พบความแตกต่างกัน 3 คู่ คือ คู่ที่ 1 สาขาวิชาการสอนภาษาไทยกับสาขาวิชาการสอนสังคม คู่ที่ 2 สาขาวิชาการสอนภาษาไทยกับสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา และคู่ที่ 3 สาขาวิชาการสอนสังคมกับสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา โดยพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทยมีพฤติกรรมเรียน

มากกว่านักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมและนักศึกษาสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา ขณะที่ นักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมมีพฤติกรรมการเรียนรู้มากกว่านักศึกษาสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา

3.4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำแนกตามตัวแปรเกรดเฉลี่ยสะสมด้วยสถิติ one-way ANOVA แสดงตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาจำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสม (N=110)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	1.43	3	0.475	42.390	0.000*
ภายในกลุ่ม	1.19	106	0.011		
รวม	2.61	109			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสม จากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ LSD แสดงตามตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา จำแนกตามตัวแปรเกรดเฉลี่ยสะสม (N=110)

เกรดเฉลี่ยสะสม	$\bar{x}$	น้อยกว่า 2.5	2.5-3.0	3.0-3.5	3.5-4.0
		3.16	3.34	3.20	2.96
น้อยกว่า 2.5	3.16	-	*		*
2.5-3.0	3.34		-	*	*
3.0-3.5	3.20			-	*
3.5-4.0	2.96				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ จำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสม พบความแตกต่างกัน 5 คู่ คือ คู่ที่ 1 เกรดเฉลี่ยน้อยกว่า 2.5 กับเกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.5-3.0 คู่ที่ 2 เกรดเฉลี่ยระหว่างน้อยกว่า 2.5 กับเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.5-4.0 คู่ที่ 3 เกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.5-3.0 กับเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.0-3.5 คู่ที่ 4 เกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.5-3.0 กับเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.5-4.0 และคู่ที่ 5 เกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.0-3.5 กับเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.5-4.0 โดยพบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.5-3.0 มีพฤติกรรมการเรียนรู้มากกว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยน้อยกว่า 2.5 เกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.0-3.5 และเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.5-4.0

4. อภิปรายผล

4.1 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพฤติกรรมการเรียนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X}=3.17$, S.D.= 0.14) อธิบายได้ว่า สถาบันการศึกษาแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่เปิดรับนักศึกษาทั้งฆราวาสและพระภิกษุ นอกจากนี้ยังตั้งอยู่ในบริเวณวัดทำให้มีบรรยากาศสงบเงียบ เพราะแก่การเรียนรู้อีกทั้ง นักศึกษายังได้แลกเปลี่ยนความความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายระหว่างกัน (พระภิกษุ, คฤหัสถ์) มีการช่วยเหลือเกื้อกูลด้านพฤติกรรมการเรียนด้วยความเมตตาต่อกัน เช่น สนับสนุนเอกสารการเรียน จัดอภิปรายกลุ่มในประเด็นที่นักศึกษาบางคนยังไม่เข้าใจ เป็นต้น นอกจากนี้ คณาจารย์ที่สอนยังมีทั้งพระภิกษุและฆราวาสที่ทรงภูมิความรู้ซึ่งช่วยเติมเต็มทักษะเชิงวิชาการและคุณธรรมจริยธรรมส่งผลให้นักศึกษาใส่ใจในการเรียนมากขึ้น ขยันอ่านหนังสือและหมั่นค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ เทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ และอธิพงษ์ เพชรสุทธิ (2564) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 379 คน พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, S.D.= 0.78) และเทียบเคียงได้กับผลการศึกษาของ อรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนเหมาะสมค่อนข้างมาก

4.2 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพฤติกรรมการเรียนจำแนกตามตัวแปรสถานะ (บรรพชิต คฤหัสถ์) ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า นักศึกษาที่เป็นเพศบรรพชิต ($\bar{X}=3.29$, S.D.=.08) มีพฤติกรรมการเรียนมากกว่าเพศคฤหัสถ์ ($\bar{X}=3.12$, S.D.=.15) อธิบายได้ว่า บรรพชิตจะมุ่งที่การศึกษาเล่าเรียนเป็นสำคัญโดยไม่ต้องกังวลเรื่องภาระหน้าที่หรือการดูแลครอบครัวอย่างคฤหัสถ์จึงทำให้มีเวลาในศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตามกิจกรรมทางศาสนา เช่น การสวดมนต์ไหว้ การฝึกสมาธิ เป็นต้น ซึ่งช่วยส่งเสริมจิตใจให้เป็นสมาธิ นอกจากนี้ ที่อยู่ของบรรพชิตและวิทยาลัยที่ศึกษายังอยู่ภายในวัดซึ่งมีความสงบร่มรื่นแสดงถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ขณะที่หอพักหรือที่อยู่อาศัยของนักศึกษาที่เป็นเพศคฤหัสถ์อาจมีคนพลุกพล่านส่งผลต่อจิตใจที่ขาดสมาธิในการทำความเข้าใจบทเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ พัสสุตา กัลป์ยาณวุฒิ (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปวช. 3 จำนวน 291 คน และปวส. 2 จำนวน 160 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยและปัจจัยด้านผู้เรียน

4.3 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพฤติกรรมการเรียนจำแนกตามตัวแปรสาขาวิชาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า นักศึกษาแต่ละสาขามีรายวิชาเรียนต่างกันและจำนวนนักศึกษาไม่เท่ากัน นอกจากนี้ บางสาขามีบรรพชิตมากกว่า ขณะที่บางสาขามีคฤหัสถ์มากกว่ายังผลให้พฤติกรรมการเรียนต่างกันเพราะห้องที่มีทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ต่างกันย่อมมีข้อแลกเปลี่ยนด้านความคิดเห็นที่หลากหลายเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ประณต คำฉิม (2549) ที่ศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมการเรียนและการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 294 คน พบว่า นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันในสาขาวิชาเอกและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งรายวิชาและรวมทุกวิชาแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ อรพิน ศิริสัมพันธ์ (2550) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า พฤติกรรมการเรียนจำแนกตามสาขาวิชามีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ยังพบความต่างกันจึงนำไปสู่การทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า นักศึกษาสาขาวิชา การสอนภาษาไทย ($\bar{X} = 3.28$, S.D.=0.08) สาขาวิชาการสอนสังคม ($\bar{X} = 3.11$, S.D.=0.11) และสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 2.86$, S.D.=0.01) มีพฤติกรรมการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน โดย นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทยมีพฤติกรรมการเรียนมากกว่าสาขาวิชาการสอนสังคมและการสอนพระพุทธศาสนา อธิบายได้ว่า รายวิชาภาษาไทย นักศึกษาจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณคดีต่างๆ และความเป็นมาของภาษาไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จำเป็นที่จะต้องมีความแม่นยำในหลักภาษาไทยที่ต้องนำไปใช้และต้องเรียนรู้ถึงประเพณีของไทยตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันซึ่งทำให้นักศึกษาสนุกกับการเรียน อาจารย์ผู้สอนมีเทคนิคในการสอนที่เข้าใจง่ายและไม่น่าเบื่อทำให้นักศึกษาไม่เครียดกับการเรียน (อรพิน ศิริสัมพันธ์, 2550) ขณะที่นักศึกษาสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนามีพฤติกรรมการเรียนน้อยสุดอาจเป็นเพราะรายวิชาพระพุทธศาสนาภาษาบาลีปะปนอยู่มากซึ่งยากต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจ

4.4 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพฤติกรรมการเรียนจำแนกตามตัวแปรเกรดเฉลี่ยสะสมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแสดงถึงพฤติกรรมการใส่ใจในการเรียน ความกระตือรือร้น การเห็นคุณค่าในการเรียนซึ่งส่งผลต่อผลการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ นวรัตน์ ศึกษากิจ (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 380 คน พบว่า เกรดเฉลี่ยสะสมต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และเกรดเฉลี่ยสะสมแตกต่างกันยังมีผลต่อปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย

เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ยังพบความต่างกันจึงนำไปสู่การทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.5 ($\bar{X} = 3.16$, S.D.=0.02) ระหว่าง 2.5-3.0 ($\bar{X} = 3.33$, S.D.=0.03) ระหว่าง 3.0-3.5 ($\bar{X} = 3.19$, S.D.=0.12) และระหว่าง 3.5-4.0 ($\bar{X} = 2.96$, S.D.=0.10) มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 เช่นกัน โดยนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยระดับ 2.5-3.0 มีพฤติกรรมการเรียนมากกว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระดับอื่นๆ อาจเป็นเพราะนักศึกษาเกรงว่าเกรดตัวเองจะต่ำกว่านี้เพราะถ้าหากน้อยกว่า 2.5 จะทำให้ไม่จบการศึกษาจึงต้องกระตือรือร้นที่จะทำเกรดเฉลี่ยให้สูงขึ้นที่ระดับ 3.0 เลยต้องเอาใจใส่และเพียรพยายามในการเรียน ขณะที่นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.5-4.0 มีพฤติกรรมการเรียนน้อยที่สุดอาจเป็นเพราะนักศึกษาเชื่อมั่นในตัวเองสูงจึงไม่จำเป็นต้องพยายามมากนักซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พิษณุ ลิ้มพะสุตร (2555) ที่ศึกษาพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชรินทร์ จำนวน 396 คน พบว่า นักศึกษาภาคพิเศษที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมมากกว่า มีพฤติกรรมการตั้งใจเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

5.1.1 จากผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก แต่ยังมีนักศึกษาบางสาขาวิชามีพฤติกรรมการเรียนในระดับปานกลาง ดังนั้น สาขาวิชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนให้กับนักศึกษา เช่น กิจกรรมแนะแนว การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นต้น

5.1.2 จากผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนด้านยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจัดกิจกรรมเสริม เช่น การติวก่อนสอบ เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในการกระตุ้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

5.2.2 ควรศึกษาพฤติกรรมนักเรียนกับนักศึกษาในคณะอื่นๆ เช่น คณะศาสนาและปรัชญา คณะสังคมศาสตร์ เป็นต้น หรือกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือนักเรียนอาชีวศึกษา

6. เอกสารอ้างอิง

- นวรรตน์ ศึกษากิจ. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรมของโรงเรียนอาชีวศึกษา (ปริญญาโทพนธมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ประณต คำฉิม. (2549). *ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรเรียนและการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 12(1), 72-93.
- พัชสุดา กัลป์ยานวุฒิ. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปวช. และระดับปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ*.
<https://www.payaptechno.ac.th/app/images/payap/research/research1/st005.pdf>
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ และอธิพงษ์ เพชรสุทธิ. (2564). *พฤติกรรมกรเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(4), 235-244.
- พิษณุ ลิ้มพะสูตร. (2555). *พฤติกรรมกรตั้งใจเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชครินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผ่องใส เพ็ชรรักษ์, อาทร จิตสุนทรชัยสกุล และศิริรักษ์ แจ่มรักษ์สกุล. (2555). *การศึกษาถึงการศึกษาพฤติกรรมกรเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อรพิน ศิริสัมพันธ์. (2550). *การศึกษาพฤติกรรมกรเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Tokan, M. K., & Imakulata, M. M. (2019). The effect of motivation and learning behaviour on student achievement. *South African Journal of Education*, 39(1), 1-8.

แนวคิดการออกแบบและการพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์ เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้

The Concept of LINE Sticker Design and Development for Orphans and Poor Children in Southern Border Provinces

อัปสร อีซอร์^{1*} ฮัมเดีย มุดอ² และ อนัน วาโซ๊ะ³
Apsorn E-sor¹ Hamdea Muda² and Anan Vasoh³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการออกแบบและพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ โดยศึกษาจากบุคลากรภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเพื่อเด็กกำพร้าและยากจน ผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ และลูกค้ามุสลิมที่เคยซื้อและใช้สติ๊กเกอร์ไลน์ วิธีการวิจัยใช้แบบผสมผสาน ทั้งจากการสนทนากลุ่มการปฏิบัติการพัฒนา และการใช้แบบสอบถาม โดยข้อมูลเชิงคุณภาพจะถูกนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ เปรียบเทียบ และเขียนพรรณนาเชิงเหตุผล ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ จะนำไปประมวลผลหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดการออกแบบรวมถึงพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์ฯ ควรจัดทำแยกเป็น 2 ชุด โดยชุดเด็กชาย ใช้ชื่อว่า “Yateem Boy” และชุดเด็กหญิง ใช้ชื่อว่า “Yateem Girl” แต่งกายด้วยเสื้อผ้าตามแบบวิถีมุสลิม โทนสีเน้นสีเขียว ขาว และเหลือง เพื่อสื่อถึงศาสนาอิสลาม ความบริสุทธิ์ และความสนุกสนานร่าเริงตามลำดับ ด้านบุคลิกภาพ เน้นมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และคิดบวก 2) การพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์ฯ โดยการปฏิบัติการพัฒนาด้านแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ฯ ชุดละ 3 แบบ และใช้แบบสอบถามศึกษาความพึงพอใจจากมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งพบว่า Yateem Boy แบบที่ 2 และ Yateem Girl แบบที่ 1 ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด จากนั้นจึงนำต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ดังกล่าว ไปพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์เพิ่มเติม

^{1*}สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Marketing, Faculty of Management Sciences, Yala Rajabhat University

Email: apsorn.e@yru.ac.th

² สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Communication Arts, Faculty of Communication Sciences, Prince of Songkla University

Email: hamdia.c@psu.ac.th

³ ฟรีแลนซ์ บิงโก วิสวล สตูดิโอ จังหวัดยะลา

Freelance, Bingo Visual Studio, Yala Province

Email: bingo_aun@hotmail.com

*Corresponding author

จำนวน 24 ท่า พร้อมติดต่ออัปโหลดสติ๊กเกอร์เพื่อการจัดจำหน่าย กำหนดราคาชุดละ 55 บาท ได้เงินจากการจัดจำหน่ายสติ๊กเกอร์ไลน์ทั้งสองชุดรวม 33,000 บาท และได้มอบเงินให้กับเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้รวมจำนวน 33 คน ๆ ละ 1,000 บาท

คำสำคัญ : สติ๊กเกอร์ไลน์ เด็กกำพร้าและยากจน จังหวัดชายแดนใต้

Abstract

The purpose of this research was to study design concepts and to develop LINE stickers for orphans and poor children in southern border provinces. The sample was from public and private sectors working for orphans and poor children, LINE sticker design specialist, and Muslim customers who used to purchase and use LINE stickers. The mixed method was employed in this research. The data derived from focus group, development action, and questionnaires. The qualitative data was analyzed and compared by a rational description. In addition, the quantitative data was processed to find the frequency and percentage. The results of the research revealed that 1) the concept of design and development of LINE stickers should be created in two sets, namely a boy's outfit called "Yateem Boy" and a girl's outfit called "Yateem Girl" dressed in traditional Muslim clothes. The color scheme emphasized green, white, and yellow to represent Islam, purity and fun respectively. For the personality, it focused on optimism, humor, and positive thinking; 2) The development of LINE stickers has been performed by prototypes of LINE stickers in 3 types per set with using a satisfaction questionnaire from Muslims in southern border provinces. There were 2 types of Yateem Boy and 1 type of Yateem Girl who received the most satisfaction. Consequently, researchers were able to use LINE stickers to develop 24 additional models for LINE stickers. It was ready to upload stickers for distribution. For the price of a set of stickers 55 baht per set, it has received money from selling in LINE sticker sets, a total of 33,000 baht. The money has been donated for orphans and poor children in southern border provinces, totaling 33 people, 1,000 baht each.

Keyword: Line Stickers, Orphans and Poor Children, Southern Border Provinces

วันที่รับบทความ : 20 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ : 20 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 23 มิถุนายน 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ข้อมูลรายงาน Digital 2022 Global Overview จากผลสำรวจของ We Are Social พบว่า ประเทศเดนมาร์ก ไอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีสัดส่วนประชากรเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสูงสุดถึง 99.0% เมื่อเทียบกับประชากรทั้งประเทศ ส่วนประเทศไทย มีสัดส่วนประชากรไทยเข้าถึงอินเทอร์เน็ต 77.8% ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่มีสัดส่วนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพียง 62.5% เท่านั้น โดยคนไทยใช้เวลาอยู่บนโลกออนไลน์มากถึง 9.06 ชั่วโมงต่อวันติดอันดับที่ 7 ของโลก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยโลก 6.58 ชั่วโมงต่อวัน (Datareportal, 2022) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนโซเชียลมีเดียที่คนไทยใช้ พบว่าโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 7.6 แพลตฟอร์ม ซึ่งสามารถเรียงลำดับดังนี้ Facebook 93.3%, Line 92.8%, Facebook Messenger 84.7%, TikTok 79.6%, Instagram 68.7% และ Twitter 53.1% (Datareportal, 2022)

ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อมูลดังกล่าว พบว่าไลน์เป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยม โดยไลน์ได้รับการพัฒนาขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2554 ณ ประเทศญี่ปุ่น ภายหลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่มีชื่อว่า Tohoku Earthquake เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ระบบการติดต่อสื่อสารของประเทศญี่ปุ่นเป็นอัมพาต ขาดการติดต่อสื่อสารภาคพื้นดิน ประชาชนในประเทศต้องใช้บริการโทรศัพท์สาธารณะที่ถูกติดตั้งโปรแกรมอัตโนมัติไว้ให้สามารถใช้ได้ เมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติที่ไม่คาดฝัน ประชาชนจำนวนมากต้องเข้าแถวเพื่อรอรับบริการบริการ จึงเป็นที่มาของคำว่า “ไลน์” ซึ่งมีความหมายถึงการเข้าแถว ทั้งนี้จุดเด่นที่ทำให้แอปพลิเคชันไลน์แตกต่างจากแอปพลิเคชันอื่นๆ ได้แก่ 1) มีการเข้าถึงได้ทุกระบบปฏิบัติการทั้งสมาร์ตโฟนและ คอมพิวเตอร์ 2) มีการใช้สติ๊กเกอร์ (Sticker) และอีโมติคอน (Emoticons) ที่ถูกออกแบบเป็นภาพแทนของการแสดงอารมณ์ความรู้สึก 3) สามารถให้บริการโทรศัพท์ฟรีได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (Free Voice Call) 4) ไลน์มีฟีดเจอร์ Timeline ที่สามารถแบ่งปันข้อมูล อัปเดตสถานการณ์ต่างๆ ผ่านการ โพสต์รูปภาพและการตั้งสถานะ โดยที่เพื่อนสามารถเข้ามาคอมเมนต์ได้ (กฤษณี เสือใหญ่ และพัชนี เขยจรรยา, 2559, น.3)

ทั้งนี้สติ๊กเกอร์ไลน์ จัดเป็นการออกแบบ หรือการสร้างตัวละครที่มีลักษณะเป็นตัวการ์ตูนที่มีรูปร่าง หนวด นิสัย บุคลิกลักษณะเด่น-ด้อย แตกต่างกันไปตามจินตนาการหรือตามเนื้อหาเรื่องราวที่ถูกกำหนดขึ้น หรือไม่มีเนื้อหาเรื่องราวกำหนดก็ได้ ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ ทั้งนี้ไม่จำกัดชนิดของโปรแกรมและเทคนิคในการสร้างงาน (ปิยพร ศรีสุขสวัสดิ์, 2555, หน้า 158) โดยหลักการพื้นฐานการออกแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ ควรคำนึงถึงแนวคิดการออกแบบ รูปร่าง/รูปทรง อารมณ์ความรู้สึก เส้น สี ฯลฯ (ดนัย ม่วงแก้ว, 2552, น.66-67) ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบัน สติ๊กเกอร์ไลน์ไม่เพียงมีประโยชน์ใช้ในการสื่อสารระดับบุคคลที่เป็นผู้ใช้นั้น ยังมีประโยชน์ระดับองค์กรอีกด้วย โดยหลากหลายองค์กรได้ให้ความสำคัญจัดทำสติ๊กเกอร์ไลน์ของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายโดยตรง ช่วยส่งเสริมการตลาด ช่วยเพิ่มยอดขายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงประหยัดต้นทุน อีกทั้งช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กรให้มีความทันสมัย (กุลธิดา ธรรมวิรักษ์ และคณะ, 2558, น.159)

นอกจากนี้ ปัจจุบันยังมีการใช้สติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อแสวงหาทุนของการทำงานภาคประชาสังคม เพื่อสร้างโอกาสสร้างรายได้ในเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับสังคมอีกด้วย เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ ที่เน้นศึกษาแนวคิดการออกแบบและพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ที่มีจำนวนประชากรมุสลิมรวมกันประมาณร้อยละ 80 อีกทั้งมีอัตลักษณ์เฉพาะด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภาษา การแต่งกาย สถาปัตยกรรม อาหาร ฯลฯ ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ควรจะได้รับการออกแบบและพัฒนา

สติกเกอร์ไลน์อย่างไรให้โดนใจกลุ่มเป้าหมายมุสลิมในการอุดหนุนสติกเกอร์ไลน์เพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการออกแบบสติกเกอร์ไลน์เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้

1.2.2 เพื่อพัฒนาสติกเกอร์ไลน์เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) แนวคิดการออกแบบ ซึ่งประกอบด้วยภาพ เพศ วัย/อายุ บุคลิกภาพ โทนสี การสื่อสาร และอื่นๆ 2) การพัฒนาสร้างสรรค์สติกเกอร์ไลน์ ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ การศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายวิจัยที่มีต่อต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ที่พัฒนา และการพัฒนาแบบสติกเกอร์ไลน์เพิ่มเติมพร้อมจัดจำหน่าย ซึ่งทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาทุนนำเงินไปช่วยเหลือเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ ทั้งนี้การวิจัยมีระยะเวลาทั้งหมด 5 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม 2566 โดยการค้นหาแนวคิดการออกแบบใช้ระยะเวลารวม 2 เดือน และการพัฒนาสร้างสรรค์สติกเกอร์ไลน์จนถึงการมอบเงินให้เด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ ใช้ระยะเวลารวม 3 เดือน พื้นที่วิจัย เน้นศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายวิจัยในพื้นที่จังหวัดสามชายแดนใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส)

2. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากภาคีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ บุคลากรภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเพื่อเด็กกำพร้าและยากจน ผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบสติกเกอร์ไลน์ และลูกค้ามุสลิมที่เคยซื้อและใช้สติกเกอร์ไลน์ วิธีการวิจัยใช้แบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการปฏิบัติการพัฒนา (Development Action) รวบรวมข้อมูลการวิจัย ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมายวิจัย

กลุ่มเป้าหมายวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. บุคลากรภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเพื่อเด็กกำพร้าและยากจน ซึ่งประกอบด้วย บุคลากรจากมูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จังหวัดชายแดนใต้ และมูลนิธิสังเคราะห์เด็กกำพร้าและการกุศลจังหวัดยะลา รวมจำนวน 4 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบสติกเกอร์ไลน์ ซึ่งมีทั้งนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ด้านศิลปะและการออกแบบ และนักออกแบบกราฟิกฟรีแลนซ์ รวมจำนวน 4 คน

3. ลูกค้ามุสลิมที่เคยซื้อและใช้สติกเกอร์ไลน์ รวมจำนวน 400 คน

แบบแผนการวิจัยและเครื่องมือวิจัย

การพัฒนาได้กำหนดแบบแผนการวิจัยไว้ 3 ระยะ ประกอบด้วยการวางแผนพัฒนา การดำเนินงานพัฒนา และการสรุปผลการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะการวางแผนพัฒนา (Development Planning) ผู้วิจัยใช้แบบสนทนากลุ่มในการศึกษาข้อมูลจากภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อการวางแผนออกแบบและพัฒนาสติกเกอร์ไลน์ เพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ ทั้งนี้ภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเพื่อเด็กกำพร้าและยากจน ผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบสติกเกอร์ไลน์ และลูกค้ามุสลิมที่เคยผ่านประสบการณ์ซื้อและใช้สติกเกอร์ไลน์ กลุ่มละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 12 คนโดยให้มีการคละหลากหลายทั้งทางด้านเพศ อายุ ถิ่นพำนักอาศัย และรูปแบบองค์กรที่สังกัด ทั้งนี้ภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลามเนื่องจากมีความเข้าใจอัตลักษณ์เฉพาะด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภาษา การแต่งกาย สถาปัตยกรรม อาหาร ฯลฯ ของมุสลิมในพื้นที่ อันส่งผลต่อการวางแผนออกแบบและพัฒนาสติกเกอร์ไลน์ โดยการสนทนากลุ่มเน้นศึกษาถึงแนวคิดการออกแบบสติกเกอร์ไลน์ ทั้งในส่วนของ ภาพ เพศ วัย/อายุ บุคลิกภาพ โทนสี การสื่อสาร และอื่นๆ

2. ระยะการดำเนินงานพัฒนา (Development Operation) โดยการปฏิบัติการพัฒนา เน้นการออกแบบต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ ซึ่งจำแนกเป็นสติกเกอร์เด็กชาย จำนวน 3 แบบ และสติกเกอร์เด็กหญิง จำนวน 3 แบบตามแนวคิดการออกแบบสติกเกอร์ไลน์ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ทั้งในส่วนของ ภาพ เพศ วัย/อายุ บุคลิกภาพ โทนสี การสื่อสาร และอื่นๆ อันเป็นหลักการพื้นฐานการออกแบบสติกเกอร์ไลน์

3. ระยะการสรุปผลพัฒนา (Development Conclusion) ซึ่งมีการดำเนินงาน 2 ส่วนดังนี้

3.1 การศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายวิจัยที่มีต่อด้านแบบสติกเกอร์ไลน์ที่พัฒนา โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ ศึกษาข้อมูลจากลูกค้ามุสลิม (ที่เคยผ่านประสบการณ์ซื้อและใช้สติกเกอร์ไลน์) ที่มีต่อด้านแบบสติกเกอร์ไลน์ที่พัฒนา ทั้งที่เป็นสติกเกอร์ไลน์ชุดเด็กชาย 3 แบบ และสติกเกอร์ไลน์ชุดเด็กหญิง 3 แบบ โดยให้เลือกรูปแบบที่พึงพอใจมากที่สุด แต่เนื่องจากการวิจัย ไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของมุสลิมที่เคยผ่านประสบการณ์ซื้อและใช้สติกเกอร์ไลน์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรกรณีที่ไมทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน กำหนดให้ค่าความเชื่อมั่น 95% ใช้สูตรการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของคอกซเรน จากการคำนวณจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 ตัวอย่าง แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาด จึงใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยการส่งข้อความประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายมุสลิมที่เคยผ่านประสบการณ์ซื้อและใช้สติกเกอร์ไลน์ รวมถึงส่งลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ ผ่านไลน์กลุ่มเพื่อนฝูง ญาติมิตร นักศึกษา และศิษย์เก่า รวมถึงขอความร่วมมือให้แชร์ต่อ จนได้ข้อมูลตามจำนวนที่กำหนด

3.2 การพัฒนาแบบสติกเกอร์ไลน์เพิ่มเติมพร้อมจัดจำหน่าย จากต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ชุดเด็กชาย และชุดเด็กหญิงที่ลูกค้ามุสลิมพึงพอใจมากที่สุด จะถูกนำไปพัฒนาแบบสติกเกอร์ไลน์เพิ่มเติมจำนวนชุดละ 24 ทำ พร้อมติดต่อออฟไลน์สติกเกอร์เพื่อการจัดจำหน่าย นำรายได้ทั้งหมดมอบให้กับเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้

สำหรับแนวทางการพัฒนาและทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยมีการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาสติกเกอร์ไลน์ จากนั้นออกแบบเครื่องมือวิจัย และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์ด้านการตลาด และด้านศิลปะ รวมจำนวน 3 ท่าน ร่วมวิพากษ์ถึงประเด็นความสอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ความเหมาะสมและความสามารถในการสื่อสาร มีการทดสอบใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา จำนวน 30 คน พร้อมนำผลที่ได้ ปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านการสื่อสารตามแนวคิดบุคลิกภาพที่กำหนด ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการปฏิบัติการพัฒนา จะถูกนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์

เปรียบเทียบ และเขียนพรรณนาเชิงเหตุผล ส่วนข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม จะถูกนำไปประมวลผลหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

3. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย จำแนกตามวัตถุประสงค์วิจัย ปรากฏผลดังนี้

3.1 แนวคิดการออกแบบสติกเกอร์ไลน์ เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้

จากการสนทนากลุ่มภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้ง บุคลากรภาครัฐและเอกชนที่ทำงานเพื่อเด็กกำพร้าและยากจน ผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบสติกเกอร์ไลน์ และลูกค้ามุสลิมที่เคยผ่านประสบการณ์ซื้อและใช้สติกเกอร์ไลน์ ถึงแนวคิดการออกแบบสติกเกอร์ไลน์เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ ทั้งในส่วนของ ภาพ เพศ วัย/อายุ บุคลิกภาพ โทนสี การสื่อสาร และอื่นๆ ผลการสนทนากลุ่ม ได้ข้อสรุปดังนี้ ด้านเพศและวัย ควรจัดทำแยกเป็น 2 ชุด จำแนกเป็น ดังนี้ 1) ชุดเด็กชาย ใช้ชื่อว่า “Yateem Boy” 2) ชุดเด็กหญิง ใช้ชื่อว่า “Yateem Girl” (หมายเหตุ Yateem ในภาษาอาหรับ แปลว่า เด็กกำพร้า) โดยเป็นเด็กชายและเด็กหญิง วัยประมาณ 3 ขวบ แต่งกายด้วยเสื้อผ้าตามแบบวิถีมุสลิม โทนสี เน้นสีเขียว ขาว และเหลือง โดยสื่อความหมาย ดังนี้ สีเขียว หมายถึง สีแห่งศาสนาอิสลาม ส่วนสีขาว หมายถึง ความเป็นเด็ก หรือความบริสุทธิ์ สำหรับสีเหลือง หมายถึง ความสนุกสนาน ร่าเริง แจ่มใส ด้านบุคลิกภาพ เน้น ร่าเริง สดใส มองโลกในแง่ดี ไม่ย่อท้อต่อโชคชะตาชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขัน และคิดบวก สำหรับการสื่อสาร เสนอให้แบ่งเป็น 3 หมวดทำใหญ่ๆ ดังนี้

1) หมวดคำภาษาอาหรับที่ใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวน 9 ภาพ ได้แก่ อัลลามอะลัยกุม/ วาอาลัยกุมมุสลาม / ญาซากัลลอฮ์ / อินชาอัลลอฮ์ / อัลฮัมดุลิลละฮ์ / ซาฟากัลลอฮ์ / ดุอาห์ / อามีน / อินนาลิลลาฮฺ วะอินนา อิลัยฮิรอญูน

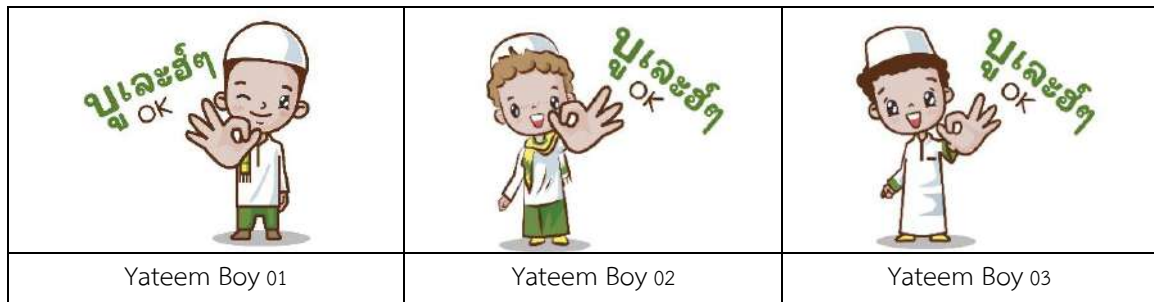
2) หมวดคำภาษามลายูถิ่นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวน 8 ภาพ ได้แก่ ะกะปอ? / มาแกนาชิ / ลาปา / ชือดะ / ชือลามัต มาลัม / ลาแะ ๆ / บูละฮ์ / มะอัฟ

3) หมวดคำภาษามลายูสนุกๆ เน้นบันเทิง จำนวน 7 ภาพ ได้แก่ นาระยอ! / ปานาซูจี๊ะ / ยาตียอ! / นาเลงเวะ / มาลูกุ! / ปือเลง / จอแมลลอต

ด้านประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสติกเกอร์ไลน์ฯ ควรมีคำแปลที่เป็นข้อความภาษาไทยกำกับ ทั้งนี้เฉพาะหมวดคำภาษามลายูถิ่นที่ใช้ในชีวิต และหมวดคำภาษามลายูสนุกๆ เน้นบันเทิงเท่านั้น ไม่รวมหมวดคำภาษาอาหรับที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากคำแปลมีความหมายค่อนข้างยาวและลึกซึ้ง ไม่สามารถตัดทอนให้สั้นกระชับ หรือเทียบเคียงคำภาษาไทยแบบสั้นๆ ได้

3.2 การดำเนินงานพัฒนาสติกเกอร์ไลน์ เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้

จากผลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการปฏิบัติการพัฒนาด้านแบบสติกเกอร์ไลน์ Yateem Boy จำนวน 3 แบบ และ Yateem Girl จำนวน 3 แบบ ดังภาพที่ 1 และ 2

ภาพที่ 1 ต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ Yateem Boy จำนวน 3 แบบ

ภาพที่ 2 ต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ Yateem Girl จำนวน 3 แบบ

จากนั้นจึงใช้แบบสอบถามศึกษาความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมายวิจัยที่เป็นมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ที่เคยผ่านประสบการณ์ซื้อและใช้สติ๊กเกอร์ไลน์ รวมจำนวน 400 คน ที่มีต่อต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ Yateem Boy และ Yateem Girl ชุดละ 3 แบบ ที่พัฒนาฯ ผลปรากฏดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายวิจัยที่มีต่อต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ Yateem Boy

ต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ที่พัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
Yateem Boy 01	45	11.25
Yateem Boy 02	205	51.25
Yateem Boy 03	150	37.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า กลุ่มเป้าหมายวิจัยมีความพึงพอใจต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ Yateem Boy แบบที่ 2 มากที่สุด คิดเป็นค่าร้อยละ 51.25 รองลงมาคือต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์แบบที่ 3 และแบบที่ 1 กลุ่มเป้าหมายวิจัยมีความพึงพอใจคิดเป็นค่าร้อยละ 37.50 และ 15 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายวิจัยที่มีต่อต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ Yateem Girl

ต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ที่พัฒนา	ความถี่	ร้อยละ
Yateem Girl 01	185	46.25
Yateem Girl 02	160	40.00
Yateem Girl 03	55	13.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า กลุ่มเป้าหมายวิจัยมีความพึงพอใจต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ Yateem Girl แบบที่ 1 มากที่สุด คิดเป็นค่าร้อยละ 46.25 รองลงมาคือต้นแบบสติกเกอร์ไลน์แบบที่ 2 และแบบที่ 3 กลุ่มเป้าหมายวิจัยมีความพึงพอใจคิดเป็นค่าร้อยละ 40.00 และ 13.75 ตามลำดับ

จากนั้นจึงนำต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ Yateem Boy แบบที่ 2 และต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ Yateem Girl แบบที่ 1 ไปพัฒนาสติกเกอร์ไลน์เพิ่มเติมจำนวน 24 ท่าต่อชุดตามแผนที่กำหนด ซึ่งทั้งหมดมีการผสมผสานระหว่างภาพ เส้น สี และตัวอักษร ผลดังภาพที่ 3 และ 4

ภาพที่ 3 การพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์เพิ่มเติมจำนวน 24 ท่า จากต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ Yateem Boy แบบที่ 2

ภาพที่ 4 การพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์เพิ่มเติมจำนวน 24 ท่า จากต้นแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ Yateem Girl แบบที่ 1

จากนั้นจึงได้ดำเนินการติดต่ออัพโหลดสติกเกอร์เพื่อการจัดจำหน่ายภายใต้ชื่อ “Yateem Boy” และ “Yateem Girl” กำหนดราคาชุดละ 55 บาท ได้เงินจากการจัดจำหน่ายสติกเกอร์ไลน์ทั้งสองชุดคิดเป็นเงินรวม 33,000 บาท และได้มอบเงินให้กับเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ รวมจำนวน 33 คนๆ ละ 1,000 บาท

4. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลจำแนกตามวัตถุประสงค์วิจัยได้ดังนี้

4.1 แนวคิดการออกแบบสติกเกอร์ไลน์ เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัยพบว่า ควรจำแนกแบบสติกเกอร์ไลน์เป็น 2 ชุด โดยชุดเด็กชาย ใช้ชื่อว่า “Yateem Boy” และชุดเด็กหญิง ใช้ชื่อว่า “Yateem Girl” ที่เป็นเช่นนั้นเพราะศาสนาอิสลามมีอัตลักษณ์เรื่องของการแต่งกายและภาษาที่แยกจากกันอย่างชัดเจนระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยผู้หญิงมุสลิมนั้น แต่งกายปกปิดทุกส่วนของร่างกายยกเว้นใบหน้าและฝ่ามือ ส่วนผู้ชายนั้นปกปิดตั้งแต่สะดือถึงหัวเข่า อีกทั้งผู้ชายมุสลิมจะต้องไม่ใส่เสื้อผ้า หรือแต่งกายเลียนแบบผู้หญิง และผู้หญิงจะต้องไม่ใส่เสื้อผ้า หรือแต่งกายเลียนแบบผู้ชาย ทั้งนี้เพื่อบำรุงรักษาบุคลิกและเอกลักษณ์แห่งเพศของตัวเองไว้ (วรภรณ์ สำเภา และอนุชา แพ่งเกสร, 2565, น.115) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การใช้รหัสของสติกเกอร์ไลน์เพื่อการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่พบว่าบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างสติกเกอร์ไลน์ร่วมด้วย (ศิริชัย ศิริกายะ และสมเกียรติ ศรีเพ็ชร, 2561, น.97)

นอกเหนือจากนี้ ศาสนาอิสลามยังมีอัตลักษณ์เรื่องของภาษาบางคำที่จำแนกว่าสื่อสารกับผู้รับสารเพศใด เช่น คำว่า “ญะซากัลลอฮ์ค็อยร็อน” ใช้ขอบคุณผู้ชาย โดยมีความหมายว่าขออัลลอฮ์ (พระเจ้า) ทรงตอบแทนท่านชาย ซึ่งหากจะขอบคุณผู้หญิง ขออัลลอฮ์ ทรงตอบแทนท่านหญิง จะปรับเปลี่ยนคำเป็น “ญะซากัลลาฮ์ค็อยร็อน” (โรงเรียนดาร์ส สลาม, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การใช้ภาษาในสติกเกอร์ไลน์ ที่ระบุว่า การใช้ภาษาที่ปรากฏในสติกเกอร์ไลน์ ถือเป็นภาษาที่มีรูปแบบของภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน โดยส่วนใหญ่จะเป็นคำที่คนในสังคมใช้พูดคุยสนทนากันในชีวิตประจำวัน คำทับศัพท์ คำภาษาถิ่น หากแต่ผลวิจัยแตกต่างเรื่องของการใช้คำภาษาต่างประเทศและคำทับศัพท์ในสติกเกอร์ไลน์ ที่พบว่าเป็นคำภาษาอังกฤษ และคำภาษาต่างประเทศอื่น ๆ อันได้แก่ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และภาษาเกาหลี (มนธิชา ก้องวุฒิเวช และปณิธาน บรรณาธรรม, 2562, น.79)

4.2 การดำเนินงานพัฒนาสติกเกอร์ไลน์เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัยพบว่า ได้มีการนำต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ Yateem Boy แบบที่ 2 และต้นแบบสติกเกอร์ไลน์ Yateem Girl แบบที่ 1 ไปพัฒนาสติกเกอร์ไลน์เพิ่มเติมจำนวน 24 ท่าต่อชุด ซึ่งทั้งหมดมีการผสมผสานระหว่างภาพ เส้น สี และตัวอักษร ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ว่า การผสมผสานดังกล่าว เน้นการทำงานของสมองมนุษย์ซีกซ้ายและซีกขวาร่วมกัน โดยสมองซีกซ้ายเป็นการทำงานในส่วนของการคิด เช่น ตัวเลข ตัวอักษร ฯลฯ ในขณะที่สมองซีกขวาเป็นเรื่องของจินตนาการ เช่น ภาพ สี สัน ลวดลายต่าง ๆ ซึ่งเมื่อใดเมื่อมีสิ่งทีกระทบประสาทสัมผัสที่เน้นให้เกิดการใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาร่วมกัน เมื่อนั้นจะช่วยเพิ่มพลังการรับรู้และการจดจำได้ดีกว่าการใช้สมองเพียงแค่ซีกเดียว (Buzan, 2018, p. 4) สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ และคณะ (2558, น. 182) ที่พบว่าการใช้สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ข้อความ ภาพประกอบ และรูปแบบต่างๆ ที่ผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสม จะส่งผลให้ผู้รับสามารถรับรู้ความหมายและแปลความได้ทางสายตา ทำให้เกิดการจดจำเข้าใจในสิ่งที่องค์กรต้องการสื่อสาร ซึ่งจะสามารถโน้มน้าวจิตใจและสื่อความหมายต่อผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ พันธบุตร (2562, น.156) ที่พบว่ารูปแบบในการสร้างสติกเกอร์ไลน์เพื่อใช้ในสื่อสังคมออนไลน์นั้น ต้องมีการแสดงอารมณ์ที่หลากหลาย มีบุคลิกเด่นเฉพาะตัว มีลายเส้น และเน้นสีสันสวยงาม

5. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

5.1.1 ด้านการประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสติ๊กเกอร์ไลน์ พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุหลายท่านที่สนใจอุดหนุนสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อช่วยเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดชายแดนใต้ในราคา 55 บาท หากแต่ไม่มีความรู้ด้านการโหลดและชำระเงินในการซื้อ จึงมีข้อเสนอแนะให้จัดทำลิ่งค้อธิบายขั้นตอนวิธีการซื้อแบบสั้น ๆ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อการจัดจำหน่ายได้มากขึ้น

5.1.2 ชาวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนเรื่องการหลอกลวงให้โอนเงินจากแก๊งมิจฉาชีพ ส่งผลให้ผู้คนระมัดระวังด้านการโอนเงินมากขึ้น ซึ่งมีผลต่อการจัดจำหน่ายสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อเด็กกำพร้าและยากจนด้วยเช่นกัน จึงมีข้อเสนอแนะให้ประชาสัมพันธ์ถึงข้อมูลผู้จัดทำรวมถึงปณิธานของการจัดทำ ที่ต้องให้ข้อมูลอย่างชัดเจนที่ตรวจสอบได้ ทั้งชื่อ-นามสกุล หน่วยงาน หมายเลขโทรศัพท์ รวมถึงวัตถุประสงค์การจัดทำสติ๊กเกอร์ไลน์

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการวิจัยถึงพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อช่วยเหลือสังคม รวมถึงมีการพัฒนาด้านการตลาด ทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์(สติ๊กเกอร์ไลน์) ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

5.2.2 ควรมีการวิจัยถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อช่วยเหลือสังคม รวมถึงวิจัยถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของการพัฒนาสติ๊กเกอร์ไลน์ดังกล่าว

6. เอกสารอ้างอิง

กฤษฎี เสือใหญ่ และพัชนี เขยจรรยา. (2559). พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ความพึงพอใจและการนำไปใช้

ประโยชน์ของคนในกรุงเทพมหานคร. ในการประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2559 หัวข้อ

“นวัตกรรมนิเทศศาสตร์และการจัดการ” (น. 1-13). คณะนิเทศศาสตร์ และนวัตกรรมจัดการ

สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์

กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์, พรปภัสสร ปริญาญกุล, จิราภรณ์ ไพบูลย์ภาพงศ์, ชนิกานต์ ปฏิทัศน์ และธัญญ์ธัญญ์

พวิศส์คงสิน. (2558). การพัฒนาสติ๊กเกอร์บนแอปพลิเคชันไลน์ชุดอาเซียนเพื่อการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์

ขององค์การบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน). วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิตยสาร, 2(2), 155-184.

दनัย ม่วงแก้ว. (2552). Flash Cartoon Animation. ไอทีซีอินโฟ ดิสทริบิวเตอร์เซ็นเตอร์.

ปิยพร ศรีสุขสวัสดิ์. (2555). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบดิจิทัลของไทย กรณีศึกษา

การออกแบบคาแร็กเตอร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มนธิชา ก้องวุฒิเวช และปณิธาน บรรณาธรรม. (2562). การใช้ภาษาในสติ๊กเกอร์ไลน์. ในการประชุมวิชาการนำเสนอ

ผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาและสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2 (น.71-82) .มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สวนสุนันทา.

โรงเรียนดารุสสลาม. (2558). ประโยคภาษาอาหรับในชีวิตประจำวัน. <http://www.daruss.ac.th/news-detail> __ 1 4651.

วรารภรณ์ ลำเภา และอนุชา แผงเกสร. (2565). วัฒนธรรมการแต่งกายสตรีมุสลิม: มุมมองอัตลักษณ์การดำรงอยู่ของ

ความศรัทธาและความงามในบริบทปัจจุบัน. ศิลปกรรมสาร. 15(2), 107-128.

- ศิริชัย ศิริกายะ และสมเกียรติ ศรีเพ็ชร. (2561). การใช้รหัสของสติ๊กเกอร์ไลน์เพื่อการสื่อสารระหว่างบุคคล. *นิเทศสยามปริทัศน์*, 17(22), 97-105.
- เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2562). การศึกษาแนวคิดและรูปแบบในการสร้างสติ๊กเกอร์การ์ตูนเพื่อใช้ในสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 7(1), 156-167.
- Buzan, T. (2018). *Mind map mastery: The complete guide to learning and using the most powerful thinking tool in the universe*. Watkins Publishing.
- Datareportal. (2022). *Digital 2022: Global overview report*. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report>.
- Datareportal. (2022). *Digital 2022: Thailand*. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-thailand>.

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองในประเทศไทย

The Model of Participation for Political Crime Prevention in Thailand

ภาคิน โชติเวศย์ศิลป์^{1*} และดิฐภัทร บวรชัย²

Phakin Chotewetsin^{1*} Dithapart Borwornchai²

บทคัดย่อ

ปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยายังพบคดีอาชญากรรม คดีอุกฉกรรจ์ คดีสะเทือนขวัญ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ถึงแม้ว่าในเขตพื้นที่ดังกล่าวจะมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ยังพบปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการเพิ่มมาตรการที่เข้มงวดแล้ว แต่การป้องกันและการควบคุมยังไม่สามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพได้ ภาครัฐจึงต้องสร้างความร่วมมือกับประชาชนให้เข้ามาช่วยดูแลความปลอดภัย การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย และเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย เป็นการวิจัยด้วยวิธีผสมผสานคือการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม โดยเปิดตารางเครซี และมอร์แกน ได้แก่ นักการเมือง ประชาชน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 384 คน กลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นักการเมือง ประชาชน และข้าราชการ จำนวน 5 คน สถิติในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยที่สำคัญคือประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการก่อการร้าย ความขัดแย้งที่เกิดจากการเมืองและดูแลความปลอดภัยมากที่สุด และใช้รูปแบบการช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการป้องกันอาชญากรรมคือป้องกันการก่อการร้าย ใช้กระบวนการยุติธรรม การช่วยดูแลความปลอดภัย การป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง การป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

คำสำคัญ : รูปแบบการมีส่วนร่วม การป้องกันอาชญากรรม อาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชน

^{1*} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

E-mail: pakin_ch@hotmail.com

² คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy

E-mail: Peace2557@rpca.ac.th

*Corresponding author

Abstract

Nowadays, there are criminal cases, serious cases, and violent cases in Phranakhon Si Ayutthaya province. Although public participation has involved crime prevention in various activities or projects, the continual crime problems have dramatically occurring. The governmental agencies have rigidly increased measurements for prevention and control. Nonetheless, these measurements were not effective. Consequently, public participation has been created for public safety. The purposes of this research were 1) to study the public participation for political crime prevention in Thailand; and 2) to investigate the model of public participation for political crime prevention in Thailand. It was mixed research both quantitative and qualitative research. The sample was 384 people including politicians, citizens, government officers, and state enterprise employees in Phranakhon Si Ayutthaya province with Krejcie & Morgan table. The in-depth interview was used in this study. The target group was 5 people by choosing a specific politicians, citizens, and government officers. The statistics were mean and standard deviation. The results have found that 1) Public participation has been performed in the terrorism prevention. The political and secure conflicts have been found at most; and 2) The activities and projects on crime prevention have legally been supported by the anticorruption and transnational crime.

Keywords: Model of Participation, Crime Prevention, People's Political Crime

วันที่รับบทความ : 05 เมษายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ : 20 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 20 มิถุนายน 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยนับได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการค้าการลงทุน การท่องเที่ยวและเป็นเส้นทางในการคมนาคมขนส่งที่สำคัญประเทศหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน ส่งผลให้มีการเดินทางเข้า-ออกประเทศของชาวต่างชาติ ทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาติ ซึ่งมีการก่ออาชญากรรมที่ส่งผลต่อสังคมและความมั่นคงของประเทศ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2561, น.5) ที่ผ่านมามีการรัฐสภัดกัน เผื่อระวังบุคคลอันตราย เป็นภัยคุกคามหรือคนร้ายข้ามชาติ ไม่ให้เข้ามาในประเทศไทย และไม่ทำให้ประเทศไทยเป็นที่หลบซ่อนในการกระทำความผิดข้ามชาติ มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง ฆาตกรรม ยาเสพติด กฎหมายศุลกากร สื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต และการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2562) ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทย ประกอบด้วย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำความผิดเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมหลายประเภท ควบคุมได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้

ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การก่ออาชญากรรมข้ามชาติทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น และการแพร่ขยายแนวความคิดหัวรุนแรง ในขณะที่ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน และการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นไปอย่างล่าช้า (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2559)

นอกจากอาชญากรรมข้ามชาติแล้วประเทศไทยยังมีอาชญากรรมทางการเมืองหรือความผิดทางการเมืองเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่โจ่งแจ้งหรือการละเว้นการกระทำ ซึ่งกระทบถึงผลประโยชน์ของรัฐ รัฐบาลหรือระบบการเมือง แตกต่างจากอาชญากรรมรัฐ ที่ทำลายตัวเองตามกฎหมายความผิดทางอาญาหรือกฎหมายต่างประเทศที่สาธารณะ เป็นอาชญากรรมทางการเมืองพฤติกรรมใด ๆ ที่มองว่าเป็นภัยคุกคาม ทั้งที่เกิดขึ้นจริงหรือในจินตนาการต่อความอยู่รอดของรัฐ ซึ่งรวมถึงอาชญากรรมฝ่ายค้านที่มีความรุนแรงและไม่รุนแรง เป็นผลมาจากอาชญากรรมดังกล่าวอาจเป็นไปได้ว่าช่วงของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพจะถูกตัดทอนและการดำเนินการที่จะไม่ปกติได้รับการพิจารณาความผิดทางอาญา ถูกกลบโหมตามความสะดวกของกลุ่มผู้มีอำนาจ ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ผู้ที่สนับสนุนระบอบการปกครองในปัจจุบันอาจพิจารณาอาชญากรรมของพฤติกรรมแรงจูงใจทางการเมือง การตอบสนองที่ยอมรับได้เมื่อผู้กระทำความผิดจะขับเคลื่อนด้วยสุดขั้วทางการเมืองอุดมการณ์ศาสนา หรือความเชื่ออื่น ๆ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2564) ปัญหาอาชญากรรมประเทศไทยและการก่ออาชญากรรม ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือแม้แต่ด้านวัฒนธรรมก่อให้เกิดผลกระทบในรูปแบบของอาชญากรรม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กและเยาวชน หรือปัญหาจราจร และปัญหาจากอาชญากรรมต่าง ๆ อีกมากมาย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มีการเพิ่มมาตรการในการป้องกันหรือยับยั้งการประกอบอาชญากรรมแต่ก็ยังไม่สามารถที่จะควบคุมไม่ให้เกิดการก่ออาชญากรรมได้ โดยเฉพาะในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ประชาชนก็มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะหาวิธีในการช่วยเหลือประชาชน คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น อาสาสมัครตำรวจบ้านหรืออาสาสมัครจราจร เพื่ออำนวยความสะดวกบนท้องถนนและความสงบเรียบร้อยไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน (กฤษณ์ มีบำรุง, 2556) ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 2 (16) ตำรวจเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ตรวจรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และอำนาจหน้าที่ของตำรวจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติพ.ศ. 2547 คือ รักษาความปลอดภัย ป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของราชอาณาจักร ป้องกันมิให้มีผู้ละเมิดกฎหมายมหาชน เป็นพนักงานฝ่ายปกครองมีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน รักษาความสงบเรียบร้อยตามระเบียบของทางราชการ สร้างความสงบของสังคมและชุมชน ตำรวจต้องมีประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องกันรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน สร้างการมีส่วนร่วมภาคประชาชน เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมือง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2550, น. 24)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการนำไปพัฒนาการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองของประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเวลา

ระหว่างเดือน เมษายน 2565 ถึง เดือน ธันวาคม 2565

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการช่วยเหลือสนับสนุนต่อกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม 2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการก่อการร้าย 3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม 4) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความปลอดภัย 5) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง 6) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตคอรัปชันทางการเมือง และ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

1.3.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ นักการเมือง ประชาชน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 808,360 คน

1.3.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้แก่ นักการเมือง ประชาชน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 384 คน

1.3.4. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มเป้าหมายโดยเลือกแบบเจาะจงคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา คือ นักการเมือง จำนวน 2 คน ประชาชน จำนวน 2 คน และ ข้าราชการ จำนวน 1 คน รวม 5 คน ซึ่งในการเลือกเจาะจง 5 ท่าน เพื่อความสะดวกต่อการจัดเก็บข้อมูลให้ครอบคลุม และมีข้อจำกัดด้านเวลาที่จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จในเวลาที่กำหนด ประกอบกับผู้วิจัยปฏิบัติงานในเขตพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา เหตุผลในการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในชั้นตอนนี้ เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาคดีอาญาที่เกิดขึ้นในปี 2559 (สถานีตำรวจภูธรพระนครศรีอยุธยา, 2559) พบว่า คดีกลุ่มที่ 1 เป็นคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ซึ่งประกอบด้วย คดีฆาตผู้อื่น ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ลักพาเรียกค่าไถ และวางเพลิง เกิดขึ้น 8 คดี คดีกลุ่มที่ 2 เป็นคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ ฆาตคนตายโดยเจตนาและไม่เจตนา ฆาตคนตายโดยประมาท พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย และข่มขืน กระทำชำเรา เกิดขึ้น 44 คดี คดีกลุ่มที่ 3 เป็นคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คือ คดีลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ รับของโจร เกิดขึ้น 106 คดี คดีกลุ่มที่ 4 เป็นคดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ โจรกรรมรถยนต์ โจรกรรมโค-กระบือ โจรกรรมเครื่องมือเกษตร ปล้น-ชิงรถยนต์โดยสาร ปล้น-ชิงรถยนต์แท็กซี่ ขมขืน และฆาตลักพาเรียกค่าไถ ฉ้อโกงทรัพย์ และยักยอกทรัพย์ เกิดขึ้น 59 คดี คดีกลุ่มที่ 5 เป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย คือ คดีอาวุธ เครื่องกระสุน ปืน วัตถุระเบิด คดีการพนัน คดียาเสพติด คดีปรามการคาประเวณี คดีสถานบริการ คดีโรงแรม และคดีมีและเผยแพร่ข้อมูลลามก เกิดขึ้น 338 คน จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ซึ่งในเขตพื้นที่ดังกล่าวประชาชนได้เข้ามามีส่วนรวมในการป้องกันอาชญากรรมใน

กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ แล้วอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ปกาศิต เจริมรด, 2563, น. 44)

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variable)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. ตำแหน่ง

2.1 นักการเมือง

2.2 ประชาชน

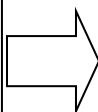
2.3 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

3. ระดับการศึกษา

3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.2 ปริญญาตรี

3.3 ปริญญาโท

ตัวแปรตาม

(Dependent Variable)

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม
ทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย 7 ด้าน
ได้แก่

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

ช่วยเหลือสนับสนุนต่อกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม

2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน

การก่อการร้าย

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ

ยุติธรรม

4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแล

ความปลอดภัย

5. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน

ความขัดแย้งทางการเมือง

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการ

ทุจริตคอร์รัปชันทางการเมือง

7. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวัง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

2.1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ นักการเมือง ประชาชน ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 808,360 คน

2.1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเปิดตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้แก่ นักการเมือง จำนวน 20 คน ประชาชน จำนวน 240 คน และ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 124 คน ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 384 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการแบบสัมภาษณ์ การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มเป้าหมายโดยเลือกแบบเจาะจงคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา คือ นักการเมือง จำนวน 2 คน ประชาชน จำนวน 2 คน และ ข้าราชการ จำนวน 1 คน รวม 5 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.3.1 เครื่องมือแบบสอบถาม

เครื่องมือแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย แบบสอบถามประกอบด้วยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดแบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.3.2 เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided interview) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ตามตัวแปร

2.4 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอน คือ

แบบสอบถาม มีการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย 2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ 3) นำแบบสอบถามทั้งฉบับให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยฉบับนี้ได้เท่ากับ 0.96 4) แก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำเพื่อความสมบูรณ์เหมาะสมยิ่งขึ้น และนำแบบสอบถามที่ได้ไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ประกอบด้วย เพื่อนำผลไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990, p. 202) ผลการหาค่าความเชื่อมั่นในการวิจัยฉบับนี้ได้เท่ากับ 0.94 6) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทยเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ภาษาที่ใช้เขียนแบบสอบถามตามคำแนะนำ 3) นำแบบสอบถามทั้งฉบับให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นชุดเดิม พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา นำมาแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำเพื่อความ

สมบูรณ์เหมาะสมยิ่งขึ้น และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย 4) การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพได้ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) (สุภางค์ จันทวานิช, 2553, น. 128) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation)

2.5 การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

โครงการวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา ตามใบรับรองเลขที่ HE-202-2022 วันที่รับรอง 31 ตุลาคม พ.ศ.2565 โดยยึดหลักเกณฑ์ตามประกาศ เฮอร์ซิงกิ (Declaration of Helsinki) มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากลตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับภายในประเทศ

2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.6.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ไปถึง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 384 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.6.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 384 ฉบับ ด้วยวิธีส่งทางไปรษณีย์ โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมประชาชนผู้วิจัยส่งไปยังผู้ใหญ่บ้านเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม 2) ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการติดต่อผ่านหน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม และ 3) นักการเมืองผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองไป และนัดหมายเวลาเพื่อรับแบบสอบถามกลับคืน นำมาคำนวณร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน

2.6.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2.6.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยด้วยตนเองแบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน

2.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านสถิติ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.7.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2.7.2 แบบสอบถามในตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อรายด้าน และรวมทุกด้านแล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลกับเกณฑ์เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยใช้มาตรวัดตามแนวของ Likert's Scale แบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert, 1967, p. 90)

2.8 การสังเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การสังเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้ 3 ขั้นตอน (Miles and Huberman, 1994) ดังนี้

2.8.1 การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ผู้วิจัยดำเนินการจัดระเบียบของข้อมูล เช่น การปรับลดเพิ่มหาข้อมูลใหม่จนได้ผลหรือข้อสรุป โดยจัดข้อมูลให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับ ข้อมูลตามกรอบแนวคิดที่ใช้ทำการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ และสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้งานได้ง่ายขึ้น

2.8.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการลดทอนข้อมูลมาจัดระเบียบ และนำมาเรียงลำดับตามเวลาที่เกิดขึ้นก่อนหลังให้เป็นหมวดหมู่ด้วยวิธีการพรรณนาเพื่อง่ายต่อการนำข้อมูลมาสรุปในขั้นตอนต่อไป

2.8.3 การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) ผู้วิจัยดำเนินการ สังเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมที่ได้นำมาทำการลดทอนข้อมูลและแสดงผลข้อมูลแล้วเพื่อหา ข้อสรุปหรือข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา รวมถึงการเปรียบเทียบความแตกต่างและความสอดคล้อง เพื่อให้ได้ประเด็นของการศึกษา และสรุปผลเชิงบรรยายแบบความเรียง

2.9 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.9.1 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา จากการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับเนื้อหาโดยใช้สูตรของ ไรวินเนลลี และแฮมเบิลตัน (Rowinelli & Hambleton อ้างถึงใน พิสนุ พงศ์ศรี, 2549, น. 138)

2.9.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-doefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 96)

2.10 สถิติพื้นฐาน

ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 98)

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย โดยภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย โดยภาพรวมและรายด้าน

ลำดับ	การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชน ในประเทศไทย โดยภาพรวมและรายด้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการช่วยเหลือสนับสนุนต่อกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม	4.54	.53	มากที่สุด
2	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการก่อการร้าย	4.74	0.47	มากที่สุด
3	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม	4.54	0.46	มากที่สุด
4	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความปลอดภัย	4.59	0.42	มากที่สุด
5	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง	4.69	0.46	มากที่สุด
6	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมือง	4.53	0.46	มากที่สุด
7	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ	4.56	0.53	มากที่สุด
รวม		4.60	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.60$)

(S.D.= 0.36) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน การก่อการร้าย ($\bar{X} = 4.71$) (S.D.= 0.47) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง ($\bar{X} = 4.69$) (S.D.= 0.46) และ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.59$) (S.D.= 0.42)

3.2 ผลการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย พบว่า

3.2.1 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการช่วยเหลือสนับสนุนต่อกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม ภาครัฐและประชาชนมีการวางแผนร่วมกันในการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม ประชาชน ช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม ลดอาชญากรรมในการช่วยเหลือสนับสนุน ต่อกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมประชาชนสร้างความร่วมมือกับหน่วยของภาครัฐหรือเอกชนในการช่วยเหลือการป้องกัน อาชญากรรม มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม จัดเวทีให้ ความรู้และการจัดการความรู้การป้องกันอาชญากรรม ปลุกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนรวมถึงตระหนักถึงปัญหา ด้านอาชญากรรมและผลเสียที่ตามมาในการเข้าช่วยเหลือการป้องกันอาชญากรรม

3.2.2 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการก่อการร้าย ภาครัฐมีการจัดทำยุทธศาสตร์ การต่อต้านและการป้องกันการก่อการร้ายร่วมกับประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจสนับสนุนความต้องการและคุ้มครองสิทธิ ของเหยื่อจากการก่อการร้าย ประชาชนมีส่วนร่วมในการสอดส่องเป็นหูเป็นตาในการป้องกันอาชญากรรม ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการก่อการร้าย และการดำเนินคดีในทุกรูปแบบ

3.2.3 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐร่วม ประสานงานแจ้งให้เหยื่อทราบเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสิทธิของเหยื่อภายใต้กฎหมาย โดยเฉพาะสิทธิที่จะได้รับ การชดเชย การคุ้มครองและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนวิธีการและรายละเอียดการใช้สิทธิประชาชนมี การวางแผนกระบวนการและมาตรการต่าง ๆ โดยจัดกิจกรรมฝึกอบรมเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ของ ภาครัฐและตัวแทนประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในการปฏิบัติการกิจการ อำนาจความยุติธรรม ได้แก่ การป้องกันควบคุมอาชญากรรม จัดการความขัดแย้ง การลดและเยียวยาความเสียหายที่เกิด จากอาชญากรรม

3.2.4 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความปลอดภัย ประชาชนส่งเสริมสนับสนุนการดูแล ความปลอดภัยเพื่อให้เกิดผลดีต่อการดำเนินกิจกรรมการดูแลความปลอดภัยของตำรวจ ทำให้ประชาชนรู้สึกเกิดความ ปลอดภัยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรงบประมาณและบุคคลในการเข้าร่วมบริหารงานของตำรวจสร้างความร่วมมือ กับประชาชนในการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี น่าอยู่ หน่วยงานรัฐมีการชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจในประโยชน์ ที่ได้รับในการป้องกันอาชญากรรมด้านการดูแลความปลอดภัย

3.2.5 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง ภาครัฐมีการจัด โครงการเวทีประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหาและการป้องกันความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่การก่อการร้ายทั้งทาง เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความสามัคคีเพื่อการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง ภาครัฐและประชาชนร่วม สร้างความปรองดอง สมานฉันท์ สร้างเสถียรภาพทางการเมืองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ร่วมหาวิธีการและแนวทางแก้ไข และการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง ไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำด้วยมาตรการทางกฎหมายและนโยบายสาธารณะ ประชาชนมี ส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือทางกฎหมายในการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐร่วม

วางแผนกำหนดเป้าหมายในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง เพื่อให้เกิดสมดุลในมิติของการเมือง ในการพัฒนาประเทศเพื่อมั่นคงของมนุษย์และหลักของนิติรัฐ และนิติธรรม

3.2.6 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายป้องกันอาชญากรรมทางการเมือง มีการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมกำกับดูแลคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น การตอบแบบประเมินการทำงานของนักการเมือง ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมือง

3.2.7 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ การเสริมสร้าง ปลุกจิตสำนึก และสร้างความตระหนักของภาคประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ภาครัฐมีการระดมพลังจากประชาชนในเขตพื้นที่ชายแดนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้มีความสำคัญการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ

4. อภิปรายผล

การศึกษาการผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการก่อการร้าย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความปลอดภัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการก่อการร้าย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความปลอดภัยที่เข้มงวดมากขึ้น ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งหาความร่วมมือภาคประชาชนเพื่อช่วยดูแลป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภภาพรณ สุริยะมณี (2559, น. 132) ศึกษาการนำนโยบายป้องกันอาชญากรรมไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันอาชญากรรมไปปฏิบัติพบว่า ความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันอาชญากรรมไปปฏิบัติทุก ๆ ด้านโดยรวม อยู่ในระดับสูงหรืออยู่ในระดับมาก

4.2 ผลการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมทางการเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย พบว่า

4.2.1 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการช่วยเหลือสนับสนุนต่อกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม ภาครัฐและประชาชนมีการวางแผนร่วมกันในการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม ประชาชนช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม ลดอาชญากรรมในการช่วยเหลือสนับสนุนต่อกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมประชาชนสร้างความร่วมมือกับหน่วยของภาครัฐหรือเอกชนในการช่วยเหลือการป้องกันอาชญากรรม มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรคในการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม จัดเวทีให้ความรู้และการจัดการความรู้การป้องกันอาชญากรรม ปลุกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนรวมถึงตระหนักถึงปัญหาด้านอาชญากรรมและผลเสียที่ตามมาในการเข้าช่วยเหลือการป้องกันอาชญากรรม ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศเรศ เลิศวิไล (2562, น. 73) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองอ่างศิลา

อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในด้านการตัดสินใจ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การณรงค์โครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ร่วมปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชาสัมพันธ์ด้านการรับผลประโยชน์จากโครงการในเรื่อง ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น ส่วนใหญ่ผลประโยชน์จะอยู่กับส่วนรวมมากกว่าและในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนกลุ่มที่เข้าประเมินผลจะประเมินผลในลักษณะของประชุมเสนอความคิดเห็นแนวทางแก้ไขตอบแบบประเมินและลงพื้นที่สำรวจผลที่ได้รับจากโครงการ

4.2.2 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการก่อการร้าย ภาครัฐมีการจัดทำยุทธศาสตร์ การต่อต้านและการป้องกันการก่อการร้ายร่วมกับประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจสนับสนุนความต้องการและคุ้มครองสิทธิของเหยื่อจากการก่อการร้าย ประชาชนมีส่วนร่วมในการสอดส่องเป็นหูเป็นตาในการป้องกันอาชญากรรม ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการก่อการร้าย และการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศเรศ เลิศวิไล (2562, น. 73) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในด้านการตัดสินใจ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การณรงค์โครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ร่วมปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชาสัมพันธ์ด้านการรับผลประโยชน์จากโครงการในเรื่อง ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น ส่วนใหญ่ผลประโยชน์จะอยู่กับส่วนรวมมากกว่าและในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนกลุ่มที่เข้าประเมินผลจะประเมินผลในลักษณะของประชุมเสนอความคิดเห็นแนวทางแก้ไขตอบแบบประเมินและลงพื้นที่สำรวจผลที่ได้รับจากโครงการ

4.2.3 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐร่วมประสานงาน แจ้งให้เหยื่อทราบเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสิทธิของเหยื่อภายใต้กฎหมาย โดยเฉพาะสิทธิที่จะได้รับการชดเชย การคุ้มครอง และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนวิธีการและรายละเอียดการใช้สิทธิประชาชน มีการวางแผนกระบวนการและมาตรการต่าง ๆ โดยจัดกิจกรรมฝึกอบรมเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและตัวแทนประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในการปฏิบัติการกิจการอันวามยุติธรรม ได้แก่ การป้องกันควบคุมอาชญากรรม จัดการความขัดแย้ง การลดและเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสสร รักษากิจโกศล (2562, น. 117) ศึกษาแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการลดช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้เบญจธรรมหรือคุณธรรมจะต้องมีกฎหมาย กฎหมาย กติกาทางสังคมที่มีลักษณะการกระจายโอกาสหรือจัดการให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติย่อมมีความสำคัญ ในเรื่องการทำมาหาเลี้ยงชีพ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยเครื่องนุ่งห่ม ระบบสาธารณสุข วิเคราะห์ร่วมด้วย

4.2.4 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความปลอดภัย ประชาชนส่งเสริมสนับสนุนการดูแลความปลอดภัยเพื่อให้เกิดผลต่อการดำเนินกิจกรรมการดูแลความปลอดภัยของตำรวจ ทำให้ประชาชนรู้สึกเกิดความปลอดภัยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรงบประมาณและบุคคลในการเข้าร่วมบริหารงานของตำรวจสร้างความร่วมมือกับประชาชนในการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี น่าอยู่ หน่วยงานรัฐมีการชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจในประโยชน์

ที่ได้รับในการป้องกันอาชญากรรมด้านการดูแลความปลอดภัย ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิสเรศ เลิศวิไล (2562, น. 73) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่เทศบาลเมือง อ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในด้านการตัดสินใจ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การรณรงค์โครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ร่วมปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชาสัมพันธ์ด้านการรับผลประโยชน์จากโครงการในเรื่อง ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น ส่วนใหญ่ผลประโยชน์จะอยู่กับส่วนรวมมากกว่าและในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนกลุ่มที่เข้าประเมินผลจะประเมินผลในลักษณะของประชุมเสนอความคิดเห็นแนวทางแก้ไขตอบแบบประเมินและลงพื้นที่สำรวจผลที่ได้รับจากโครงการ

4.2.5 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง ภาครัฐมีการจัดโครงการเวทีประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหาและการป้องกันความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่การก่อการร้ายทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความสามัคคีเพื่อการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง ภาครัฐและประชาชนร่วมสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ สร้างเสถียรภาพทางการเมืองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ร่วมหาวิธีการและแนวทางแก้ไขและการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง ไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำด้วยมาตรการทางกฎหมายและนโยบายสาธารณะ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือทางกฎหมายในการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐร่วมวางแผนกำหนดเป้าหมายในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง เพื่อให้เกิดสมดุลในมิติของการเมือง ในการพัฒนาประเทศเพื่อมั่นคงของมนุษย์และหลักของนิติรัฐ และนิติธรรม ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกัสนรร รักษากิจโกศล (2562, น. 117) ศึกษาแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางส่งเสริมค่านิยมทางสังคมคุณธรรม ตามหลักเบญจศีล-เบญจธรรม เป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นหลักยึดมั่นในการทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งเบญจศีลหลักธรรมที่ควรจดจำไม่พึงกระทำเมื่อเปรียบเทียบกับความผิดทางอาญาและมีลักษณะเป็นข้อห้ามทางสังคม ได้แก่ การไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น การไม่เบียดเบียนทรัพย์สินผู้อื่น การไม่ประพฤติดิดประเวณี การไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางวาจา และสำรวมในการเสพของมีนเมา 2) แนวทางการลดช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้เบญจธรรมหรือคุณธรรม จะต้องมิกฎเกณฑ์ กฎหมาย กติกาทางสังคมที่มีลักษณะการกระจายโอกาสหรือจัดการให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติย่อมมีความสำคัญ

2.6 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายป้องกันอาชญากรรมทางการเมือง มีการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมกำกับดูแลคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น การตอบแบบประเมินการทำงานของนักการเมือง ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมือง ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกัสนรร รักษากิจโกศล (2562, น. 117) ศึกษาแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางส่งเสริมค่านิยมทางสังคมคุณธรรม ตามหลักเบญจศีล-เบญจธรรม เป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นหลักยึดมั่นในการทำ ความดีละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งเบญจศีลหลักธรรมที่ควรจดจำไม่พึงกระทำเมื่อเปรียบเทียบกับความผิดทางอาญาและมีลักษณะเป็นข้อห้ามทางสังคม ได้แก่ การไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น การไม่เบียดเบียนทรัพย์สินผู้อื่น การไม่ประพฤติดิดประเวณี การไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางวาจา และสำรวมในการเสพของมีนเมา 2) แนวทางการลดช่องว่าง

ทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้เบญจธรรมหรือคุณธรรมจะต้องมีกฎเกณฑ์ กฎหมาย กติกาทางสังคมที่มีลักษณะการกระจายโอกาสหรือจัดการให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติย่อมมีความสำคัญ

4.2.7 รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ การเสริมสร้าง plugged mind และสร้างความตระหนักของภาคประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือแก้ไขปัญหามุ่งการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ภาครัฐมีการระดมพลังจากประชาชนในเขตพื้นที่ชายแดนเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ให้มีความสำคัญการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา (2564, น. 10) ศึกษาอาชญากรรมข้ามชาติกับความมั่นคงของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า อาชญากรรมข้ามชาติกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่นานาชาติให้ความสำคัญเนื่องจากมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนโดยใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกยุคโลกา-ภิวัตน์ การติดต่อสื่อสารและคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงข้ามพรมแดนที่มีความสะดวกรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่เปิดกว้างมากขึ้นโดยเฉพาะเมื่อมีการรวมกลุ่มประเทศอาเซียน ทำให้ยากต่อการป้องกันการก่ออาชญากรรมข้ามชาติและจากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ถูกจัดให้เป็นศูนย์กลางของการค้าการลงทุน การท่องเที่ยวและเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญของภูมิภาคนี้ส่งผลให้มีการเดินทางเข้า-ออกประเทศของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศไทย โดยปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญของประเทศไทย อาทิ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การฟอกเงิน การค้าอาวุธ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น การป้องกันและแก้ไขปัญหอาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทยที่ผ่านมาพบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายระดับชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคในด้านต่าง ๆ เป็นช่องทางให้คนแสวงประโยชน์ในการกระทำความผิดได้ง่าย 2) ด้านกลไกภาครัฐ มีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการกลไกภาครัฐ กฎหมายและการบังคับใช้ระบบฐานข้อมูล บุคลากรภาครัฐ เครื่องมือและเทคโนโลยี และงบประมาณ 3) ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักเกี่ยวกับภัยและผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และ 4) ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติกับประเทศเพื่อนบ้าน การจะแก้ไขปัญหอาชญากรรมข้ามชาติให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นรัฐบาลต้องให้ความสำคัญ โดยกำหนดให้การแก้ไขปัญหอาชญากรรมข้ามชาติเป็นวาระแห่งชาติ ทบทวน ปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัย มีความเป็นสากล ปรับปรุงระบบข่าวกรอง และข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย แสวงหาความร่วมมือกับกับต่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี และที่สำคัญจะต้องขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะส่งผลให้ การป้องกันและแก้ไขปัญหอาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศชาติมีความมั่นคง ประชาชนมีความปลอดภัย

5. ข้อเสนอแนะ

5.1. ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการช่วยเหลือสนับสนุนต่อกิจกรรมป้องกันอาชญากรรม ควรจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ร่วมกับประชาชนอย่างต่อเนื่องหมั่นให้ความรู้ plugged mind แก่ประชาชนให้ตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมและการเข้าช่วยเหลือการป้องกันอาชญากรรม

5.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการก่อการร้าย ภาครัฐควรมีการประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและตัวแทนประชาชนเพื่อร่วมให้การช่วยเหลือที่จำเป็น และความช่วยเหลือทางสังคมเหยื่อจากการก่อการร้าย

5.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณในการวางแผนกระบวนการและมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะงบประมาณในการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลความปลอดภัย ภาครัฐควรจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการป้องกันตนเองจากอาชญากรรม ให้ประชาชน และชุมชนเกิดความปลอดภัย

5.1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันความขัดแย้งทางการเมือง ภาครัฐควรจัดกิจกรรมโครงการประจำปีให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

5.1.6 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมือง ภาครัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมสื่อมวลชนให้มีอิสระในการตรวจสอบอาชญากรรมทางการเมือง เช่น การนำเสนอข่าวการเมืองที่สื่อมวลชนทุจริต

5.1.7 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ ภาครัฐควรออกให้บริการความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันการลักลอบเข้าเมือง การตรวจคนเข้าและการสร้างความสัมพันธ์ภาคประชาชนให้เข้มแข็งมากขึ้น

5.2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม

5.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม

5.2.3 ควรศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจและประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม

6. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ มีบำรุง. (2556). *การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม: กรณีศึกษา ชุมชนมัสยิดมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา. (2564). *อาชญากรรมข้ามชาติกับความมั่นคงของประเทศไทย*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- นภัสสร รักษากิจโกศล. (2562). แนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อการแก้ไขสังคม. *วารสาร Journal of Roi Kaensam Academic*, 5(1), 1.
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. (2564). *การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการเมือง: ความยั่งยืนของประชาธิปไตย*. สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น.
- ปกาศิต เจริมรด. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชนในชุมชนเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา*, 12(1), 44.
- พิสนุ ฟองศรี. (2549). *วิจัยทางการศึกษา*. เพชรรุ่งการพิมพ์.
- สถานตำรวจภูธรพระนครศรีอยุธยา. (2559). *รายงานคดีอาญาเปรียบเทียบของสถานตำรวจภูธรพระนครศรีอยุธยา*.
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ*.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2550). *แผนปฏิบัติการชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ประจำปี 2550*.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559-2564)*.

<http://www.nsc.go.th/>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)*.

<http://planning.dld.go.th/>

โสภณพรณ สุริยะมณี. (2559). ศึกษาการนำนโยบายป้องกันอาชญากรรมไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาศาสนาตำราวจนครบคอง
บังคับการตำรวจนครบาล 9 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 3(2), 132.

อิสเรศ เลิศวิไล. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่เทศบาล
เมืองอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. Harper & Row.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1967). *New patterns of management*. McGraw-Hill.

การยกระดับเครื่องเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี สู่ชุดเครื่องประดับเงินร่วมสมัย

The Enhancement of Traditional Silverware for Miao Ethnic Group in Xiangxi toward Contemporary Silver Jewelry

เจีย เหลียง^{1*} บุญชู บุญลิขิตศิริ² และรสา สุนทรายุทธ³

Jia Liang^{1*} Bunchoo Bunlikhitsiri² and Rasa Suntrayuth³

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การยกระดับเครื่องเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีสู่ชุดเครื่องประดับเงินร่วมสมัย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีและวิวัฒนาการเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี ตลอดจนศึกษาสัญลักษณ์และความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่บนเครื่องประดับเงินและนำลวดลายสัญลักษณ์นั้นมาใช้ออกแบบเครื่องประดับเงินใหม่เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียวจากการศึกษาพบว่า ชนเผ่าเหมียวเป็นชนเผ่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 5,000 ปี ตลอดทุกยุคทุกสมัยเครื่องประดับเงินล้วนมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง ความพิเศษเฉพาะของเครื่องประดับเงินไม่ใช่แค่การใช้งานในชีวิตประจำวันเท่านั้นแต่ยังเป็นเครื่องบันทึกทางประวัติศาสตร์ เช่น สงครามชนเผ่า การอพยพย้ายถิ่นฐาน การแบ่งแยกตระกูล สถาบันครอบครัว ความเจริญทางวัฒนธรรมและการบูชาธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ได้สร้างเอกลักษณ์ทางศิลปะให้กับเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียวทั้งในด้านรูปแบบที่หลากหลาย ลวดลายที่สมบูรณ์และควมมีชีวิตชีวาที่สดใส อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีกำลังประสบปัญหาถูกแทนที่ด้วยเครื่องประดับเงินสมัยใหม่และขาดผู้สืบทอด ดังนั้นเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมเอาไว้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการดังนี้ 1. สกัดพันธุ์กรรมลวดลายดั้งเดิมเพื่อรักษารูปแบบลวดลายดั้งเดิม 2. นำเอาลวดลายดั้งเดิมมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินร่วมสมัยให้เหมาะสมกับ

^{1*} สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Visual Arts and Design, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail : 199753550@qq.com

² สาขาวิชานิเทศศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Visual Communication Design, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail : bunchoo@buu.ac.th

³ สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Department of Product Design, Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

E-mail : kasa@buu.ac.th

*Corresponding author

ยุคปัจจุบันและวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วไป 3. การแสดงผลงานด้วยเทคโนโลยีการฉายภาพโฮโลแกรมทำให้สามารถบันทึกภาพเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมได้ทุกชิ้น การจำลองภาพของวัตถุหลังเกิดความเสียหายและสามารถนำผู้เข้าชมเข้าสู่โลกเสมือนจริงของการรับชมเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว จากการดำเนินการดังกล่าวพบว่า ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ ปกป้อง และสืบทอดรูปแบบเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวในเมืองเซียงซี ทำให้คนรุ่นหลังได้รู้จักประวัติศาสตร์อันรุ่งโรจน์ งานฝีมือและความหมายทางวัฒนธรรมของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว ตลอดจนก่อให้เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมชาติและวัฒนธรรมดิจิทัลบนเส้นทางใหม่ที่ต่างจากในอดีตและเพิ่มขีดความสามารถให้กับอุตสาหกรรมการออกแบบร่วมสมัยในประเทศไทย

คำสำคัญ : ชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซี เครื่องเงินประดับแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย การออกแบบร่วมสมัย

Abstract

The article was a part of research on “The enhancement of traditional silverware for Miao ethnic group in Xiangxi toward contemporary silver jewelry.” The purposes of this paper were 1) to study the history and the evolution of silver jewelry for Miao ethnic group in Xiangxi; and 2) to investigate the symbols and symbolic meanings which have occurred in the silver jewelry. The symbolic patterns have designed and preserved the silver jewelry of Miao ethnic group. According to this research, the Miao’s history was more than 5,000 years. By means of ages, silver jewelry has played an important role. The uniqueness of silver jewelry was not only used in daily life but also as a historical record including tribal wars, migration, clan separation, family institution, cultural prosperity, and natural worship. All of them have created the artistic identity for Miao silver jewelry. In terms of various styles, there were the perfect pattern and bright liveliness. Nowadays, the traditional silver jewelry of Miao ethnic group in Xiangxi city has been facing the problem by contemporary silver jewelry and lack of successors. Therefore, it should preserve and inherit traditional silver jewelry. The researchers therefore proceeded the methodology as follows: 1) Extract the traditional genetic patterns to maintain the traditional patterns; 2) Adapt traditional patterns to design contemporary silver jewelry which was suitable for today and daily life in general people; and 3) Display works with holographic technology. It has recorded every traditional silver jewelry, and reproduction. The virtual world of Miao silver jewelry has precisely been performed. The research found that the traditional silver jewelry should be conserved and inherited for next generation. It also performed Miao silver jewelry’s history, craftsmanship, and culture. A fusion both national and digital culture was on a new path with different period. It could empower contemporary design industry in China.

Keyword: Miao Ethnic Group in Xiangxi , Traditional Silver Ornament, Minor Culture, Contemporary Design

วันที่รับบทความ: 21 เมษายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 8 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 30 มิถุนายน 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ชนเผ่าเหมียวเป็นชนกลุ่มน้อยขนาดใหญ่ลำดับที่ 5 จากทั้งหมด 56 ชนกลุ่มน้อยของประเทศจีน มีประชากรกระจายตัวอยู่ทั่วโลกมากกว่า 10 ล้านคนและประชากรจำนวน 9.42 ล้านคนอาศัยอยู่ในประเทศจีน เครื่องเงินมีฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ล้ำค่าของชนเผ่าเหมียวและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซีคลั่งไคล้เป็นอย่างมากทำให้เมืองเซียงซีเป็นสถานที่เก็บรักษาและอนุรักษ์ลวดลายเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวที่ดีที่สุดและเครื่องประดับเงินได้กลายเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซีโดยรูปแบบและลวดลายเครื่องประดับเงินมีรากฐานมาจากศิลปะดั้งเดิมที่เกิดขึ้นเมื่อหลายพันปีก่อน สะท้อนภูมิปัญญาและสุนทรียศาสตร์ของคนรุ่นก่อน ทั้งยังเป็นที่มาของนวัตกรรมการสร้างสรรคงานศิลปะร่วมสมัย ตั้งแต่ศตวรรษที่ 21 เครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซีกำลังประสบปัญหาถูกแทนที่ด้วยเครื่องประดับเงินสมัยใหม่ กล่าวคือ แม้ว่าช่างฝีมือจะมีความประณีตในการแกะสลักลวดลายแต่ประสิทธิภาพในการทำงานยังด้อยกว่าการผลิตด้วยเครื่องจักรทำให้ช่างฝีมือจำนวนมากละทิ้งงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมและหันหน้าไปทำอุตสาหกรรมอื่นแทน ปัจจุบันมีช่างทำเครื่องเงินในเซียงซีไม่กี่สิบคนเท่านั้นที่ยินยอมทำเครื่องเงินแบบดั้งเดิมทำให้วัฒนธรรมของชนเผ่าเหมียวใกล้จะหายไปและลวดลายเครื่องประดับเงินที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าเหมียวกำลังตกอยู่สถานการณ์อันตรายที่ใกล้สาบสูญ นอกจากนี้ในยุคโลกาภิวัตน์ยังมีแนวคิดจากต่างประเทศทุกประเภทหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศจีนอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลกระทบอย่างมากต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อย ดังนั้นการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อยจึงเป็นปัญหาสำคัญที่เราต้องช่วยกันแก้ไข และวิธีการทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมยืนอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเป็นคำถามที่เราต้องช่วยกันค้นหาคำตอบ จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาชนเผ่าเหมียวได้สร้างวัฒนธรรมเหมียวที่งดงามไว้มากมายแต่น่าเสียดายที่ปัจจุบันถูกหลงลืมไปบ้างแล้วโดยเฉพาะเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมไม่สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภคในปัจจุบัน ไม่สามารถสวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวันและมีแนวโน้มผลิตตามแบบแฟชั่นมากขึ้น การสาบสูญอย่างค่อยเป็นค่อยไปของหัตถกรรมดั้งเดิมไม่เพียงแต่เป็นปัญหาในการพัฒนาสังคมจีนเท่านั้นแต่ยังเป็นปัญหาที่ชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ในประเทศจีนต้องเผชิญด้วย ดังนั้นการศึกษารูปแบบดั้งเดิมบนเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวจะเผยให้เห็นถึงศาสตร์แห่งการออกแบบ คุณค่าที่มีต่อชาติพันธุ์วิทยาและมานุษยวิทยาของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว หากนำมาต่อยอดการออกแบบเป็นเครื่องประดับเงินร่วมสมัยที่ผสมผสานกับพันธุกรรมชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซีจะส่งผลให้เครื่องประดับเงินมีเอกลักษณ์ร่วมสมัย ได้รับการเผยแพร่ไปในวงกว้าง สืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง ตลอดจนส่งเสริมอาชีพให้กับคนในท้องถิ่นได้

Tian (2009) ศึกษาคุณค่าความงามของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซี ชี้ให้เห็นว่าเครื่องประดับเงินเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมเหมียวและข้อมูลชีวิตของชนเผ่าเหมียวมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับความคิด ความเชื่อ การผลิต วิถีชีวิต เวทมนตร์คาถา พิธีกรรม การบูชาและมีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้เขียนยังชี้ให้เห็นว่า เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซีมีฐานะเป็นสาขาวิชาหนึ่งของระบบชนเผ่าเหมียวประกอบด้วยวิธีการสวมใส่ที่พิถีพิถัน รูปแบบหลากหลายและเป็นศิลปะความงามที่เป็นที่รู้จักกันดี ลักษณะเฉพาะ

ทางภูมิภาคของเมืองเชียงซีทำให้เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวถือกำเนิดและปรากฏเป็นสัญลักษณ์โทเท็ม เวทมนตร์ คาถา ตำนาน และคติชนวิทยาต่าง ๆ อีกทั้งจากการผสมผสานความหมายทางสังคมต่าง ๆ เข้าด้วยกันทำให้ในที่สุดเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวไม่เพียงแต่มีความซับซ้อน สำคัญและมีความสวยงามทางสายตาเท่านั้นแต่ยังอุดมไปด้วยความงามที่เป็นเอกลักษณ์ด้วย ลักษณะเฉพาะและการดำรงอยู่ของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเป็นการแสดงถึงลักษณะทางจิตวิทยาวัฒนธรรมของชาติที่ลึกซึ้งดังนั้นรูปแบบที่แสดงในความหมายเชิงสัญลักษณ์ของเครื่องประดับเงินจึงมีความหลากหลายและสมบูรณ์ สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานหนักและภูมิปัญญาของชนเผ่าเหมียวในการวิจัยและพัฒนาเครื่องประดับเงิน การก่อตัวและการพัฒนาเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเป็นสิ่งมหัศจรรย์ทางศิลปะที่ไม่เหมือนใครในแผ่นดินจีน เป็นการตกผลึกของอารยธรรมจีนและวัฒนธรรมจิงซู (Jingchu) ทั้งยังเป็นภาพที่แท้จริงของสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของชนเผ่าเหมียวและเงื่อนไขของโลก

Hu (2017) วิจัยการออกแบบเครื่องประดับใหม่โดยใช้ลวดลายท้องถิ่นของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเมืองซือตง (Shidong) โดยนำเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเขตปกครองตนเองเหมียวและต่ง อำเภอกุ้ยเจียง เขตเหียนตงหนาน มณฑลกุ้ยโจวและชนเผ่าเหมียวในเมืองซือตงเงินมาเป็นตัวอย่างในการวิจัย การวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์ภูมิหลังทางสังคมเกี่ยวกับเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเมืองซือตง การสืบทอดเครื่องประดับเงินตามระบบนิเวศวัฒนธรรมท้องถิ่น ลวดลายเครื่องประดับเงินท้องถิ่น ตลอดจนแนวความคิดและแนวปฏิบัติในการออกแบบเครื่องประดับเงินใหม่ด้วยลวดลายท้องถิ่น นอกจากนี้การวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเมืองซือตงสามารถแบ่งคร่าว ๆ ได้เป็น 4 ยุค คือ ช่วงเวลาที่เกิดและการพัฒนาที่ช้า (ปัจจุบัน) ช่วงเวลาแห่งความขบเซา (ค.ศ.1949 ถึง ค.ศ.1980) ช่วงเวลาแห่งความมั่งคั่ง (ปลาย ค.ศ. 1980 ถึงประมาณปี ค.ศ. 2010) และช่วงเวลาแห่งความหลากหลายและการเปลี่ยนแปลง (ตั้งแต่ประมาณ ค.ศ. 2010 จนถึงปัจจุบัน) ในแต่ละช่วงเวลาลวดลายเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเมืองซือตงล้วนมีเอกลักษณ์ที่เป็นผลมาจากการรวมตัวกันของปัจจัยต่าง ๆ เช่น พื้นที่ตั้ง การเมือง เศรษฐกิจ และความเชื่อพื้นบ้าน เป็นต้น

Xu (2018) ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเชียงซี กล่าวว่าเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเชียงซีมีลักษณะทางชาติพันธุ์ที่แข็งแกร่งและมีการผสมผสานความเข้าใจของชนเผ่าเหมียวที่ต่อผู้คน ธรรมชาติและสังคมลงบนเครื่องเงินด้วย จากมุมมองทางด้านลวดลายการวิจัยนี้ได้แบ่งเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเชียงซีออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ควาย ไบเบปัส นกกระจาบและแม่มิเลื้อ เป็นต้น และทำการวิเคราะห์เบื้องต้นโดยวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายของชนเผ่าเหมียวในเชียงซี สรุปสถานะที่เป็นอยู่ของการออกแบบและการพัฒนา นำเสนอรูปแบบการพัฒนาใหม่โดยการผสมผสานระหว่างเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเชียงซีและข้อมูลอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์ลักษณะหมวดหมู่ลวดลายเครื่องประดับเงินและสถานการณ์ปัจจุบันของการพัฒนาการออกแบบ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 ศึกษาประวัติศาสตร์ชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีและวิวัฒนาการเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี
- 1.2.2 ศึกษาสัญลักษณ์และความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่บนเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี
- 1.2.3 ออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินใหม่เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียวในเมืองเชียงซี ประกอบด้วย ลักษณะของเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมในเมืองเชียงซี เอกลักษณ์ของเครื่องประดับเงินปัจจุบันและวิวัฒนาการของเครื่องประดับเงิน

แบบดั้งเดิมสู่เครื่องประดับเงินร่วมสมัย ปัจจุบัน เครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียวในเมืองเชียงซีมีรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องประดับเงินที่หลงเหลือจากประวัติศาสตร์หรือที่ผลิตขึ้นใหม่ภายใต้อุตสาหกรรมสมัยใหม่ล้วนมีคุณค่าต่อการวิจัยทั้งสิ้น การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมที่มีสไตล์เอกลักษณ์ เป็นตัวแทนทางประวัติศาสตร์ และมีบทบาททางสังคมโดยจะทำการวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องประดับเงินในเชียงซี เครื่องประดับเงิน ที่ลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ใหญ่ เยอะ หนัก และเครื่องประดับเงินที่ค่อนข้างมีเอกลักษณ์โดดเด่น นอกจากนี้ ยังนำข้อมูลเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียวในเมืองเชียงซีด้านจำนวน รูปแบบ ประเภท ลวดลาย เทคนิค น้ำหนัก วัสดุ ความหมายและการใช้งาน เป็นต้น มาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาประกอบการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะและการประยุกต์ใช้ลวดลายโบราณในเครื่องประดับเงินสมัยใหม่ด้วย

1.3.2 ขอบเขตด้านสถานที่ คือ เขตปกครองตนเองเชียงซีชาวถู่เจียและชนเผ่าเหมียว เมืองเชียงซี มณฑลหูหนาน ประเทศจีน

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมาย คือ ผู้บริโภคที่ชื่นชอบเครื่องประดับเงิน อายุระหว่าง 20-25 ปี ถือเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่มีสุนทรียศาสตร์ยุคใหม่และทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดจุดยืนแนวโน้มการบริโภคเครื่องประดับเงินในอนาคตได้เพราะไม่เพียงเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่กำลังซื้อในอนาคตแล้วยังสามารถก่อให้เกิดการเผยแพร่ผ่านปากต่อปากและสื่อออนไลน์ได้สูง การทำความเข้าใจและการเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มนี้อย่างลึกซึ้งจะสามารถช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจความต้องการที่เร่งด่วนที่สุดของผู้บริโภคได้ ในบรรดาผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน ประกอบด้วยชนชาติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชนเผ่าเหมียวจำนวน 63% นี้แสดงให้เห็นว่าเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวได้รับความสนใจจากผู้คนทั่วไปและผู้ที่ไม่ใช่ชนเผ่าเหมียวมีความต้องการซื้อ นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือคิดเป็น 82% เป็นเพศหญิงแสดงให้เห็นว่าเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเป็นที่นิยมในเพศหญิงมากกว่าเพศชายและผู้หญิงคือกลุ่มผู้บริโภคหลักของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว เมื่อถามถึงความต้องการซื้อเครื่องประดับเงินพบว่าเหตุผลส่วนใหญ่หรือ 88% จะซื้อเพราะชื่นชอบวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยและชื่นชอบสไตล์ของเครื่องประดับเงิน นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถาม 73% ยังเคยซื้อเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวมาแล้วและ 66% มีเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวชิ้นใหญ่ประดับตกแต่งอยู่ที่บ้าน สไตล์เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวที่ผู้บริโภคชื่นชอบได้แก่ สไตล์แบบโบราณ สไตล์แบบสมัยใหม่และสไตล์ผสมผสานระหว่างโบราณและสมัยใหม่และประเภทเครื่องประดับเงินที่ชื่นชอบได้แก่ กำไลข้อมือ สร้อยคอและต่างหู

1.3.4 ขอบเขตด้านการออกแบบ คือ การออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับเงินและการออกแบบด้วยเทคนิคภาพสามมิติ ได้แก่ หมวก ต่างหู เครื่องประดับไหล่ กำไลข้อมือและเข็มขัด

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 การรวบรวมเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าเหมียวในเมืองเชียงซีและการเรียบเรียงข้อมูลเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียว

2.2 การวิจัยสัญลักษณ์ ศึกษารูปแบบจำลอง ลวดลายและต้นกำเนิดทางประวัติศาสตร์ของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีซึ่งการวิจัยรูปแบบและลวดลายจะช่วยให้เข้าใจสุนทรียภาพของชนเผ่าเหมียวได้ดียิ่งขึ้น

2.3 การลงพื้นที่ภาคสนามที่เมืองเชียงซีโดยการเยี่ยมชมเมืองและหมู่บ้านต่างๆ ในเขตปกครองตนเองเชียงซีชาวถู่เจียและชนเผ่าเหมียวเพื่อศึกษาเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวที่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนและที่สะสมอยู่ในพิพิธภัณฑ์เพื่อรวบรวมข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง ถ่ายภาพและบันทึกข้อมูล

2.4 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านชาติพันธุ์วิทยาสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมและเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเพื่อหาข้อมูลสนับสนุนเชิงทฤษฎี 2) ช่างทำเครื่องเงินชนเผ่าเหมียวสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์และพัฒนาเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในปัจจุบันเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงาน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสอบถามเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย

2.5 การออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุดเครื่องประดับเงินรูปแบบใหม่ด้วยการสร้างสรรค์เครื่องประดับเงินและการออกแบบด้วยเทคนิคภาพสามมิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ หมวก ต่างหู เครื่องประดับไหล่ กำไลข้อมือและเข็มขัด ผสมผสานกับแนวคิดการออกแบบที่ทันสมัยเพื่อยกระดับเครื่องเงินแบบดั้งเดิม

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 การศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี

ทฤษฎีชนเผ่าเหมียวเชื่อว่าเมื่อประมาณ 5,000 ปีก่อน ชนเผ่าเหมียวมีต้นกำเนิดอยู่ในแถบหุบเขาแม่น้ำแยงซีประเทศจีนโดยบรรพบุรุษชื่อไฮวเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มพันธุ์มิตชื่อ “ชนเผ่าจิวหลี่” ขึ้น ต่อมาจักรพรรดิเหลียนได้ร่วมมือกับเหียนตี้ตีชนเผ่าจิวหลี่จนแพ้ราบและข้อมูลในประวัติศาสตร์ยังระบุว่าชื่อไฮวตายในสงครามครั้งนี้ด้วย จากเหตุการณ์นี้ทำให้ชนเผ่าเหมียวเริ่มมีการอพยพครั้งใหญ่เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์โดยอพยพจากทางตอนเหนือของแม่น้ำแยงซีไปทางตอนใต้ของแม่น้ำแยงซี การอพยพใหญ่ครั้งที่สองเกิดขึ้นหลังจากชื่อไฮวเสียชีวิตในสงคราม ชนเผ่าเหมียวถูกบังคับให้อพยพออกจากตอนกลางและตอนล่างของแม่น้ำเหลืองไปทางทิศใต้ จากการเดินทางอันยาวนานชนเผ่าจิวหลี่ค่อย ๆ สลายตัวและบรรพบุรุษชนเผ่าเหมียวได้ก่อตั้งเผ่าใหม่ขึ้นเรียกว่า “ชนเผ่าเหมียว” ในช่วงเวลานั้นชนเผ่าเหมียวมีการปะทะกับกลุ่มฮวเซี่ยอีกครั้งจนในที่สุดชนเผ่าเหมียวก็สลายตัวลงและบรรพบุรุษชนเผ่าเหมียวถูกบังคับให้อพยพไปทางตะวันตกเฉียงใต้โดยชนเผ่าเหมียวที่เหลือนรอดได้อพยพเข้าสู่พื้นที่เมืองเชียงซี (Xiengxi) กระทั่งสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกตอนต้นราชสำนักเริ่มทำสงครามครั้งใหญ่กับชนเผ่าเหมียวอย่างต่อเนื่องยาวไปจนถึงสิ้นสมัยราชวงศ์ถัง จากการต่อสู้รบครั้งไม่ถ้วนนี้ในที่สุดบรรพบุรุษชนเผ่าเหมียวก็พ่ายแพ้สงครามทำให้แต่ละเผ่าถูกแยกย่อยออกเป็นหลายแขนงและอพยพไปยังพื้นที่อื่น ๆ ตามแนวแม่น้ำ ซึ่งนี่เป็นการอพยพครั้งใหญ่ครั้งที่สามในประวัติศาสตร์ สมัยปลายราชวงศ์ซิงเนื่องจากชนเผ่าเหมียวถูกกดขี่และไม่พอใจในราชสำนัก บรรพบุรุษชนเผ่าเหมียวจึงได้เปิดฉากก่อการจลาจล 3 ครั้งแต่ความพ่ายแพ้ของการก่อจลาจลครั้งนี้ทำให้ชนเผ่าเหมียวถูกบังคับให้อพยพอีกครั้ง บรรพบุรุษชนเผ่าเหมียวจึงได้เดินทางออกไปยังต่างประเทศผ่านยูหนานเข้าสู่ประเทศเวียดนาม ลาว และไทย ซึ่งนี่คือการอพยพครั้งใหญ่ครั้งสุดท้ายของชนเผ่าเหมียว Du (2016) แม้ว่าการอพยพครั้งใหญ่ของชนเผ่าเหมียวทั้งสี่ครั้งจะสิ้นสุดลงแต่บรรพบุรุษชนเผ่าเหมียวยังคงมีการเคลื่อนย้ายประชากรอยู่บ้าง การอพยพมานับพันปีของชนเผ่าเหมียวทำให้ชนเผ่าเหมียวกระจายตัวอาศัยอยู่ทั่วประเทศจีน ไทย เวียดนาม ลาว พม่า สหรัฐอเมริกา แคนาดา และฝรั่งเศส

การพัฒนาเครื่องเงินชนเผ่าเหมียวซ้ำกว่าการพัฒนาศิลปะประเภทอื่นๆ เล็กน้อย จากการซึมซับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและศิลปะแขนงอื่น ๆ ไว้มากมายทำให้ศิลปะเครื่องเงินของชนเผ่าเหมียวค่อย ๆ พัฒนาเป็นศิลปะที่เป็นตัวแทนมากที่สุดรูปแบบหนึ่งของประเทศจีน เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวได้รับความนิยมจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์และกลายเป็นหนึ่งในผู้ให้บริการด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่หลากหลาย กล่าวคือ เครื่องเงินชนเผ่าเหมียวมีการผสมผสานกับรูปแบบ “ต่างหู” ของชนกลุ่มน้อยในภาคใต้ มีการผสมผสานกับ “สร้อยข้อมือ” ของชนกลุ่มน้อยทางภาคเหนือ มีลักษณะสืบทอดมาจาก “ปิ่นปักผม” ซึ่งเป็นเครื่องประดับโบราณและมีการตกแต่งด้วยลวดลายจีนโบราณ เช่น มังกร นกยูง และเกล็ดปลา

เป็นต้น Zhu (2007) เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวมีหลายชนิดโดยรวมแล้วจะให้ความรู้สึกที่หนักแน่นและแต่ละชิ้นจะเต็มไปด้วยรสชาติของชนชาติทั้งรูปทรงและลวดลาย หลังจากผ่านวิวัฒนาการมาครั้งแล้วครั้งเล่าในที่สุดเครื่องประดับเงินก็สอดคล้องกับรสนิยมความงามของชนเผ่าเหมียวและค่อย ๆ ถูกพัฒนาลักษณะทางศิลปะจากใหญ่และหนักเป็นความสวยงามที่แสดงสุนทรียศาสตร์มากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบผลงานเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในช่วงเวลาต่าง ๆ ลักษณะทางศิลปะนี้ก่อตัวขึ้นจากความรักที่ลึกซึ้งของชนเผ่าเหมียวและมีการพัฒนาไปในทิศทางนี้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ใน ค.ศ. 1980 รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวมากขึ้นทำให้ได้รับการพัฒนาอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน Tian et al. (2010)

3.2 การศึกษาสัญลักษณ์และความหมายเชิงสัญลักษณ์บนเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซี

3.2.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซี สามารถจำแนกตามเนื้อหา ลวดลายได้ 5 ประเภท ดังนี้

1) ลายสัตว์ ชนเผ่าเหมียวมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติตลอดปีทำให้พวกเขาเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งล้วนมีวิญญาณส่งผลให้มีการสร้างลายสัตว์ขึ้นมากมาย เช่น ผีเสื้อ นก งู หนู วัว เสือ กระต่าย ม้า แกะ ลิง ไก่ หมา หมู ค้างคาว ปลา กวาง แมลงปอ ฯลฯ ในบรรดาแบบเหล่านี้ลายผีเสื้อเป็นลายที่พบเห็นได้บ่อยที่สุด

2) ลายพืช ได้แก่ ใบตอง ลูกท้อ ดอกบัว ลูกพลัม กล้ายไม้ ไม้ไผ่ ดอกเบญจมาศ ดอกโบตั๋น ผักบัว ลายเถาวัลย์ ต้นไม้ ต้นทับทิม ฯลฯ ส่วนใหญ่มักใช้กับเครื่องประดับประเภทแผ่นเงินที่เย็บติดกับเสื้อผ้า เหยียดเงิน หมวกเงิน หวีเงิน ปิ่นเงิน แหวนเงิน กำไลเงินและต่างหูเงิน

3) ลายตัวอักษร เป็นลายที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของช่างเครื่องเงินแต่ละคนดังนั้นจึงไม่มีข้อกำหนดตายตัวเกี่ยวกับรูปแบบตัวอักษรที่ใช้และส่วนใหญ่เป็นไปตามคำขอของลูกค้าและความคาดหวังของช่างเครื่องเงิน ลายตัวอักษรโดยปกติมีความหมายเกี่ยวกับความสงบ โชคลาภ อายุยืนและความสุข

4) ลายสัญลักษณ์ หมายถึงรูปทรงเรขาคณิต เช่น ลายเปลือกหอย ลายน้ํา ลายเรขาคณิต ลายยันต์แปดทิศ ลายเมฆ ลายจุด เป็นต้น ลายจุดเป็นสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด มักใช้เป็นพื้นหลังเพื่อขัดเขยช่องว่างบนเครื่องประดับเงินและลายจุดบางครั้งถูกจัดเรียงและรวมกันเป็นลวดลายเรขาคณิตใหม่ด้วย

5) ลายในตำนาน ได้แก่ มังกร หงส์ สัตว์มงคลและเทพเจ้า ลายเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นโดยจินตนาการอันเข้มข้นไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับจินตนาการของช่างเครื่องเงินทำให้รูปแบบเหล่านี้มักจะมีลักษณะที่แปลกตาและความหมายที่สวยงามสำหรับผู้สวมใส่ Huo (2009)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างลวดลายที่ปรากฏอยู่บนเครื่องประดับเงิน

3.2.2 ความสำคัญของความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่บนเครื่องประดับเงินของชนเผ่าเหมียว เซียงซีมีดังนี้

1) เครื่องบันทึกประวัติศาสตร์และตำนาน เนื่องจากชนเผ่าเหมียวไม่มีตัวอักษรดั้งเดิมเป็นของตนเองทำให้ลวดลายเครื่องประดับเงินค่อย ๆ ได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นสื่อสำคัญในการบันทึกชีวิตและประวัติศาสตร์ชนเผ่า

เหมียว ดังนั้น ลวดลายและรูปแบบเครื่องประดับเงินจึงเป็นความทรงจำที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่าเหมียว เครื่องประดับเงินถือเป็นเครื่องบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่สามารถฝ่าฝืนข้ามในด้านข้อจำกัดของเวลา พื้นที่และสามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน ปัจจุบัน เครื่องประดับเงินโบราณจำนวนมากยังคงรักษาดำเนินและเรื่องราวของชนเผ่าเหมียวไว้ได้เป็นอย่างดี Yu (2009)

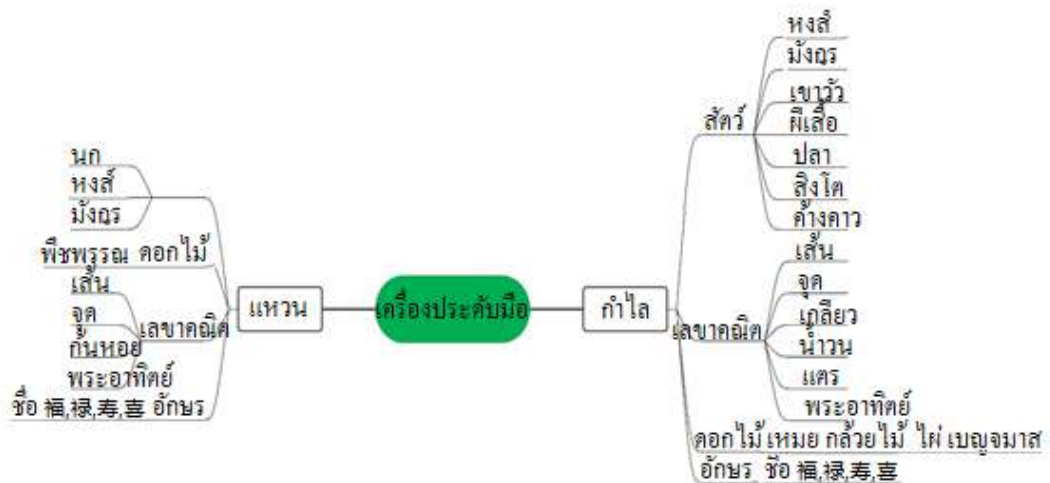
2) วัฒนธรรมโทเท็ม เครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวได้แสดงเสน่ห์ของโทเท็มไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่สมัยเริ่มก่อตั้ง วัฒนธรรมโทเท็มของชนเผ่าเหมียวขยายตัวมาจากความเชื่อด้านวัฒนธรรมหมอผีและเนื่องจากโทเท็มเป็นสัญลักษณ์ที่มีใกล้ชิดกับชีวิตดังนั้นชนเผ่าเหมียวจึงนิยมแขวนสัญลักษณ์โทเท็มติดตัวไว้เสมอซึ่งก็คือการสวมใส่เครื่องประดับเงิน

3) การแบ่งแยกตระกูล ในระหว่างการอพยพชนเผ่าเหมียวจำนวนมากอาศัยอยู่ตามเส้นทางการย้ายถิ่นฐาน ดังนั้นเพื่อแสดงสถานะให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าเหมียวที่กระจัดกระจายพวกเขาจึงค่อยๆ พัฒนาระบบเครื่องประดับเงินเฉพาะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองขึ้น ลายมังกร ลายสัตว์ ลายม้าศึก ลายกลองสงครามและลายนกบินเป็นลวดลายที่แสดงสถานะตระกูลระดับสูงไปต่ำตามลำดับและชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีเป็นตระกูลระดับต่ำดังนั้นจึงสามารถใช้ได้เฉพาะลายที่มีสถานะต่ำกว่าลายนกบินลงไปในนั้น แม้ว่าลวดลายเครื่องประดับเงินระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เหนือกว่าและด้อยกว่าแต่ภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับลวดลายเครื่องประดับเงินและใคร ๆ ก็สามารถใช้ลวดลายเดียวกันได้แต่สิ่งเดียวที่แตกต่างกันคือจะต้องแตกต่างกับรูปแบบลวดลายของพ่อมดหมอผี

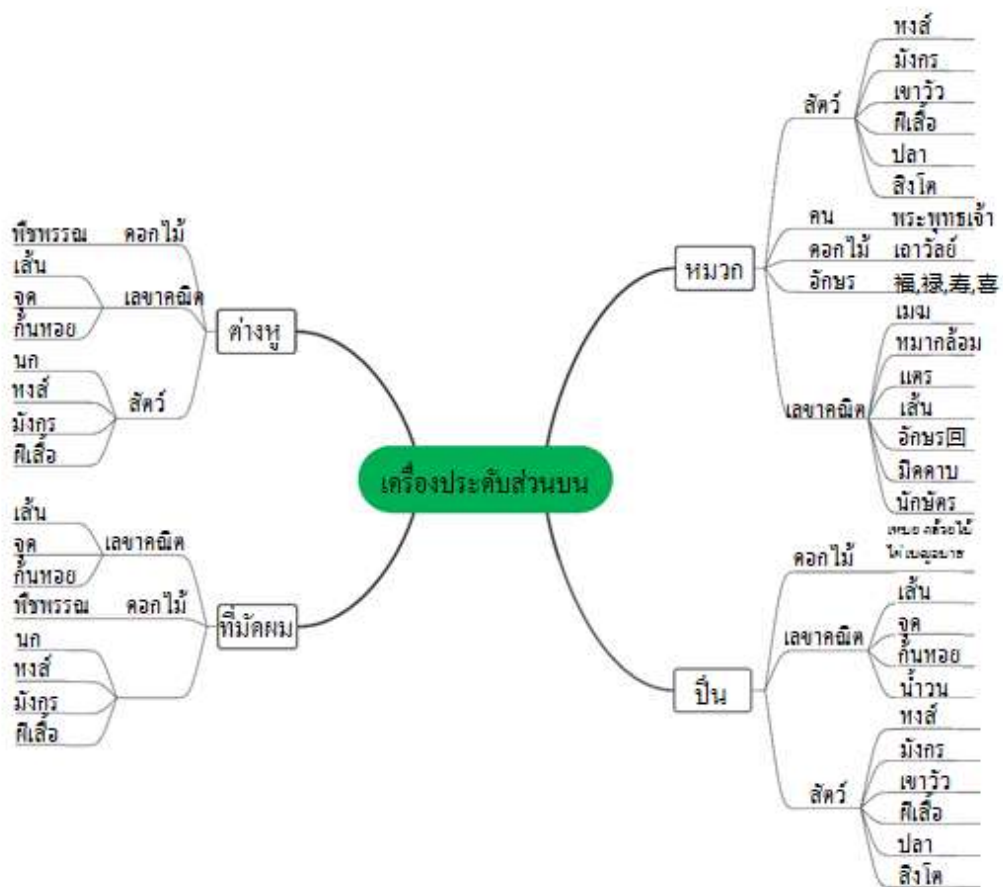
3.3 การออกแบบลวดลายเครื่องประดับเงินใหม่เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

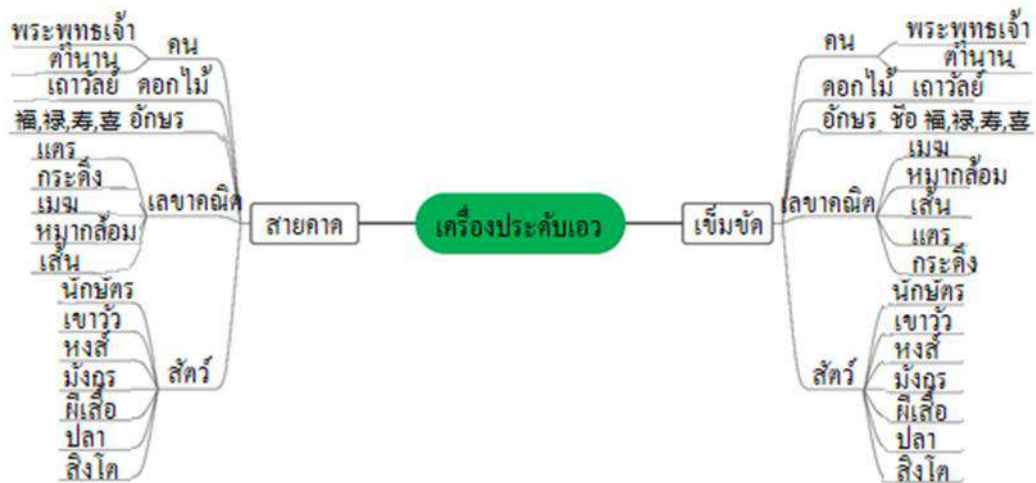
3.3.1 การสกัดพันธุกรรมลวดลายเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี ไม่เพียงเป็นวิธีการสำคัญในการอนุรักษ์รูปแบบดั้งเดิมของเครื่องประดับเงินเท่านั้นแต่ยังเป็นแหล่งข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการสร้างสรรค์เครื่องประดับเงินรูปแบบใหม่ด้วย วิธีการค้นหาโครงสร้างพันธุกรรมลวดลายเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีขั้นแรกคือการวิเคราะห์และจำแนกประเภทลวดลายเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว ต่อมาคือการวิจัยและวิเคราะห์เนื้อหา วัฒนธรรมองค์ประกอบและนิยยะของลวดลายอย่างครอบคลุม ในการสกัดพันธุกรรมลวดลายจำเป็นต้องค้นหาลักษณะองค์ประกอบทั้งหมดในรูปแบบอย่างถูกต้องซึ่งจากมุมมองทางพันธุกรรมสามารถแบ่งออกเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรอง องค์ประกอบหลักหมายถึงชิ้นส่วนหรือชิ้นส่วนหลักของเครื่องประดับเงินสามารถแบ่งตามรูปแบบการแสดงออกได้เป็นสามมิติและสองมิติ พันธุกรรมขององค์ประกอบหลักจะถูกแบ่งในรูปแบบของจุด เส้นและระนาบในลักษณะของการมองเห็นจากด้านหน้าหรือหากแบ่งตามเนื้อหาลวดลายสามารถแบ่งออกเป็นลายสัตว์ ลายคน ลายพืช (ดอกไม้) ลายตัวอักษรและลายเรขาคณิต โดยหน่วยที่แยกกันไม่ออกเหล่านี้คือพันธุกรรมของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว

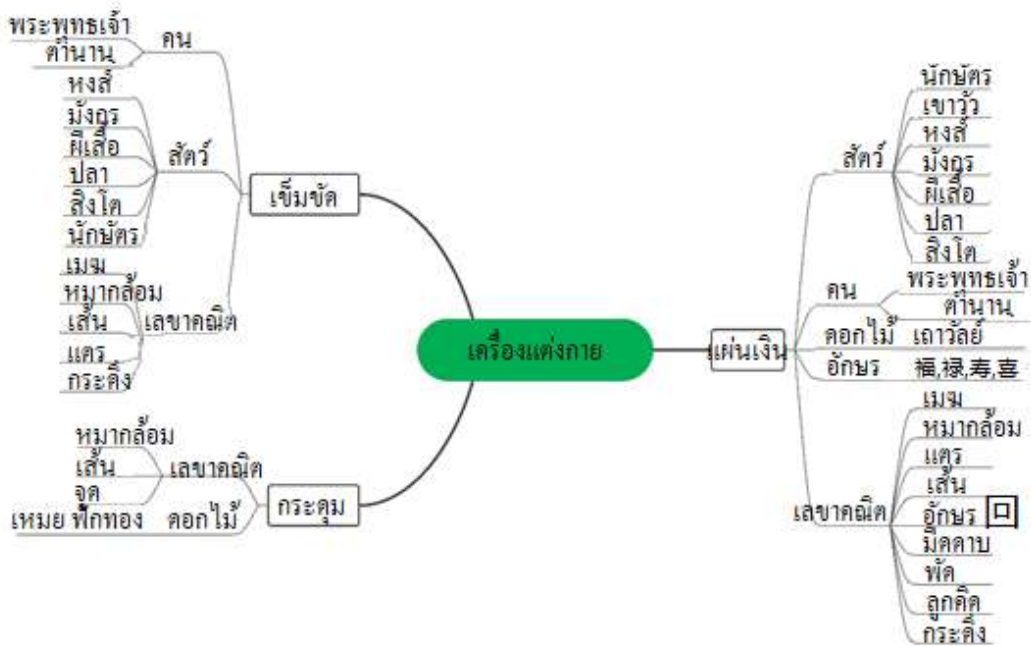
ภาพที่ 2 พันธุกรรมลวดลายเครื่องประดับเงินส่วนมือของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี

ภาพที่ 3 พันธุกรรมลวดลายเครื่องประดับเงินส่วนบนของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี

ภาพที่ 4 พันธกรรมลวดลายเครื่องประดับเงินส่วนเอวของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี

ภาพที่ 5 พันธกรรมลวดลายเครื่องประดับเงินบนเครื่องแต่งกายของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี

3.3.2 การยกระดับเครื่องเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีสู่ชุดเครื่องประดับเงินร่วมสมัย การออกแบบองค์ประกอบที่หลากหลายด้วยภาษาทางการที่ทันสมัยจะสามารถตอบสนองสุนทรียภาพของคนร่วมสมัยและส่งเสริมการพัฒนาารูปแบบเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีได้ Wu (2009) ในการออกแบบเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีรูปแบบใหม่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสำคัญคือการแยกองค์ประกอบและการสร้างใหม่ดังนั้นรูปแบบ

เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีแบบดั้งเดิมจึงถูกแยกย่อยรูปแบบและรวมเข้าด้วยกันกับรูปแบบพันธุกรรมที่ผู้วิจัยสกัดขึ้นใหม่ การเพิ่มและลบองค์ประกอบด้วยการนำองค์ประกอบที่ซับซ้อนมาแปรรูปและปรับแต่งจากนั้นเพิ่มองค์ประกอบการสร้างแบบจำลองที่ทันสมัยเพื่อให้ผลงานมีรูปแบบการตกแต่งร่วมสมัย การเปลี่ยนและการรวมรูปแบบเข้าด้วยกันหมายถึงการจัดเรียงใหม่และการรวมกันของพันธุกรรมเพื่อสร้างรูปแบบการตกแต่งใหม่ซึ่งอาจมีการแทนที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างลวดลายและสะท้อนความหมายใหม่ได้

1) การออกแบบหมวก ผู้วิจัยออกแบบเป็น “หัววัว” ภาพรวมของการออกแบบหมวกเงินหัววัวถูกแสดงออกมาในรูปหัวกะโหลกของวัว รูปร่างทั่วไปยังคงลักษณะทางชีววิทยาของวัวในระดับที่ดี มีลักษณะสมมาตร เขาสูงตระหง่านและหัวกะโหลกหัวมีขนาดใหญ่ทำให้ผู้ชมได้รับประสบการณ์การรับชมที่แปลกใหม่ พื้นผิวของส่วนเขาวัวเป็น “ลายเถาวัลย์” ซึ่งเป็นลวดลายหนึ่งในคลังพันธุกรรมลวดลายของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี ผู้วิจัยนำลายเถาวัลย์มาใช้ออกแบบพื้นผิวของเขาวัวทั้งหมดทำให้เขาวัวแสดงลักษณะพื้นผิวได้มากขึ้น

ภาพที่ 6 ผลงานการออกแบบหมวกและการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีการฉายภาพโฮโลแกรม

2) การออกแบบต่างหู แม่ผีเสื้อคือบรรพบุรุษของชนเผ่าเหมียวและกลายร่างมาจากต้นเมเปิลโบราณ ดังนั้นต่างหูนี้จึงออกแบบขึ้นตามตำนานแม่ผีเสื้อของชนเผ่าเหมียวโดยผู้วิจัยจะใช้ลายผีเสื้อมาผสมผสานกับลายใบเมเปิล รูปทรงพื้นฐานของต่างหูนี้จะมีลักษณะคล้ายลำตัวของผีเสื้อ ตัวเรือนเป็นรูปวงกลมและรูปวงรี บริเวณปีกผีเสื้อทำจากแผ่นเงินและมีรูปร่างเหมือนใบเมเปิล ใต้ปีกผีเสื้อจะมีโซ่เป็นตัวยึดเชื่อมไปหาสายตรงซึ่งเป็นสายสำคัญของวัฒนธรรมชนเผ่าเหมียว จากมุมมองด้านรูปทรง ต่างหูผีเสื้อคู่นี้ไม่ได้มีลักษณะเหมือนกับผีเสื้อตัวจริงอย่างสิ้นเชิง การเพิ่มเทคนิคสมัยใหม่ควบคู่ไปกับรูปแบบดั้งเดิมของผีเสื้อทำให้ต่างหูคู่นี้ดูคมไปด้วยเอกลักษณ์

ภาพที่ 7 ผลงานการออกแบบต่างหู

3) การออกแบบเครื่องประดับไหล่ รูปทรงหลักของเครื่องประดับไหล่ชิ้นนี้คือปีกนกและลวดลายพันธุ์กรรมที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้คือ “ลายขนนก” เพื่อต้องการแสดงความหมายถึงการบูชาและชื่นชมขบถายนกกบินของชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี ลักษณะรูปร่างภาพรวมของการออกแบบยังคงรักษารูปแบบจำลองของปีกนกไว้ในระดับดี ลวดลายจำนวนมากถูกวาดลงบนส่วนคลุมไหล่ในลักษณะซ้อนทับและผสมผสานกันทำให้ผู้ชมได้รับประสบการณ์ทางสายตาที่ชัดเจน

ภาพที่ 8 ผลงานการออกแบบเครื่องประดับไหล่และการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีการฉายภาพโฮโลแกรม

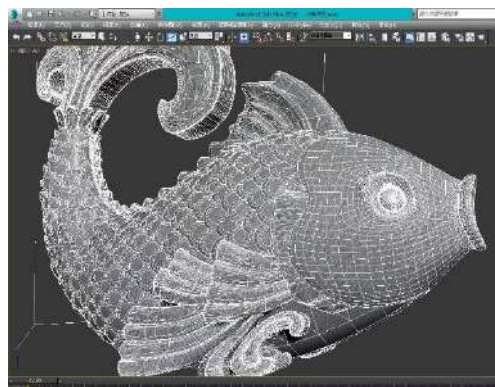
4) การออกแบบกำไลข้อมือ ผู้วิจัยหลักเล็งถึงการประยุกต์ใช้โครงสร้างที่ซับซ้อนมากเกินไปและออกแบบให้มีความเรียบง่าย สวยงามและใช้เทคนิคหัตถกรรมแบบดั้งเดิมเพื่อเผยให้เห็นเสน่ห์ของงานฝีมือและความนุ่มนวลของวัสดุ นอกจากนี้ยังคำนึงถึงความสะดวกในการปรับขนาด การสวมใส่และการถอดออกได้สะดวกอีกด้วย รูปทรงของกำไลข้อมือชิ้นนี้มีลักษณะเป็นรูปใบตองซึ่งสอดคล้องกับสุนทรียภาพของชาวเหมียวเป็นอย่างมาก จากนั้นทำการสกัด

พันธกรรมลวดลายใบตองออกแบบและวาดเป็นภาพกราฟิก เมื่อได้แบบร่างลวดลายแล้วผู้วิจัยได้ลอกลาย ตัดแผ่นเงิน ขุดลายและตัดโลหะเงินเป็นรูปวงกลมโดยขั้นตอนทั้งหมดล้วนเป็นงานหัตถกรรมทำมือทั้งสิ้น

ภาพที่ 9 ผลงานการออกแบบกำไลข้อมือ

5) การออกแบบเข็มขัด สามารถแบ่งองค์ประกอบได้เป็น 3 ส่วนคือส่วนที่ 1 สายคาดเป็นโซ่รูปสี่เหลี่ยม ประยุกต์ตามโครงสร้างโซ่แบบสมัยใหม่และได้รับแรงบันดาลใจมาจากตัวอักษรจีน “十” ส่วนที่ 2 ตะขอเป็นการผสมผสานระหว่างลวดเงิน ลวดลายดอกไม้และห่วงรูปตัว O ส่วนที่ 3 จี้ห้อยตกแต่งผู้วิจัยเลือกใช้ลวดลายที่เป็นที่นิยมและชื่นชอบของชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซี 3 ลาย ได้แก่ ปลา ดอกวั้นผักบุ้งและผลทับทิม รูปแบบพันธกรรมลวดลายของเข็มขัดเงินนี้ถูกรวมเข้ากับโครงสร้างสายโซ่ร่วมสมัยถือเป็นการผสมผสานระหว่างความดั้งเดิมกับความร่วมสมัยได้อย่างลงตัวทำให้เข็มขัดเงินที่แต่เดิมซับซ้อนและเทอะทะพกพาได้สะดวกยิ่งขึ้น ตลอดจนทำให้ระดับความสมบูรณ์ของเข็มขัดได้รับการปรับปรุงสุนทรียภาพเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 9 ผลงานการออกแบบเข็มขัดและการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีการฉายภาพโฮโลแกรม

3.3.3 การแสดงผลงานด้วยเทคโนโลยีการฉายภาพโฮโลแกรมมีประโยชน์ดังนี้

1) เทคโนโลยีการฉายภาพโฮโลกราฟิกทำให้ได้ภาพสามมิติแบบเดียวกับเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซี การดูภาพเสมือนจริงของโฮโลแกรมจากมุมต่าง ๆ ทำให้สามารถเห็นด้านต่างๆ ของวัตถุพร้อมเอฟเฟกต์การตรวจสอบและความชัดลึกซึ่งสามารถนำผู้เข้าชมเข้าสู่โลกเสมือนจริง

2) ส่วนใดส่วนหนึ่งของโฮโลแกรมสามารถสร้างรูปร่างพื้นฐานของวัตถุต้นฉบับได้ ดังนั้นภาพโฮโลแกรมจึงสามารถบันทึกภาพเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมได้ทุกชิ้นและยังสามารถจำลองภาพของวัตถุได้หลังจากวัตถุเกิดความเสียหาย

3.4 การผลักดันธุรกิจ

ในด้านรูปแบบการขยายเครือข่ายช่องทางการขายตามการเข้าถึงของผู้บริโภค การขายแบบดั้งเดิมคือการตลาดแบบแลกเปลี่ยนอย่างหนึ่งที่ต้องมีหน้าร้านจริงและอาศัยตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ในการจัดหาผลิตภัณฑ์และบริการให้กับผู้บริโภคให้ได้มากที่สุดซึ่งเป็นรูปแบบธุรกิจที่เติบโตมากอย่างไรก็ตามข้อเสียที่ใหญ่ที่สุดของรูปแบบการขายนี้คือข้อจำกัดของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ จากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เราควรนำเครื่องประดับเงินไปขายผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงและซื้อเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวได้ง่ายขึ้นและควรรับออเดอร์เครื่องประดับเงินที่ตรงกับความต้องการส่วนบุคคลของพวกเขาผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงลดความเสี่ยงในการสัมผัสโรค COVID-19 แต่ยังช่วยให้ดำเนินธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว ลดต้นทุนและกระบวนการดำเนินงาน ขายสินค้าได้ทั่วถึงทั้งในและต่างประเทศหรือในประเทศและนอกประเทศ สามารถซื้อขายได้ทุกที่ทุกเวลา

4. อภิปรายผล

เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเชียงซีมีเป็นส่วนสำคัญในมรดกทางวัฒนธรรมของชนชาติ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผสมผสานระหว่างงานหัตถกรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมดั้งเดิม เป็นสื่อกลางในการพัฒนาประวัติศาสตร์ทางสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วัฒนธรรม ฯลฯ และยังเป็นการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมที่สะท้อนความหลากหลายของวัฒนธรรม เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวในเมืองเชียงซีมีการแสดงรูปแบบประจำชาติและลักษณะประจำภูมิภาคที่แตกต่างกับภูมิภาคอื่นๆ เล็กน้อยซึ่งถือเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่ง que แสดงให้เห็นการแสวงหาความงามในวัฒนธรรมดั้งเดิมของเพื่อนร่วมชาติชนเผ่าเหมียวในพื้นที่ต่างๆ ของเมืองเชียงซี นอกจากนี้ยังเป็นสื่อสำคัญในการสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมดั้งเดิม บนพื้นฐานนี้จึงมีการผลิตเครื่องประดับเงินจำนวนมากที่มีลักษณะเฉพาะของเวลา เครื่องประดับเงินเหล่านี้สะท้อนถึงความเชื่อมั่นในตนเองของช่างเครื่องเงินท้องถิ่นที่มีต่อวัฒนธรรมประจำชาติของตน ผ่านการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศิลปะดั้งเดิมและองค์ประกอบร่วมสมัยทำให้ผลงานที่ถูกผลิตออกมาทั้งหมดมีเนื้อหาเกี่ยวกับเอกลักษณ์และจิตวิญญาณของชนเผ่าเหมียว เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีต เบื้องหลังของเครื่องประดับเงินดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวมีจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์ที่เป็นเลิศ มีคุณภาพที่เป็นเลิศและมีจิตวิญญาณแห่งการสืบทอดวัฒนธรรมเป็นสายเดียวกันนี้เป็นส่วนสำคัญที่แสดงจิตวิญญาณของช่างเครื่องเงินชนเผ่าเหมียว และยังเป็นเครื่องพิสูจน์ความรุ่งเรืองของวัฒนธรรมชนเผ่าเหมียวได้ดีที่สุด ผู้วิจัยเชื่อเสมอว่าเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวคือการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมของวัฒนธรรมชนเผ่าเหมียวดังนั้นการให้ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมจึงค่อยๆ กลายเป็นแหล่งคุณค่าสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามในผลิตภัณฑ์ได้ทำให้เครื่องประดับเงินไม่ได้เป็นเพียงตัวผลิตภัณฑ์

เท่านั้นทว่ายังเป็นการแสวงหา สัญลักษณ์ วัฒนธรรมและการสืบทอดมรดกซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากวัฒนธรรมจะเป็นเพียงสิ่งที่เย็นชา ไม่มีอิทธิพลในวงกว้างและไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้

การพัฒนาเครื่องประดับเงินไม่ควรหยุดอยู่ที่ช่างฝีมือรุ่นเก่าแต่ควรผสมผสานเข้ากับปัจจุบันให้กลายเป็นกระแสนิยมและกลายเป็นวิถีชีวิตการบริโภคที่มีสุนทรียภาพแบบตะวันออก ปัจจุบันการชื่นชมความงามในผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินของผู้คนมีมากขึ้นเรื่อย ๆ และการแสวงหาความงามของผลิตภัณฑ์ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเช่นกันทำให้เครื่องประดับหัตถกรรมทุกชนิดมีโอกาสที่จะก้าวเข้าสู่ชีวิตครอบครัวของชนเผ่าเหมียวและผู้คนทั่วไปได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ An (2015) ที่ชี้ให้เห็นว่าในยุคโลกาภิวัตน์โอกาสและความท้าทายมีอยู่ร่วมกัน การออกแบบแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่เป็นการส่งเสริมซึ่งกันและกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน การนำลวดลายเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวแบบดั้งเดิมมาเป็นจุดเริ่มต้นของนวัตกรรมไม่ได้เป็นเพียงการออกแบบลวดลายใหม่ให้กับชนเผ่าเหมียวเท่านั้นแต่ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงตลาดเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวให้ดีขึ้น ดังนั้นในแง่ของวัฒนธรรม การออกแบบและเทคนิคหัตถกรรม การผสมผสานระหว่างเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวและเครื่องประดับเงินสมัยใหม่จึงมีความสำคัญในทางปฏิบัติ จากการพัฒนาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การเพิ่มองค์ประกอบทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้กับเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมสามารถทำให้เครื่องประดับเงินมีความสวยงามและเป็นแฟชั่นมากขึ้น นักออกแบบชนเผ่าเหมียวหลายคนจึงผสมผสานความลึกซึ้งของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวแบบโบราณเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่และองค์ประกอบแฟชั่นเพื่อให้การออกแบบเครื่องประดับเงินมีลักษณะเฉพาะของยุคสมัยใหม่และตามกระแสนิยม

วัฒนธรรมเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวควรยืนหยัดในการผสมผสานและซึมซับคุณค่ามาจากวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Liu (2012) ที่ชี้ให้เห็นว่าไม่เพียงการออกแบบที่ทันสมัยที่มีลักษณะเฉพาะของชนชาติเท่านั้นที่จะสามารถแสดงเป็นความเป็นโลกแห่งศิลปะได้และการผสมผสานการออกแบบที่ทันสมัยเข้ากับองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและศิลปะของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวแบบดั้งเดิมสามารถทำให้เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเปล่งประกายพลังทางศิลปะที่แข็งแกร่งได้อีกครั้ง

ประการแรก เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซีมีหลายประเภท สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางชาติพันธุ์ที่ปิดมาเป็นเวลานานทำให้วัฒนธรรมและประเพณีของชนเผ่าเหมียวมีลักษณะพิเศษ รวมถึงส่งผลให้เครื่องประดับเงินสะท้อนถึงสุนทรียภาพที่โดดเด่นตามความเชื่อพื้นบ้านจนต่อมากลายเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซี

ประการถัดมา กระบวนการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมกับเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเมืองเซียงซีเป็นกระบวนการบูรณาการร่วมกันระหว่างการพัฒนาพันธุกรรมลวดลายและการออกแบบเครื่องประดับเงินสมัยใหม่ ลวดลายดั้งเดิมหลายลายของชนเผ่าเหมียว เช่น ลายมังกร ลายหงส์ ลายดอกไม้ ลายนก ลายเรขาคณิต ลายสัตว์ ฯลฯ ถูกสร้างขึ้นใหม่ตามองค์ประกอบทางพันธุกรรมดั้งเดิมเพื่อให้ผู้ชมรู้สึกถึงการเชื่อมโยงและการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทที่เปลี่ยนไปซึ่งถือเป็นการเพิ่มคุณค่าทางภาษาให้กับเครื่องประดับ ส่งเสริมให้เกิดการผสมผสานระหว่างเครื่องประดับกับศิลปะ ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดงออกของเครื่องประดับและการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับ นอกจากนี้ยังถือเป็นการขยายความคิดสร้างสรรค์ของศิลปะเครื่องประดับร่วมสมัยและเป็นทิศทางใหม่สำหรับการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับด้วยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Xu (2017) ที่ว่าการสร้างลวดลายให้กับเครื่องประดับเงินถือเป็นกระบวนการทางเทคโนโลยีที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินที่ถูกแปรรูปด้วย

เทคโนโลยีจนกลายเป็นลายเส้นไม่เพียงมีรูปลักษณะภายนอกที่สวยงามแล้วแต่ยังยกระดับคุณภาพและสุนทรียศาสตร์ให้กับเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวด้วย

ประการสุดท้าย แนวคิดการยกระดับเครื่องประดับเงินคือรูปแบบการส่งออกที่ทันสมัยที่สุดของเครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียว การมีอยู่ของเครื่องประดับเงินไม่เพียงเพื่อตอบสนองคุณลักษณะทางสังคมที่เครื่องประดับควรมีเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการสร้างผลงานศิลปะที่นอกแบบสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อแสดงความคิดของตนเอง การสร้างสรรค์เครื่องประดับเงินตามแนวคิดการยกระดับเครื่องประดับเงินในครั้งนี้มีลักษณะเป็นการทดลอง เช่น การออกแบบหมวกหัววูและเครื่องประดับไทล์ เป็นการออกแบบงานหัตถกรรมที่ทำขายและเป็นงานศิลปะที่บริสุทธิ์ การออกแบบเครื่องประดับใหม่ครั้งนี้บางชิ้นอาจไม่ได้ถูกสวมใส่ในรูปแบบที่จับต้องได้ อาจไม่ได้มีลักษณะเป็นทางการหรือเป็นเครื่องประดับเชิงพาณิชย์แต่ทำขึ้นเพื่อพยายามให้ผู้คนเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมชนเผ่าเหมียวมากขึ้นผ่านงานเครื่องประดับเงินที่มีแนวคิดใหม่ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chen (2010) ที่ว่าการสะสมทางวัฒนธรรมของเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ของเครื่องประดับเงินสมัยใหม่ได้เพิ่มพลังใหม่ให้กับอุตสาหกรรมเครื่องประดับ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 เครื่องประดับเงินชนเผ่าเหมียวเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมชนเผ่าเหมียวที่จำเป็นต้องได้รับการปกป้องและส่งต่อดังนั้น หน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและสืบทอดทักษะการทำเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนจำนวนมากเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์และสืบทอด

5.2 การออกแบบเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวอุดมไปด้วยความหมายแฝงทางวัฒนธรรมและรูปแบบความงามที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า อย่างไรก็ตาม ในสังคมร่วมสมัย เรายังจำเป็นต้องออกแบบเครื่องประดับเงินให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสุนทรียศาสตร์ของคนยุคใหม่มากขึ้น ดังนั้นในการออกแบบจึงควรผสมผสานเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมเข้ากับองค์ประกอบที่ทันสมัยเพื่อสร้างสไตล์และรูปลักษณะใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของยุคสมัย

5.3 คุณภาพเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจว่าเครื่องประดับเงินเป็นที่นิยมหรือไม่ ดังนั้น ผู้ผลิตเครื่องประดับเงินจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเลือกใช้วัสดุและความประณีตของงานฝีมือเพื่อให้ได้เครื่องประดับเงินที่มีคุณภาพ

5.4 นอกจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินในตลาดแบบดั้งเดิมแล้ว ผู้ผลิตเครื่องประดับเงินยังสามารถพิจารณาพัฒนารูปแบบการตลาดใหม่ๆ ด้วยการขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้มากและรวดเร็วขึ้น

5.5 เพื่อการต่อยอดและพัฒนาควมมีการนำผลการวิเคราะห์พันธุกรรมลวดลายไปเรียบเรียงจัดทำเป็น “คู่มือการลวดลายพันธุกรรมชนเผ่าเหมียว” และเผยแพร่ในชั้นเรียน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและสื่อออนไลน์ อันจะก่อให้เกิดการสืบทอดพันธุกรรมดั้งเดิมของชนเผ่าเหมียวไปในวงกว้างและช่างฝีมือสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงและแรงบันดาลใจในการออกแบบในอนาคต ตลอดจนก่อให้เกิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่สวยงาม สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภค ผู้บริโภคซื้อมากขึ้นและสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

- An, C. (2015). Research on the application of Miao traditional silver ornament patterns (Master's Thesis). South-Central Minzu University.
- Du, P. (2016). *Research on the changes of folk beliefs of historical immigrant groups of Miao nationality* (Doctoral dissertation). Hubei University for Nationalities.
- Hu, J. (2017). *Research on jewelry redesign based on traditional patterns of Miao silver jewelry in Shidong* (Master's Thesis). Sichuan Normal University.
- Huo, K. (2009). *The Aesthetic Consciousness of Dragon Symbols of Miao and Its Application in jewelry design* (Master Thesis). Beijing University of Geosciences.
- Liu, P. (2012). The value of Miao silver jewelry in modern costume design (Master's Thesis). Hunan Normal University.
- Tian, A. (2009). *A study on the aesthetic value of the silver ornaments of the Miao nationality in Xiangxi* (Master's Thesis). Zhejiang Normal University.
- Tian, T., Tian, M., Chen, Q., & Shi, Q. (2010). *Silverware technician of Miao nationality in Xiangxi*. Hunan Normal University Press.
- Wu, S. (2009). *Complete works of Chinese patterns*. Shandong Fine Arts Publishing House.
- Xu, J. (2018). A Preliminary Study of the Miao People's Silver Ornament Patterns in Xiangxi. *Home Drama*, 3, 87.
- Xu, S. (2017). Miao silver ornament craftsmanship in Qiandongnan. *Modern Decoration (Theory)*, 1, 37.
- Yu, Y. (2009). *Gold and silverware unearthed in Hunan*. Hunan Fine Arts Publishing House.
- Zhu, X. (2007). *Exploring the intrinsic value of Miao nationality's silver ornaments from the constitution art* (Master Thesis). Tianjin University.

การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโง้งวิทยา

The Development of Learning Outcomes on Vertebrates by Computer Assisted Instruction for Prathomsuksa 4 students in Ban Tong Witthaya School

ณัฐพัชร อินพรมมา^{1*} และวีระศักดิ์ ชมภูคำ²

Nattapat Inpromma¹ and Weerasak Chomphucome²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและประเมินความเหมาะสมของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโง้งวิทยา 2) ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ โรงเรียนบ้านโง้งวิทยา จากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านโง้งวิทยา อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง 2) แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 4) แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินความเหมาะสมของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ย t - test พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลังมีระดับ

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Curriculum and Teaching Faculty of Social Sciences and Liberal Arts North-Chiang Mai University

E-mail: pattana5513@gmail.com

² สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะสังคมและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Curriculum and Teaching Faculty of Social Sciences and Liberal Arts North-Chiang Mai University

E-mail: weerasak65@gmail.com

*Corresponding author

คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลังมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ผลการเรียนรู้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สัตว์มีกระดูกสันหลัง

Abstract

The objectives of this research were 1) to create and assess the suitability of computer assisted instruction on vertebrates topic for Prathomsuksa 4 students in Ban Tong Wittaya school; and 2) to study the learning outcomes of Prathomsuksa 4 students in terms of knowledge, science process skills, and the desirable characteristics of science Ban Tong Wittaya school from computer assisted instruction on vertebrates topic. The sample was 20 students in Prathomsuksa 4 at Ban Tong Wittaya school, Doi Tao district, Chiang Mai province, semester 2 in academic year 2022, by cluster sampling. The research instruments were 1) computer assisted instruction on vertebrates topic, 2) pre-test and post-test, 3) a science skill test, and 4) a desirable attributes in science test. The research results showed that 1) The assessment results of computer assisted instruction on vertebrates topic by 3 experts were at the highest level; 2) The student's science skill after learning computer assisted instruction on vertebrates topic was higher than before one. The research was statistically significant difference at 0.01 level; 3) The science skill of Prathomsuksa 4 students who have received learning by computer assisted instruction on vertebrates topic was very good; and 4) The desirable characteristics of science of Prathomsuksa 4 students who have received learning by computer assisted instruction on vertebrates topic were at a high level.

Keyword: Learning Outcome, Computer Assisted Instruction, Vertebrate

วันที่รับบทความ: 1 พฤษภาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 15 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 มิถุนายน 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้

และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรับปรุง พ.ศ.2560) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการยกระดับคุณภาพมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตาม ความเหมาะสม การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2560-2564) ซึ่งแนวทางดังกล่าว สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษ ที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลก ได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ที่เกิดขึ้น ทำให้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้ถอดบทเรียนการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยได้ ต่อยอดรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนเป็น 5 รูปแบบ เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดนี้ คือ 1. On-site เรียนที่โรงเรียน โดยมีมาตรการเฝ้าระวังตามประกาศของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2. On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ DLTV 3.On-demand เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ 4.On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต และ 5. On-hand เรียนที่บ้าน ด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัดใบงาน เป็นต้น

การเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นวิธีการถ่ายทอดเนื้อหา รูปภาพ วิดีโอ การใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท (Multimedia) ร่วมกับการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยี สมัยใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึง แหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ทันสมัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามความต้องการ ซึ่งการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีความจำเป็นมากในปัจจุบัน เนื่องจากการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะทางด้านการสื่อสารการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นเพื่อให้ทันต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีสื่อในการเรียนการสอน ที่ช่วยให้ ผู้เรียนคิดและได้ตอบมากกว่าการบอกให้จดจำอย่างที่เคยกระทำมา และสื่อที่เข้ามามีบทบาทต่อสังคมปัจจุบัน คือ คอมพิวเตอร์ ซึ่งจะเป็นสื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีระดับสูงที่ได้มีการนำมาใช้คือคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ทำให้การเรียนการสอนมีการโต้ตอบ กันได้เหมือนกับการเรียนการสอนระหว่างครู กับผู้เรียน มีความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่ผู้เรียนป้อนเข้าไป ได้ทันที ซึ่งเป็นการเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน สามารถเรียนซ้ำได้ หลายครั้ง ที่ไหน เมื่อใดก็ได้ ตามความต้องการ และสนองต่อความแตกต่างของระดับความสามารถและระดับสติปัญญา ของผู้เรียน

จากการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนในเรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด นักเรียนไม่สามารถจำแนกประเภทของสัตว์มีกระดูกสันหลังได้อย่างถูกต้อง อาจเนื่องมาจากการขาดสื่อการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่อยากเรียน เบื่อหน่าย และไม่ตั้งใจเรียน จึงทำให้ไม่สามารถบรรลุตามตัวชี้วัดได้ หากมีสื่อการสอน ที่สามารถสร้างความสนใจของผู้เรียนได้ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนให้ความสนใจและสามารถเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้ได้อย่างอิสระ น่าจะสามารถช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้นด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนา

ผลการเรียนรู้ เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้สูงขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อสร้างและประเมินความเหมาะสมของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไทรงวิทยา

1.2.2 เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ โรงเรียนบ้านไทรงวิทยา จากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไทรงวิทยา อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านไทรงวิทยา อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม

1.3.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ สัตว์มีกระดูกสันหลังทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปลา กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน กลุ่มสัตว์ปีกและกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ในมาตรฐาน ว 1.3 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม สารพันธุกรรม การเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม ที่มีผลต่อสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพและวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ตัวชี้วัด ป.4/3 และป.4/4

1.3.4 ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง

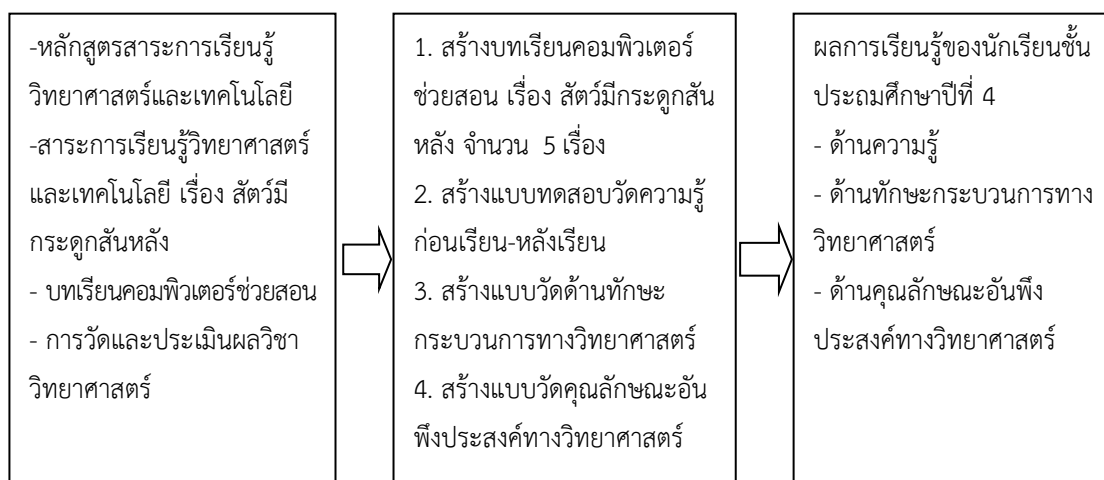
ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านความรู้ ด้านทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์

1.3.5 ระยะเวลาและสถานที่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านไทรงวิทยา อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

1.4 สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง มีผลการเรียนรู้ด้านความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 รูปแบบการวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้หลักการของ Kemmis's model ตามขั้นตอนคือ (1) วางแผน (Plan) (2) ปฏิบัติตามแผน (Action) (3) สังเกตผลการปฏิบัติ (Observe) (4) สะท้อนความคิด ผลการปฏิบัติการ (Reflect) (พิชญ์สินี ชมภูคำ, 2565, น. 2-6)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.2.1 เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือ Computer Assisted Instruction (CAI) เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง

2.2.2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน
- แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์

2.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

2.3.1 เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง

1. การสร้างและประเมินความเหมาะสมของ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลังได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จากตำราเอกสาร งานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญเพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหา และสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สาระการเรียนรู้ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง

1.2 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในเรื่องของเนื้อหา สาระการเรียนรู้ มาตรฐาน

การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้การวัดและการประเมินผล เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดขอบเขตของ เนื้อหา บทเรียนและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการ

1.3 แบ่งเนื้อหาที่จะสร้างออกเป็นเรื่องย่อย ๆ แล้วกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 เรื่อง ดังต่อไปนี้

- (1) กลุ่มปลา
- (2) กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก
- (3) กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน
- (4) กลุ่มสัตว์ปีก
- (5) กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

โดยจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทั้ง 5 เรื่อง ตามกรอบการวิเคราะห์การสร้างนวัตกรรม

1.4 จัดทำ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยยึดหลักการสอนที่เรียงลำดับจากทักษะการสังเกต ไปสู่ทักษะการจำแนกประเภทเพื่อให้ผู้เรียนสามารถจำแนกและจัดกลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลังได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะออกแบบและจัดทำเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 5 เรื่อง

1.5 นำ CAI เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และ แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

1.6 นำ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมโดยพิจารณาความสอดคล้องถูกต้องตามหลักวิชาการ โครงสร้างของสื่อ เนื้อหา และรูปแบบของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม (รัตนะ บัวสนธ์, 2563, น. 35-37) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง เหมาะสมมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง เหมาะสมน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

1.7 ปรับปรุง CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.3.2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ใช้ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบ ดังนี้

1.1 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในเรื่องของเนื้อหา สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้การวัดและการประเมินผล

1.2 สร้างแบบทดสอบด้านความรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

1.3 นำแบบทดสอบที่สร้างแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา โดยตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผล ความตรงตามเนื้อหาและโครงสร้าง (construct validity) ระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของจำนวนข้อกับระยะเวลา จากนั้นแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

1.4 นำแบบทดสอบที่สร้างแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อหาค่า IOC โดยตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลและความตรงตามเนื้อหาและโครงสร้าง (construct validity) ระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของจำนวนข้อกับระยะเวลา และความเป็นปรนัยของข้อคำถามการตรวจให้คะแนน โดยแบบทดสอบทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงแก้ไขบางข้อตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 นำแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เคยเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพแบบทดสอบโดยเลือกแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 - 0.78 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

2. แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นต้องมีสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป

2.2 สร้างแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีลักษณะของแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นแบบระดับคุณภาพ 3 ระดับ คือ ดีมาก ดี และพอใช้ ตามความหมายในแต่ละรายการของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้วัดนักเรียน

2.3 นำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา โดยตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมตามหลักการวัดและประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.4 นำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อหาค่า IOC โดยตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมตามหลักการวัดและประเมินผล โดยทุกข้อได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงข้อความในบางข้อตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์

การสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ มีดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นต้องมีสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ ความสนใจใฝ่รู้หรือความอยากรู้อยากเห็นความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นอดทนและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล และความใจกว้างร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3.2 สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีลักษณะ

ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์เป็นแบบระดับคุณภาพ 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย ตามความหมายในแต่ละรายการของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้วัดนักเรียน

3.3 นำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา โดยตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมตามหลักการวัดและประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.4 นำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อหาค่า IOC โดยตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมตามหลักการวัดและประเมินผล โดยทุกข้อได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงข้อความในบางข้อตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 การนำเครื่องมือวิจัยไปใช้

2.4.1 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน สำหรับใช้เป็นคู่มือควบคุมการนำเอาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ เป็นเวลารวม 15 ชั่วโมง โดยใช้แบบแผนการทดลองคือ $O_1 \times O_2$

2.4.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนแล้วบันทึกผลการทดสอบก่อนเรียนไว้

2.4.3 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ และให้ทำแบบฝึกหัด โดยทำการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์และประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตามแบบประเมินที่สร้างไว้ในช่วงเวลาท้ายชั่วโมง ทุกสัปดาห์ เป็นเวลา 15 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

2.4.4. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.5.1 ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน สำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง และได้ชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียน วิธีปฏิบัติให้กับนักเรียนได้เข้าใจ

2.5.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนบ้านไทรงาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

2.5.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง กับตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไทรงาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน โดยใช้แบบแผนการทดลองคือ $O_1 \times O_2$ ใช้เวลาทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง โดยมีการวัดผลก่อนและหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ทุกเรื่อง

2.5.4. ภายหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนด ให้นักเรียนจำนวน 20 คน ทำแบบทดสอบความรู้หลังเรียนจากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โดยใช้แบบทดสอบความรู้ชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้แต่สลับข้อกันใช้เวลา 1 ชั่วโมง

2.5.5. ผู้วิจัยดำเนินการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างที่มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ทั้ง 5 เรื่อง กับตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไทรงาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน

2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ดังนี้

2.6.1 หาค่าสถิติพรรณนา ได้แก่

- 1) คะแนนเฉลี่ย (Mean)
- 2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 3) สัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation: C.V.)
- 4) ฐานนิยม (Mode)

2.6.2 สถิติทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ t-test (Paired Difference for Means Test)

3. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อสร้างและประเมินความเหมาะสมของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไทรงวิทยา มีดังนี้

3.1 การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไทรงวิทยา มีจำนวน 5 เรื่อง คือ กลุ่มปลา กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน กลุ่มสัตว์ปีกและกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในการจัดการเรียนรู้แต่ละเรื่องใช้เวลา 3 ชั่วโมง เนื้อหายึดตามสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง แต่ละเรื่องที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ จุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาสาระ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ ลักษณะของการนำเสนอ มีข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว กราฟิก เสียง รวมทั้งการแสดงผลการเรียนรู้ให้ทราบทันทีด้วยข้อมูลย้อนกลับให้นักเรียน โดยมีการเรียนรู้ตามลำดับคือ ลักษณะสำคัญ การเคลื่อนที่ การหายใจ การปฏิสนธิ ตัวอย่างสัตว์และแบบทดสอบ

3.2 ผลการประเมินผลความเหมาะสมของ CAI

ตารางที่ 1 ผลการประเมินผลความเหมาะสมของ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลังโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง	ระดับความเหมาะสม		แปลผลค่าเฉลี่ย
	ค่าเฉลี่ยรวม	S.D.	
กลุ่มปลา	4.86	0.19	มากที่สุด
กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	4.90	0.14	มากที่สุด
กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน	4.89	0.16	มากที่สุด
กลุ่มสัตว์ปีก	4.89	0.16	มากที่สุด
กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	4.93	0.10	มากที่สุด

จากข้อมูลในตารางสรุปได้ว่า CAI ทั้ง 5 เรื่อง มีค่าเฉลี่ยรวมมากกว่า 4.86 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและทุกเรื่องมีค่า S.D. น้อยกว่า 0.19 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโง้งวิทยา จากการใช้ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ดังตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้จากแบบทดสอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโง้งวิทยา ก่อนและหลังการใช้ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง

การวัดผล	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	C.V.	t-Stat	P-value
ก่อนเรียน	20	30	14.10	11.24	0.80	15.20***	0.00
หลังเรียน	20	30	22.45	5.34	0.24		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 14.10 (S.D.=11.24) และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.45 (S.D. = 5.34) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันก่อนเรียนมีค่าเป็น 0.80 และหลังเรียนมีค่าเป็น 0.24 ซึ่งน้อยกว่าก่อนเรียน แสดงว่าหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันกว่าก่อนเรียน เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ย t-test ได้ค่า t-Stat เท่ากับ 15.20 และได้ค่า P-value เท่ากับ 0.00 สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน จากการใช้ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)					รายนามทักษะ
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	เรื่องที่ 5	
การสังเกต	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
การจำแนกประเภท	ดีมาก	ดี	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
การลงความเห็นจากข้อมูล	ดี	ดี	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก	ดีมาก
การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี
สรุปฐานนิยมของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยภาพรวม						ดีมาก

จากข้อมูลในตารางสรุปได้ว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ CAI เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลังทั้ง 5 เรื่อง เมื่อพิจารณาค่าฐานนิยมของนักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท และทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก และมีทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูลกับทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุปอยู่ในระดับคุณภาพดี

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจากทั้ง 5 เรื่องพบว่า ค่าฐานนิยมของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนส่วนใหญ่ อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน จากการใช้ CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์	บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)					ฐานนิยม ราย คุณลักษณะ
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	เรื่องที่ 5	
ความสนใจใฝ่รู้หรือความอยากรู้อยากเห็น	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก
ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น อดทนและเพียรพยายาม	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ความมีเหตุผล	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก
ความใจกว้างร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
สรุปฐานนิยมของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์โดยภาพรวม						มาก

จากข้อมูลในตารางสรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ CAI เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลังทั้ง 5 เรื่อง เมื่อพิจารณาค่าฐานนิยมของนักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจใฝ่รู้หรือความอยากรู้อยากเห็น ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น อดทนและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความใจกว้างร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจากทั้ง 5 เรื่องพบว่า ค่าฐานนิยมของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

4. อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง โดยใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโง้งวิทยา ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.1 การสร้าง CAI เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโง้งวิทยามีจำนวน 5 เรื่อง คือ กลุ่มปลา กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน กลุ่มสัตว์ปีกและกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม โดยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง แต่ละเรื่องที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ จุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาสาระ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ ลักษณะของการนำเสนอ มีข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว กราฟิก เสียง รวมทั้งการแสดงผลการเรียนรู้ให้ทราบทันทีด้วยข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน โดยมีการเรียนรู้ตามลำดับคือ ลักษณะสำคัญ การเคลื่อนที่ การหายใจ การปฏิสนธิ ตัวอย่างสัตว์และแบบทดสอบ ซึ่งจะสอดคล้องกับ Anwaar

Ahmad Gulzar (2022) ที่กล่าวว่า CAI หมายถึงรูปแบบการสอนแบบโต้ตอบซึ่งสื่อการสอนนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์ และติดตามการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

4.2 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง มีคะแนนการทดสอบ เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้นจริงโดย การใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง เป็นสื่อการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ทั้ง 5 เรื่อง ไปใช้เป็นสื่อการสอน เรื่องละ 3 ชั่วโมง เรียงตามลำดับคือ กลุ่มปลา กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน กลุ่มสัตว์ปีกและกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม โดยแต่ละเรื่องนักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ลักษณะสำคัญ, การเคลื่อนที่, การหายใจ, การปฏิสนธิ, ตัวอย่างสัตว์และแบบทดสอบ ตามลำดับ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่านักเรียนมีความสนใจในการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เกิดความกระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่าย เนื่องจากในบทเรียนมีทั้งภาพเคลื่อนไหว กราฟิก เสียง รวมทั้งการแสดงผลการเรียนให้ทราบทันทีด้วยข้อมูลย้อนกลับให้แก่ นักเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถ ช่วยกระตุ้นการจำเพราะมีภาพประกอบ มีเสียงบรรยาย มีลูกเล่นที่น่าสนใจและทำให้รู้สึกสนุกสนานตื่นเต้น เกิดแรงจูงใจในการเรียน เมื่อไม่เข้าใจส่วนใดก็สามารถย้อนกลับไปทบทวนศึกษาเพิ่มเติมในส่วนนั้นได้ ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรู้ตามความสนใจอย่างอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิระพงศ์ ฉันทพจน์ (2564) ที่ทำการศึกษารื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนออนไลน์ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รายวิชาวิทยาการคำนวณสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ Samuel Olorunfemi Adams และ Rachel Uchenna Onwadi (2020) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวิธีการทัศนศึกษาการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐานในประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มีผลดีต่อผู้เรียน ความสำเร็จทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังพบว่าผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ มีคำแนะนำแก่ครูว่าควรใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เสมอเพื่อการนำเสนอบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อวยพร ดำริ่มงกิจและสุรีย์พร สว่างเมฆ (2565) ที่ศึกษาการพัฒนา CAI ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกันสำหรับนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่ใช้ CAI มีผลการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

4.3 ผลการเรียนรู้จากการใช้ CAI เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง มีคะแนนการทดสอบ โดยภาพรวมเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ย t - test พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้นจริงโดย การใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง เป็นสื่อการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสัตว์มีกระดูกสันหลัง ทั้ง 5 เรื่อง ไปใช้เป็นสื่อการสอน เรื่องละ 3 ชั่วโมง เรียงตามลำดับคือ กลุ่มปลา กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน กลุ่มสัตว์ปีกและกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม โดยแต่ละเรื่องนักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ลักษณะ

สำคัญ, การเคลื่อนที่ การหายใจ การปฏิสนธิ ตัวอย่างสัตว์และแบบทดสอบ ตามลำดับ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เกิดความกระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่าย เนื่องจากในบทเรียนมีทั้งภาพเคลื่อนไหว กราฟิก เสียง รวมทั้งการแสดงผลการเรียนให้ทราบทันทีด้วยข้อมูลย้อนกลับให้แก่ นักเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถ ช่วยกระตุ้นการจำเพราะมีภาพประกอบ มีเสียงบรรยาย มีลูกเล่นที่น่าสนใจและทำให้รู้สึกสนุกสนานตื่นเต้น เกิดแรงจูงใจในการเรียน เมื่อไม่เข้าใจส่วนใดก็สามารถย้อนกลับไปทบทวน ศึกษาเพิ่มเติมในส่วนนั้นได้ ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรู้ตามความสนใจอย่างอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิระพงศ์ ฉันทพจน์ (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนออนไลน์ รายวิชา วิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รายวิชา วิทยาการคำนวณ สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวีดิทัศน์ โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ Samuel Olorunfemi Adams และ Rachel Uchenna Onwadi (2020) ที่ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวิธีการทัศนศึกษา การสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐานในประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า การใช้ CAI มีผลดีต่อผู้เรียนความสำเร็จทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังพบว่าผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ มีคำแนะนำแนะควรใช้สื่อ CAI เสมอเพื่อการนำเสนอบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ

4.4 การประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง พบว่า ค่าเฉลี่ยของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนส่วนใหญ่ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ CAI ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู มีการจัดการอย่างเป็นขั้นตอนทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณนิภา ทับทิมเมืองและอัญชลี ทองแถม (2560) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เรื่องแรงและพลังงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีทักษะกระบวนการเรียนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีร้อยละ 90.90 และดีมากร้อยละ 9.09

4.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ CAI เรื่อง สัตว์มีกระดูกสันหลัง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจใฝ่รู้หรือความอยากรู้อยากเห็นความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น อดทนและเพียรพยายาม ความมีเหตุผล ความใจกว้าง ร่วมแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจากทั้ง 5 เรื่องพบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ CAI ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนเนื่องจากเป็นสื่อที่มีสีสันสวยงาม มีรูปแบบที่หลากหลาย สร้างแรงจูงใจในการเรียนได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจา สุระจันทร์และคณะ (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีสร้างสรรค์ด้วยปัญญา อยู่ในระดับมาก

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

การใช้สื่อออนไลน์เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการเชื่อมต่อกันของโลก เราจะต้องใช้สื่อออนไลน์เพื่อเชื่อมต่อกับคนอื่นในทุกๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การเรียนรู้ หรือการสื่อสาร นอกจากนี้ การใช้สื่อออนไลน์ยังเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ทำให้เราสามารถพัฒนาสิ่งใหม่ๆ และเปลี่ยนแปลงโลกได้อย่างต่อเนื่อง ในฐานะนักศึกษาเราควรเรียนรู้การใช้สื่อออนไลน์และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าเทคโนโลยี

5.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

5.2.1 การใช้ CAI สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนา CAI ในการจัดการเรียนการสอนในหัวข้ออื่นจะทำให้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

5.2.2 การใช้ CAI สามารถสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ ดังนั้นจึงควรมีพัฒนา CAI มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.1 การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนควรมีรูปแบบและเนื้อหาให้เลือกมากขึ้น เช่น เรื่องพลังงานเสียง แสง แรง เป็นต้น

5.3.2 ควรมีการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาผล การเรียนรู้ของนักเรียน

6. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

จิระพงศ์ ฉันทพจน์. (2564). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนออนไลน์ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 15(1), 11-25.

เบญจมา สุระขันธุ์, อุดม รัตนอัมพรโสภณ และปริญญา ทองสอน. (2563). การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 2(2), 60-75.

พรรณนิภา ทับทิมเมืองและอัญชลี ทองอม. (2560). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การทดลองทางวิทยาศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

พิชญ์สินี ขมภูคำ. (2565). *การวิจัยหลักสูตรและการสอน*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น.

รัตน์ะ บัวสนธ์. (2563). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อวยพร ดำริ่มงกิจ และสุรีย์พร สว่างเมฆ. (2565). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับแนวคิดเกมมิฟเคชั่น เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์เรื่องระบบภูมิคุ้มกันสำหรับนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์. *วารสารการบริหาร นิติบุคคลและนวัตกรรมการท่องเที่ยว*, 8(12), 29-44.
- Gulzar, A. A. (2022). *CAI-Computer Assisted Instruction*. <https://educarepk.com/cai-computer-assisted-instruction.html>.
- Adams, S. O., & Onwadi, R. U. (2020). An empirical comparison of computer-assisted instruction and field trip instructional methods on teaching of basic science and technology curriculum in Nigeria. *International Journal of Social Sciences & Educational Studies*, (4), 22-35.
- The Access Center. (2023). *Computer-assisted instruction and reading*. <https://www.readingrockets.org/article/computer-assisted-instruction-and-reading>.

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนกับการรับแจ้งความ

The Mediation of Criminal Dispute at Investigation Level and Reporting

ศิริประภา สุภารัตนโชติ¹

Siraprara Suparatanachoti¹

บทคัดย่อ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยพนักงานสอบสวน สำหรับความผิดอันยอมความได้ ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ได้ถูกหลักเกณฑ์ภายในกล่าวคือระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 กำหนดให้พนักงานสอบสวนการดำเนินการรับแจ้งความและออกเลขคดีอาญาเพื่อให้เกิดสถิติคดีอาญาเป็นไปด้วยความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด ทำให้คู่กรณีไม่ได้รับการเยียวยาอย่างทันท่วงที จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงระบบการรับแจ้งความให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

คำสำคัญ : การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ในชั้นพนักงานสอบสวน หลักเกณฑ์ภายใน

Abstract

According to the mediation act B.E. 2562, the mediation of criminal dispute for investigation level has been investigated by inquiry official in case of compoundable offence and petty offence under the criminal code. The internal criteria have been determined under the regulations of the Royal Thai Police, and criminal case number 2022. It has emphasized officers for receiving reports and criminal case numbers. The accuracy of criminal cases has statistically performed and related into reality. As a result, it was not suitable for injured victim and offender. The litigant could not redress the grievances immediately. It was necessary to change the reporting crime under this act.

Keywords: Mediation of Criminal Dispute, Inquiry Official, Internal Criteria

¹ ผู้กำกับ(สอบสวน) กลุ่มงานตรวจสอบสำนวนคดี ตำรวจภูธรภาค 2

Superintendent (Investigation), Case Inspection Division, Provincial Police Region 2

Email : jaidee0868319931@gmail.com

วันที่รับบทความ: 17 มกราคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 14 มีนาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 22 มีนาคม 2566

1. บทนำ

รัฐได้พยายามจะแก้ไขปัญหาคดีอาญาชั้นศาล นักโทษล้นคุกและต้องการลดงบประมาณแผ่นดิน จึงได้กำหนดนโยบายทางอาญาโดยการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเบี่ยงผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมหลัก กล่าวคือการระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีโดยไม่ต้องขึ้นสู่ศาลด้วยวิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ภายใต้เงื่อนไขการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายซึ่งนโยบายทางอาญาดังกล่าวได้ปรากฏเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้คือการนำคดีอาญาประเภทความผิดอันยอมความได้ และคดีความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวม ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและความผิดอาญาแผ่นดินที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้เข้ามาสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา โดยความสมัครใจของคู่กรณีซึ่งพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ใช้อำนาจออกคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หากการไกล่เกลี่ยสามารถตกลงกันได้ก็จะทำให้คดีอาญาที่พิพาทนั้นระงับลงในการสอบสวนและขึ้นส่งคดีของพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นศาล (ปอล เรือนใจดี, 2562, น. 1)

บทความนี้จะกล่าวถึงกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 หมวด 4 มาตรา 41 บัญญัติว่า

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดีความผิด ดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดอันยอมความได้

(2) คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

โดยเฉพาะมาตรา 41 (1) (2) ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ มิใช่คดีที่ก่อความเสียหายร้ายแรง หรือเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคม และพนักงานสอบสวนคาดว่าจะสามารถเรียกคู่กรณีมาพูดคุยและตกลงกันได้ ในส่วนผู้เสียหายเมื่อตกลงยอมความกันได้ ผู้เสียหายย่อมได้รับการชดเชยในค่าเสียหายหรือบรรเทาความเดือดร้อนจากฝ่ายผู้ต้องหา มิต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งด้วยตนเองซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลานาน และการตกลงไกล่เกลี่ยกันได้เป็นการระงับความขัดแย้งของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ความขัดแย้งจะจบลงได้ดีมากกว่าการที่จะต้องมีการฟ้องร้องกันทางอาญาซึ่งมุ่งแต่จะลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดมากกว่าการระงับความขัดแย้ง

แต่ด้วยระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2566 ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับการดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวน เป็นการกำหนดแนวทางการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนสำหรับการรับแจ้งความโดยทันทีและหากผู้กระทำความผิดอาญา พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการออกเลขคดีอาญาต่อไป กรณีการออกเลขคดีอาญา พนักงานสอบสวนต้องทำเป็นสำนวนการสอบสวนคดีอาญา และผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินคดีอาญา กลายเป็นผู้ต้องหาที่มีการพิมพ์ลายนิ้วมือและลงบันทึกประวัติอาชญากรรม เล็งเห็นได้ว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน

จะเกิดสภาพปัญหาผู้ต้องหาและผู้เสียหายอาจไม่ยินยอมเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาททันที ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาทันทั่วทั้งที่ เมื่อผู้ถูกกล่าวหากลายเป็นผู้ต้องหาและต้องดำเนินการพิมพ์ลายนิ้วมือลงประวัติอาชญากรรม จึงส่งผลให้เกิดความไม่สบายใจของผู้สมัครใจไกล่เกลี่ย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา ในชั้นสอบสวน อีกมิติหนึ่งที่ไม่สามารถขับเคลื่อนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ระงับคดีอาญาได้ เพราะด้วยหลักเกณฑ์ภายในที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการ ทำให้ผู้ต้องหาสูญเสียโอกาสในอนาคต ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาล่าช้า ไม่ทันทั่วทั้งที่และอาจไม่สมเหตุผล เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เช่นการจ้างทนายความ การประกันตัว เป็นต้น ทั้งที่สามารถกระทำได้ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

2. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การระงับข้อพิพาทโดยบุคคลที่สามซึ่งเป็นคนกลางในการทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคู่กรณี โดยที่คู่พิพาทตกลงกันให้บุคคลที่สามเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยเพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความกัน คู่พิพาททั้งสองฝ่ายต้องยอมผ่อนผันข้อเรียกร้องของตนและแต่ละฝ่ายจะได้สิทธิตามที่ได้ประนีประนอมยอมความกันนั้น

การไกล่เกลี่ยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “พูดจาให้ปรองดองกัน พูดจาให้ตกลงกัน อุปโลกน์ ทำให้เรียบร้อย ทำให้มีส่วนเสมอกัน” ในภาษาอังกฤษมีการใช้คำศัพท์สำหรับคำว่า ไกล่เกลี่ยอยู่ 2 คำ คือ “Conciliation” และคำว่า “Mediation” ซึ่งคำศัพท์ทั้งสองคำนี้ มีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ “Conciliation” เป็นการจัดการข้อพิพาทโดยบุคคลที่สาม โดยขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคู่กรณี การจัดการด้วยวิธีนี้สามารถนำมาใช้กับข้อพิพาทด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านสิ่งแวดล้อม บุคคลที่สามารถให้คำแนะนำและความเห็นแก่คู่กรณีได้ หากการ “Conciliation” ไม่สามารถนำไปสู่ข้อยุติได้ ข้อพิพาทนี้จะต้องให้ศาลพิจารณาต่อไป ส่วน “Mediation” เป็นวิธีการที่คล้ายกับ “Conciliation” โดยมีบุคคลที่สามมาช่วยในการจัดการกับข้อพิพาทแต่จะไม่ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะกับคู่กรณี และข้อตกลงจาก “Mediation” จะไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม “Mediation” มีความหมายยืดหยุ่น และเป็นข้อตกลงที่ไม่เป็นทางการซึ่งเหมาะสมกับข้อพิพาททางการค้า (วรพจน์ เวียงจันทร์, 2557, น. 8) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดของการเจรจา (Negotiation) ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ประกอบด้วยคนสองคนหรือมากกว่านั้นสมัครใจตกลงกัน และพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยการเจรจา ไม่ว่าจะเป็นแบบทางการ หรือแบบไม่เป็นทางการ เช่น เจรจากับเพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จัก เป็นต้น การเจรจานั้นไม่เพียงแต่เป็นวิธีการต่อรองเพื่อให้ได้มา ซึ่งที่ต้องการ แต่ยังเป็นการค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ดังนั้นในการเจรจาทุกฝ่ายควรร่วมมือกันในการค้นหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็น ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทไม่มีอำนาจบังคับให้คู่พิพาทตกลงกัน ไม่มีอำนาจให้คำตัดสินหรือกำหนดผลแห่งการเจรจาให้แก่คู่พิพาท แต่จะช่วยลดความขัดแย้งความตึงเครียด และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเจรจา บางครั้งอาจเสนอแนวทางในการยุติข้อพิพาทก็ได้ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2550, น. 141) ปัจจุบันสังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมสลับซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งมีเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต ทำให้เกิดข้อพิพาทกันง่าย และส่วนใหญ่การจัดการความข้อพิพาทมักเริ่มต้นโดยกระบวนการในชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งไม่ใช่วิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่ดีที่สุด

ดังนั้น การนำวิธีการไกล่เกลี่ย (Mediation) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกจึงจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่ง ทำให้สามารถระงับข้อพิพาทไปได้อย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น เป็นการค้นหาความพึงพอใจของคู่กรณีว่าจะยุติข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นในอนาคตให้เสร็จด้วยวิธีการใดอย่างไร โดยมีคนกลางทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้เจรจาตกลงกัน โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้นำผลที่ว่าคู่กรณีฝ่ายใดถูกหรือผิด หรือการเยียวยาค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นควรเป็นจำนวนเท่าใด หากเจรจาตกลงกันได้ก็ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้และคู่กรณีปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว หากไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ก็ฟ้องร้องดำเนินคดีกันต่อไป ทั้งนี้ หากมีการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไปใช้อย่างแพร่หลายในคดีที่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยกันได้ ก็จะช่วยให้ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

3. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กล่าวเฉพาะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน

3.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

โดยที่ปัจจุบันข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากควรนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนัก และข้อพิพาททางอาญาบางประเภทเพื่อให้หน่วยงานของรัฐหรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลงลดปัญหาความขัดแย้งเกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ทั้งนี้ ระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องจึงเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ที่มีกรณีพิพาทใช้เป็นช่องทางในการยุติ ข้อพิพาทก่อนที่จะมีการฟ้องคดีโดยคู่กรณีสามารถกำหนดและเลือกผู้ไกล่เกลี่ยจากบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการไกล่เกลี่ย และหากตกลงกันได้ก็ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ย เป็นลายลักษณ์อักษรโดยให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ย ลงลายมือชื่อไว้ ทำให้ข้อพิพาททางแพ่งสามารถยุติลงได้ในเวลาอันรวดเร็วโดยไม่จำเป็นต้องมีการฟ้องร้องทั้งเป็นการประหยัดเวลาและทรัพยากรต่างๆ ที่จะต้องสูญเสียในการต่อสู้คดี อันจะยังประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคมยิ่งกว่า เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติแห่งหมวด 2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง หมวด 3 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หมวด 4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน และหมวด 5 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (วันที่ 19 พฤศจิกายน 2562) (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2562, น. 1)

3.2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถระงับข้อพิพาทไปได้อย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น เป็นการค้นหาความพึงพอใจของคู่กรณีว่าจะยุติข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นในอนาคตให้เสร็จไปด้วยวิธีการใด อย่างไร โดยมีคนกลางทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้เจรจาตกลงกัน โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้นำผลที่ว่าคู่กรณีฝ่ายใดถูกหรือผิด หรือการเยียวยาค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นควรเป็นจำนวนเท่าใด การไกล่เกลี่ยนั้นมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้คู่กรณีได้ตกลงกัน หากเจรจาตกลงกันได้ก็ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้ และให้คู่กรณีปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว แต่หากไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ก็ฟ้องร้องดำเนินคดีกันต่อไป หน้าที่สำคัญของผู้ไกล่เกลี่ย คือ ช่วยเหลือในการเจรจาของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่ทำหน้าที่เป็น

ผู้ตัดสินชี้ขาดแต่อย่างใด แต่จะพิจารณาโดยคำนึงว่าจะทำอย่างไรให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้เจรจากดลงกันโดยเกิดจากความสมัครใจของคู่กรณี และช่วยให้คู่กรณีได้เข้าใจถึงสิ่งที่ตนต้องการและสิทธิที่ตนจะพึงได้รับ รวมทั้งช่วยชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหาและช่วยกำหนดทางเลือกที่จะนำไปสู่ข้อตกลงร่วมกัน และเมื่อคู่กรณีเจรจากดลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยก็ช่วยร่างสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่กรณีได้รับทราบและปฏิบัติตามอีกทางหนึ่งด้วย (อริยพร โพธิ์ใส, 2565, น. 76)

3.3 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน

ประเภทคดีที่เข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน

3.3.1 ความผิดอันยอมความได้ อาทิ มาตรา 326 หมิ่นประมาท มาตรา 341 ฉ้อโกง มาตรา 352 ยักยอก มาตรา 358 ทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 326 บุกรุก

3.3.2 ความผิดลหุโทษ ตามมาตรา 390 ประมาทไม่สาหัส มาตรา 391 ทำร้ายร่างกายไม่เป็นอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ มาตรา 392 ชูให้ตกใจ มาตรา 393 ดูหมิ่นซึ่งหน้า มาตรา 394 ไล่ต้อนสัตว์ไปสวนไร่นาคนอื่น มาตรา 395 ปลอ่ยปละละเลยสัตว์ไปสวนไร่นาคนอื่น และมาตรา 397 ทำให้อับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

3.3.3 ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

ทั้งนี้ ความผิดตาม (3) ต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาก่อน เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท คดีความผิดลหุโทษ ซึ่งพ้นระยะเวลาเกิน 3 ปีนับแต่มีคำสั่งยุติคดี และผู้ต้องหาไม่อยู่ระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือพ้นโทษมาแล้วเกินกว่า 5 ปี เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทคดีความผิดลหุโทษ หรือคดีความผิดที่ผู้ต้องหาได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 42)

3.4 ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 43, มาตรา 44, มาตรา 49, มาตรา 50, มาตรา 51, มาตรา 55, มาตรา 56, มาตรา 57)

3.4.1 ในคดีที่อาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบ ในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา โดยให้บันทึกการแจ้งดังกล่าวไว้ในบันทึกคำให้การผู้ต้องหาหรือบันทึกปากคำผู้เสียหาย

3.4.2 เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำความเข้าใจเสนอ หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

3.4.3 หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าคำร้องไม่ถูกต้อง หรือมีรายละเอียดของคำร้องไม่ครบถ้วน ให้แจ้งให้ทำคำร้องใหม่ ภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับแจ้ง หากผู้ยื่นคำร้องไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้ยื่นคำร้องนั้นไม่ประสงค์ที่จะยื่นคำร้องอีกต่อไป

3.4.4 ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการประชุมระหว่างคู่กรณีเพื่อเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยภายใน 7 วัน นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หากคู่กรณีไม่อาจตกลงเลือกผู้ไกล่เกลี่ยได้ให้พนักงานสอบสวนเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยแล้วแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทราบ

3.4.5 ให้พนักงานสอบสวนกำหนดนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาครั้งแรกภายใน 7 วันนับแต่วันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย แล้วแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทราบหากกรณีมีเหตุจำเป็นที่มีอาจดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนขอขยายระยะเวลาไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้อีกไม่เกิน 7 วัน

3.4.6 คู่กรณีต้องเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาด้วยตนเองและมีสิทธิให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกิน 2 คน เข้าฟังการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้ถ้าคู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหาเป็นผู้เยาว์ ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาด้วย ทั้งนี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำเป็นการลับ

3.4.7 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาครั้งแรก แต่หากมีเหตุจำเป็นหรือเชื่อได้ว่าคู่กรณีจะสามารถตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการต่อไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน โดยบันทึกเหตุผลดังกล่าวไว้

3.4.8 ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา คู่กรณีมีสิทธิเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันได้โดยอิสระ ทั้งนี้ ข้อตกลงนั้นต้องไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย เป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

3.4.9 เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงหรือจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้ แล้วให้ผู้ไกล่เกลี่ยส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวน

3.5 การยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 58 และมาตรา 59)

3.5.1 คู่กรณีคนใดคนหนึ่งอาจขอถอนตัวเพื่อยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในเวลาใดก็ได้ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหลายคน การขอถอนตัวเพื่อยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของคนใดคนหนึ่งหรือหลายคน ย่อมไม่กระทบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของคู่กรณีที่เหลืออยู่ทั้งสองฝ่าย

3.5.2 ผู้ไกล่เกลี่ยอาจยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาโดยไม่แจ้งหรือโดยไม่มีความยินยอมหรือมีพฤติการณ์ที่ไม่ให้ความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

(2) มีเหตุอันควรสงสัยว่าความตกลงนั้นมิได้เป็นไปด้วยความสมัครใจ

(3) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่อาจบรรลุผลได้โดยแน่แท้

(4) เห็นได้ชัดว่าการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาต่อไปจะเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของคู่กรณีที่เป็นผู้เยาว์

(5) คู่กรณีไม่สามารถเจรจาเพื่อตกลงแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งหรือไม่อาจเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

3.6 ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 64 ถึงมาตรา 67)

3.6.1 ในกรณีที่คู่กรณีตกลงกันได้ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและให้คู่กรณี ลงลายมือชื่อไว้ แล้วส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

การสอบสวนเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี และสิทธิหน้าที่อาญาของฟ้องเป็นอันระงับ แต่ในกรณีที่มีผู้เสียหายหลายคน หากผู้เสียหายคนหนึ่งคนใดไม่สามารถทำข้อตกลงกับผู้ต้องหาได้ สิทธิหน้าที่อาญาของฟ้องของผู้เสียหายดังกล่าวย่อมไม่ระงับ

3.6.2 ในกรณีตกลงกันไม่ได้ ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนต่อไป

4. จากการศึกษาสภาพปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ด้วยขั้นตอนระเบียบภายในของหน่วยงานรัฐซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม 2566 นั้น พบว่าตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 ยังคงกำหนดให้พนักงานสอบสวนรับคำแจ้งความจากผู้แจ้งความมูลความผิดทางอาญาโดยไม่ได้มีการกำหนดให้พนักงานสอบสวนแยกมูลความผิดอาญาตามมาตรา 41 (1) (2) ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ออกจากการรับแจ้งความ โดยระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565

“ข้อ 4 กำหนดว่า เมื่อมีผู้มาแจ้งความให้ผู้รับแจ้งความรับเลขคำแจ้งความในสมุดบันทึกคำแจ้งความโดยทันที โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนผู้แจ้งความ และพยานที่ผู้แจ้งความอ้างถึง หรือพยานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการดำเนินการอื่นทั้งหลายในการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยในการรับเลขคดีอาญาให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หากเป็นกรณีที่มีมูลความผิดอาญาให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญาในสมุดบันทึกคดีและทำการสอบสวนตามที่กฎหมายบัญญัติ

(2) คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หากเป็นกรณีที่มีมูลความผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพิจารณาส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ทำการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด และเมื่อทำการสืบสวนแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

ก. กรณีสืบสวนจนทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนส่งเอกสารและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนให้กับพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญาในสมุดบันทึกคดี และทำการสอบสวนตามที่กฎหมายบัญญัติ

ข. กรณีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้ทำการสืบสวนตามระยะเวลาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดแต่ไม่รู้จักตัวผู้กระทำความผิด ให้ส่งผลการสืบสวนรวมทั้งเอกสารและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนให้กับพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญาแล้วดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 140”

จะเห็นได้ว่า ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 มีวัตถุประสงค์ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเกี่ยวกับการรับแจ้งความและลงระบบเพื่อตัดเลขคดีอาญา โดยก่อนการเกี่ยวกับการรับแจ้งความและลงระบบเพื่อตัดเลขคดีอาญาพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการดังนี้ จะต้องสอบปากคำคู่กรณีรวบรวมพยานต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้เวลาจากนั้นจึงรับคำร้องทุกข์ ในส่วนคู่กรณีต้องเดินทางมาให้ปากคำกับพนักงานสอบสวนหลายครั้งทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางหลายครั้ง เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จต้องดำเนินการลงระบบเพื่อออกเลขคดีอาญาอันเป็นที่มาให้เกิดการเก็บสถิติประวัติคดีอาญาในงานสอบสวน เก็บประวัติอาชญากรทำให้ทราบว่าผู้ต้องหารายใดกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงประวัติการกระทำความผิดอาญาแล้วและใช้ลงโทษกรณีกระทำความผิดซ้ำใน

กระบวนการยุติธรรม สามารถเปรียบเทียบจำนวนสถิติคดีในช่วงเวลาเดียวกันของแต่ละปีเพื่อนำไปใช้ในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดที่กำลังเกิดขึ้นและจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะเห็นได้ว่าระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ปริมาณคดีอาญาของพนักงานสอบสวนลดน้อยลง ไม่ได้ทำให้คู่กรณียินยอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันได้โดยสะดวก ทั้งที่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนดำเนินการไกล่เกลี่ยได้โดยเฉพาะเมื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทางอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 41 (1) (2) บัญญัติว่า

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดีความผิด ดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดอันยอมความได้

(2) คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

มูลความผิดทางอาญาตามมาตรา 41 (1) (2) ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งหากเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ย่อมเป็นประโยชน์ต่อคู่กรณีสำหรับเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน อีกทั้ง ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่วนใหญ่มีมุ่งไป ณ สถานีตำรวจทุกแห่ง หากหลักเกณฑ์ภายในที่ต้องปฏิบัติสามารถอำนวยความสะดวกให้กับคู่กรณีก็ย่อมเป็นประโยชน์มากกว่าผลเสีย เพราะอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทความผิดทางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนไม่แตกต่างจากอำนาจการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทความผิดทางอาญาโดยภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 69 (3) ประกอบมาตรา 35 (1) (2)

มาตรา 35 บัญญัติว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดอันยอมความได้

(2) ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งเมื่อคู่กรณีทำข้อตกลงระงับข้อพิพาททางอาญากันแล้ว ให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเฉพาะคู่กรณีซึ่งทำข้อตกลงดังกล่าว”

มาตรา 69 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 20 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ข้อพิพาททางแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาทหรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(2) ข้อพิพาททางแพ่งอื่นนอกจาก (1)

(3) ข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา 35

ในกรณีที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนในเรื่องใดได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และออกหนังสือรับรองให้แล้ว ให้ข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้นบังคับกันได้หรือให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามพระราชบัญญัตินี้”

ซึ่งในภาคการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยประชาชนเป็นการนำวิธีการไกล่เกลี่ย (Mediation) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเหมาะสมอย่างยิ่ง ทำให้สามารถระงับข้อพิพาทไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

แต่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ไปประทับข้อพิพาท ณ สถานีตำรวจ หากพนักงานสอบสวนดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตามแนวทางเช่นเดียวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนโดยไม่จำเป็นต้องนำเข้าสู่ระบบออกเลขคดีอาญาตามระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว ย่อมเกิดความพึงพอใจของคู่กรณีว่าจะยุติข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นในอนาคตให้เสร็จด้วยวิธีการใด อย่างไร โดยมีคนกลางเป็นพนักงานสอบสวนทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีได้เจรจาตกลงกัน โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้ผลคดีว่าคู่กรณีฝ่ายใดถูกหรือผิด หรือการเยียวยาค่าเสียหายที่แท้จริงนั้นควรเป็นจำนวนเท่าใด หากเจรจาตกลงกันได้ก็ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้และคู่กรณีปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว หากไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ก็ฟ้องร้องดำเนินคดีกันต่อไป

ดังนั้น ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับคำแจ้งความ และ เลขคดีอาญา พ.ศ.2565 ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 โดยให้ข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ต้องดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 41 (1) (2) กำหนดหลักเกณฑ์ภายในเพื่อให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งหากเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และเสนอต่อผู้บังคับบัญชาในทันทีเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา โดยไม่ต้องลงระบบการรับแจ้งความและออกเลขคดีอาญาและดำเนินการกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเช่นเดียวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาภาคประชาชน อันจะทำให้การเข้าถึงการให้บริการด้านการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น ทั้งยังลดภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐและประชาชน ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์

5 บทสรุป

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้พนักงานสอบสวนเช่นเดียวกับอำนาจในการไกล่เกลี่ยโดยภาคประชาชน แต่พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหลักเกณฑ์ภายในที่ต้องปฏิบัติตามนั้นคือระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565 มิได้กำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับมูลความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือก เพราะยังคงให้มีนำข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา 41 (1) (2) แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเข้าสู่ระบบการรับเลขแจ้งความ ทำให้พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนทั้งผู้กล่าวหาผู้ถูกกล่าวหา พยาน และกำหนดให้ต้องออกเลขคดีอาญาเพื่อดำเนินการจัดทำเป็นสำนวนส่งผลให้ต้องดำเนินการขั้นตอนกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ถูกกล่าวหากลายเป็นผู้ต้องหา ต้องถูกดำเนินการพิมพ์ลายนิ้วมือ ลงประวัติอาชญากรรม เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดทำสำนวน เกิดความล่าช้าในการเข้าถึงระบบไกล่เกลี่ยเป็นต้น หากมีการแยกสำนวนคดีตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ออกจากระบบคดีอาญาทั่วไปแล้ว พนักงานสอบสวนผู้ที่มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ย่อมเป็นประโยชน์ต่อคู่กรณีสำหรับเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา เป็นการสร้างมาตรฐานการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนให้เหมือนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนที่ไม่มีขั้นตอนการไกล่เกลี่ยยุ่งยาก มีผลบังคับโดยคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

ไม่เสียประวัติ สูญเสียโอกาสในอนาคต ผู้เสียหายได้รับเงินเยียวยาในทันทีที่ไม่เป็นการค่าใช้จ่ายของรัฐในการดำเนินกระบวนการจัดทำสำนวน

6. การอ้างอิง

ปอล เรือนใจดี. (2562). ปัญหาการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน กรณีสั่งให้มีการไต่สวนข้อเท็จจริงทางอาญา ในหมวด 4 ตามพระราชบัญญัติการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2562 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระราชบัญญัติการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา, 136(67 ก), 1-21.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. 2565. (2565). (ม.ป.ท.).

วรพจน์ เวียงจันทร์. (2557). การไต่สวน สมานฉันท์ ในระบบพิจารณาตัวอย่างต่อเนื่องของศาลยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณี ของศาลจังหวัดพิษณุโลกและศาลจังหวัดกบินทร์บุรี. (ม.ป.ท.).

วันชัย วัฒนศัพท์, ฤวิลาดี บุรีกุล และศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2550). คู่มือเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศิริภัณฑ์ออฟเซต.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2562). คู่มือการไต่สวนข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2562 <https://oja.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/11045/iid/282557>

อริยพร โพธิ์ใส. (2565). หลักเกณฑ์การไต่สวนข้อเท็จจริงในคดีอาญา. วารสารจุลนิติ, 19(1), 75-82.

การเห็นอกเห็นใจ: ศิลปะแห่งการอยู่ร่วมกัน

Empathy : the Art of Living together

อิชยา จินะกาญจน์^{1*} ชุลีวัลย์ รักษาภักดี²

Itchaya Jeenakarn¹ Chuleewan Raksapakdee²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการเห็นอกเห็นใจ การตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นผ่านทางความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ประกอบด้วยเทคนิคการสร้างความเห็นอกเห็นใจด้วยตนเอง ครอบครัว สถาบันการศึกษา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การฝึกฝนและส่งเสริมการเห็นอกเห็นใจด้วยแผนผังการเห็นอกเห็นใจ เพื่อรับรู้ เข้าใจ และแบ่งปันความคิด ความรู้สึกของบุคคลอื่น เสมือนกับการเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับบุคคลนั้น สามารถเข้าใจมุมมองและควบคุมตนเองได้ ซึ่งการเรียนรู้และรับฟังผู้อื่นอย่างจริงจัง เรียนรู้เพื่อให้โอกาสผู้อื่นได้แบ่งปันประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนความคิด การร่วมมือกิจกรรม นอกจากนั้นสามารถช่วยเหลือคนรอบตัวให้เกิดมุมมองเชิงบวกจากการทบทวนความรู้สึกของตนเอง การพัฒนาดตนเอง การบริหารจัดการความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม อันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความสุข

คำสำคัญ : การเห็นอกเห็นใจ ศิลปะการอยู่ร่วมกัน การตระหนักรู้ในตนเอง

Abstract

The academic article aimed to present the living together in society with empathy and self and other awareness toward thoughts, emotions, and feelings. It consisted of techniques for creating compassion from oneself, family, institution, and living together in society. Practicing and promoting with empathy mapping to acknowledge, understand, and share others' thoughts and feelings. Similarly, it was on the same page. The empathy could heal people in the same situation. It was

^{1*}สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

E-mail : itchaya@snru.ac.th

² สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Department of Early Childhood Education, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

E-mail : barbeer251229@hotmail.com

*Corresponding author

able to understand perspectives and self – control. It should learn to others and give opportunity for sharing experiences, thought, and activity participation. The empathy could support people having a positive thinking throughout self – reflection, self-development, and relationship management in society. These have led to balance and happiness altogether.

Keyword: Empathy, Art of Living, Self- Awareness

วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 12 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 พฤษภาคม 2566

1. บทนำ

ชีวิตวิถีถัดไปในยุคหลังสถานการณ์โควิด 19 (Next Normal) เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นถึงเจตคติและพฤติกรรมที่ไม่เหมือนเดิม ซึ่งมีแนวโน้มแปลกแยกจากผู้อื่นอยู่แล้ว ให้ยิ่งเต็มไปด้วยความเครียด วิตกกังวล และสับสน (ชัยทวี เสนะวงศ์, 2564) การสร้างความเข้าใจเป็นหนทางที่สามารถแบ่งปันทั้งทุกข์สุข และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน การรู้จักตนเองและผู้อื่นส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันทุกช่วงวัย ในการเรียนและทำงานที่บ้านทั้งแบบออนไลน์ (Online) และออนไซต์ (On-site) เป็นช่วงที่บุคคลจะต้องใช้ชีวิตอยู่กับตนเอง อยู่ในโลกออนไลน์เป็นเวลานานและส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารที่เป็นทางเดียว และเกิดความเคยชินกับการใช้ชีวิตที่ไม่กระตือรือร้นและไม่สนใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว (Wallace, 2020) การขาดความเห็นอกเห็นใจเป็นเงื่อนไขซึ่งมีข้อบ่งชี้อย่างหนึ่ง เช่น ความผิดปกติทางบุคลิกภาพต่อต้านสังคม และความผิดปกติทางบุคลิกภาพแบบหลงตัวเอง ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตจะให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจเห็นอกเห็นใจต่อผู้รับบริการ เพื่อการบำบัดที่ประสบความสำเร็จ

ปัจจุบันมักจะได้ยินการพูดถึงคำว่า “Empathy” อยู่บ่อย ๆ ซึ่งบุคคลนำมาใช้สื่อสารกันในการทำงาน การทำกิจกรรม การมองประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้ความสามารถที่จะฟังผู้อื่น เข้าใจความต้องการโดยไม่ตัดสินใจเอง (Cherry, 2023) ในเหตุการณ์หลายครั้งที่ไม่สามารถแสดงออกถึงการเห็นอกเห็นใจกัน ถือว่าเป็นอุปสรรคซึ่งอาจจะเกิดจากความเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป รู้สึกว่าคนบางกลุ่มมีคุณค่าน้อยไป และในสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งมักจะกล่าวโทษผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจจึงเป็นทักษะที่สำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ มีรายละเอียด มีแง่มุม มีกระบวนการต่าง ๆ (Cuff et al., 2016) ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นสิ่งที่สามารถนำมาพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองในการเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น เพื่อเข้าใจสภาพจิตใจและสิ่งที่บุคคลอื่นอาจจะรับรู้ ส่งผลต่อการคิดเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ เมื่อเข้าใจความคิด อารมณ์ ที่เกิดขึ้น บุคคลจะสามารถแบ่งปันความคิด สร้างความสัมพันธ์ และแสดงพฤติกรรมการเข้าอกเข้าใจที่ดีต่อกัน

2. ความหมายของการเห็นอกเห็นใจ

การเห็นอกเห็นใจ เป็นความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ เข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่น ขณะที่บุคคลนั้นกำลังเผชิญกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งได้อย่างถูกต้อง (ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2564) การเข้าถึงสภาวะของจิตใจหรือ

อารมณ์ของบุคคลอื่นเปรียบเสมือนการได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับบุคคลนั้น จนสามารถเข้าใจในมุมมองหรือความรู้สึกของบุคคลนั้นได้เป็นอย่างดี (Loannidou & Konstatikaki, 2008) เป็นการมองสิ่งต่าง ๆ ผ่านมุมมองเดียวกันกับบุคคลอื่น และทำความเข้าใจสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญ เข้าใจในความรู้สึกและวิตกกังวลกับความรู้สึกด้านลบของผู้อื่น (Davis, 1983) ตลอดจนความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นที่กำลังประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ (ปวรี กาญจนกิจ, 2556) สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา (multiple intelligences) Gardner (2002) ได้แบ่งความสามารถที่หลากหลายออกเป็น 9 ด้าน โดย 1 ในจำนวน 9 ด้าน เป็นด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal) เป็นความสามารถที่บุคคลจะสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดี มองสิ่งต่าง ๆ ด้วยมุมมองของบุคคลอื่นรอบ ๆ ตัว มีความคิดและรู้สึกอย่างไร มีทักษะการเข้าถึงอารมณ์ แรงจูงใจ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับการตีความถึงความเข้าใจ ความรู้สึก และการกระทำต่อความรู้สึกของผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจเป็นกระบวนการหลายมิติและอาศัยองค์ประกอบทางอารมณ์ ความรู้ ความเข้าใจ พฤติกรรม และศีลธรรม (Jeffrey, 2016)

การตระหนักถึงความสามารถที่จะเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น และเป็นผู้มีความสามารถด้านการควบคุมตนเองได้ มีสติ รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง เข้าใจสังคม และรู้จักจัดการความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ซึ่งสามารถพัฒนาได้ (Goleman, 1998) การรับรู้ เข้าใจ และแบ่งปันความคิด ความรู้สึกของบุคคลอื่น เปรียบเสมือนการเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับบุคคลนั้นอย่างเข้าใจและสามารถควบคุมตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นการช่วยเหลือผู้อื่น แต่เป็นมุมมองที่ซึ่มองผู้อื่นและสถานการณ์ที่บุคคลนั้นอยู่

3. ประเภทและองค์ประกอบของการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

3.1 ประเภทของการเห็นอกเห็นใจ

ประเภทของการเห็นอกเห็นใจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (Cherry, 2023)

1. การเห็นอกเห็นใจผ่านความคิด (Cognitive Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดในจิตใจของคนที่กำลังเผชิญกับเรื่องบางอย่าง รับรู้และเข้าใจว่าบุคคลอื่นกำลังอยู่ในสภาวะอารมณ์แบบไหน ไปจนถึงสภาพจิตใจในขณะนั้น
2. การเห็นอกเห็นใจผ่านอารมณ์ (Emotional Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น เสมือนว่าเอาความรู้สึกของเขามาอยู่ในใจจริงๆ ทำให้สามารถเข้าหา พูดคุยกับคนคนนั้น และตอบสนองออกมาอย่างเหมาะสม
3. การเห็นอกเห็นใจผ่านการช่วยเหลือ (Compassionate Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าอกเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกเหล่านั้น ทำให้เรายื่นมือเข้าไปช่วยเหลือหรือทำอะไรบางอย่างที่ทำให้เขารู้สึกดีขึ้น

การรับรู้และเข้าใจความคิด อารมณ์ความรู้สึก นับว่าเป็นความสามารถของการเข้าอกเข้าใจผู้อื่น เมื่อเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วนั้น ก็จะสามารถช่วยเหลือผู้อื่นให้เกิดความรู้สึกที่ดีและตอบสนองได้อย่างเหมาะสม

3.2 องค์ประกอบของการเห็นอกเห็นใจ

การเห็นอกเห็นใจมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ (Goleman, 1998)

1. การเข้าใจผู้อื่น (Understanding Others) เป็นการที่บุคคลเข้าใจถึงความรู้สึกมุมมองและ ข้อวิตกกังวลของบุคคลอื่น รวมทั้งเป็นการรู้สึกเข้าใจว่าผู้อื่นมีความต้องการอะไร อย่างไร ในสถานการณ์ ที่แตกต่างกัน

2. การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น (Developing Others) เป็นการที่บุคคลรู้สึกถึงสิ่งที่ไม่ดีไม่ถูกต้องและ ข้อควรปรับปรุงของบุคคลอื่น รวมทั้งการมีความรู้สึกต้องการสนับสนุนส่งเสริมความรู้และความสามารถ ของบุคคลอื่นให้พัฒนาสูงขึ้น โดยไม่สนใจถึงข้อบกพร่องต่างๆของบุคคลเหล่านั้น

3. มีจิตใจให้บริการช่วยเหลือ (Service Orientation) เป็นการที่บุคคลสามารถรับรู้คาดการณ์ คาดคะเนความต้องการของบุคคลอื่นได้ว่ามีความต้องการอะไร อย่างไร รวมถึงการที่บุคคลรู้สึกว่าการตอบสนองในความต้องการเหล่านั้น โดยมีความต้องการที่จะทำสิ่งที่บุคคลอื่นต้องการโดยไม่คาดหวัง ผลตอบแทนอย่างไร

4. การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น (Leveraging Diversity) เป็นการที่บุคคลมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ผู้ที่ด้อยโอกาสมากกว่า และมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่บุคคลนั้นเป็น หรือกระทำโดยเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ทุกคน แตกต่างกันรวมทั้งเป็นการที่มีความรู้สึกว่าต้องการให้ออกาสบุคคลที่ด้อยโอกาสได้เป็นหรือได้กระทำในสิ่งที่ ทัดเทียมบุคคลอื่นได้

5. การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม (Political Awareness) เป็นการที่บุคคลเข้าใจถึงความคิดเห็นของกลุ่ม อารมณ์ของกลุ่มในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการเข้าใจและทราบถึงความสัมพันธ์ของคนในกลุ่ม ว่าเป็นอย่างไรในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

นอกจากการเข้าใจตนเองจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเห็นอกเห็นใจแล้วนั้น การเข้าใจถึงความต้องการของผู้อื่นก็เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงเช่นกัน การที่บุคคลมีความเข้าใจทั้งความรู้สึก ความสามารถ ความต้องการ ความคิดเห็น การส่งเสริม สนับสนุน ให้โอกาส ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะพัฒนาไปสู่การเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

4. เทคนิคการสร้างการเห็นอกเห็นใจ

ในยุคคลิจิทัลการเห็นอกเห็นใจเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ซึ่งแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการเห็นอกเห็นใจกับตนเอง ครอบครัว สถาบันการศึกษา และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยเทคนิคต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ดังจะกล่าวใน 4 เทคนิคต่อไปนี้

4.1 เทคนิคการสร้างการเห็นอกเห็นใจด้วยตนเอง

ความเห็นอกเห็นใจเป็นทักษะที่ฝึกฝนได้ สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ (Cherry, 2023)

1. การพูดคุยกับผู้อื่นบ่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นคนรู้จักหรือไม่รู้จักก็ตาม ในระหว่างการพูดคุยนั้นให้ฝึกสังเกต สีหน้า ท่าทาง และพยายามทำความเข้าใจว่าฝ่ายตรงข้ามมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

2. การสังเกตภาษากายของผู้อื่นรวมถึงน้ำเสียง จะทำให้สามารถเข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นได้ แม้ว่าจะไม่ได้สื่อสารกันก็ตาม การศึกษาว่าภาษากายแบบใดแสดงความรู้สึกอะไรออกมา การเข้าใจถึงความหมายของภาษากายก็ช่วยให้เข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นได้เช่นกัน

3. การรับฟังอย่างตั้งใจ ควรรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจตลอดเวลาของการสนทนา ไม่ให้สิ่งใดมาเบี่ยงเบนความสนใจ เริ่มต้นจากการไม่คิดว่าตนเองเป็นศูนย์กลาง พยายามวิเคราะห์ว่าบุคคลนั้นต้องการอะไร และรู้สึกอย่างไร การรับฟังอาจจะใช้เวลานาน แต่อาจจะทำให้ได้คำตอบหรือเทคนิคอะไรใหม่ๆ จากการฟัง พยายามควบคุมอารมณ์ของตนเองให้สอดคล้องไปกับบทสนทนา สิ่งเหล่านี้จะทำให้สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้และเข้าใจถึงอารมณ์ของผู้อื่นเช่นกัน

4. การจินตนาการเพื่อสร้างความรู้สึกเหมือนอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน โดยทดลองคิดว่าถ้าตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน จะมีความคิดและความรู้สึกอย่างไร การทำเช่นนี้จะทำให้ได้เห็นภาพและมุมมองใหม่ ๆ ที่ทำให้สามารถเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5. การให้กำลังใจ เริ่มจากการเป็นผู้คอยรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ การนั่งใกล้ๆ ให้รู้สึกอบอุ่น หรือการสื่อสารด้วยข้อความ สามารถเพิ่มความรู้สึกที่ดีให้อีกฝ่ายไม่รู้สึกลิ้นหัวใจ เหมือนต้องอยู่เผชิญหน้ากับปัญหาเพียงลำพัง

6. การถามอย่างมีศิลปะ การถามจะช่วยให้เข้าใจอีกฝ่ายมากขึ้น ไม่เพียงแต่ถามให้ผ่านๆ ไป เพราะอาจจะทำให้ไม่กล้าพูด แต่ถ้าใช้การถามด้วยความอ่อนโยนกับความเห็นใจ จะช่วยลดความกลัวและเพิ่มความสบายใจได้มากขึ้น

7. ยอมรับและเคารพความแตกต่างทางความคิดเห็น เพศ และเชื้อชาติ แต่ละคนมีลักษณะภายนอกและมุมมองความคิดที่ต่างกัน เราควรให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

8. ก่อนตัดสินคนอื่นให้มองหาข้อมูลให้ได้มากที่สุดที่จะทำให้รู้ได้ว่าเพราะเหตุใดจึงทำเช่นนั้น สาเหตุเกิดจากอะไร แล้วจะช่วยให้ไม่ตัดสินและแสดงออกต่อผู้อื่นได้เหมาะสมขึ้น

9. เมื่อถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ ไม่ควรตอบโต้การกลั่นแกล้งหรือระรานกลับด้วยวิธีการเดียวกัน เพราะจะยิ่งเพิ่มความรุนแรงของเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น ควรใช้วิธีการที่ไม่สามารถให้บุคคลนั้นติดต่อ โพสต์ หรือกลั่นแกล้งได้อีก และควรบอกบุคคลที่ไว้ใจเพื่อขอความช่วยเหลือ ในกรณีที่ถูกละเมิดหรือแอบอ้างตัวตน ให้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อแจ้งความดำเนินคดีต่อไป

10. การสื่อสารอย่างมีมารยาทและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จะช่วยรักษาบรรยากาศที่ดีในสังคมออนไลน์ ป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งและคุกคามที่ส่งผลต่อสุขภาพทางใจ เคารพความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น ไม่นำรูปภาพของผู้อื่นไปเผยแพร่ก่อนได้รับการอนุญาต โดยเฉพาะภาพที่อาจทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอาย ไม่บุกรุกหรือเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่ส่งข้อความหรือภาพลามกอนาจารให้ผู้อื่น ไม่สร้างข้อมูลเท็จและไม่ส่งต่อข้อมูลที่ไม่ทราบที่มาชัดเจนในช่องทางสาธารณะ

จากการสร้างความเห็นอกเห็นใจด้วยตนเอง สามารถทำได้ง่าย ๆ ด้วยการทำความเข้าใจทั้งสี่หน้าท่าทางการรับฟังอย่างตั้งใจ สามารถวิเคราะห์ถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการ ความแตกต่าง ไม่ตัดสินผู้อื่นจากความคิดเห็นของตนเอง และการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้รับรู้ถึงมุมมองความคิดของตนเองและผู้อื่น

4.2 เทคนิคการสร้างการเห็นอกเห็นใจในครอบครัว

สถาบันครอบครัวสามารถสร้างและออกแบบความคิด เจตคติ และพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ (มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2563)

1. พื้นฐานจิตใจที่มั่นคงและปลอดภัย การสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้กับเด็ก เพื่อจะไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวและรู้สึกปลอดภัย

2. เวลาครอบครัว การมีเวลาพร้อมที่จะรับฟังความคิด ความรู้สึก เพื่อจะได้รู้สึกว่าคุณเองมีที่พึ่งและเป็นที่ไว้วางใจให้กับสมาชิกในครอบครัว

3. การเข้าใจความรู้สึกของตนเองมาเป็นอันดับแรก เพราะเด็กจำเป็นต้องเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของตนเองก่อนที่จะสามารถเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เช่น เศร้า เสียใจ ดีใจ มีความสุข ผู้ใหญ่ต้องทำเป็นแบบอย่าง เวลาที่ผู้ใหญ่มีความรู้สึกต่าง ๆ ที่แสดงออกอย่างเหมาะสม

4. เวลาที่เด็กมีความรู้สึกบางอย่างเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ผู้ใหญ่ควรสะท้อนความรู้สึกเด็กเป็นคำพูด เพื่อให้เด็กเห็นว่าเวลาที่ความรู้สึกอะไรบางอย่างขึ้นมา มีคนรับรู้และเข้าใจว่าเขารู้สึกอย่างไร การยอมรับความรู้สึกของคนอื่นด้วย นำมาซึ่งความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอย่างเข้าใจ

5. การจัดการอารมณ์ คนทุกคนต่างก็ต้องมีทั้งอารมณ์ดีและไม่ดีเป็นธรรมชาติ อาจจะดีใจ เศร้า เสียใจ สำคัญกว่าคือการจัดการกับอารมณ์ ผู้ใหญ่ควรยอมรับความรู้สึกของเด็กก่อนไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกดีหรือไม่ดี

6. รับผิดชอบการกระทำตนเอง ควรให้เด็กได้รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ เพราะจะทำให้ได้เรียนรู้และรู้จักถึงความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

7. รู้จักควบคุมตนเอง ฝึกให้รู้จักรอคอยเมื่อมีความต้องการสิ่งต่างๆ เช่น อยากได้ของเล่น พ่อแม่ก็ไม่ควรตามใจซื้อให้ทุกครั้ง แต่ควรให้เด็กเรียนรู้ว่าจะได้เมื่อถึงเวลาที่สมควร เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะควบคุมตนเองได้ ถ้าเป็นเรื่องที่อาจทำให้เกิดผลเสียกับตนเองและผู้อื่นก็จะไม่กระทำเช่นนั้น

ครอบครัวเป็นพื้นที่ที่สามารถแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีทั้งดีใจและเสียใจ การสร้างความเห็นอกเห็นใจในครอบครัวเริ่มจากความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางกายและทางใจ รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองทั้งทางบวกและทางลบ เรียนรู้และยอมรับถึงอารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น

4.3 เทคนิคการสร้างการเห็นอกเห็นใจในสถาบันการศึกษา

การสร้างการเห็นอกเห็นใจให้เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษา ห้องเรียนเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคุณครูกับนักเรียน สามารถทำได้ด้วยเทคนิคง่าย ๆ ดังนี้ (อัทนัยทิม, 2565)

1. ให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกของตัวเองออกมา เป็นการเปิดโอกาสให้เล่าความรู้สึก แสดงด้านที่อ่อนไหวของตัวเองโดยที่เด็กรับรู้ได้ว่ายังมีคนคอยเปิดใจรับฟังและรู้สึกปลอดภัยที่มีคนอยู่เคียงข้าง เป็นวิธีที่ทำให้เด็กได้เข้าใจและพัฒนาเป็นความเข้าใจและเห็นใจคนอื่นในที่สุด อาจจะเป็นการให้เด็กวาดภาพใบหน้าที่มีสื่อถึงความรู้สึกและร่วมพูดคุย ว่าสิ่งที่เขาวาดออกมาเขารู้สึกอย่างไร และอะไรทำให้รู้สึกอย่างนั้น

2. สร้างคำถามปลายเปิด คุณครูสามารถนำเรื่องราวหรือแบ่งปันประสบการณ์จริง พร้อมตั้งคำถามให้นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์จากสิ่งที่รับฟัง หากต้องอยู่ในเหตุการณ์เช่นนั้นเราจะมีรู้สึกอย่างไร และคิดว่าคนอื่นจะคิดเหมือนกับเราหรือไม่ เพื่อเรียนรู้ที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันและถามตัวเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ว่า “คนอื่นรู้สึกอย่างไร” ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าใจผู้อื่นด้วย

3. การมีต้นแบบช่วยให้เข้าถึงได้เร็วขึ้น การลงมือสอนอย่างเดียวก็น่าจะไม่พอ ครูสามารถสร้างกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติจากนิทาน ละครหรือวรรณกรรม โดยการให้เด็ก ๆ ทำความรู้สึกหรือสวมบทเป็นตัวละครเพื่อศึกษามุมมองบุคลิกต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดหรือความรู้สึกของตัวละครในแต่ละบทสนทนา ซึ่งการที่เข้าใจตัวละครนั้นจะทำให้เด็ก ๆ ได้คิดถึงความรู้สึกของตัวละครนั้น ๆ และต่อยอดจนกลายเป็นคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่น

4. เรียนรู้และรับฟังผู้อื่น การแสดงความจริงใจ เอาใจใส่ต่อคู่สนทนา อดทนเพื่อฟังเหตุและผล เป็นผู้ฟังที่ดี กิจกรรมง่าย ๆ ให้เด็กทวนคำตอบที่เพื่อนตอบคำถามไป ฝึกให้โฟกัสกับหัวข้อของการสนทนา จับประเด็นเพื่อแสดงความคิดเห็น เพื่อต่อยอดสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5. รู้จักผู้อื่นแล้วต้องรู้จักตัวเองด้วย นอกจากต้องเรียนรู้ผู้อื่นแล้ว เราต้องสอนให้เด็ก ๆ รู้จักตัวเองด้วย เพราะทุกอย่างต้องมีความสมดุลกัน ซึ่งครูสามารถตั้งคำถามเพื่อเป็นการให้เด็ก ๆ ได้สำรวจข้อดีหรือความสามารถของตัวเอง แล้วให้ลองคิดว่าข้อดีและศักยภาพของตัวเองนั้นจะต่อยอดไปสู่การช่วยเหลือคนอื่นอย่างไรได้บ้าง เป็นการเพิ่มความมั่นใจในข้อดีให้กับเด็ก ๆ และสนับสนุนให้เขาข้อดีนี้ไปช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป

6. จำลองสถานการณ์ให้แสดงออกเกี่ยวกับอารมณ์ เป็นกิจกรรมสนุก ๆ ที่อาจช่วยให้เด็ก ๆ ทำงานเกี่ยวกับทักษะทางสังคมและอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการเคลื่อนไหวได้เป็นอย่างดี

7. กิจกรรมทายอารมณ์ด้วยการหมุนวงล้ออารมณ์ เป็นกิจกรรมที่ทำง่ายและตื่นเต้นสำหรับเด็ก ๆ เพราะทุกคนจะได้ร่วมลุ้นว่าตนเองจะได้อารมณ์ไหน อาจจะเพิ่มสีสันโดยการให้แสดงตามที่ตนเองหมุนวงล้อ

8. ใช้แผนภูมิความรู้สึกให้เพื่อนในชั้นเรียน ได้แบ่งปันว่าวันนี้พวกเขาารู้สึกอย่างไรกันบ้าง และเพราะอะไร จึงรู้สึกเช่นนั้น

9. การให้ฝึกมุมมองความรู้สึกต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ในมุมมองของตนเอง เพื่อจะได้เข้าใจความรู้สึกคนอื่น ด้วยการแสดง บทบาทสมมติที่เป็นตัวละครแตกต่างกันในหลายบทบาท แล้วถามถึงความรู้สึก และให้ลองสลับบทบาทกัน ว่าจะรู้สึกเหมือน หรือต่างกันอย่างไร

10. เขียนข้อความขอบคุณใครสักคนเพื่อแสดงให้พวกเขาเห็นว่าสิ่งที่พวกเขาทำมีความหมายกับคุณมากแค่ไหน เพื่อเรียนรู้ความรู้สึกซึ่งกันและกัน

บรรยากาศในสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับ อารมณ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเห็นอกเห็นใจ การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจตนเองและ ผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก การเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุล

4.4 เทคนิคการสร้างการเห็นอกเห็นใจในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

สังคมที่มีความหลากหลายทั้งความคิดและความต้องการต่าง ๆ ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป การสร้างความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถเรียนรู้และพัฒนาร่วมกัน อันได้แก่ (Cherry, 2023)

1. สร้างการตระหนักรู้ (Self-awareness) ให้เกิดขึ้นในตนเอง โดยบุคคลตระหนักรู้ว่าตนเองกำลังคิดและ รู้สึก อย่างไร รู้ว่าอะไรที่ทำให้เกิดอารมณ์หรือความรู้สึกนั้น ๆ เมื่อเกิดความรู้สึกในตนเอง หรือเท่าทันความคิด อารมณ์ ความรู้สึกในขณะนั้น จะสามารถยับยั้งอารมณ์ทางลบได้ทัน และยังสามารถจัดการอารมณ์ทางลบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เรียนรู้ที่จะ “ให้” เป็นความรู้สึกที่เราต้องการจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น ดังนั้นการรู้จักที่จะให้จึงเป็น การช่วยเหลือเบื้องต้น ทั้งการให้ในรูปแบบสิ่งของ เงินทอง การบริจาค การให้ในรูปแบบความช่วยเหลือ รวมไปถึงการให้ใน รูปแบบของโอกาส ซึ่งการให้จะช่วยให้บุคคลได้เข้าใจตนเองและผู้อื่น จนนำไปสู่ความรู้สึกเข้าอกเข้าใจ

3. คำนึงถึงคนอื่น เป็นแนวคิดที่สำคัญของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพราะการที่เราตระหนักรู้ในตนเองได้ เช่น ถ้าทะเลาะกับเพื่อน แล้วแสดงความโกรธออกไป เพื่อนจะต้องเสียใจ และอาจทำให้ความรู้สึกที่มีต่อกันไม่เหมือนเดิมอีก ต่อไปได้ จึงทำให้ต้องระวังที่จะแสดงพฤติกรรมในทางลบ

4. การยืดหยุ่น (Flexible) เป็นวิธีการปรับใจ หรือมุมมองที่เรามีต่อสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นกลาง โดยไม่มีการตัดสิน บุคคล หรือสถานการณ์ แต่เป็นการพิจารณาบุคคล หรือสถานการณ์ก่อนปรับตัวเข้าหากัน ปรับการคุยกัน แล้วมาหาทางออก ร่วมกันว่าจะแก้ไขอย่างไรได้บ้าง

5. การทำใจยอมรับ เป็นมุมมองเชิงบวกที่มีต่อบุคคลรอบตัว หรือสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ทำให้เกิดมุมมอง ต่อตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้ตระหนักว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพราะอะไร ซึ่งจะทำให้ไปเบียดเบียนผู้อื่นน้อยลง ให้ความเกื้อกูล หรือช่วยเหลือกันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้มีชีวิตที่สงบ และเป็นสุขมากขึ้น

6. การออกจากพื้นที่ส่วนตัว (Comfort Zone) ควรออกไปทำหรือลองอะไรใหม่เป็นวิธีง่าย ๆ ในการพัฒนาทักษะ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย เรียนภาษา หรือแม้แต่ฝึกซ้อมดนตรี การทำอะไรใหม่ ๆ จะทำให้รู้สึก อ่อนน้อมถ่อมตนและไม่เอาความคิดหรืออารมณ์ตัวเองเป็นที่ตั้งมากเกินไป

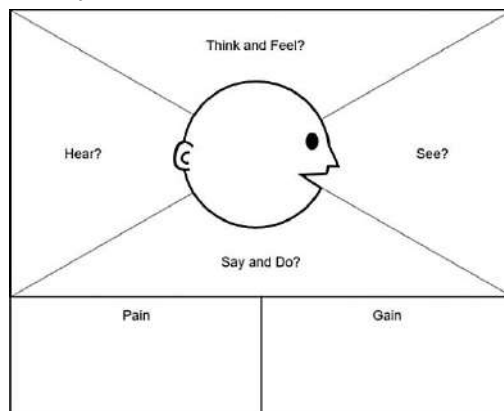
7. การท่องเที่ยวหรือการไปเยี่ยมชมสถานที่หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ จะทำให้โลกทัศน์เปิดกว้างและสามารถ เข้าใจ “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” ได้มากขึ้น

8. ขอคำแนะนำและการเสนอแนะ การขอคำแนะนำจากคนรอบตัวคุณเรื่องทักษะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจากครอบครัว เพื่อน หรือที่ทำงาน และให้เปรียบเทียบกับตนเองที่ผ่านมาว่าพัฒนามากขึ้นแค่ไหน

ความเห็นอกเห็นใจมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นการเรียนรู้และยอมรับเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น การมีมุมมองทั้งทางบวกและทางลบ การปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นกับสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้น ยังสามารถทำให้รู้เท่าทันอารมณ์และการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ซึ่งแสดงพฤติกรรมด้านลบน้อยลง และมีความเอื้อเฟื้อต่อกันมากขึ้น

5. แผนผังการเห็นอกเห็นใจ (Empathy mapping)

การเห็นอกเห็นใจสามารถฝึกด้วยเทคนิคต่าง ๆ ตามที่ได้นำเสนอข้างต้นแล้วนั้น อีกวิธีหนึ่งคือการทำแผนผังการเห็นอกเห็นใจ (Empathy Mapping) ซึ่งเป็นวิธีการที่นำเสนอเป็นแผนผังรูปภาพ เชื่อมโยงให้เข้าใจ รับรู้ และถ่ายทอดความคิดความรู้สึกออกมาให้เข้าใจซึ่งกันและกันได้ง่าย บุคคลทุกช่วงวัยสามารถฝึกได้ด้วยการหยุดมองสิ่งที่เกิดขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นจากมุมมองของตนเอง แต่เป็นการมองสิ่งที่เกิดขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านมุมมองของผู้อื่น ตลอดขั้นตอนนั้น ให้ลองฝึกวางความคิดและความเป็นตัวเองมากที่สุด และพยายามสร้างจินตนาการ เหตุการณ์สมมติว่าเขารับรู้อะไร และรู้สึกอย่างไรผ่านสิ่งต่าง ๆ เริ่มต้นจากการฟังตนเองและผู้อื่นอย่างเข้าใจ ส่งผลต่อการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน (Gray,2017)

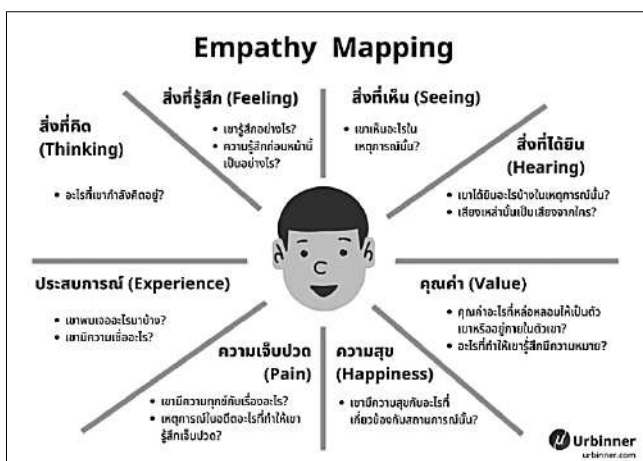

ภาพที่ 1 แผนผังการเห็นอกเห็นใจ (Empathy Map Canvas) (Gray,2017)

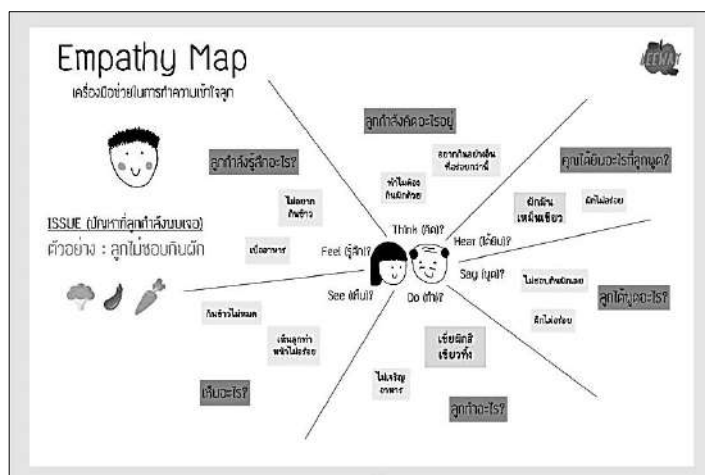
การทำแผนผังการเห็นอกเห็นใจ ประกอบด้วย

1. สิ่งที่เป็นความคิดและความรู้สึก (Think and Feel) กำลังคิดอะไรอยู่ รู้สึกอย่างไรกับสถานการณ์เหล่านั้น
2. สิ่งที่ได้ยิน (Hear) ได้ยินอะไรจากเหตุการณ์ หรือสถานการณ์เหล่านั้น
3. สิ่งที่เห็น (See) พบเห็นใคร เห็นอะไรในเหตุการณ์นั้น
4. สิ่งที่จะพูดหรือทำ (Say and Do) อยากจะพูดหรือทำอะไรบ้างเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น
5. สิ่งที่เป็นความทุกข์หรือปัญหา (Pain) ในอดีตเคยเกิดปัญหาที่ทำให้รู้สึกเจ็บปวดหรือไม่กับสถานการณ์เหล่านั้น
6. สิ่งที่ทำให้มีความสุข (Gain) ความสุขที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านั้น

ตัวอย่างแผนผังการเห็นอกเห็นใจ (Empathy mapping)

ภาพที่ 2 พนักงานไม่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของบริษัท (เออร์บินเนอร์, 2565)

ภาพที่ 3 เด็กไม่ชอบกินผัก (<https://www.facebook.com/leeway.th>)

ตัวอย่างแผนผังการเห็นอกเห็นใจที่กล่าวข้างต้น เป็นการสำรวจความรู้สึก เรียนรู้ ทบทวน และการออกแบบความคิดของตนเอง เช่น พนักงานไม่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของบริษัท เด็กไม่ชอบกินผัก จากสถานการณ์ตัวอย่าง การทดลองสวมบทบาทเป็นเด็กที่ไม่ชอบกินผัก กินผักชนิดเดิมซ้ำ ๆ เหมือนเดิม เพราะอะไรต้องกินผัก หรือสวมบทบาทเป็นพนักงานที่ไม่ชอบทำกิจกรรมกับบริษัท กิจกรรมไม่มีอะไรแปลกใหม่ นั่งกินข้าว พูดคุยกลับบ้านดึก ตื่นไปทำงานไม่ไหว เหตุการณ์ที่กำลังเผชิญในขณะนั้นเป็นการฝึกฟังอย่างตั้งใจและสังเกตการกระทำ เพื่อเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นให้มีความชัดเจน

6. บทสรุป

ศิลปะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเห็นอกเห็นใจเป็นทักษะทางด้านอารมณ์และสังคม (Soft Skills) ที่เหมาะกับทุกช่วงวัย การรับรู้ความรู้สึกของคนอื่น เป็นส่วนประกอบสำคัญของความสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จเพราะช่วยให้เราเข้าใจมุมมองความต้องการและความตั้งใจของผู้อื่นในการเผชิญกับสถานการณ์ การแสดงออกต่อการเอาใจเขามาใส่ใจเราส่งผลให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ทั้งจากการรับฟังอย่างตั้งใจ การถามเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชนและสังคม ซึ่งส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน สามารถนำมาพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองในการเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น การเข้าถึงสภาวะของจิตใจหรืออารมณ์ของบุคคลอื่นเปรียบเสมือนการได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับบุคคลนั้น สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นความสามารถที่บุคคลจะสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดีมีความสามารถด้านการควบคุมตนเองได้ มีสติ รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง เข้าใจสังคม และรู้จักจัดการความสัมพันธ์ที่เหมาะสม จากองค์ประกอบที่สำคัญการเห็นอกเห็นใจผ่านความคิด ผ่านอารมณ์ ผ่านการช่วยเหลือ การพัฒนาตนเองให้มีการเห็นอกเห็นใจจากการฟัง สังเกต วิเคราะห์อารมณ์ ความรู้สึก รับรู้เกี่ยวกับตนเองและสะท้อนความรู้สึกตนเองอย่างชัดเจน การทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นสามารถนำแผนผังการเห็นอกเห็นใจมาฝึกมองปัญหา เรื่องราวที่เกิดขึ้น อารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น บุคคลในเหตุการณ์ เพื่อช่วยเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับตัวให้มีมุมมองเชิงบวกกับการใช้ชีวิต ความรับผิดชอบต่อการกระทำทั้งด้านบวกและด้านลบ การพัฒนาตนเองให้จับประเด็นการสนทนาเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนผ่านการสนทนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้สึกร่วมกัน ปรับใจ ปรับมุมมองเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่รอบตัว

7. เอกสารอ้างอิง

- ชัยทวี เสนะวงศ์. (2564). *People Management: Next Normal*. <https://www.khonatwork.com/post/people-management-next-normal>
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2564). การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนิสิตจิตวิทยามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 47(1), 75-98.
- ปวีร์ กาญจนกิจ. (2556). การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยใช้วิธีทัศนัยการเรียนรู้จากตัวแบบสัญลักษณ์. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 3(3), 21-26.
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2563). *สอนลูกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น*. <https://www.thaichildrights.org/articles/article-tip/info-graphic-empathy/#>
- อัทนัยทีม (Attanai Team). (2565). ความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งที่ต้องสอนในชั้นเรียน หรืออยู่ใน DNA ของมนุษย์. <https://www.attanai.com/learning-ideas/empathy-must-taught-or-in-dna/>
- Cherry, K. (2023). *What is empathy?*. <https://www.verywellmind.com/what-is-empathy-2795562>.
- Cuff, B. M., Brown, S. J., Taylor, L., & Howat, D. J. (2016). Empathy: A review of the concept. *Emotion Review*, 8(2), 144-153.
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 113-126.

- Gardner, H. (2002). Interpersonal communication amongst multiple subjects: A study in redundancy. *Experimental Psychology*, 10, 72-80.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. Bantam Books.
- Gray, D. (2017). Updated empathy map canvas.
<https://medium.com/the-xplane-collection/updated-empathy-map-canvas-46df22df3c8>
- Jeffrey, D. (2016). Empathy, sympathy and compassion in healthcare: Is there a problem? Is there a difference? Does it matter?. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 109(12), 446–452.
- ลีเวย์ (Leeway). (7 กันยายน 2564). Empathy Map เครื่องมือช่วยในการเข้าใจลูก. [อินโฟกราฟิก]. เฟซบุ๊ก.
<https://www.facebook.com/leeway.th/photos/pb.100057441219453.-2207520000./1005956176643938/?type=3>
- Loannidou, F., & Konstantikaki, V. (2008). Empathy and emotional intelligence: What is it really about. *International Journal of Caring Sciences*, 1(3), 118-123.
- เออร์บินเนอร์ (Urbinner). (2565). วิธีการฝึกเอาใจเขามาใส่ใจเราด้วย Empathy Mapping.
<https://www.urbiner.com/post/practice-empathy-by-empathy-mapping>
- Wallace, J. (2020). The new normal: A neopolitical turn in China's reform era. In K. Koesel, V. Bunce, & J. Weiss (Eds.), *Citizens and the state in authoritarian regimes: Comparing China and Russia*. Oxford University Press.

การท่องเที่ยวเมืองรองเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี Creatively Secondary City Tourism in Chanthaburi Province

วิมลมาส มาสมบุญ^{1*} และกฤษฎา เขียววัฒนสุข²

Wimonmas Masomboon¹ and Krisada Chienwattanasook^{2*}

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดประสงค์ในการนำเสนอการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรอง ให้เป็นการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ที่ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ รวมถึงพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม และยังสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเมืองรอง โดยได้จัดโครงการท่องเที่ยว 55 เมืองรอง 5 ภูมิภาค เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยเจ้าของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนร่วม ในบทความนี้ได้มุ่งเน้นไปที่เมืองรองในภาคตะวันออกคือ จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากเป็นเมืองรองที่มีศักยภาพ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเป็นพื้นที่ผลิตผลไม้ที่สำคัญ จึงสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดผสมผสานกับการใช้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวและคนที่เป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวได้เกิดโอกาสในการสื่อสารและเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรคสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมที่ถูกต้องทั้งนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเมืองรอง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดจันทบุรี

¹คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

Faculty of Social Technology Eastern, Rajamangala University of Technology Chanthaburi Campus

E-mail: wimonmas_ma@mutto.ac.th

²สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Department of Management, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

E-mail: krisada_c@mutt.ac.th

*Corresponding author

Abstract

The purpose of this academic article aimed to present the development of secondary city for sustainable tourism according to the 3rd National Tourism Development Plan. This plan has emphasized all preparatory changes and risks with modernizing the tourism industry by using digital technology and innovation. The Tourism Authority of Thailand (TAT) has organized a tourism project in 55 secondary cities in 5 regions to increase the number of tourists and to distribute local income. The resource owners have participated in tourist attractions. This article also focused on the Eastern secondary city, especially Chanthaburi province. This province has been developed and combined by creative tourism. Tourists and local tourism entrepreneurs could communicate and enhance cultural ways through a variety of local activities. It has led to innovations and practice guidelines for tourists and resource owners.

Keyword: Secondary City Tourism, Creative Tourism, Chanthaburi Province

วันที่รับบทความ: 8 เมษายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 14 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 3 กรกฎาคม 2566

1. บทนำ

การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ เพราะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะแหล่งรายได้สำคัญที่จะนำรายได้มาสู่ประเทศ สร้างงาน กระจายความเจริญไปทั่วประเทศ การท่องเที่ยวเติบโตและรักษามลประโยชน์ให้กว้างขวางและยั่งยืนในทุกชนชั้นของคนในชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งจะเป็นกรอบในการพัฒนาปรับตัว และฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับภาวะปกติต่อไป (Next Normal) แผนการท่องเที่ยวฉบับนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 5 ปี ด้วยวิสัยทัศน์ที่ว่า “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัวเติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม” โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวนี้ทั้งหมด 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (Resilient Tourism) ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality Tourism) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Experience) และยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล, 2566)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวในชนบท/หมู่บ้าน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์

การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวสีเขียว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น (วรารัตน์ มัธยมชาย, 2562) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีการถกเถียงกันมากมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ในทุกวันนี้ เพราะจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือการเรียนรู้ศิลปะด้วยการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว วัฒนธรรมท้องถิ่นทำให้ชีวิตของผู้คนดีขึ้นผ่านประสบการณ์การท่องเที่ยว เป็นที่นิยมในต่างประเทศแต่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทย เนื่องจากขาดความรู้และปัจจัยสนับสนุนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น ทุน ผู้นำที่เข้มแข็งและทีมงานที่มั่นคง (ไพเมณี แก้วสง่า และนิศาชล จ้างศรี, 2555)

รูปแบบหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยสินค้าเศรษฐกิจสร้างสรรค์คือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นการท่องเที่ยวที่นำเสนอในรูปแบบการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ งานฝีมือ การทำอาหาร อาหารพื้นเมือง และสายสัมพันธ์อันเป็นเอกลักษณ์กับชาวท้องถิ่น โดยทั่วไปแล้วการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแห่ง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างสังคมแห่งสุนทรียะ มีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่นและรู้สึกเหมือนเป็นคนในท้องถิ่น ต้องอาศัยการวางแผนและการประสานงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน รวมถึงตัวนักท่องเที่ยวเอง (จิรวัฒน์ ศิริพานิช และภักดี โพธิ์สิงห์, 2562)

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประกาศทิศทางทางการส่งเสริมการตลาดของภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในปี 2566 ว่าประเทศไทยจะกลับไปเป็นประเทศที่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศสูงสุด 1 ใน 5 ของโลก หลังจากในปี 2562 ก่อนเกิดวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 ไทยเคยอยู่ในอันดับที่ 4 ของโลกมาแล้ว โดย ททท. ได้ขับเคลื่อนนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองรองภายใต้โครงการ “365 มหัศจรรย์เมืองไทยเที่ยวได้ทุกวัน” มาพร้อมกับ “เปิดประสบการณ์ใหม่ เมืองรองมีรู้อยู่” ทำให้คนสนใจไปเที่ยวเมืองรอง 55 จังหวัด ใน 5 ภูมิภาคของประเทศไทย (กองบรรณาธิการหนังสือไทยรัฐ, 2565) จากในช่วงปี 2560 – 2563 พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ที่เมืองหลัก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต ชลบุรี เชียงใหม่ กระบี่ และสุราษฎร์ธานี ซึ่งสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองหลักและเมืองรองอยู่ที่ 90 : 10 และเพิ่มขึ้นเป็น 84 : 16 ในปี 2563 มิใช่เพียงแค่ว่ารายได้ที่กระจุกตัวเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐอีกด้วย ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองจะต้องมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว และจัดสรรงบประมาณด้านการท่องเที่ยวให้แก่จังหวัดเมืองรอง เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในห่วงโซ่อุปทาน (ศิริขวัญ วิเชียรเพลิต, 2564)

จังหวัดจันทบุรี เป็นหนึ่งในจังหวัดเมืองรองที่มีความน่าสนใจและได้รับความนิยมในการท่องเที่ยวจังหวัดทางภาคตะวันออก จันทบุรีเป็นเมืองพลอย เมืองผลไม้ และยังเป็นจังหวัดบ้านเกิดของผู้มีชื่อเสียงหลายท่าน (“จันทบุรีเมืองรองมาแรง”, 2561) สถิติในช่วงปี 2555-2562 พบว่า จังหวัดจันทบุรีมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกปี ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า 8,520 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7 ของ GDP (สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, 2564) นอกจากนี้ จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองรองที่มีศักยภาพ โดยมีความโดดเด่นทั้งเรื่องอาหารถิ่น เชื้อชาติ วิถีชีวิต ชุมชนที่หลากหลาย การเป็นเมืองผลไม้ และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และเรื่องราวที่น่าสนใจทรงคุณค่ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น (ดวงกมล ยางงาม และวดี วรรณา, 2563) ซึ่งจังหวัดจันทบุรีได้มีการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ จนเป็นต้นแบบเมืองรองประสบความสำเร็จจากการขยายการลงทุนและรูปแบบการให้บริการที่หลากหลาย ช่วยให้จันทบุรีเป็นเมืองแห่งความสุขของนักท่องเที่ยวและประชาชนในภูมิภาค (พลอยจันทร์ สุขคง, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวในเมืองรองเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์สูงสุดแก่นักท่องเที่ยวและเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 คือการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงใช้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวทางสำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวและการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยจังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองรองที่มีอัตลักษณ์ เป็นเมืองต้นแบบแห่งศักยภาพทางเศรษฐกิจจังหวัดหนึ่งที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ สามารถพัฒนาให้มีการท่องเที่ยวเมืองรองเชิงสร้างสรรค์ได้

2. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566 – 2570)

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยในระยะ 5 ปีข้างหน้า ตั้งแต่ ปี 2566 – 2570 ให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยมีเป้าหมายหลักคือ การพลิกโฉมการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคต ที่ดีกว่าสำหรับทุกคน ภายใต้วิสัยทัศน์ การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ยังให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ และพร้อมที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างการแข่งขันจากภายใน มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัย ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การยกระดับบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ เข้ากับบริบทของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะการฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ตลอดจนให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น และภาคประชาชน

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 นี้ เป็นแผนระดับ 3 ที่มีความครอบคลุม เชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นด้านท่องเที่ยว รวมถึงร่างกรอบและทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่ยังคงมุ่งมั่นให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไปในอนาคต อีกทั้งยังได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ Bio-Circular-Green Economy (BCG) ที่มุ่งพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 จะแตกต่างจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ผ่านมาก็คือ แผนฉบับนี้ได้ครอบคลุมถึงหลักการของความยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะมีส่วนช่วยส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายความยั่งยืน Sustainable Development Goals: SDGs ของประเทศไทยได้ครบทั้ง 17 เป้าหมาย หัวใจหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในอนาคต จะมุ่งเน้นไปที่การดำเนินการเพื่อพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็ง ต่อยอดการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับภาวะความปกติถัดไป (“เปิดแผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติ”, 2564)

การมุ่งเน้นคุณค่าโดยเน้นเส้นทางการท่องเที่ยวเริ่มตั้งแต่ก่อนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว การสื่อสารการตลาดที่ตรงใจและสร้างสรรค์ การคมนาคมขนส่งที่มีคุณภาพและมาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายพร้อมรองรับความต้องการที่แตกต่าง เป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงมีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 3 โดยมีการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาอยู่ 3 ข้อ คือ กลยุทธ์ที่ 1: สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวอันน่าประทับใจที่มีคุณค่าเพื่อ

ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Value – Based Tourism) กลยุทธ์ที่ 2: ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงที่หลากหลายและสร้างสรรค์ของไทย (High Potential and Creative Tourism) และกลยุทธ์ที่ 3: ส่งเสริมการตลาดเชิงรุกมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (Quality – Based Marketing) (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2565)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า ในปี พ.ศ.2566 จะให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างออกไป คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งนอกจากจะได้ความสุขแล้วยังได้ประสบการณ์ใหม่ๆ อีกด้วย

3. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกระบวนทัศน์ใหม่และทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) นิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็น การเดินทางของประสบการณ์ที่แท้จริง เชื่อมโยงผ่านการเรียนรู้ศิลปะ มรดก หรือสถานที่อย่างมีส่วนร่วม ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนสร้างวัฒนธรรมที่มีชีวิต (Raymond, 2008)

สาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือการที่นักท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวได้มีโอกาสสื่อสารและเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมงานบุญ งานฝีมือ ทรัพยากรธรรมชาติหรือปัจจัยอื่น ๆ นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือแนวปฏิบัติที่ถูกใจทั้งนักท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว ยังทำให้นักท่องเที่ยวกลายเป็นเจ้าของจุดชมวิวที่มีฐานะเทียบเท่าหรือสูงกว่าตามภูมิปัญญาชาวบ้านอีกด้วย (วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556)

ด้วยการสนับสนุนของหลายสถาบัน ประเทศไทยได้นำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและเมืองขึ้นสองอย่างกว้างขวาง จะเห็นได้ว่าแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีในต่างประเทศมากกว่า 10 ปีแล้ว และในประเทศไทยก็เกือบ 10 ปีแล้ว ปัจจัยที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่นี้มี 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) โครงสร้างทางสังคม คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และมาตรฐานการครองชีพ และ (2) การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เช่น การเติบโตอย่างรวดเร็วในการอำนวยความสะดวกในกิจกรรมประจำวันและมีตัวเลือกการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สินค้าและบริการ การเดินทาง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยประสบปัญหาด้านอุปทานมากกว่าปัญหาด้านอุปสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นธรรมมักกระจุกตัวอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลัก คิดเป็น 50% ของรายได้ทั้งหมด ดังนั้นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือแนวทางของการพัฒนารูปแบบ การสร้างเครือข่ายในระดับท้องถิ่นเริ่มต้นด้วยการกระจายโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน การพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นจึงขับเคลื่อนด้วยมูลค่าเพิ่มที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวระดับพรีเมียม ภูริวัฒน์ เดชอุ่ม (2556) เสนอว่า กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน และด้วยการสนับสนุนของรัฐบาล ประชาชนในท้องถิ่นสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องให้มีศักยภาพมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 1 ค้นหาอัตลักษณ์และเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรมทั้งด้านวิถีชีวิต ศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญา ชาติพันธุ์ และความหลากหลายทางธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเอกลักษณ์และความแตกต่าง ป้องกันการปลอมแปลงและรับประกันความยั่งยืนทั่วทั้งอุตสาหกรรม

ขั้นตอนที่ 3 รับข้อมูลเชิงลึกในตลาดเพื่อค้นหาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แท้จริง

ขั้นตอนที่ 4 สร้างมูลค่าสินค้าทางการท่องเที่ยวโดยออกแบบแนวคิด สินค้า บริการ และประสบการณ์ สร้างการรับรู้ที่นำไปสู่ข้อมูลเชิงลึกของผลิตภัณฑ์และการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 5 เปลี่ยนกลยุทธ์การพัฒนาตลาดไปสู่การสร้างมูลค่าผ่านผลิตภัณฑ์ที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เป็นการผสมผสานอย่างลงตัวของค่านิยมดั้งเดิมและสมัยใหม่

นันทิยา ต้นตราสืบ และวราวิชต์ มัธยมบุรุษ (2561) ที่นำเสนอขั้นตอนการสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1: สร้างผู้ให้ความร่วมมือทางสังคม เช่น ผู้ประกอบการ และฝ่ายสนับสนุน เช่น หน่วยงานรัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการท่องเที่ยวในภาคส่วนฝั่งอุปสงค์ เช่น นักท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 ตามกระแสพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป ออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม หลักการของ RECIPE ได้แก่ (1) กิจกรรมการปรับแต่งผู้เข้าชมสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ (2) สร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (Empathy) หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วนักท่องเที่ยวจะมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน แนวทางการรักษาอัตลักษณ์ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (3) กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เน้นทักษะการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น (4) สร้างความประทับใจให้กับทุกฝ่าย (ความประทับใจ) ในฐานะนักท่องเที่ยว เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวและองค์กรสนับสนุนต้องพึงพอใจและประทับใจ และ (5) เข้าร่วมกิจกรรม (Participation) ออกแบบกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในแต่ละกระบวนการเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อชุมชนท้องถิ่นและเคารพในภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดมาอย่างดี

ขั้นตอนที่ 3 สร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้แก่นักท่องเที่ยวเป้าหมายผ่านการนำเสนอสื่อในรูปแบบต่าง ๆ และช่วยเสริมสร้างการรับรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นของไทยในระดับสากล

ขั้นตอนที่ 4 ส่งเสริมบทบาทของเครือข่ายท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอะบอริจินอย่างต่อเนื่อง

สรุปการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะไม่ประสบความสำเร็จ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ได้แก่เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ฝ่ายการค้า และหน่วยงานราชการ รวมถึงนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญคือต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การคิด การออกแบบ การจัดการ การยอมรับ และผลประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรยังช่วยให้ชาวบ้านปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ ตระหนักถึงการเติบโตอย่างยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4. นโยบายการท่องเที่ยวเมืองรอง

แม้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยจะพัฒนาอย่างรวดเร็ว แต่ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลัก คิดเป็น 50% ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงส่งเสริมการท่องเที่ยว 55 เมืองรอง ภายใต้โครงการ “365 มหัศจรรย์เมืองไทยเที่ยวได้ทุกวัน” โดยกำหนดจังหวัด 55 เมืองรอง ใน 5 ภูมิภาค (ภาพที่ 1) ได้แก่ ภาคเหนือ 16 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พิชญโลก ดาก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ สุโขทัย ลำพูน ถิ่นดิน ลำปาง แม่ฮ่องสอน พิจิตร แพร่ น้ำ กำแพงเพชร อุทัยธานี พะเยา สระแก้ว ตราด จันทบุรี ปราจีนบุรี นครนายก ภาคกลาง 7 จังหวัด ได้แก่ ลพบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม ชัยนาท อ่างทอง สิงห์บุรี และภาคใต้ 9 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สตูล ชุมพร ระนอง นราธิวาส ยะลา และปัตตานี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

ภาพที่ 1 เมืองรอง 55 จังหวัด ใน 5 ภูมิภาคของประเทศไทย
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2562)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เป็นหน่วยงานหลักที่จะช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยว เพื่อพลิกฟื้นเศรษฐกิจในปี 2566 โดยกระตุ้นความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยวคนไทยและต่างชาติ ด้วยการนำเสนอ Soft Power of Thailand คือ 5F ได้แก่ Food Film Fashion Festival Fight โดยได้วางแผนกระตุ้นตลาดในประเทศ ด้วยแคมเปญสื่อสาร “เที่ยวเมืองไทย Amazing ยิ่งกว่าเดิม” พร้อมต่อยอดทิศทางส่งเสริมตลาด 5 ภูมิภาคของประเทศไทย ชูเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาค โดยเน้นแนวคิด “การท่องเที่ยวไทยเที่ยวได้ทุกวัน” นำเสนอผ่านแคมเปญ “365 วัน มหัศจรรย์เมืองไทย...เที่ยวได้ทุกวัน” เพื่อเพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายและเพิ่มวันพักค้าง (กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2566) ททท.ได้สร้างอิมเมจการท่องเที่ยวโดยดึงอัตลักษณ์และสิ่งที่น่าสนใจของแต่ละภาคออกมา เพื่อให้ครอบคลุมทุกมิติของการท่องเที่ยว เพื่อดึงคนไทยให้อยากท่องเที่ยวในประเทศแทนการไปเที่ยวต่างประเทศ และมุ่งหวังที่จะเพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยอิมเมจการท่องเที่ยวของแต่ละภาคมีดังนี้ 1) ภาคเหนือ : สัมผัส “เสน่ห์วันวานเมืองเหนือ” 2) ภาคอีสาน : “หลงรักแผ่นดินถิ่นอีสาน” 3) ภาคกลาง : “เที่ยวอินเทรนด์ภาคกลาง” 4) ภาคตะวันออก : “สบาย สบาย ภาคตะวันออก” 5) ภาคใต้ : รสจัดจ้าน “หอยแรง แหล่งใต้” (กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2566)

ในบทความนี้มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเมืองรองในภาคตะวันออก โดยมีธีม “สบาย สบาย ภาคตะวันออก” มีการทำแผนเพิ่มความถี่ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ด้วยเมนูประสบการณ์ “Story สบาย สบาย” ไม่ว่าจะเป็นสายกิน สายชิล สายเขียว สายมู โดยนำเสนอแนวคิดเที่ยวทะเล สบายกาย เที่ยวครีธา สบายใจ เที่ยวธรรมชาติ สบายตา และเที่ยวไปกินไป สบายพุง โดยภาคตะวันออกได้ถูกจัดปฏิทินท่องเที่ยวไว้ในเดือน มกราคม - กรกฎาคม เนื่องจากเป็นฤดูผลไม้

5. การท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี

จันทบุรี เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ก่อตั้งโดยชนชาติของ จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ทางตะวันออกของประเทศไทย จันทบุรีอยู่ห่างจากเมืองหลวงของประเทศไทยทางตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 245 กิโลเมตร (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557) จันทบุรีมีพื้นที่ทั้งหมด 6,338 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 16.6 ของภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ พื้นที่ทั้งจังหวัดเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล จังหวัดมีสภาพอากาศแบบมรสุมเขตร้อนในที่ราบสูงและภูเขา จันทบุรี เป็นหนึ่งใน 55 จังหวัด และหนึ่งในห้าจังหวัดรองเมืองในภาคตะวันออก จำนวน 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองจันทบุรี ชลุม อำเภอท่าใหม่ อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอมะขาม อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอสอยดาว และอำเภอ แก่งหางแมว อำเภอนายายอามและอำเภอเขาคิชฌกูฏ มีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกัน ภูมิประเทศของจันทบุรีมี 3 ลักษณะ คือ ภูเขาและหุบเขา ที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขา ลุ่มน้ำ และชายฝั่ง (กรมพัฒนาที่ดิน, 2553)

จันทบุรีมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามหลากหลาย (ทะเล ภูเขา น้ำตก) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และเรื่องราวที่น่าสนใจ สถานที่ล้ำค่าที่มีคุณค่าทางภูมิปัญญา โบราณสถาน วิถีชีวิต ชุมชน อาหารพื้นเมือง อาหารทะเล ตลาดอัญมณีที่มีชื่อเสียงระดับโลก อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญซึ่งสามารถพัฒนาและยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดอย่างยั่งยืน การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีลดลงอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อธุรกิจในช่วงของการท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวลดลงอย่างเห็นได้ชัดการท่องเที่ยวทางเลือก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรการยกระดับสินค้าท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเป็นทางออกในการรักษารายได้การท่องเที่ยวของจังหวัดและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันเมื่อโควิด -19 (COVID-19) มีสถานการณ์ดีขึ้น รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน

ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับท้องถิ่น สนับสนุนชุมชนในการพัฒนาความคิดใหม่ ๆ และสร้างสังคมที่มีคุณภาพสูง ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2565) และในนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดรอง 55 จังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี พ.ศ. 2566-2570 ซึ่งกำหนดเป้าหมายจังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองรองเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว เรื่องของการพัฒนาคือการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวและสินค้าท้องถิ่น โดยเน้นคุณค่า เอกลักษณ์ และความยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีคุณภาพและมาตรฐานสากล โดยมีแนวทาง การพัฒนา 5 ประการ ดังนี้

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ตามอัตลักษณ์ของพื้นที่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเหมาะสมสำหรับคนทุกช่วงอายุ
2. ยกระดับการบริการด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวเนื่องด้วยการพัฒนาทักษะบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการพัฒนาการให้บริการ
3. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ และความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ และสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวกระแสหลักและ การท่องเที่ยวของจังหวัดอื่นในภาคตะวันออก
4. ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว

5. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และขยายช่องทางการตลาดแนวใหม่ Digital Marketing สำหรับโครงการที่สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนานี้มี 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) โครงการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว จากโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีในแผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี จะเห็นว่าทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจะอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน เน้นการพัฒนาศักยภาพของชุมชน (สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, 2565)

6. บทสรุป

จากบทความวิชาการนี้จะชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์และแต่ละภูมิภาคมีภูมิประเทศที่แตกต่างกัน จึงเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติในการมาท่องเที่ยวในประเทศไทย แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการระบาดของโควิด-19 จึงทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลัง โควิด-19 ต้องมีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดความยั่งยืน นั่นคือการสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวเมืองรอง โดยประเทศไทยมีเมืองรอง 55 จังหวัด หนึ่งในนั้นคือ จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายเป็นจุดเด่นของจังหวัดทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีมีระดับและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น นำไปสู่การสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาจันทบุรีปี 2566-2570 ที่จะสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองเพิ่มขึ้น เน้นคุณค่าที่มีเอกลักษณ์และความยั่งยืนด้วยการส่งเสริมศักยภาพของการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยดึงดูดเด่นของจังหวัดออกมา คือ การเกษตร นำมา ร่วมกับการท่องเที่ยว เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ผลประโยชน์ร่วมกันทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นตัวนักท่องเที่ยว หรือคนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีเอง

7. เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2565). *เปิดประสบการณ์ใหม่เที่ยว “เมืองรอง” ททท.กระตุ้นคนไทยเที่ยวกระจายทั่วประเทศ*. <https://www.thairath.co.th/business/economics/2453760>
- กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2566). *คาดหวังท่องเที่ยว 2566 ช่วยพลิกฟื้นเศรษฐกิจไทย*. <https://www.thairath.co.th/business/economics/2591676>
- กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2566). *“365 มหัศจรรย์เมืองไทยเที่ยวได้ทุกวัน” ททท.ปลุกกระแสใหม่ ทำให้ทุกเวลาเป็น “ไฮซีซั่น”*. <https://www.thairath.co.th/business/feature/2593351>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). *ประเภทการท่องเที่ยว*. <https://sites.google.com/site/archcommunitydevelopment/tourism>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.. (2562). *55เมืองรอง ต้องลอง*. <https://www.chillpainai.com/scoop/10874/>
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. <https://anyflip.com/zzfck/kiel/basic>.
- จันทบุรีเมืองรองมาแรง. (2561, 6 กุมภาพันธ์). *TAT Review Magazine*. <https://tatreviewmagazine.com/article/chanthaburi-12-hidden-gems/>

จิรวัดน์ ศิริพานิชย์ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2562). เศรษฐกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศ.

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 4(2), 114-127.

ดวงกมล ยางงาม และวดี วรรณ. (2563). การนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติกรณีศึกษา: การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิชาการมนุษย์และสังคมศาสตร์รำไพพรรณี, 1(1), 14-29.

นันทิยา ตันตราสืบ และวราช์ มัธยมบุรุษ. (2561). วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นสู่รูปแบบการท่องเที่ยวอาหารในจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน, 9(1), 139 - 158.

เปิดแผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 เชื่อมทิศทางการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย. (2564). สยามรัฐออนไลน์.

<https://siamrath.co.th/n/277098>

พจนา สวนศรี. (2546). การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พลอยจันทร์ สุขคง. (2561). สุขทุกวัน...ที่จันทบุรี ครอบคลุมเรื่องธรรมชาติ และวิถีถิ่น ต้นแบบเมืองรองที่ประสบ

ผลสำเร็จ. <https://thestandard.co/go-local-chanthaburi/>

ภัณณิ แก้วสง่า และนิศาชล จำนงศรี. (2555). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย, *Suranaree Journal of Social Science*, 6(1), 92-109.

ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย.

วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 33(2), 331-366.

วราช์ มัธยมบุรุษ. (2562). โครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 14(1), 94-102.

ศิริขวัญ วิเชียรพลิส (2564). ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมท่องเที่ยวเมืองรองเพื่อกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570).

https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf

สำนักงานจังหวัดจันทบุรี. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ. 2566 – 2570).

https://www.chanthaburi.go.th/files/com_news_devpro/202212_b87deded14ae58a.pdf

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล. (2566). ครม. เห็นชอบแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3

พ.ศ. 2566-70. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/63364>

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

BLT Bangkok. (2561). *เที่ยวเมืองรอง ลดหย่อนภาษีปี 61*. <http://www.bltbangkok.com/CoverStory>.

Goeldner, C. & Ritchies, B.J. (2006). *Tourism: Principles, practices, philosophies*. John Wiley.

Raymond, C. (2008). The practical challenges of developing creative tourism: A cautionary tale from New Zealand. In R. Wurzbarger, et al. (Eds.), *Creative tourism, a global conversation: How to provide unique creative experiences for travelers worldwide*. Sunstone Press.

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง
การเตรียมบทความสำหรับวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ เป็นวารสารสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ทั้งบทความวิจัยและบทความวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งทางสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา บทความที่จะผ่านการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่าน บทความชุดนี้เป็นตัวอย่างในการจัดรูปแบบบทความเพื่อจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงในบทความนี้ ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง รวมถึงเอกสารอ้างอิงรูปแบบ ตัวอักษรต่าง ๆ วิธีการใส่รูปภาพ ตาราง ผู้เขียนบทความสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร หรืออีเมลติดต่อกองบรรณาธิการที่ อีเมล krungkao.arursjournal@gmail.com

1. การเตรียมบทความสำหรับวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุม ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารเปิดรับบทความวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Articles) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และเป็นข้อคิดเห็นของผู้ส่งบทความเท่านั้น

วารสารเปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุม ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์

เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น จำนวน 2-3 ท่าน โดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double Blinded กรณีมีข้อเสนอแนะแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการจะดำเนินการแจ้งให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินใจตีพิมพ์ให้หรือไม่ก็ได้

ข้อมูลเผยแพร่ : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-ar>

วารสารกำหนดออกเผยแพร่ : ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

2. คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับ

การจัดรูปแบบบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงใน Template ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง การเขียนอ้างอิง การเขียนสมการทางคณิตศาสตร์ การใส่ภาพและตาราง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร

2.1 บทความวิจัย

มีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (Title) สถานที่ทำงาน (Work place of author & co-authors) การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) โดยบทคัดย่อและคำสำคัญเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความวิจัยเนื้อเรื่องจะประกอบด้วย

บทนำ

- ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ขอบเขตของการวิจัย
- สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

วิธีดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

อภิปรายผล

ข้อเสนอแนะ

การอ้างอิงใช้แบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

2.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการ เป็นบทความที่รวบรวมหรือเรียบเรียงจากหนังสือ เอกสาร ประสพการณ์หรือเรื่องแปล เพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่าง ๆ หรือแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มีคุณค่าทางวิชาการ

บทความวิชาการ มีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้า ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (Title) สถานที่ทำงาน (Work place of author & co-authors) การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) โดยบทคัดย่อและคำสำคัญเนื้อหา ดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความวิชาการเนื้อเรื่องจะประกอบด้วย

- บทนำ
- เนื้อหา
- บทสรุป
- การอ้างอิงใช้แบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับบทความ พร้อมกรอกแบบฟอร์มนำส่งบทความวิจัย/บทความวิชาการ ซึ่งระบุวิธีการจัดส่งในเอกสารแบบฟอร์มดังกล่าว โดยส่งผ่านระบบเว็บไซต์ของวารสารที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-ar>

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรใช้โปรแกรม Microsoft Word for windows พิมพ์บนกระดาษ B5 โดยตั้งหน้ากระดาษดังนี้ ขอบกระดาษด้านบน – ล่าง 1.5 ซม. ขอบกระดาษด้านซ้ายและขวา 1.5 ซม.

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำเท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบขนาด และรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ (Types of texts)	บทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK)	
	ขนาด (Size)	ตัวพิมพ์อักษร (Typeface)
ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและอังกฤษ (Title)	18	ตัวหนา (Bold)
ชื่อผู้เขียน (Author & co-authors)	16	ตัวหนา (Bold)
การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence)	12	ตัวธรรมดา (Normal)
หัวเรื่องบทคัดย่อ (Abstract heading)	16	ตัวหนา (Bold)
บทคัดย่อและเนื้อเรื่องหลัก (Abstract & main texts)	14	ตัวธรรมดา (Normal)
หัวข้อคำสำคัญ (Keywords)	14	ตัวหนา (Bold)
หัวข้อเรื่องหลักและตัวเลข (Section heading & number)	16	ตัวหนา (Bold)
หัวข้อเรื่องรองและตัวเลข (Subsection heading & number)	14	ตัวหนา (Bold)

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนและผู้เขียนร่วม บทคัดย่อ และเชิงอรรถบ่งบอกตำแหน่งและสถานที่ทำงานของผู้เขียนและผู้เขียนร่วม ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษเรียงตามลำดับ

4.2.1 ชื่อเรื่อง พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ เริ่มจากชื่อภาษาไทยแล้วตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษร และรายละเอียดไฟล์รูปแบบบทความ

4.2.2 ชื่อผู้เขียน พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้หลังชื่อเรื่อง และเว้น 1 บรรทัด ทั้งด้านบน และใต้ชื่อผู้เขียน ถ้ามีมากกว่า 1 คนให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยกต่อท้ายชื่อ เพื่อแสดงความแตกต่างของสถานที่ทำงานดังตัวอย่างประกอบหน้าแรก

4.2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “Abstract” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ สำหรับคำว่า “Abstract” เฉพาะตัวอักษร “A” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนเนื้อความ ให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 1.5 ซม. และมีอย่างละย่อหน้าเดียว ทั้งนี้บทคัดย่อไม่ควรใส่เอกสารอ้างอิงใด ๆ ทั้งสิ้น และมีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 450 คำ

4.2.4 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” โดยพิมพ์ไว้ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เว้น 1 บรรทัด และจัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณไม่เกิน 5 คำ

ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยพิมพ์ไว้ได้ บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ และให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะตัวแรกของคำแรกของแต่ละคำสำคัญเท่านั้น

4.2.5 ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน ให้พิมพ์สถานที่ทำงานของผู้เขียนทุกคน โดยเรียงตามหมายเลข และ Email address จากชื่อผู้เขียน โดยอยู่ด้านล่างของหน้าแรก

4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ ขอบเขตการวิจัย วัสดุ-อุปกรณ์และวิธีการวิจัย/ทดลอง ผลการวิจัย/ทดลอง วิเคราะห์/อภิปรายผล บทสรุป กิตติกรรม-ประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก (ถ้ามี) โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชื่อย่อของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 5 เคาะ

การลำดับหัวข้อในเนื้อเรื่อง ให้ใส่เลขกำกับ โดยให้บทนำเป็นหัวข้อหมายเลขที่ “1.” และหากมีการแบ่งหัวข้อย่อย ก็ให้ใช้ระบบเลขทศนิยมกำกับกับหัวข้อย่อย เช่น 1.1, 1.1.1, 1.2, 1.2.1 เป็นต้น

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

รูปภาพทุกรูปและตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายอย่างชัดเจน

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 15 ซม. และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก โดยทุกรูปภาพที่ใส่ไว้ท้ายบทความจะต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบทความทุกรูปภาพ และรูปภาพทั้งหมดควรมองเห็นชัดเจนเมื่อบทความถูกพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์

การเขียนคำบรรยายใต้ภาพ ให้ใช้ TH SarabunPSK ขนาด 14 โดยพิมพ์ตัวหนาสำหรับหัวเรื่องและหมายเลขของรูป และพิมพ์ตัวธรรมดาสำหรับคำอธิบายรูปภาพ จัดพิมพ์ไว้กึ่งกลางคอลัมน์

รูปลายเส้นของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปสีอนุโลมให้ได้ รูปภาพควรจะมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และ เพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง โดยปกติให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 Point โดยพิมพ์ตัวหนาสำหรับหัวเรื่องและหมายเลขของตาราง และพิมพ์ตัวธรรมดาสำหรับคำอธิบายตาราง ถ้ามีข้อมูลฟุตโน้ตด้านล่างของตารางให้ใช้ตัวหนังสือเป็นแบบเดียวกันหากแต่ขนาดตัวอักษรเป็น 12 Point ให้จัดพิมพ์ชื่อย่อของแต่ละคอลัมน์ เพื่อความสวยงาม ให้เว้นบรรทัดเหนือคำบรรยายตาราง 1 บรรทัด และเว้นบรรทัดใต้ตาราง 1 บรรทัด

5. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงใช้แบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point) ทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในข้อการอ้างอิง จะต้องมีส่วนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

ตัวอย่างการอ้างอิง ใช้การอ้างอิงแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

หนังสือ

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). *ชื่อหนังสือ*. ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

บทความวารสาร

ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). *ชื่อบทความ*. *ชื่อวารสาร*, ปีที่หรือเล่มที่ (ฉบับที่), เลขหน้า.

หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี, วันเดือน). *ชื่อบทความ*. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า น.หรือ p.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์*. (การศึกษาอิสระหรือ วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต หรือดุษฎีบัณฑิต).
ชื่อมหาวิทยาลัย, จังหวัด.

เอกสารประชุมวิชาการ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี, เดือน). *ชื่อเอกสารหรือโปสเตอร์*. เอกสารหรือโปสเตอร์นำเสนอใน การประชุมของ ชื่อการประชุม. สถานที่.

ข้อมูลสืบค้นที่ได้จากอินเทอร์เน็ต

ผู้แต่ง. (ปี). *ชื่อเอกสาร*. สืบค้น วันเดือนปี, จาก หรือ Retrieved from <http://www.xxx>

การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี, วัน เดือน). ตำแหน่ง(ถ้ามี). [บทสัมภาษณ์.]

วิธีเรียงบรรณานุกรม การเรียงบรรณานุกรมให้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ตัวอย่างรูปแบบการเตรียมบทความวิจัย
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ชื่อเรื่องภาษาไทย ((TH SarabunPSK 18 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง))
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (TH SarabunPSK 18 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง)

ชื่อผู้วิจัย¹ ชื่อผู้วิจัย² และชื่อผู้วิจัย³ (ภาษาไทย)
ชื่อผู้วิจัย¹ ชื่อผู้วิจัย² และชื่อผู้วิจัย³ (อังกฤษ)
(TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง)

บทคัดย่อ

(TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง)

//////////.....(ย่อหน้า 15 เคาะ)..... (TH SarabunPSK 14 Point.

.....
.....
.....

คำสำคัญ: คำสำคัญ1 คำสำคัญ2 คำสำคัญ3 (ไม่เกิน 5 คำ) (TH SarabunPSK 14 Point)

Abstract

(TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง)

//////////.....(ย่อหน้า 1.5 เคาะ)..... (TH SarabunPSK 14 Point).....

.....
.....
.....
.....

Keyword: keyword1, keyword2, keyword3 (TH SarabunPSK 14 Point)

วันที่รับบทความ:

วันที่แก้ไขบทความ:

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ:

(TH SarabunPSK 12 Point)

¹ ชื่อสาขา คณะ มหาวิทยาลัย ภาษาไทย

ชื่อสาขา คณะ มหาวิทยาลัย (ภาษาอังกฤษ)

ชื่อ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

(ใช้TH SarabunPSK 12 Point)

1.บทนำ (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.3 ขอบเขตของการวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.4 สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี) (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

2. วิธีดำเนินการวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ).....(TH SarabunPSK 14 Point)

3. สรุปผลการวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ).....(TH SarabunPSK 14 Point)

4. อภิปรายผล (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ).....(TH SarabunPSK 14 Point)

5. ข้อเสนอแนะ (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ).....(TH SarabunPSK 14 Point)

6. การอ้างอิงใช้แบบ การอ้างอิงใช้ตามแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

////6.1. การอ้างอิงในเนื้อหา โดยอ้างอิงแบบนาม-ปี ระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ เอกสารไว้ท้ายของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น (เลิศชาย สถิตย์พานวงส์, 2562) (TH SarabunPSK 14 Point).

////6.2. การอ้างอิงท้ายบทความ ทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ การขึ้นบรรทัดที่สองให้เคาะเจ็ดเคาะ (TH SarabunPSK 14 Point).

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566 Vol.10 No.2 May – August 2023

Research Articles

1. Brand Equity and Service Marketing Mix Factors Affecting Repurchase Decision – Making : a Case Study of Texas Chicken in Bangkok Metropolitan Region..... 1-11
2. TThe Strategic Leadership of School Administrators under Lopburi Primary Educational Service Area Office 2..... 12-23
3. The Learning Leadership of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1..... 24-38
4. The Pattern Development of Resin Wicker Baskets and Packaging in Ban Lumkhao Community..... 39-50
5. A Survey on Properties and Forms for Popular Facial Skin Care Products in Social Media 51-63
6. A Survey of Environmental Changes and Historic Building “Five months among the Ayutthaya Ruins”, by Nor Na Paknam, “Thung Keaw”, Phranakhon Si Ayutthaya..... 64-71
7. The Development of Accounting Knowledge for Analysis on Cost and Return of Community Products in Mon Pin Subdistrict, Fang District, Chiang Mai Province..... 72-87
8. A Study of Student’s Learning Behavior in Faculty of Education, Kalasin Buddhist College, Mahamakut Buddhist University..... 88-98
9. The Concept of LINE Sticker Design and Development for Orphans and Poor Children in Southern Border Provinces.....99-111
10. The Concept of LINE Sticker Design and Development for Orphans and Poor Children in Southern Border Provinces.....112-126
11. The Enhancement of Traditional Silverware for Miao Ethnic Group in Xiangxi toward Contemporary Silver Jewelry.....127-143
12. The Development of Learning Outcomes on Vertebrates by Computer Assisted Instruction for Prathomsuksa 4 students in Ban Tong Witthaya School144-158

Academic Articles

13. The Mediation of Criminal Dispute at Investigation Level and Reporting.....159-168
14. Empathy : the Art of Living together.....169-179
15. Creatively Secondary City Tourism in Chanthaburi Province.....180-189

- สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
เลขที่ 96 ถ.ปรีดีพนมยงค์ ต.ประตู่ชัย
อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
- 0-3532-2082 , 0-3527-6577
- <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arun>